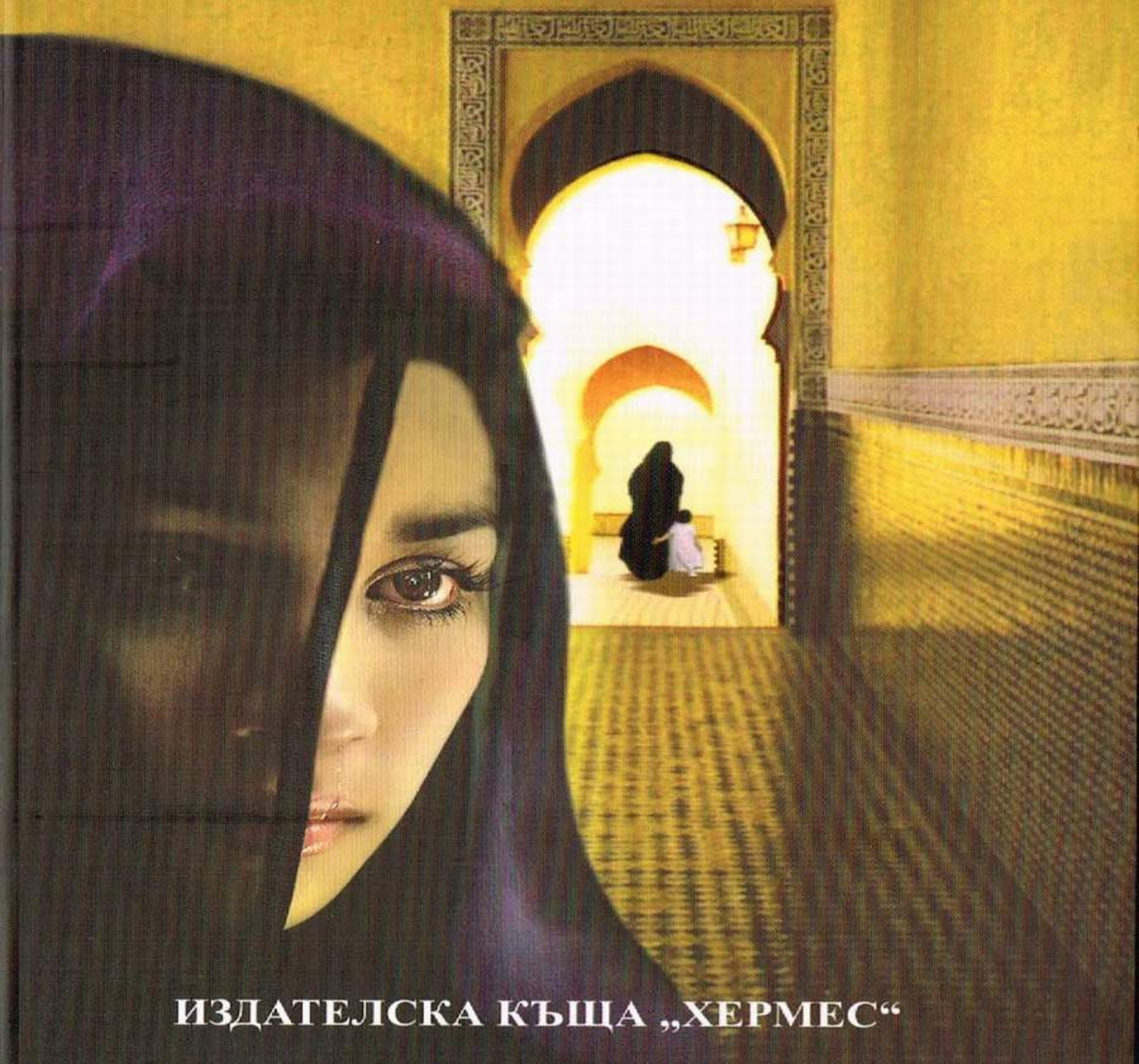

ФАДИЯ ФАКИР
КАЗВАМ СЕ
САЛМА

ИЗДАТЕЛСКА КЪЩА „ХЕРМЕС“

ФАДИЯ ФАКИР КАЗВАМ СЕ САЛМА

Превод: Стоянка Лазарова

chitanka.info

Салма израства в бедуинско селце, сгушено сред пустинните хълмове на Йордания. Въпреки строгото си възпитание, тя извършва тежко прегрешение според мюсюлманските морални закони. Неомъжената девойка забременява и трябва да заплати с живота си за поруганата чест на семейството си. За да избегне гнева на роднините си, Салма е изпратена в затвор, където вземат дъщеря ѝ веднага след раждането.

Години по-късно тя успява да избяга от затвора и след редица перипетии се установява да живее в Англия. Следвайки съветите в своя наръчник на емигранта, Салма, която вече се казва Сали, се опитва да преодолее културните различия между съвременното западно общество и ислямския свят. Но споменът за детето ѝ постоянно я тегли към миналото. Макар вече да е омъжена и да има син, Салма съзнава, че не може да подреди живота си, докато не разбере какво се е случило с дъщеря ѝ.

Написана в традицията на Халед Хосейни, „Казвам се Салма“ е трогателна история за любовта, омразата и волята да продължиш напред.

Рамеш, Гъл и Хари, приятели мои, макар и да сте далеч, вие винаги ме подкрепяте. Посвещавам тази книга на вас.

КЪДЕТО РЕКАТА СРЕЩА МОРЕТО

Бели овце бяха разпръснати по зелените хълмове като разчепкана вълна, а светлините на самотната воденица блуждаеха по спокойната повърхност на река Екс. Започваше нов ден, но свежата зеленина на хълмовете, белотата на овцете и сивотата на небето ме върнаха в далечното минало, в едно малко затънтено селце, сгушено между безлюдните хълмове, в Хима, където сребристозелените маслинови горишки проблясваха под първите утринни лъчи. Тогава бях пастирка, която със своята тръстикова флейта водеше козите си под безжалостното слънце към някое от малобройните късчета земя, покрити със зелена трева. В Хима по това време на годината гъмжеше от камили, коне, крави, кучета, котки, пеперуди и пчели. Конете препускаха из равнината край селото, а изпод копитата им се вдигаха облаци прах. Беше пролет и сезонът на годежите току-що бе настъпил, а сватбите щяха да се вдигат едва след прибирането на реколтата. Аз бях едно от момичетата в селото, които бяха достигнали своята зрялост и бяха готови да бъдат откъснати. „Майко, видях луната — пеех на моите кафяви и черни кози — там, горе в небесата. Аллах, прости ми моя грях — гореща страст ме накара да съгреша“.

Поставих ежедневна превръзка на бельото си, а след това издърпах бикините си нагоре по избръснатите си и намазани с лосион крака и осъзнах, че най-после съм свободна. Отминали бяха дните, в които гонех кокошките, облечена в шалвари и широки рокли на цветя в ярките цветове на моето село: червено — за да се забелязвам, черно — като гнева, зелено — като пролетта, и яркооранжево — в чест на жаркото слънце. Ако това малко стъклено шишенце бе пълно със змийска отрова, бих го изпила на един дъх... Сложих си малко парфюм зад ушите и на китките, поех дълбоко въздух, разпуснах косата си, която вече не сплитах и не криех под фереджета, прибрах корем, изправих стойката си и излязох от „Къщичката на лебеда“, както Лиз

наричаше своята английска къща-близнак. Поех с пълни гърди чистия утринен въздух, вдишвайки дълбоко, докато мускулите на гърба ми не се изопнаха и не усетих болка. Гледах късметата бледо небе сред ослепително белите облаци, които се преобразяваха в различни фигури — ту като конска грива, ту като малко краче или като миниатюрна свита ръчичка, подобна на нежен, току-що разтворил се лозов лист.

В далечината катедралата изглеждаше тъмна и малка. Слабото английско слънце се опитваше да пробие сред облаците. Минах покрай студентските общежития, покрай големите бели къщи със спретнати градини и лаещи кучета, покрай затвора на Нейно Величество. Погледнах към високите стени с намотаната бодлива тел и малките прозорчета с решетки и осъзнах, че този път се намирам от другата страна на черната желязна порта, въпреки лошите си постъпки и срамното си минало. Бях свободна и вървах по тротоара, сякаш бях невинна като останалите. Лицето ми бе черно, като че покрито със сажди, с ръцете си бях омазала челата на семейството си с катран. Гъста, тъмна и лепкава течност капеше от парапета, за който се държах през целия път. Тръснах глава, опитвайки се да прогоня отвратителната миризма, и погледнах към Екс. Няколко чайки размахваха криле, летейки в кръг над жертвите си, а след това се гмурваха във водата да нанесат фаталния удар. И на мен отдавна ми беше дошло времето, но по някаква причина все още продължавах да живея живот назаем.

Следвах аромата на разцъфващите цветя, но уханието на орлови нокти, което се носеше от хълма, внезапно беше надвито от миризмата на мазнина — първи признак, че приближавам „При Питър“, магазина за риба и пържени картофи, който се намираше на ъгъла на Часовниковата кула. Подуших въздуха. Група студенти стояха отпред и крещяха: „Ученето свършва“. „Свършва“ — повторих аз.

Преди няколко години за пръв път опитах риба с пържени картофи, но арабският ми стомах не можа да смели мазнината дни наред. Салма се съпротивляваше, но Сали трябваше да се адаптира.

Проверих значението на „адаптирам се“ в *Оксфордския речник на английския език* — „адаптирам се: приспособявам се, нагаждам се, променям се“. Явно в Англия полицията редовно те спира на улицата и проверява документите ти за самоличност и чувството ти за принадлежност, а някой имиграционен служител може да реши да провери чрез способността ми да храносмилам риба моята преданост към Нейно Величество. Продължих да дъвча изстиналите остатъци и казах на младия мъж, който ми ги беше купил: „Ммм, ’кусни са!“.

„Вкусни са!“ — поправи ме той.

В Хима майка ми ме мъмреше през цялото време: „Салма, нахрани ли кравите? Почисти ли обора? Издои ли козите?“. „Да, майко, направих го“. Всяка божа сутрин напъхвах краищата на бродираната си селска роба в оранжевите шалвари и тичах на полето. С едната си ръка хвацах златните пшенични класове, а с другата държах сърпа и замахвах с всички сили. От брането на суха царевица и събирането на житни класове ръцете ми се разраняваха, а мръсотията се наслойваше под ноктите ми. Тогава, преди да избягам към свободата си, имах груби и захабени ръце. Сега поклатих глава и потърках големия изкуствен жълт камък на пръстена си с гладките си ръце, които не пропусках да намажа с какаово масло, и въздъхнах. Дните, в които работех на полето и пасях овцете, останаха в миналото... Сега бях шивачка, помощник-крояч, в едно модно ателие в Екстър — града, който преди няколко години бе обявен за най-красив в Англия. Сега Салма — тъмният ирис от Хима — трябва да положи усилия да се превърне в Сали — английската роза, бяла, самоуверена, която говори с елегантен английски акцент и носи косата си на конска опашка.

Лиз, Елизабет, кралица Елизабет Първа, Нейно Величество, хазяйката ми все още спеше. Миризмата на евтино вино се бе просмукала навсякъде: в дивана, в креслата, в кухненската маса и столовете, в завесите и в овехтелите килими. Когато срещнах Лиз за първи път, тя бе облечена в морскосин пуловер, синя риза, кремави бричове за езда и ниски черни кожени ботуши. Беше прибрала грижливо дългата си вече посивяла коса на конска опашка и обилно бе

напудрила подпухналите си клепачи. Стоеше изпъната, сякаш правеше проверка на стражата си, а аз търсех стая под наем. След като бях извървяла целия път до Коули, най-сетне бях открила улица „Крал Едуард“. Почуках леко на вратата на „Къщичката на лебеда“. Когато Лиз отвори, аз стоях отвън мокра и трепереща с тънката си риза и рошава коса. Беше първият ми опит да напусна общежитието и да навляза в света отвън. Опитах се да кажа „Добро утро“, но не можех да контролирам треперещата си брадичка. Стоях отвън слабичка и смугла, пристъпвах от крак на крак, забила поглед във върховете на обувките си, докато най-накрая успях да промълвя: „Слънцето грее“, въпреки че валеше силен дъжд. Тя ме покани да вляза.

Когато се върнах, Лиз все още похъркваше, затова се промъкнах в банята и заключих вратата. Звукът от резето беше като захлопване на врата, като стъпки по студени каменни павета, които не спират да я търсят... Ваната бе вече пълна, така че добавих няколко капки ароматно масло в горещата вода. Уханието на салвия изпълни малкото помещение и ми напомни за дългите следобеди в Хима, когато пиехме запарка от градински чай, предяхме и тъчахме. Тук никой не ходи из планините да търси чаени храсти, да бере меките зелени листенца, да ги мие, а след това да ги суши. Хазайката ми ги купува готови — нарязани, пресовани и затворени в малки тъмносини шишенца. Намокрих бърснача и внимателно избърснах краката и подмишниците си. В Хима преди първата брачна нощ между краката на девойката разстилат дебел пласт гъст захарен сироп с лимон и го дръпват рязко, изскубвайки косъмчетата. Баба ми Шахла казваше: „Когато приключиха с мен, бях цялата зачервена и ожулена, но гладка и обезкосмена като деветгодишно момиченце. На дядо ти му харесваше, защото изглеждах чиста и непорочна“. Сега болезненото обезкосмяване с лепкавата захарна смес принадлежеше на миналото, както и женитбата ми, черната бедуинска роба, шапчиците с пришити сребърни монети. Всички те се намираха там далеч, на края на света, отвъд океана. Сега насапунисвах краката си, след това ги бърсних и готово — нямаше косми. Приятно и лесно, а и се отмиваше веднага, също като любовта в тази нова страна и като любовта в старата ми родина.

Преди да изляза от банята, почистих ваната с топла вода, докато не се уверих, че всяко черно косъмче е отмито в канала. Лиз не обичаше да ги намира из къщата, а мои косми имаше навсякъде: в кухненската мивка, във ваната, в умивалника, по килима, по спалното бельо, по облегалката на фотьойла, в който посядах, когато Лиз не беше вкъщи.

— Пак си седяла на фотьойла ми. Виж! Космите ти са навсякъде — мърмеше ме тя.

От счупеното огледало ме гледаше леко изкривено отражение с маслинен цвят кожа, големи кафяви очи, гърбав нос и дълга, тъмна и гъста къдрава коса. Ако не се познавах, щях да кажа, че това е самата Салма, жива и здрава.

„Нарекох те Салма, защото си здрава, чиста и непорочна. Името ти означава *жена с меки и нежни ръце и крака*. Дано да живееш в охолство до края на живота си! Салма, мое малко птиче, сърце мое, нека Бог да те пази, където и да отидеш, мила моя!“

Ако не се познавах, бих казала, че аз съм същата тази Салма, но сега гърбът ми е превит, а главата — ниско приведена. Завих треперещото си тяло в топлата хавлия и помирирах аромата на въздуха.

„Гърдите ти приличат на дини, покрий ги!“ — казваше баща ми хаджи Ибрахим.

„Кичурите на косата ти червенят — импулсивна си“ — добавяше майка ми.

Брат ми Махмуд ме държеше под око, докато разресваше коня си. Започнах да се прегърбвам, за да скрия гърдите си, а те бяха първото нещо, което Хамдан бе забелязал у мен. Срецнах го за пръв път край потока, докато търсех стръкове усойниче, които майка ми вареше и пиеше, за да облекчи болките в гърба си. В мига, в който докоснах прозрачната вода с пръстите си, видях Хамдан: по-точно отражението на едно смугло лице, бели зъби и тъмна къдрава коса, покрита с карирана червено-бяла кърпа за глава. Влюбих се в момента, в който съзрях отражението на раменете му във водата. А когато започнах да поливам зеленчуковите лехи по три пъти на ден и да милвам коня, майка ми изкрещя:

— Салма, глупаво дете, влюбена ли си?!

Оправих бялата кърпа на главата си, подръпнах шалварите си и кимнах утвърдително с глава.

* * *

Филмовата звезда с късата тясна поличка и високите кожени ботуши, плътно прилепнали по краката ѝ, продължаваше да прегръща своя очарователен принц под стъклото на една от рекламните витрини на автобусната спирка край Уайт Хеър, където постоянно свиреха хард рок за скинари. В тази страна поднасяха любовта като кутии шоколадови бонбони, като бутилки шампанско, като безплатни питиета. Тя беше в баровете, в автобусите и дискотеките, дори в Британските железници — върху крилата на техния безспирно летящ червен орел. Дивата любов, тази, която изпитвах към Хамдан, тук оживяваше само на синия екран и рядко се случваше в реалния живот. Човек можеше да я види единствено в старите черно-бели филми, които прожектираха в неделя следобед, и да я чуе в някой трепетен глас: „О! Не си отивай. Моля те, не ме оставяй“. Тя беше в трептящия екран, въздишките, белите кърпички и хлипането, „Любовта ми е безбрежна като морето и небето, огромна като Шейх планина и необятна като Сахара“.

Черната ми бедуинска роба, избродирана с толкова ярки цветове, че чак дразнеха погледа, бе закътана някъде в куфара върху гардероба, подобно на миналото ми. В индийския магазин на ъгъла продаваха етнодрехи, платове, бижута и килими. Червеният слон над вратата имаше паланкин^[1] на гърба си. На витрината две многоръки индийски богини, резбовани от дърво, постоянно наблюдаваха минувачите. Ярката бродирана коприна въздействаше толкова ободряващо, че човек имаше усещането, че лети през целия път до Тадж Махал. Магазинът бе пълен с облечени в рокли на цветя и обути в мисионерски сандали англичанки, които прокараха между пръстите си каскадата от надиплени индийски тъкани. „Докато са били в Индия, са стояли под слънчобрани с харбалички, гледали са как облечените им в бяло мъже играят крикет на моравата, докато сервитьори индийци са сновяли

наоколо и са им поднасяли студен шербет“ — разказваше пакистанската ми приятелка Парвин, издихвайки бретона от лицето си, и добавяше: „Това, което е останало от империята, са само тези малки острови на носталгията“.

Един следобед, докато живеях все още в туристическото общежитие, лежейки в легло, което преди това бе принадлежало на армията, внезапно чух силното чукане на портиера по вратата. Огледах се наоколо — завесите бяха спуснати, а обувките ми, панталоните, ризата и бельото ми бяха захвърлени на купчина върху мръсния под. Бях като таралеж, скрит в тъмен тунел, вдишващ и издишващ спарения въздух.

Портиерът използва своя ключ, за да отвори вратата, и въведе една нисичка, слаба и тъмнокожа жена, а аз покрех тялото си и половината си лице със сивкавия чаршаф.

Когато жената ме погледна, от мен се виждаха единствено леко притворените очи и бялата забрадка, така че тя се обърна и попита портиера:

— Откъде е тази?

— Някъде от Средния изток. Проклети араби! Яздила е камила през целия път от Арабия до тази дупка в Екстър — каза той през смях.

— Няма даделя стая с арабка — се наежи жената.

Престорих се, че спя и че не съм чула и дума.

— Това е единственото прилично общежитие в Екстър и единственото празно легло, което имаме, мис П-а-р-а-ф-и-н — каза той внимателно.

— Парвин — повиши тон тя.

— Да, мис — каза портиерът.

— Освен това тази цялата е покрита с рани — може да е нещо заразно — продължи жената.

— Не е нещо сериозно, а и това е единственото легло, с което разполагаме, мис — допълни портиерът.

— Добре! Добре! — тя остави раницата си на пода и седна върху нея, огледа се наоколо и каза: „Какво грозно място!“.

Тя бе смарагд, тюркоаз, обкован със сребро, диплеща се индийска коприна, свежи зърна кафе, счукани в хаванче от сандалово дърво, мед и подправки върху току-що изпечен хляб, перла в мидена черупка, кичур мека и деликатна черна коса, малки свити пръстчета, подобни на нежни лозови филизи. Беше нар, чист парфюм, налят в малко синьо шишенце, необработен диамант, необятна росна долина — морскозелена в краищата и лазурносиня в центъра. Беше бабините турски жълтици, нанизани на черна връв, и сватбената шапчица на майка ми, общита със сребърни монети. Бе като пълна луна, скрита зад полупрозрачни облаци, като гривите на чистокръвни бели коне, като зениците на очите ми, бе дясната ми ръка и кръвта, капеща от нараненото ми сърце.

Същата вечер си взех душ, намазах струпеите си с крем, изпрах си мръсните дрехи и разчистих стаята, докато Парвин лежеше в леглото си и ме наблюдаваше. Опитах се да придам по-жизнерадостен вид на стаята, но с две армейски легла, скрин с чекмеджета, стар гардероб и мръсен сив килим това се оказа невъзможно. Щом отворих прозореца, Парвин се обърна на другата страна и заспа. Включих лампата до леглото си и започнах да разглеждам местните вестници, за да си потърся работа. *Търсим продавачка. Представителна външност и добро владение на английски език...* Проверих „представителна“ и „владение“ в речника. Нито бях представителна, нито говорех добре английски. Нямаше нищо подходящо за жена като мен — без добър външен вид, без образование, без опит и без препоръки. Освен това бях болна, много болна.

Извадих тръстиквата флейта и я надух, докато мекият ѝ сипкав звук изпълни цялата стая, целия град и се понесе отвъд океана чак до ушите на майка ми. Парвин отвори очи и после отново заспа.

Неочаквано се озовах пред магазина, в който продаваха бебешки дрешки — нещо, което не ми позволяваха да правя при каквито и да е обстоятелства. Докторът каза: „Трябва да скъсаш връзките си с миналото, сега си тук, така че се опитай да свикнеш с това“. Направих крачка назад, после още една и се накарах да продължа нататък, но не

и преди да бях зърнала рокличката от бял сатен и шифон. Ред перли бяха пришити внимателно над всяко воланче. Изглеждаше като светец бял облак на зазоряване, а перлите блестяха като сълзи от радост. Бе като обещание да се съберем отново, като завръщане. Тази бяла рокля бе моят дом.

Лиз бе объркана, когато се нанесох да живея при нея. Каква бях — наемателка, довереница или слугиня? Решението ѝ постоянно се променяше в зависимост от количеството алкохол, което беше изпила. Тя определяше достъпа ми до кухнята половин час сутрин и един час вечер и се разстройваше, когато миех дървените кухненски прибори и съдове. „Намазала съм ги със зехтин и бих искала той да остане, за да предпазва дървото, благодаря. Виж какво си направила!“ Това, което тя не знаеше, бе, че щом пристигнах в мръсната ѝ къща, на момента ми се допря да стопля една кофа вода, да добавя миеш препарат и да се развъртя наоколо — да изтъркам всяко стъкло, всеки порцеланов съд, всеки домакински прибор. Щеше ми се да измия и пода, стените, тавана и най-вече дървената седалка на тоалетната, на която беше полепнал засъхнал екскремент. Бях проклета мюсюлманка и трябваше да съм чиста и неопетнена. Задните ми части не биваше да се допират до нищо, което е „наяс“ — нечисто, така че аз или вдигах седалката на тоалетната и прикляках отгоре, като внимавах никъде да не се опирам (като си беше цяло изкуство да се запази равновесие), или се миех във ваната с леденостудена вода, защото през седмицата топла имаше само между седем и осем сутринта. Така в повечето дни ходех на работа със замръзнали интимни части, търсеца облаче топъл човешки дъх.

Садиг, собственикът на магазина за алкохол „Омар Хаям“ отсреща, беше мургав, висок и слаб човек с гъвкави пръсти. Преди да заговори, той размърдваше брадичката си наляво-надясно, сякаш търсеше подходящи думи, и след това казваше: „Също отлично“. Молеше се по пет пъти на ден. Когато и да минех покрай магазина му, постелката му винаги бе разстлана на пода, а той стоеше прав с ръце на корема, със затворени очи и мърмореше стихове от Корана. Баща ми, хаджи Ибрахим, не се молеше редовно. Изваждаше постелката винаги

когато ни откраднеха някоя коза или ни налегнеше продължителна суша. Една вечер, докато седях на коленете му и галех брадата му, той ми разказа, че предната зима не бил паднал никакъв дъжд, дори капчица, така че помолили всички мъже в селото да се съберат в полето, за да направят молебен за дъжд. Всички те коленичили едновременно пред Създателя и започнали да Го молят да изпрати дъжда. Още преди да били свършили, небесата се отворили и водата се изсипала оттам. Същата вечер, замръзнали и мокри до кости, те обикаляли из селото и повтаряли: „Няма друг бог освен Аллах и Мохамед е негов пророк“. Когато баща ми свърши разказа си, ме погледна с тъмните си очи, погали главата ми със загрубялата си ръка и ме целуна по челото.

— Щастлива си, че си се родила мюсюлманка — каза той, — защото последният ти дом ще бъде в рая. Там ще седиш в облак от парфюм и ще пиеш мед и мляко.

Баща ми миришеше на мускус, който държеше в едно кожено пашкулче. „Хвала на Аллах“ — казах аз и се сгуших в скута му, за да попия от топлината му и да почувствам как гърдният му кош, опрян до моя, се изпълва с въздух.

Облак от парфюм. Химиците твърдяха, че техните бои покриват дълготрайно посивелите коси, а кремове им за лице изглаждат всяка бръчка. На англичанките им обещаваха да „изглеждат с десет години по-млади“. Аз винаги отивах на най-скъпия щанд и пробвах по лицето и ръцете си сенки за очи, очни линии и всякакви кремове и парфюми. „Имате ли мостра на този парфюм?“ — попитах аз, като посочих скъп парфюм, наречен Beautiful^[2].

Силно гримираното момиче зад щанда припърха с мигли, дебело подчертани с очна линия, и ме погледна подозрително. Вече ме бе преценила. Не изглеждах като жена, която би си купила изключителния нов летен аромат.

— Не, нямаме моистри на този парфюм — каза тя презрително, а мострените шишенца блещукаха като кристали под лампите на стъклената полица.

Погледнах надолу към износените си обувки и прехапах език. Ако бях на нейно място, щях да се изритам от магазина — жена като

мен, боклук. Моето племе бе дошло в страната ѝ, търсейки лесна печалба. На нейно място щях да извикам да ме арестуват.

Нора държеше малко тъмно шише, пълно със зелена течност, което под студената лунна светлина изглеждаше като отрова. Тя извади корковата тапа, наклони шишето и капна една капка на опакото на дланта ми. Студената зелена и лепкава течност се разтече по ръката ми и попи. Имаше силен аромат, сякаш седях в голяма градина, където портокали, лимони, бадеми, ябълки и нарове са разцъфнали едновременно. Помирисах опакото на ръката си. Нора сплиташе дългата си лъскавочерна коса на плитка, а големите ѝ блестящи кафяви очи бяха загледани в желязната решетка на малкото високо прозорче.

— Това ни го даде безплатно старецът, собственик на бордея, за да масажирате клиентите с него. Доволните наричаха нашата барака „къщата на парфюма“; недоволните ѝ казваха „къщата на отровата“.

Тя прехапа пълничката си, издадена напред долна устна, разтърка нос, прокара пръсти през идеално извитите си вежди и каза:

— Харесва ми колко е наситен ароматът, това, че може да те задуши, да те убие на мига. — Тя хвана ръката ми, помириса парфюма и каза: — Всичко, което искам сега, е да можех да простя.

Най-скъпа ми приятелко, Нора,

Прости ми, че ти пиша всички тези писма. Вероятно плачеш, когато видиш поредното мое послание. А получаваш ли ги изобщо? Пълен ли е адресът? Аз съм сама в тази нова страна и се чудя каква ли е последната спирка на прелетните птици. Чудя се защо сме тук и за какво е всичко това? Какво става, Нора? Дали сърцето е малко по-голямо, отколкото е нужно, за да се побере в гърдите, или е прекалено малко, за да понесе живота? Майка, която ти позволява да плуваш в потока? Кълбо вълна, обاغрено в кървавочервено, вместо в зелено, в цвета на селото? Защо все още съм жива и какво ме доведе тук?

С любов и признателност,

Салма

Грабнах тестера и се напръсках обилно под подчертания с очна линия неодобрителен поглед на продавачката. В облак от парфюм се върнах обратно до „Сейнт Пол“, едно заведение в жилищната част на града, където се срещаха обикновените хора, и седнах на един от белите столове на булевардното кафене. Алжирецът сервитьор, който се преструваше на французин, дотича и ме попита:

— Какво иска да пие мадам?

— Малко вода, я'йшак?

Той се усмихна, като се престори, че не е разбрал думата на арабски, и изчезна. Все пак от него се очакваше да бъде Пиер, чийто дядо е служил във френската армия. Парвин ми беше казала, че северноафриканците са известни с това, че размахват навсякъде документи от армията, за да си осигурят вход към крепостта Европа.

— Какъв е адресът ви? — бе ме попитал имиграционният служител.

Не го разбрах, затова продължих да подръпвам края на кърпата за глава.

— Къде живеете?

— Еанглия, мисля — казах аз.

— Къде в Англия? — търпеливо продължи да пита той.

— Реката среща морето. — Кое то беше начинът, по който сестра Ашер ми бе описала Саутхемптън.

— О! За бога! — каза той.

— Да, за бога!

Екстър е известен с чая си със сметана. Ако на масата видиш чайник, кифлички, мармалад и бита сметана, то тогава човекът, който ги яде, задължително е местен. Туристите и чужденците не могат да понесат плътния вкус на сметаната и вместо това си поръчват еспreso или капучино. Стомахът ми не можеше да поеме чай със сметана, а и не бях го заслужила. Ако си прекосил земя и вода в търсене на отговори, в търсене на дъщеря, в търсене на Бог, накрая свършваш, пиейки горчиво кафе от малка чашка. Бе денят ми за пазаруване, напомних си аз. Това бе най-приятният ден от седмицата, когато си се представях гримирана като парижанка, със скъпа прическа и сексапилна рокля, как пия минерална вода и чета *Мари Клер*, седнала в

някое кафене край морския бряг. Отне ми страшно много време да си преобърна езика и да произнеса „Мари Клер“ с лек френски акцент. Силният ми бедуински арабски трябваше да бъде скрит далеч, чак накрая на света. Казвах на Хамдан: „Любовта в сърцето ми рита и се блъска като уловено муле“. Той ме прегръщаше и казваше: „Люби ме!“, имайки предвид „притисни ме силно, придърпай ме по-близо до себе си“.

Аз седя с изправен гръб и прибран корем и на малки глътки изпивам горчивото си кафе до дъно. Тук нещата са различни. Всичко се измерва с малки лъжички. Ако харесваш някого, никога не споменаваш за мулета, а просто прошепваш над чаша кафе или газирана минерална вода с тънък резен лимон: „Би ли искал чаша кафе?“.

Предлагах кафе на всички: на имиграционните служители, на полицаите, на млекаря, на пощальона, на продавачките. Домът ми винаги бе отворен, а кафе с кардамон се вареше по цял ден, като ароматът му привличаше съседи и приятели. Една сутрин отворих вратата на пощальона, за да взема една пратка за Лиз. Вместо Джак отвън на вратата стоеше млад мъж с тъмна късо подстригана коса, големи сини очи и щръкнали уши. Онази сутрин беше студено, затова, след като подписах с името си (този път като Сали Ашер), го попитах дали не иска чаша топло кафе.

— Сигурна ли си? — попита той.

— Да, навън май е студено — отговорих аз.

Той каза, че ще се върне за кафето в шест вечерта. Почистих ниската масичка и купих малко английски чаени бисквити, които поставих в чинийка. Той пристигна точно в шест часа, но не можах да го позная — тъмната му коса бе пригладена назад с гел, бе облякъл чиста и лъскава риза, усмихваше се и задържа ръката ми малко повече, отколкото е прието. Поканих го да влезе и му посочих всекидневната, а аз донесох кафето и бисквитите на табла. Той сръбна една глътка и каза:

— Защо седна там? Ела, седни на дивана до мен!

— Тук ми е добре — казах аз и се усмихнах. Бе първият ми гост.

Той стана, изправи се пред мен, постави пръстите си под брадичката ми и повдигна лицето ми, така че да го погледна.

Аз подскочих и казах „Не!“.

— Как така „не“? Ти ме извика да дойда.

— Не, съжалявам — казах аз, като обгърнах раменете си, кръстосвайки ръце.

— Как така съжаляваш?

Устните ми трепереха, когато го попитах: „Още бисквити?“.

Той оправи ризата си, пригладил косата си назад, разтърка нос и излезе от стаята. Отвори входната врата, изкрещя нещо, което звучеше като „Кула и чай, човече“, и затръшна вратата след себе си. Може би трябваше да му сервирам кула. Лиз скоро щеше да се прибере, затова станах и с треперещи пръсти започнах да търся паднали трохи от бисквити и тъмни косми.

Двамата с Хамдан от няколко седмици си играехме на криеница. Майка му се оплакваше на моята майка по време на сутрешното кафе, че по-малкият ѝ син се върти като магаре на кладенец. Майка ми посръбна от кафето си и каза: „Свари му малко лайка“. Аз лежах на тревата под смокиновото дърво, а косата ми се стелеше като ореол около главата ми. Желанията на сърцето ми се изливаха в звука на тръстиквата ми флейта, когато Хамдан се изпречи пред погледа ми. Аз спрях и погледнах умоляващото изражение на лицето му. Слънцето проблясваше между листата, а мирис на жасмин изпълваше вечерния въздух, чуваше се лаят на овчарските кучета, които се прибираха у дома. Затворих очи, прехапах долната си устна и стаих дъх. Той прокара пръсти през косата ми, затягайки хватката си, и след това си тръгна, за да се върне по-късно и да поиска това, което вече бе негово, да ме освободи и да ме направи затворница до края на живота ми.

„Американка плаща на похитители, за да отвлекат дъщеря ѝ“. Оставих вестника и погледнах още веднъж към мургавия италианец, който седеше сам и пиеше кафето си. Изглеждаше досущ като Хамдан, но вместо бяла роба носеше бяла тениска със сложна заплетена шарка и сини джинси. Той ми се усмихна и аз му върнах

усмивка в отговор. Италия е чудесна — мислех си аз, докато се опитвах да разгадая резултатите от поредното гласуване, публикувани във вестника. Консерваторите изостават. Лейбъристите водят с пет процента. Опитвах се да разбера политиката на тази страна.

— Не можеш повече да се правиш на неграмотна бедуинка — каза Парвин, — по дяволите, трябва да научиш правилата на играта.

Но аз продължавах да се снишавам, да се надявам и да подкрепям победителите — така съветваше вътрешният ми емигрантски наръчник от А до Я. Знанията ми за британската политика започваха и свършваха с предаването „Поразителна прилика“^[3], където не можех да различа коя кукла кой е в реалния живот. Това бе един от редките случаи, когато гледах телевизия с Лиз.

— Това министърът в сянка ли беше? — попитах Лиз.

— Не, министър-председателят. Министърът не прилича на този — отговори тя и отново се загледа в телевизора, показвайки, че не иска да прекъсвам заниманието ѝ.

— Кой са тези кукли? — попитах аз.

— Чужденци! Пришълци като теб — каза тя и се засмя.

— Като мен ли? — попитах аз.

— Да, нелегални емигранти — отговори Лиз.

— Аз не нелегална — казах аз, внезапно забравяйки английския.

— Напротив, такава си. На такава приличаш — отговори тя.

— Би ли искала чашка чай? — попитах я аз, като имитирах приятелката си Гуен, опитвайки се да сменя темата.

— Не, благодаря — каза тя и гласът ѝ звучеше още по-раздразнено. Тя не харесваше Гуен и уелското влияние, което упражняваше върху мен. — Една чашка? Стига де! — каза тя, поклащайки глава.

Лиз беше права, аз бях отрепка.

* * *

Когато и да се качвах нагоре по Рим — най-високата планина в Хима — заедно с козите, Хамдан ме следваше дискретно, мяркайки се от време на време иззад скали и храсти. С широките си рамене, с кафявата си наметка, която се развяваше на вятъра, с червено-бялата си

карирана кърпа за глава, която закриваше част от гъстата му къдрава коса, той тичаше, опитвайки се да не изостава много от мен. Един ден бе толкова горещо, че задухът бе сграбчил цялата ни долина. Аз свирех с флейтата си и водех козите към Дълбокия кладенец. Напълних коритото със студена вода и козите ми веднага започнаха да пият. Наострих уши да доловя цвиленето на коня на Махмуд, но беше толкова тихо. Отново спуснах каучуковата кофа в кладенеца и я чух как пада в студената вода и след това потъва под собствената си тежест. Изпицях от нетърпение, знаейки, че кафявите очи на Хамдан ме наблюдават, а слухът му лови виковете ми. Хамдан съвсем притихна зад храстите, когато излях съдържанието на кофата върху главата си. Докато се къпех, изпях една от старите песни на баба Шахла: *Hala hala biik ya walla, hey ya halili ya wala* — „Ела, добре си ми дошъл, момко! Хей! Любов моя! О, момче! Приветствам те с добре дошъл, половинке на душата ми! Ела, съпруге бъдещ мой“. Когато мъжът ѝ си взе втора жена, баба ми умря от сърдечен удар. Няколко месеца по-късно дядо ми също умря.

Стъмваше се и булевардното кафене се готвеше да затваря за днес — никой не си уговаряше срещи след пет часа. В пет англичаните обикновено се връщаха при своите котки и кучета в празните си крепости. Виждах ги в малките им кухнички как пъхнат замразени пилешки хапки във фурната и пържат полуфабрикатни картофи. В ранната вечер градът принадлежеше на нас — бездомните, наркоманите, алкохолиците и имигрантите, на тези, които или нямаха семейство, или се опитваха да заличат миналото си. Във времето между пет и седем ние плъзвахме навсякъде и завземахме всичко, подобно на мъха, който прораста в процепите на паважа. Допих си утайката и оставих малката чашка за еспreso върху чинийката.

„Знаеш ли, Салма, ние сме като херпес, невидими, змиеподобни. Херпесът се спотайва в тялото ти и внезапно izbива по кожата ти, а след това боли ли, боли“ — бе ми казала Парвин, смеейки се.

Лежах на земята, когато Хамдан излезе откъм лозята и застана прав над мен. Не бях гладна, но въпреки това откъснах няколко грозда

и започнах да ги тъпча в устата си. Когато погледнах нагоре, неговият силует вече бе приклеknал точно пред мен. Обгърнах гърдите си с двете си ръце. Той си пое дъх и бързо ме целуна по устните. Хладният въздух на здрачаване се завъртя около шалварите ми и ми напомни за правилата на честта в нашето село. „Не! Полудя ли? Не бъди импулсивна!“ — сякаш чувах как майка ми крещи в ушите ми. „Не! Ще те застрелят между очите!“

Да. Не. Не. Не! Отблъснах го.

„После ще съжаляваш, красавице“ — каза той, подръпна тъмните си мустаци и си тръгна. Когато гърбът му изчезна в лозята, треска обзе цялото ми тяло. Слънцето бе залязло и ставаше студено. Загърнах се по-добре в шала на майка ми и тръгнах към къщи.

Върховете на покривите и стъклата на прозорците улавяха последните лъчи на залязващото слънце и ги отразяваха в избледняващо златисто. Приближих се до катедралата, където сред гълъби и химни тъмнокосият мъж можеше да се почувства достатъчно уверен, за да ме заговори. Май беше арабин. Група свещеници прекосиха поляната и влязоха в катедралата. Изглеждаха странно в дългите си роби от черен сатен с пурпурни колани и шапки. Чух как вратите на общите спални се заключват. Сребърната огърлица с тюркоазите, която сестра Франсоаз ми бе дала, лежеше в китайската сатенена кутия.

Тъмнокосият мъж ме посочи и каза: „Здравей?“.

Обърнах се, за да разбера дали някой не ме наблюдава. Ако брат ми Махмуд ме видеше да разговарям с непознат мъж, щеше да завърже всеки от краката ми за различен кон и да ги подгони в противоположни посоки. Не се виждаше никъде. Запънах краката си, за да им попреча да вървят напред, и се усмихнах. Тук, в тази нова страна, само мъжете говореха с мен.

Сестрите по това време вероятно заключваха тежките порти на манастира, а звукът кънтеше в празния вътрешен двор. Аз тичах насам-натам боса по студения каменен под и я търсех.

— Аз съм Дейвид. Наричай ме Дейв.

— Сали — отговорих аз, използвайки английското си име.

— Ще изпиеш ли чаша кафе с мен? — попита той със силния си девънски акцент.

— С удоволствие — отговорих аз, прибирайки вестника, а с него и надеждите си да срещна арабин тук, някой, който щеше да ме предаде на полицията или да ме убие на мига.

Тръгнахме надолу по пътя към магазина, в който продаваха етностоки и който в същото време служеше и за кафене. Някакъв човек, носещ плакат: „Не мога да платя. Няма да платя“, крещеше ругатни към минувачите. Дейвид ме прегърна с лявата си ръка през раменете, за да ме защити, и ме поведе през вратите. Той настояваше да плати, затова аз взех само чаша портокалов фреш и бутилка газирана вода. Дейвид си поръча чай със сметана в кафене, което се опитваше да се наложи като моден джаз клуб.

— В Екстър ли живееш? — попита той.

— Да — отвърнах аз, докато поглеждах към симпатичния млад сервитьор.

— Работя в един спортен клуб — продължи той.

— О, колко интересно! — казах аз, опитвайки се да имитирам акцента на Кралицата. Хазяйката ми Лиз би се гордяла с мен.

— Откъде си? — попита ме той.

Ако му кажех, че съм мюсюлманка, бедуинка от пустинята и бегълка, той би изплюл чая си.

— По рождение съм испанка — излъгах аз.

— Бил съм в Испания много пъти. Откъде в Испания?

— Гранада — казах аз. В училище ни бяха разказвали толкова много за величието на мюсюлманска Испания и за маврите в Гранада.

Гледайки как тъмнината настъпва малко по малко през френския прозорец, внезапно се почувствах страшно изморена. Не можех повече да понасям това. Може би заради погледа на Дейвид, омагьосан и пълен с надежда. Салма изяде плода, разсърди племето си и плати висока цена. Бях прекалено крехка за близост, кожата ми бе все още болезнена и насинена. Ако бях на негово място, дори не бих се удостоила с втори поглед. А глупавите растения ставаха по-големи и по-големи, превръщайки кафенето в зелена къща. Можех да чуя тракането на прибори долу и тропота на столовете, когато ги обръщат върху масите. Сервитьорките започваха да стават нетърпеливи. Не

можех да го понеса. Не бях вече внучката на баба си Шахла, направена от напълно различен материал, не изпитваща срам и страх.

Баба ми Шахла сплиташе дългите си изтънели и побелели коси на плитки и говореше: „Винаги следвай сърцето си, дъще“. Нейната женитба е била по любов. Тя принадлежала към племето на свирепите Удаи, а той към Фурсаните, които били в постоянна война с тях. Видял я в една пролетна утрин, докато пълнела глинената си стомна с вода. По гръбнака му пробягнала вълна на трепет. „Добро утро, млада газелке“ — извикал той отдалеч, страхувайки се да прекоси в територията на племето на Шахла. От начина, по който бил вързал кърпата си, килната надясно и покриваща окото му, тя разпознала, че той е от племето на Фурсаните. Започнал да я чака рано сутрин, когато капчиците роса по стръковете пшеница все още блестели под утринното слънце. Шахла погледнала широките му рамене, тъмните му гъсти мустаци, дългата му тъмна коса, сплетена на две плитки, и решила, че трябва да ходи на кладенеца всяка сутрин, за да е сигурна, че конете и камилите им никога няма да останат жадни. Било много рано една сутрин, когато неговият силует ѝ извикал: „Довечера ще дойда да те отвлека. Пригответи се!“. Тя засенила очите си с ръка и погледнала към фигурата му отдалеч. Той стоял там висок, мургав и величествен на фона на изгряващото слънце. Четирите шатри на нейното семейство били направени от тънка козя вълна и вечерта тя решила да спи в тази за гости, за да не събуди майка си, когато той пристигнал. Сламеникът на майка ѝ бил сложен срещу входа, сякаш за да бъде на пост, затова тя се престорила, че отива да чисти мангала в палатката за гости, докато не чула хъркането на майка си. Седяла там напълно облечена и го чакала и едва когато била вече прекалено изморена, за да държи очите си отворени, чула тропота на галопиращи копита и цвиленето на коня му и изтичала навън, за да го посрещне. Онзи маскиран мъж с пушка, препасана през рамо, протегнал ръката си към нея, а тя я грабнала, полетяла във въздуха и се приземила леко на седлото пред него. Погледнала назад към техния бивак с плътно завързаните входове на палатките, към конете, вързани на стълба, към камилите със спънати предни крака, към козите, спящи зад жилището

им. Шахла цъкаше с последния си зъб и казваше: „Тц. Това беше последният път, когато зърнах жилището и племето ни“.

Какво щеше да направи Шахла в това жилище? Дали щеше да вечеря с Дейвид и да му позволи да я „грабне на коня си и да яздят, докато медните гривни по ръцете и глезените ѝ се разбъркат“? Би ли протегнала тя ръката си на напълно непознат и би ли яздила с него в тъмнината? Дали доверието щеше да надделее над съмнението? Ами миналото, онази дебнеща тъмна сянка?

Здраво хванах пазарските си чанти и се отправих към главния вход. Той ме последва и каза:

— Ще вечеряш ли с мен?

— Много ти благодаря, но не мисля — казах аз.

— Защо не?

— Заета съм. Трябва да вървя, Дейв.

Наведох глава и излязох от магазина под сухите палмови дървета. Сред индийските пауни, фигурките на Буда, мексиканските папагали и юрганите, сред китайските маси в главата ми се оформи един нов глас — „Не“, на който емигрантският ми наричник от А до Я винаги ме бе съветвал да се противопоставям. Месингов еднорог, подскочил във въздуха в опит да достигне небето, грабна погледа ми.

Бързо казах на Дейвид:

— Не, съжалявам. — И преди да му дам възможност да отговори, побързах да изляза през африканските врати на студената улица. Помирисах въздуха, търсейки аромата на дома. Миризмата ме призова и аз сякаш в транс ѝ се подчиних. Всеки си има някаква слабост, моята беше ароматът на пържена храна.

Подуших уханието на познатото, на дома и свободата, и се заслушах.

— Балак, тази сигурно е от МИ5 — каза възрастният мъж.

— Какво ти става? Агентите не се разхождат наоколо облечени като арабски уличници. Те носят големи шапки като Филси, нал' тъй? И са бели, руси и с пура в уста — отговори по-младият мъж.

— Искаш да кажеш *Филби*, идиот такъв. А и в наше време агентите могат да изглеждат всякак. Могат да приличат дори и на самия Господ, откъде да знаеш — додаде възрастният мъж със северноафрикански акцент.

— Ти си параноик. Нощем, когато листата шумолят, ти си мислиш, че американските сателити те снимат — каза младият мъж.

— Която и да е, не ми е приятно да се размотава така — отсече възрастният мъж и хвърли няколко нови фалафелни кръгчета във врящото олио.

Студеният въздух пренесе аромата на пържена храна направо в сърцето ми. Цвъртящите звуци от пърженето, изваждането с черпака, смачкването на фалафела в топлата питка хляб и пикантната миризма на леблебия, магданоз и кориандър ми дадоха сили. Плътно увита в черния бедуински шал на майка ми, застанала наред Екстър, аз летях над земи, реки и морета чак до сухите пустинни планини, където пасат няколко кози, а зрели маслини натежават по сребристозелените клони. Реех се високо над родните си земи.

— Тя е безобидна, татко. Стои си тихо и души студения въздух — каза младият мъж.

Не можех да видя предната част на караваната-кебапчийница, но чух някакво раздвижване, плъзна се врата и се чуха стъпки. Преди да се усетя, възрастният мъж се озова точно пред мен, там, където бледата мъглица на зората среща синевата на небето. Беше висок и издължен, с големи очи, побелели от възрастта, с набола сивкава брада и изтъняла коса, покрита с бяла шапчица, плетена на една кука, широки бродирани черни шалвари бяха стегнати около глезените му, носеше заострени пантофи от кафява кожа, а голям надпис с червени букви: *Bon Jovi No Pain No Gain* бе напечатан отпред на черната му фланелка.

Стоях лице в лице със своетоминало и настояще.

— Търся спасение в Аллах — каза той.

Пристегнах маминия черен шал около главата си и не казах нищо.

— Идваш да ни подслушваш. Шпионин ли си, или какво? — попита той.

Ако бях в Ливан, щях да се изправя, да хвана дясната му ръка, да я целуна, да го нарека *господине* и да се представя: „Здравей! Здравей! Аз съм Салма Ибрахим-ел-Муса“, но сега съм в нова страна и съм

бегълка с досие, затова останах да седя на дървената пейка и се преструвах, че не го разбирам.

Той се поколеба, а после каза:

— Не искам да душиш наоколо. Къш! Къш! — отпрати ме той.

Искаше ми се да мога да целуна изпъкналите зеленикави вени на опакото на напуканата му старческа ръка, челото му и наболата му сива брада, но вместо това се изправих и с олюляваща се походка си тръгнах във вечерната мъгла, докато изчезнах, подобно на пустинен плевел без корени, носен от вятъра.

[1] Индийско седло за слон. — Б.пр. ↑

[2] „Красив“ (англ.). — Б.пр. ↑

[3] Сатирично куклено шоу, излъчвано във Великобритания между 1984 и 1996 година. В предаването се обсъждат злободневни теми от политическия живот, като образите на реалните личности се пресъздават от куклени персонажи — различни политици, английското кралско семейство и други известни личности. — Б.пр. ↑

ЛОЗЯ И СМОКИНИ

В тъмнината и на зазоряване растенията пазят цветовете си плътно затворени, а жените държат краката си здраво стиснати. Но аз като дръзко цвете, отварящо се към слънцето, приех Хамдан. „Салма, сега вече си жена... вече си моя, моя робиня“.

„Да, да, да“, казвах аз. Нямаше кърпички, гума или спермициди, само плодородния аромат на наскоро изорана земя. Измих шалварите си в потока и се върнах вкъщи зашеметена. Оттогава през повечето нощи лежах под смокиновите дървета и го чаках.

— Моята блудница е все още тук — казваше той и бързо ме превземаше.

— Още — шепнех аз.

Когато Хамдан спря да обикаля в кръг, а аз престанах да целувам коня, козите и дърветата, майките ни станаха подозрителни.

— Ти, малка кучко, какво си направила? — дръпна ме силно за косата майка ми.

— Майко, моля те.

— Очерни името ни с катран. Брат ти ще те застреля между очите.

— Майко!

Изскуба ми косата кичур по кичур, дърпаше, хапеше, би ме с камшика, докато цялата станах черна и синя и потънах в блажена тъмнина.

Вървах сама под електрическите стълбове, чиито сенки все повече се издължаваха. Притиснах по-силно пазарската си чанта към себе си. Не, не беше лесно да живееш в Англия като „чужденец“, както ме бе описал имиграционният служител. Веднъж написах на стената на една от градските тоалетни в Екстър: „Черен чужденец премина през небесата над Екстър“. Всяка сутрин ми се напомняше, че съм чужда. Всяка сутрин, докато утринната мъгла все още ни обгръщаше,

Джак пощальонът ми махваше и извикваше: „Здравей, момиче!“. Натъжавах се, щеше ми се да ме нарича „пиленце“, както казваше на Бев от съседната врата. Въпреки че няколко пъти го поправях: „Салма, Джак. Салма, ако обичаш“, на следващия ден той забравяше и отново ме наричаше „момиче“. Но и нямаше нищо, което да напомня на Джак моето име, защото никога не получавах писма, адресирани с арабското ми име Салма Ибрахим-ал Муса. „Салма с нежните ръце и крака. Салма, ухаеща на бял жасмин и чиста като меда, налят в стъклен буркан“. Но понякога ми се искаше Джак да ми изкрещи някоя обида, както скинарите в Уайт Хеър. „Хей, навлек! На теб говоря, изрод! Защо не се върнеш обратно в джунглата? Иди да се катериш по палмите! Чупката! Отивай си!“ Не заслужавах да бъда тук, не заслужавах изобщо да съм жива.

* * *

Разхождах се по Южната улица, пълна с агенции за недвижими имоти, които с нетърпение очакваха да ти бръкнат в джоба. Колко далеч бях от първата си покупка? Две хиляди мили? Тридесет години? Цял живот? Ох! Какво ли не бих дала да имам къща в Бранскомб, където живееше пастор Махони, ирландският квакер, моят спасител! Малка къщичка с централно газово отопление, три спални, градина, с пудел, микровълнова печка, с няколко овце и кози и с крава, която да доя всяка сутрин. Трева тук има достатъчно, затова извеждането на овцете на паша ще е лесно. Бих прекарвала времето си като фермерка, ще отглеждам овце и ще си свиря с дудука. Някой добър английски лекар ще премахне всичките ми болки и аз, здрава и щастлива, ще живея с децата си. Съпругът ми ще работи в чужбина и ще ни изпраща пари. Ще си разказваме истории и ще се смеем: възрастната майка и нейните красиви деца.

Слънцето грееше над къщата на пастор Махони в Бранскомб. Лавиците бяха пълни със стари книги, имаше един протрит диван, едно старо радио в ъгъла и една Библия с оставени върху кожената ѝ подвързия очила за четене. Мис Ашер го бе помолила да се погрижи за

мен, защото тя „трябвало да се върне в Ливан и да се опита да спаси още невинни животи“.

— Салма е добре дошла за няколко месеца — каза той бавно, така че и аз да мога да разбера, — но след Нова година и аз се връщам в Средния изток.

След като измиех чиниите от закуската, пастор Махони ме канеше да седна в гостната и се започваше моето „неформално обучение“ — два часа английски, математика и науки. След това той приготвяше обяда, а аз разчиствах. Следобед излизаше на дълга разходка, а аз прекарвах времето си, разглеждайки витрината на покойната му майка, неговата библиотека или снимките над камината. Разглеждах снимките, търсейки младото лице на пастор Махони. Забърсвах праха от ръчно рисуваната и позлатена по краищата колекция от порцелан на майка му и повтарях: „чиния за основното ястие, чиния за десерт, чиния за супа, купичка за десерт, чиния за торта, захарница и каничка за мляко, чайник, чаша за чай, чаша за кафе, чинийка“, както ме учеше той.

— Тя беше много привързана към този хавиландски сервиз — каза той, влизайки през вратата на гостната.

Не го очаквах да се върне толкова рано, затова седнах, внезапно объркана.

— Майка обича нейната шапка с парички — казах аз.

— Така ли? — отвърна той, свали палтото си и подпъхна краищата на ризата си в панталоните.

Погледнах тънките му бели ръце, широкия му гръб, дългите му тънки крака и казах:

— Аз недостойна за любов.

— Разбира се, че си достойна — каза той, като седна и се обърна към мен.

— Аз направих срамни неща — казах аз.

— Всички вършим неща, за които съжаляваме — отговори той, — това е част от човешката ни природа.

— Аз я изоставих. Заслужавам да умра, да не живея, аз... — казах аз и заплаках. — Аз също стара, без дом, без пари, без работа.

Той разтърка уморените си сини очи и каза:

— Нищо не остава едно и също, дете. Уважението, любовта, болката, болестта — нищо не остава същото. Идва и след това си

отива. Дори можеш да си върнеш уважението. Колкото до семейството ти, един ден може да решиш да се върнеш, нещата може да се променят.

— Нещата да се променят? Аз да се върна? — попитах, докато втъквах кичурите коса, показали се изпод бялата ми забрадка.

— Някой ден трябва да го направиш — отговори той.

— Нещата може да се променят — казах аз и се разтреперих.

Той се поколеба, прокара тънките си пръсти през посивялата си коса и след това прегърна треперещото ми тяло и започна да ме люлее лекичко, повтаряйки: „шшш, *якфи*: достатъчно, шшш“, докато престанах да плача.

Пресяхох пътя и минах по страничната улица, за да не ме забележи шефът ми Макс, който може би работеше в събота. „Върша много повече работа, когато ти не си тук да мърмориш и дърдориш“. Той винаги надничаше злобно към минувачите през покрития с никотин прозорец. „Виж! Виж й косата! Сигурно се е взривила в кухнята“ — казваше той, смеейки се с толкова заплашителен смях, че ме караше да сведа поглед и два пъти да мина подгъва с шевната машина. „Как казваш, че ти е името, Саламаа? О, боже, боже“.

Парвин каза, че се носел слух, че Макс подкрепя Британската националистическа партия, която искаше да се избият евреите, арабите и мюсюлманите. Тръпки ме побиваха когато и да ме погледнеше той с всепроникващите си очи. Веднъж, докато говореше с един от клиентите си, го чух да казва: „Сали пак е в някое от нейните настроения. Арабите са обсебени от мъката“.

Някой ми каза, че кръчмата на ъгъла е доста приятно място с жива музика и т.н. Предпочитах Уайт Хеър, където един пиян скинар замалко не ме преби. Той искаше да танцува с мен и аз не можах да откажа. Изглеждаше слаб и висок в черното си кожено яке и панталони, а направената му на гребен коса бе боядисана в червено, също като на петел. „Аз съм водачът на бандата“ — повтаряха младите мъже в хор и вдигаха дясната си ръка за поздрав. Дъхът му миришеше на евтина бира, когато ме хвана за ръката, дръпна ме към себе си и ме

притисна, докато почувствах острият метален шипове и главите на декоративните кабари с тялото си. След това той ме отблъсна от себе си и ме завъртя. Подчинявах се като парцалената кукла на Лиз. Пеенето започна да става по-яростно и вонята на бира и спарен дъх изпълни въздуха. Когато най-накрая ме пусна, толкова съжалявах, че все още съм жива. Заслужавах да ми се подиграват, да ме бият, дори да ме убият.

Хванах по-здраво пазарската си чанта и продължих нататък. Ученици излизаха на тълпи от колежа. Какво ли беше да си ученик? На какво ли ги учеха тук, в Англия? Дали бе възможно да изляза от тялото си, от миналото си, от името си? Дали бе възможно да отворя нова страница, да започна отначало заедно с тези млади, едва навлезли в пубертета готи? Да мога да седя с тях на чиновете и да слушам това, което лъчезарният учител има да ни каже, а после в междучасията да хапвам сандвича си с масло и захар и да пия тъмен горчив чай. Щях да плюя в сандвичите си, за да откажа съучениците си да ми ги вземат от ръцете и да ми изядат обяда. Така, както бях на петнадесет, вместо да отивам в затвора, щях да отивам към Центъра по изкуствата, за да гледам френски филм, хванала за ръка някое приятно срамежливо момче. Можех да си се представя облечена в прозрачна черна пола, черна тениска с голям червен надпис „Смърт“ отпред, с черен грим и черни обувки „Д-р Мартин“. Дори можеше да си боядисам косата лилава.

Беше много студено първия път, когато отидох на училище. Сезонът на жътвата беше приключил и гъсти облаци покриваха небето, заплашвайки всеки момент да завали. Можех да подуша горящите в мангала главни и опушената слама. Майка ми ме среса, сплете косата ми на две плитки, а след това облякох черната бродирана роба, която преди беше нейна, сложих филията със захар, масло и подправки в платнената си торбичка, заедно с тетрадката и молива, и забързах към училище. Боса, вървах покрай маслиновите горички, след това се изкачих и се спуснах по сухия хълм, докато вече можех да видя в далечината двете иззидани с кал класни стаи, които мъжете и жените от селото бяха изградили. Стените не бяха прави, формата на прозорците не бе нито триъгълна, нито правоъгълна, вратите бяха

преправяни на ръка, за да паснат. Госпожица Наила, „жената с плътно затворените устни“, ни чакаше край вратата. „Яла! Побързай! Закъсняваш“ — каза ми тя.

Стискайки тетрадката и молива, аз влязох. Стоях на един счупен стол и се опитвах да се съсредоточа върху черната дъска.

Госпожица Наила каза:

— „Г“ — глава. „С“?

— „Салма“ — прошепнах аз.

— Какво? — каза тя и размаха показалката.

Аз прочистих гърлото си и казах:

— Салма, госпожице.

С резкия си глас тя отговори:

— Добре. Знаеш ли как да напишеш името си?

— Не, госпожице.

— Излез на дъската!

Стоях пред черната дъска и цялата треперех. Мехурът ми бе пълен и шалварите всеки момент щяха да се смъкнат.

Тя хвана тебешира и написа: „С-а-л-м-а“.

Аз взех тебешира и знаейки, че ме наблюдават десет чифта очи, започнах да прерисувам буквите „Салма“.

— На колко години си?

— На шест, госпожице.

Госпожица Наила каза:

— Много добре!

На път за къщи тичах, за да покажа на баща си какво съм написала: „Салма“, „глава“, „магаре“ и „човек“. Той толкова много се зарадва, че каза на майка ми да ми свари чай с допълнителна лъжичка захар „за това умно момиче“.

Където и да отидех, в далечината се виждаха църкви — стари, рушащи се, тъмни Божии къщи. Когато и да влезех в катедрала или църква, ми ставаше студено, сякаш те имаха своя собствена охлаждателна система, която разнасяше миризмата на плесен, попила в старите камъни. Те винаги бяха тъмни, тихи и самотни места. Ако

хората не ходеха насила на църква, за какво ли биха ходили? Трябваше да има силен имам или свещеник, който да размахва пръчката си, да призовава Бог и да вещае страдания: „аршин за всяко сърце“, ако не Го почиташ. Катедралата беше пуста, ако не броим свещениците, които ходеха забързано насам-натам, облечени с черни роби и с пурпурни колани и шапки, няколко възрастни дами с поддържани сиви коси и двамата луди, стоящи до стъклената кутия за дарения. Можеше да се види стар алкохолик или бездомник да спи на възглавниците за молитва, поставени по дългите дървени пейки. Религията в тази страна бе толкова слаба, колкото и чаят. Всичко, което беше останало от нея, бе: „Това рожденото или християнското ви име е?“, както ме беше попитал имиграционният служител и аз не знаех как да отговоря.

— Мюсюлманка, не християнка.

— Име? *Nome? Izmak?* — попита ме той.

— Име? Име? Саали Ашиир.

— Господи! — каза той.

На върха на сухия хълм се виждаше синьото кубе на джамията и минарето, откъдето имамът призоваваше за молитва. Той привикваше за молитва и подчинение пред Бога по пет пъти на ден. „Аллах Акбар! Аллах е велик. Стани и се моли!“ Старците се събуждаха по изгрев, правеха ритуалното си измиване и тръгваха с младите, полузаспали и вървящи с неохота мъже към джамията. Имамът стоеше там на високата си платформа и ги приканваше да влязат, молейки Аллах за опрощение.

„Не можем да продадем маслините, без да сме получили благословия от имама“, казваше баща ми. Погледнах баща си с очите на десетгодишно дете и осъзнах, че той е по-слаб от имама. Неговото високо, слабо и мургаво тяло подсказваше за години на езда, оран и жътва, блуждаещият му поглед говореше за виране в небесата с дни, в очакване да се появят облаци и да завали, за да се спасят посевите му. Защо този висок и силен мъж беше по-слаб от имама? Защо той трябваше да се допитва до него, преди да продаде щайгите с маслини, които гниеха в килера?

Над река Екс се бе изписала дъга и вещаеше дъжд. Баща ми, хаджи Ибрахим, би потръпнал, ако я видеше, с нейните цветни ленти, обещаващи чували жито в хамбара, ходене до града, за да се продаде реколтата, и ново наметало от агнешка вълна. Някои хора в Хима можеха да видят в дъгата обещание, че ще направят много пари и ще могат да си вземат втора жена. „На тебе се моля и на тебе благодаря, Аллах“, щяха да кажат те. Точно до мястото, където разтоварваха железниците, дъгата се появяваше в пълния си блясък — измамно отражение на светлината във водата. Попих потта от челото си и завързах косата си с гумено ластиче. Трябваше да гледам един филм. „Монахини бегълки“ — разказваше се за двама гангстери, които се криеха в женски манастир и се преструваха на благочестиви монахини. Аз също бях грешница, която се преструваше на мюсюлманка, но всъщност бях неверница, която никога нямаше да бъде допусната да влезе в джамия. Тогава се сетих, че Лиз ми забрани да използвам видеото в дневната, защото разбъзиквах часовника му и защото тъмните ми косми падаха навсякъде.

Хазяйката ми пиеше евтиното си вино и ме чакаше да се върна, за да ми даде съвет за едно или друго нещо. Оставих покупките на тротоара и отключих вратата. Лъхна ме силна миризма на вино. Тя отново беше пила.

— Здравсти — казах аз.

— Ти ли си, Салма? — попита тя.

— Кой друг да е, Лиз?

Знаех какво ще последва след това — въпрос за времето.

— Днес си остана сухо?

— Поваля малко, но сега е сухо.

Погледнах правата ѝ посивяла коса, замъглените очи, фината мрежа от червени капиляри по бузите и носа ѝ, видях я как се е излегнала на дивана, леко подпийнала, и казах, за да я ободря: „Има голяма дъга над полята и хълмовете, която се отразява в реката“.

Тя отпи още веднъж от мръсната чаша и колебливо каза: „Може би трябва да погледна?“.

— Да, да. Искаш ли компания?

— Компания — каза тя с безупречен английски акцент.

— Компания — повторих аз, като стегнах мускулите на челюстта си.

„Майко!“ — пицях аз и плюех киселия лимон от устата си. Акушерката натикваше остри железа в мен. Потокът от сълзи не можеше да потуши огъня.

— Моля те! — крещях аз.

— Моли се! — извика тя.

— Аз... аз... — и преди да бях довършила изречението, подпухналото лице на майка ми изчезна в тъмнината.

Когато се събудих, майка ми каза:

— Нищо. Все още се е вкопчило в утробата ти като истинско копеле.

Робата ми бе пропита с кръв, мръсната ми коса беше прилепнала по главата, а лицето ми гореше от сълзите. С две ръце започнах да удрям главата си и да плача: „Какво да правя?“.

— Ако баща ти или брат ти разберат, ще те убият.

Завързах бялата забрадка около главата си, изправих се и побягнах през сухия хълм към училището. Госпожица Наила обикновено спеше в една от стаите. Почуках по желязната врата и извиках:

— Госпожице Наила! Госпожице Наила!

— В името на Аллах, кой е там?

— Те ще ме убият, ще ме застрелят между очите!

— Кой? Какво? Защо? — питаше тя, докато отключваше вратата.

Побързах да вляза и застанах в средата на стаята. Удрых си гърдите с ръка и плачех: „Оставям се на закрилата на Аллах и на вашата, госпожице Наила“.

— Какво е станало?

— Бременна съм.

Тя пребледня и каза: „бедната, злочестата ти“, приглади дългата си коса, сложи си забрадката, притегна възела ѝ под брадичката си, преглътна тежко и седна на края на леглото.

Стоях там в средата на почти празната стая и треперех.

Най-сетне тя успя да проговори и каза:

— На първо място, трябва да си държиш езика зад: зъбите. Не казвай на никого.

— Искаш ли компания, Лиз? — попитах аз отново.

— Не. Предпочитам първо да довърша това — и тя повдигна зацапаната си чаша с вино.

Внимателно наклоних шишето с миеш препарат, което криех зад кутията със зърнени закуски в шкафа, който Лиз ми беше отпуснала да ползвам, докато една мъничка зелена капка падна върху жълтата гъба. Трябваше да внимавам, когато миех чашата си. Ако Лиз усетеше и лек мирис на лимонов аромат, щеше да има караница. Щях напълно да загубя ума и дума и да замлъкна, а тя щеше да ми досажда на главата със своето британско „Радио 4“. „Приборите и посудата са стари. Не трябва да ги миеш с химикали. Какво ви става бе, хора? Миене и чистене през цялото време. Не е за чудене защо цялата си в струпей“. Говореше ми сякаш бях слугинята ѝ в Индия, където е живяла, а не наемателка, която ѝ плаща четиридесет паунда на седмица плюс сметките.

Чайникът вреше, затова го изключих, налях малко гореща вода в чашата, пуснах вътре едно пакетче чай и разбърках. Веднага във водата се завъртяха кафяви ивици. Убедена бях, че това, което приготвих, не беше чай, защото не можех да видя чаените листенца и защото водата покафеня веднага. Всеки следобед в Хима слагах чаени листа в метално канче, пълнех го с вода, добавях сух градински чай или кардамонови шушулки, седем големи лъжици захар и поставях канчето на открития огън, който палехме под смокинята, докато заври. Вдигах го от огъня и след това отново го оставях да заври, докато ароматът на чай и кардамон достигнеше до носа на майка ми. Извадих мокрото пакетче чай, изхвърлих го в коша и се опитах да отворя кутия с мляко. Дърпах и бутах крилцата на капачето настрани, но не искаше да се отвори. Не можех да отворя дори проклета картонена кутия! Ядосах се на себе си, че съм толкова чуждоземна, и пробих картоната с нож, като разлях млякото по целия плот. Когато ти потрябва мляко в Хима, вземаш купа и я поставяш под кравата, после дърпах бозките на

вимето ѝ, докато прясното топло мляко потече изпод пръстите ти. Забърсах разлятото с мултифункционалната бърсалка, която Лиз използваше за всякакви повърхности, включително и за пода. Бърсалката не беше чиста, измих си ръцете със сапун, сръбнах от вече изстиналия чай и забързах по стълбите към стаята си.

Не ми беше позволено да си оставям чашата върху двата старинни скрина, които стояха в ъгъла, подобно на овчарски кучета. Поставих я върху евтината масичка до леглото ми, което скърцаше всеки път щом седнех или легнех на него. Сложих телевизора, който си купих за двадесет паунда от един вехтошарски магазин, върху старинната малка масичка, която Лиз ми бе дала за целта. Когато погледнех през шитите по мярка завеси на прозореца си, можех да видя железопътната линия и проблясъците на залязващото слънце. Завесите — комбинация от кремаво с морскосиньо, бяха единственото нещо в стаята, което обещавахе по-добро бъдеще, бъдеще, в което си имам къща и я обзавеждам с нови неща, правени по поръчка. На полицата лежаха няколко книги и множество лъскави списания. Изпразних пазарската чанта върху леглото — този път се бях поувлякла. Бях си купила боя за коса, ексфолиант за лице, освежител за уста, шампоан, крем Е45, препарат за почистване на тоалетни, което беше номер едно в списъка със забранени неща на Лиз, и буркан нескафе. Кафето караше жената да предприеме действия — да отиде и да заеме малко захар от красивия тъмнокос съсед, който току-що се е нанесъл.

Ако не го чаках навън сред лозята, Хамдан издаваше пронизителен звук, сякаш викаше кучетата си обратно в плевнята. Когато чуех свиренето му, се промъквах през металните решетки и скачах долу, за да се срещнем. Боса пристъпвах покрай стената, край стволите на дърветата, зад камъните, страхувайки се да не събудя кучето. Когато стигнех в лозята, лягах тихо и гледах звездите в далечината, ослушвайки се за стъпки. Познавах неговите — леки, сякаш лапите на хиена докосват земята и след това бързо отскачат отново. Той сграбчваше глезена ми, потискайки кикотенето си. Под

индиговосиньото небе и сред тъмните сенки на дърветата ние се прегръцахме.

Той сграбчваше косата ми и казваше:

— Ти си моята наложница, моя робиня.

— Да, господарю мой — казвах аз.

Лежах неподвижна под тласъците му, захапала долната си устна, за да не издам и звук. Задъхана отпусках глава върху гърдите му, а той галеше с пръсти косите ми и ми пееше любовни песни, „любовта ти ме превзема отвътре, душо моя“.

— Любовта ми към теб рита и се блъска като муле — казвах аз, а той се смееше и ме прегръщаше.

За няколко мимолетни мига чувствах, че Хамдан ме обича, че бях скъпа на сърцето му. Никога не успях да си възвърна това усещане отново.

„Живни! Спретни се! Продай се! — казваше ми Парвин. — Сега си в общество на капитала, различно от твоето“. Беше права. Повечето видове боя за коса бяха създадени за русокоси жена и такива, с тъмна коса като моята, която посивява преждевременно, много трудно можеха да възстановят първоначалния си цвят. Вчера по радиото някакъв човек говореше за „институционален расизъм“. Може би имаше предвид всички блондинки. Свежа блондинка рекламираше паста за зъби, сешоар и обезмаслено мляко. Всеки път, когато погледнех в богато украсеното огледало, което Лиз бе донесла чак от Индия, виждах лице, сякаш разтапящо се като восък, една вече остаряла физиономия. Косата ми беше черна, ръцете ми бяха черни и бях способна на черни дела — това си мислех, докато гледах към добре осветения вагон от първа класа на Лондонските железници. Там, на сините седалки, може би седеше бъдещият ми съпруг, облечен в сив костюм с розова риза, и четеше *Файненшъл Таймс*. Чувствителен, щедър, богат бял англичанин, който е запленил от мисълта да срещне екзотична жена като мен, с тъмни очи, кожа, коса и с тъмни постъпки. Щях да отъркам маслинената си кожа в неговата и „пук!“ — сякаш с магия, тя щеше да стане бяла. Просто така, без в продължение на години да използвам избелващи кремове, щях да стана по-светла и бяла. Щях да изчезна просто така.

— Трябва веднага да напуснеш това място — каза учителката ми госпожица Наила.

— Защо? — изпаднах в паника аз.

— Ако не го направиш, ще те убият. — Тя прокара език по пресъхналите си устни. Притиснах мокрото си лице с ръце. „Къде да отида? Какво ще стане с козите ми?“

— Не мисли за козите. Сега се опитваме да спасим кожата ти. — Госпожица Наила духна керосиновата лампа, сложи я на пода и здраво хвана китката ми. — Най-добре да те предадем на полицията и да се надяваме, че ще те пазят на сигурно място завинаги.

Докато нареждах покупките си на прозореца на банята, все още си представях отражението на светлините на старата мелница във водата. Пречупените светлини се носеха по течението на реката в различни посоки. Познавах този бриз. Тя беше там някъде, търсеше място за покой, местенце, където да закрепим крака си, търсеше спасение. Беше там някъде, изморена и хлипаща. Тя ме викаше. Притиснах ушите си с ръка. През тялото ми пробягнаха тръпки, сякаш ме беше обхванала внезапна студена вълна, а грозните черни зърна на гърдите ми, дълги сантиметър и половина — колкото първата фаланга на малкия ми пръст, — се изправиха. Тази нощ не можех да остана въкъщи. Трябваше да отида в някоя топла кръчма, в добре осветен ресторант, изпълнен с проблясващите отражения на свещи в чашите с вино, където щях да бъда обгърната от топъл човешки дъх, от глъчка и смях и от възможността да срещна унижително отношение.

Лежах в леглото си в „Къщичката на лебеда“ и гледах как мазилката се лющи и пада по пода. Стаята беше същата дупка като затворническата килия, където бях прекарала пет месеца. „Строг тъмничен затвор“ — бях повтаряла след надзирателката. Полицията ми каза, че ще ме затворят в килия заради собствената ми безопасност. Племето ми бе решило да ме убие, да пролее кръвта ми и всички млади мъже душеха наоколо. „Опитваме се да спасим живота ти“ — каза

надзирателката, казваше се Наима. Свикнах да броя драскотините по стената, като добавях по една всеки следващ ден. Имаше едно нещо, заради което се радвах, че съм бременна — какво щях да правя по време на месечния си цикъл? Можеше ли да седя върху тенекиената кофа в продължение на шест дни?

Когато отидох в кръчмата „Турска глава“, бях забола червено цвете в косите си, за да изглеждам екзотична като момичето от рекламата на Сейшелските острови. Тя беше с дълга права и пригладена черна коса, гладка маслиненна кожа, черни очи с дръпнати клепачи и с големи гърди с невидими зърна. Стоеше на плажа с кокосов орех в едната си ръка и полюшваше сламената си пола в ритъма на музиката на племето си. „Златните ни жита, я-я-я, жънем и трупаме накуп, я-я-я“. Летните песни предизвестяваха началото на сезона на годежите, когато всички момичета в Хима започваха да се въртят в леглото и да поглеждат през железните решетки на прозорците, очаквайки зората. Майката на младоженеца ще дойде утре, за да я поиска, носейки златна огърлица, смарагди, рубини, копринен брокат, ленени тъкани, стъкло от Хеброн и чист парфюм от цветна есенция, налят в богато украсени стъклени шишенца. Най-после щяха да пристъпят под закрилящата сянка на мъж.

Скъпа Нора,

Щастлива съм, толкова съм щастлива! Омъжих се за английски джентълмен от много добро семейство и очакваме дъщеря. Видяхме я на ехографа. Той е толкова богат. Къщата му е стара и голяма. Пълна е с хубави книги, цветни книги от цял свят. Западняците четат много, не са като нас. Също така са приятни и кротки хора, не като нас. Представи си — полицаят спира движението, за да могат патиците да преминат през пътя! А ние се отнасяме ужасно с животните си, освен аз към козите си — бях ги разглезила много. Как е майка ми? Надявам се, че добре се грижи за себе си. Все още помня как държеше лицето ми в загрубелите си ръце,

благославяйки ме. Все още помня прясно изпечения хляб, филиите с мед и масло с подправки. Тя почти беше ослепяла от мъка, когато си тръгнах, затова съм ѝ купила чифт очила. Знам, че са скъпи, но джентълменът, мой съпруг, ми даде парите и ме посъветва да купя такива за гледане и наблизо, и надалеч.

Липсваш ми,

Салма

Тя плаче за мен. Здравно притиснах сърцето си, отворих фризера и извадих малко замразени рибни пръчици, сложих пет от тях на грила заедно с две филии хляб. Рибните пръчици бяха почти изгорели, когато ги извадих, но въпреки това щях да ги ям. Пийнах глътка от разгазираната диетична кола и ухапах рибата-треска, чиято вътрешност бе все още сурова. Облегната на перваза, си представих лъчи перлена светлина, струящи иззад полупрозрачните облаци. Отворих прозореца и разперих ръцете си, целите покрити със сухи струпеи, към небесата. Студеният бриз довяваше заглушавания ѝ плач чак до този затънт остров. Ако запуша ушите си с памук, може да не чувам нищо — нито шумоленето на листата, нито звука от маневрите на влаковете, нито как пияната Елизабет тропа из дневната, нито шепота на Хамдан, нито сподавените ридания и туптенето на сърцето ми.

Стоях на върха на копата житна слама и нагъвах филия с масло, когато Хамдан внезапно се появи иззад облак прах и седна до мен. Идваше насам, облечен в бялата си роба, ходейки подобно на пантера — леко и без да полага много усилия. Очите му бяха загледани в тъмните ми тънки глезени, които той почти всяка вечер дръпваше под лозята.

— Как е врабчето ми? — попита той и нагласи карираната си червено-бяла кърпа за глава.

Преглътнах с усилие и казах:

— Добре съм.

— Изглеждаш уморена. Изтощават ли те нуждите ми? —
прошепна той.

Хвърлих филията на птиците и казах:

— Бременна съм.

На мръсния под в затворническата килия вързопче плът си проправяше път към живота. Крецях, плачех и се молах, а след това се роди малко, подпухнало същество, зачервено като цвекло. Алкохолички, проститутки и жени, убили съпрузите си, ме гледаха, докато аз, грешницата, раждах на пода на затвора Ислах. Госпожа Ламаа оправи розовия си шал, избърса лицето си с две ръце и прегърна Нора, която цялата беше обляна в сълзи, и каза нещо, което не можах да разбера: „Някой ден ще... един ден ще...“

ЧАЙ ОТ САЛВИЯ

Съблякох червеното бельо, което бях купила от разпродажбата, и застанах гола на мръсния килим. „Напоследък си се разхубавила“ — казах на отражението си и се потопих във водата. Достатъчно беше просто да лежа в топлата вода и да вдишвам аромата на сапун и масло за вана. Обвита в облаци от пара и парфюм, аз се чувствах затоплена и за няколко мига в безопасност. Неспазените обещания, предателството, срамът и смъртта бяха изтласкани далеч от съзнанието ми. Изправих се, загърнах се в хавлията и започнах да почиствам лицето си с ексфолианта. Пръстите ми докосваха големия гърбав нос, тясното чело, голямата уста и високите скули. Търках и търках, за да могат порите да се отворят. Внезапно аромат на прясно смляно кафе, зрели маслини и ухание на бял портокалов цвят изпълни банята.

Седяхме с майка ми под смокиновото дърво и пиехме ментов чай. Майка ми остави чашата си и погали лицето ми със задебелите си ръце, благославяйки ме. Всеки петък следобед цялото село се събираше около единственото радио в двора на къщата на шейха и слушаше египетската дива Фаиза Ахмад да пее:

*Не казвай, че сме били и е било,
иска ми се това да не се беше случвало,
иска ми се да не бяхме се срещали,
изобщо да не те познавах.*

Написках лицето си със студена вода. Огледалото изглеждаше замъглено, сякаш се носеше по соленото море.

Очертах устните си с червен молив, опитвайки се да ги направя да изглеждат по-малки и плътни. Напръсках се с дезодорант, студеният аромат се разля нагоре и надолу по тялото ми. Избрах най-тясната и къса пола в гардероба, напъхах се в нея, обух фин черен, почти прозрачен, чорапогащник и си сложих лъскавите черни обувки с

високи токчета. Нагласих сутиена си с банели, като пристегнах презрамките, за да придам на гърдите си по-младежки вид и форма. Черната блуза с дантела бе достатъчно тясна, за да подчертава бюста и да скрива застаряващия ми корем. Изправих се пред огледалото с прибран корем. Това бяха безценни мигове от вечерта, в които забравих миналото си. Най-прекрасен бе моментът, в който погледнах отражението си в огледалото и сякаш видях напълно непозната жена. Умът ми бе зает с измислянето на ново име и минало. „Тази вечер ще бъда филмова звезда!“

* * *

Само ако бях продължила да си шия и да постя; ако бях запазила мълчание, можеше бавно да се измъкна от тялото си, подобно на змия, която сменя кожата си. Можеше да престана да бъда Салма и да се превърна в някоя друга, която никога не е отхапвала от забранения плод. Времето можеше да минава по-бързо и аз плавно да се плъзна от затвора в гроба — без болка, без съпротива, дори без скука. Заших писмото от майка ми заедно с кичура коса в едно кожено калъфче и така те се превърнаха в мой амулет, който носех окачен на врата си като огърлица. Бледите букви, написани от госпожица Наила вместо майка ми, се бяха запечатали в главата ми.

Това е, което Аллах пожела за теб. Нарекох те Салма, защото имах големи надежди за теб. Исках да можеш да пишеш и четеш, да се омъжиш за един от синовете на шейха на племето и да ядеш бадеми и мед до края на живота си. Исках твоят живот да е по-добър от моя. Но ти винаги си била изтъкана от друга прежда, различна от тази на останалите момичета в селото. Ти я боядиса в червено. Ти харесваше вниманието. Казаха ми, че в затвора си спряла да ядеш и да пиеш. Не мога да дойда да те видя, защото баща ти хаджи Ибрахим и брат ти Махмуд ми забраниха да идвам. Казват, че и мен ще застрелят. Гледам

козите ти, които без теб са като загубени, как слабеят и слабеят, и си казвам: Дано Аллах доведе милостив край.

Загърнах раменете си с черния шал на майка ми и излязох на пръсти от къщата. Лиз си приказваше със — Садиг, „стария пакистански приятел от магазина за алкохол“, човека, който я снабдяваше с евтино вино. „Мадам, това е отлично и много изгодно също така. Само го опитайте, мадам. Също отлично“. Тя разказваше шеги и се смееше до сълзи. Тогава показваше най-добрата си същност — когато е леко пийнала и с приповдигнат дух. С ръка на лакътя му, тя казваше: „Садиг, трябва да се засрамиш от себе си, да флиртуваш със стара англичанка като мен“.

Той размърдваше челюстта си наляво-надясно, сякаш търсеше точните думи, и после казваше: „Мадам, също така не сте стара“.

Смехът ѝ бе силен и заразителен, нещо средно между задавяне и хлипане. После внезапно тя се прехвърляше на друг език:

— *Kaise no tum?*

— Това не урду, мадам, това е хинди — възнегодуваше той.

— *Theek hai!* — довършваше тя и прегръщаше раменете си.

Седя зад старата шевна машина „Сингер“, натискам педала, а иглата се стрелка над полиестер, памук и сатен. Каквото и да ми дадяха надзирателките в затвора, можех да го зашия: ръкави, панталони, яки, подгъва на полата на надзирателката Наима, джоба на сакото на униформата ѝ, скъсан от една от затворничките. Притегнах бялата кърпа около главата си и започнах да пришивам джоба обратно към сакото. Стаята беше задушна и миришеше на машинно масло и урина. Виждаха се само приведени глави със забрадки, а единственият звук бе ритмичното тракане на старите шевни машини. „Само пръстите ми не трябва да спират да работят — казвах си аз, — и всичко ще бъде наред“. Щеше ми се да поправа целия си живот. Свикнах да шия якички, като първо внимателно ги пришивах на ръка, а след това ги прекарвах през шевната машина. Написаното на челото,

предопределеното, сигурно се вижда и от очите. „Тя е добра шивачка, нали?“ — казваха затворничките, докато разглеждаха внимателно ушитите облекла. Те не знаеха, че разглеждат погубения ми живот. „Винаги съм мислела, че не си бяла като жасмин и чиста като мед в стъклен буркан. Ти си уличица!“

Разхождайки се по пътя, чувах как разместват влаковите вагони — звук на метал, удрящ се в метал. Тряс! Тряс! „Малко е студено“ — чух се да казвам на „елизабетински“ английски. Хазяйката ми ме преследваше. Ако не внимавам, мога да се превърна в Елизабет, английска роза, спяща красавица без своя принц. Първото нещо, което забелязах на гарата, беше една огромна ярко осветена табела. Свалиха рекламата на чая „Тетли“ със Снежанка и седемте джуджета и я замениха с лъскавото изображение на един червен шевролет с гюрук. Една нова фирма, наречена „Факс Хоум“, бе взела рушащата се сграда до железопътната линия. Поправиха фасадата, сложиха двойни стъкла, закупили фотокопиращи и факс машини и започнаха да предлагат услугите си на разумни цени. Виждах как устройствата в приглушено осветения офис изпращат факс съобщения до хора, които не са там. Мисис Смит от пощата винаги се усмихваше, когато ме видеше да влизам забързано през вратата, но усмивката ѝ беше отегчена. Сигурно си мислеше: „Ето я пак онази мургава жена!“. Винаги, когато ѝ подавах поредната връзка писма, тя слагаше очилата си и проверяваше адресите. „На вниманието на заинтересованите“ или „До Нора, затвор «Ислах», Ливан“ — четеше тя, а след това побутваше надолу очилата си и ме поглеждаше с всепроникващите си сиви очи. „Това не ми се струва правилно“. Но по-късно тя престана да проверява адресите. Просто свиваше рамене и казваше:

— О, сигурно имате доста приятели там.

— О, да! — казвах аз с ведър тон.

Имах приятели: учителката ми госпожица Наила, най-скъпата ми приятелка Нора, госпожа Ламаа, офицер Салим, сестра Хайрия, сестра Франсоаз, пастор Махони, Гуен и Парвин.

— Кой е ушил тази бяла рокля? Искам да се срещна с нея — извика на директора на затвора, офицер Салим, една жена с ливански акцент. — Казвам се Хайрия и искам да я видя.

Тя беше и първият ми посетител. Изправих се, пригладих роклята си на цветя и обух пластмасовите си чехли. Охраната ме поведе през лабиринт от коридори до кабинета на директора. Лъч светлина осветяваше сивото бюро. Примигнах и се опитах да разпозная хората в стаята. Дребна тъмнокоса жена, облечена в сива рокля с висока яка, държеше бялата рокличка, която бях ушила преди години. Офицер Салим каза:

— Седни, Салма.

Преглътнах и седнах на стола до жената.

Офицерът беше висок и оплешивяващ мъж, но имаше благ израз на лицето си.

— Ти ли си направила тази дреха?

Бях прекарала часове, шийки тази бебешка рокличка. С часове се опитвах да си представя как би изглеждала бяла водна лилия, носеща се по чиста вода в хубава светла нощ: Лайла. Опитвах се да придам на рокличката форма, подобна на лилия. Искях животът на тази, която я облечеше, да бъде по-щастлив и бял от моя — с вълнообразния подгъв, якичката с форма на цвете, малките джобчета, подобни на розички, миниатюрните пухкави ръкавчета, сатененото коланче и проблясващите перли около якичката.

Кимнах с глава...

Големият метален хангар, където се сортираше пощата, бе ярко осветен. Там сортираха и доставяха хиляди писма, но никога не дойде някое, адресирано до мен. Какво ли щеше да коства да получа писмо от тях или още по-добре, да чуя гласовете им? Ако легнех на улицата като спящ полицаи и бъдех смачкана от големия червен камион на Кралската поща, щяха ли да ме забележат? Всеки път, когато усещах приближаването на пристъп, поглеждах към прозореца с решетките и си изрецитирах няколко пъти писмото от майка ми, докато сърцето ми се успокоеше и потта по челото ми изсъхнеше. Можех да прочета между редовете как майка ми ме съветва да започна отново да се храня, но как не може да го каже открито, страхувайки се от мъжете в

семейството. „Защо не носиш сутиена ми? — казваше Нора. — Може да облекчи болките“. Поклатих глава. Леко притисках възпалените си зърна, за да освободя гърдите си от неизползваната кърма, и след това сменях превръзките. Чувствах засъхналото мляко, сякаш имах камъчета в гърдите си. Зърната ми станаха по-тъмни и по-големи от цялото това напразно дърпане и; изстискване, от цялата мъка.

Нощта беше суха и студена, а река Екс течеше яростно през скалите, които ѝ препречваха пътя към морето. Звукът наподобяваше стенание, следвано от писък. Паркингът пред „Турската глава“ бе пълен с коли със затъмнени стъкла: хубави, скъпи коли, точно такъв тип, в какъвто бих искала да се возя. С времето двата етажа на кръчмата се бяха разделили по възрастов признак. По-възрастните се качваха по витата стълба на горния етаж, а по-младите оставаха долу в приземията. През замъглените прозорци се виждаха цветни дискотечни светлини, чуваше се дрезгавият глас на певеца. Десетки млади англичани и англичанки поклащаха глави и ханш в такт с музиката. Някои пиеха, други се натискаха, трети се целуваха, а някои танцуваха сами. Табела на вратата гласеше: „Частно парти — рожден ден“.

— Искам да ти помогна да напуснеш страната — каза Хайрия и се прекръсти.

— Моля, представете се на Салма — каза офицер Салим.

— Аз съм цивилна монахиня. Спасила съм много млади жени като теб. Дълги години се молах за вас, но сега само пътувам от затвор на затвор и измъквам тайно жени. Не мога да понеса мисълта да бъдат погубвани невинни души. Това е. Да обикалям с колата в тъмното, е моята съдба — каза тя набързо.

— Салма, ти си под защита, което значи, че не си тук, защото си извършила нещо, а за своя собствена безопасност. Ако те освободя и останеш в страната, ще те убият пред вратите на затвора. Ако напуснеш страната, ще бъдеш далеч от опасност — каза офицер Салим и притисна пръстите си към лъскавото бюро.

— Те ще ме застрелят — това бяха първите думи, които изричах от седмици. Бях си глътнала езика и мълчах с дни. Затворничките ме

наричаха „нямата със свирката“.

— Виж, ще направя всичко възможно да не те убият. Ще бъдем много внимателни и ще те освободим през нощта. Като те освобождаваме, не нарушаваме закона. От гледна точка на държавата, ти си невинна.

Хайрия прокара пръсти по яката си и каза: „Ще дойда да те взема в полунощ и ще те откарам в Ливан“.

— Ами семейството ми? Какво ще стане със... семейството ми?

— Дете мое — каза офицер Салим, — преди три години учителката ти донесе едно писмо и оттогава не сме чували нищо за семейството ти.

Щях да бъда в затвора — на следващия ден в два часа, когато биеха звънеца, че посетителите са дошли (впрочем вече бяха спрели да го сигнализират, тъй като никой не идваше при жените затворнички в Ислах), надзирателката щеше да извика по високоговорителя: „Посетител за Салма Ибрахим ел-Муса“. Щях да пригладя чистите си дрехи, които бях изпрала специално за случая, да обуя пластмасовите си чехли и гордо да изляза пред оградата с бодлива тел. Там щяха да бъдат семейството ми — баща ми хаджи Ибрахим, брат ми Махмуд и майка ми хаджийка Амина, плачеща и държаща кафяво чувалче с портокали в ръце. Щяхме да вплетем пръстите си през телената ограда и да натискаме, докато дланите ни не се допрат. Ръцете на майка ми щяха да бъдат все така задебелили, а аз с риск да нараня устните си, щях да ги целуна през бодливата ограда.

През широките врати влязох в един остров на топлината, дима и шума. Дрезгавият глас на певица се отразяваше от дървения под. С един-единствен поглед към насядалите по високите червени столове можех да кажа кой е излязъл на лов тази вечер. Харесах си място на далечния край на бара, за да избегна нежелано внимание. Собственикът, който също стоеше на един удобен стол в по-далечния ъгъл, хвърляше по едно око към няколкото сервитьорки. Момичето зад бара изглеждаше непретенциозно в широките си дрехи, имаше чисто, открито и негримирано лице, което излъчваше честност.

- Добър вечер.
- Здравейте.
- Какво ще желаете?
- Половин халба ябълков сок.

Цветът на ябълковия сок наподобяваше бира, така че който и да се доближеше до мен, щеше да си помисли, че съм свободомислеща, а не лишена от гъвкав подход мюсюлманска имигрантка.

Точно зад мен забелязах група мъже около тридесетте, които обсъждаха нещо. Пийнах малко „бира“ и се обърнах. Единият от тях имаше дълга, вързана на опашка, коса, приятно, леко застаряващо лице и свободна сиво-синя риза. Поколението на шестдесетте. Той ме посочи и попита нещо човека, седнал до него. Двете глави се доближиха за консултация. Обърнах се към питието си тъкмо когато щеше да ми се усмихне. Заведението беше пълно с хора, скупчени на групички, които си говореха, но всъщност искаха да бъдат забелязани. Почти всеки се оглеждаше наоколо за някоя по-добра възможност, за по-добър избор от тази, която виси на рамото му и се смее глупаво. Погледнах към напитката си с цвят на мед и си помислих, че всичко е глупаво, включително това да пия ябълков сок, преструвайки се, че е алкохол.

Хайрия определи датата на освобождаването ми. Салим се усмихна и помахна в знак на съгласие. Помолих за малко вода. Докато надзирателката ме водеше към килията ми, си мислех за идния вторник, когато в полунощ щях да съм събрала нещата си и да съм готова за тръгване. „За тръгване накъде? — питах аз мръсните стени. — Къде?“ Въпреки че нямаше много неща за събиране, аз десетки пъти наум изрепетирах събирането на вещите си. Най-ценните ми притежания бяха вече опаковани и висяха на врата ми като амулет — писмото от майка ми и нейният кичур коса. Въздъхнах и внезапно се върнах в реалността, виждайки чаша, пълна с доматиен сок. Червенината му ме порази.

— Какво? — попита бившето хипи, което сега стоеше до мен, облегнато на бара.

Поклатих глава и казах: „Нищо“. Опитах се да се развеселя, припомняйки си някоя телевизионна реклама. Рекламата на шоколада

ми напомняше за Хамдан. Тази на кафето беше по-хубава — двойката тъкмо щеше да се събере. Поех дълбоко дъх и се усмихнах, като красиво показах зъбите си, сякаш рекламирах паста за зъби. Смигвайки на приятелите си, той попита:

— Може ли да те почерпя с питие?

Лицето му бе виждало и по-добри дни, а тъмната му коса беше започнала да посивява на слепоочията, но изглеждаше чист и миришеше на прах за пране. Харесах тънките му пръсти със заоблени нокти. Пъхнах един паднал кичур коса зад ухото си и казах: „Доматен сок, моля“.

— Чист? — попита той.

— Да, моля.

Той се усмихна и с трепетен глас поръча напитките, говорейки с югозападен акцент.

— Откъде си?

Със страх предусетих как ще протекат следващите минути. Колко пъти ми бяха задавали този въпрос, откакто бях дошла в Англия. След като от години работех в магазина му, началникът ми Макс продължаваше да пита: „Откъде казваш си? Шаам? Хиимаа?“

— Познай!

Изброяването, естествено, включваше всяка страна на света, освен моята собствена.

— Никарагуа? Франция? Португалия? Гърция? Сигурно Русия?

— Не, има едно голямо парче земя точно в средата.

— Турция?

— Не, от Източното Средиземноморие.

Той се заигра с бирената халба, като не знаеше къде да я сложи, усещайки, че приятелите му го гледат. И напълно следвайки познатия сценарий, попита: „Защо си напуснала страната си?“.

Всичките ми притежания, които отчаяно събирах, бяха: тръстикова флейта, платнени превръзки за през месечния ми цикъл, кафяв гребен с няколко липсващи зъба, Коранът, черната роба, шалът на майка ми, една лъжица, четка за зъби, която в затвора ме научиха как да използвам, пластмасова чаша, сива кърпа, червилото, което госпожа Ламаа ми беше дала, двете перлени на цвят гребенчета и

шишето парфюм, което Нора ми беше подарила. Сложих амулета — писмото на майка ми и мекия лъскав кичур коса — отгоре на купчинката и здраво завързах всичко в един вързоп.

— Защо я напуснах ли? Предполагам, че исках да разгледам света.

Той пийна малко от бирата си, чудейки се дали срещата му е в кърпа вързана, или трябваше да продължи да си говори с тази чуждоземна жена.

— От много време ли живееш тук?

— Да — казах аз и подръпнах полата си надолу.

— Харесва ли ти?

— Да, хубаво е.

— Имаш ли си семейство в родната страна?

— Да, имам семейство: майка, баща, брат и... и няколко приятели.

— Липсват ли ти?

— Да. — Той сериозно се опитваше да води разговор с мен, но аз никога не преглъщам хапката цяла и наведнъж. Наслаждавам ѝ се, дъвча я и я плюя, преди да налапам въдицата. Отпих глътка от студената възкисела кръв в чашата си и попитах: — Ами ти?

— Живея в Екстър. Имам собствен магазин за здравословни храни.

— А откъде си иначе?

— Роден съм в Лондон, но семейството ми от години живее в Лайм Регис. Баща ми беше рибар.

Някой отвори вратата, за да си тръгне, и ме удари внезапен леден полъх. Познавах този вятър. Стоях на високия стол треперееща и се опитвах да не дърпам постоянно полата си надолу. Сложих и двете ръце под себе си и силно ги притиснах, докато се вслушвах в едва доловимия звук от течаща вода, звънтенето на чашите и далечния кучешки лай.

Едно колебливо почукване по вратите на затвора ми подсказа, че вече е полунощ: време беше да тръгвам. Затворничките бяха заспали,

огледах лицата им, студения под, изцапаната стена, тесните легла, които бяха купени преди няколко месеца, за да подменят гумените дюшеци, след това се обърнах, готова да изляза. Ако Нора бе все още тук, щеше да ми е трудно да си взема сбогом. Носейки вързоп, който съдържаше всичко, което притежавах, аз тихо тръгнах след Наима. Погледът ми се движеше по пода на коридора, който сигурно стотици пъти бях бърсала. Стените бяха покрити със знаци, които служеха за отброяване на дните. Тази нощ към своя лабиринт от драскотини добавих още една последна — с точка под нея. „Какво е това?“ — „Удивителен знак“ — повтаряхме ние след госпожица Наила. За моя изненада Наима ме прегърна и лицето ѝ, обикновено ядосано, сега бе обляно в сълзи.

Аз се съвзех и казах: „Благодаря и довиждане“.

Офицер Салим бързо ме изведе през портала и каза: „Нека Бог да те пази и закриля“.

Прошепнах едно благодаря и бързо се вмъкнах в чакащата кола на Хайрия, която веднага потегли. Сградата на затвора изчезна за миг, можех да различа само тъмните фигури на Салим и Наима, които ми махаха за сбогом.

Хайрия мислеше за шофирането си. „Не искаме брат ти да те застреля“.

Взряна в тъмния виещ се път и в далечните звезди, които не бях виждала от пет години, аз прошепнах: „Не“.

— Моля те, наричай ме Джим — каза англичанинът с конската опашка.

— Джим, искаш ли да те почерпя питие?

— Ще се почерпя сам.

— Не, нека аз.

— Добре. Двойно уиски, моля.

„Само девет часът е, а той си поръчва двойно уиски“ — помислих си аз и бръкнах дълбоко в кесията си.

— Да седнем ли край огъня?

— Добре.

Отправихме се към камината, откъдето се чуваше съскащият звук на газовите тръби. Отвън се виждаха тлеещите пънове и ярките

проблясващи пламъци и човек осъзнаваше, че подобно на дъгата от тази сутрин това е направено изкуствено, илюзия за очите. Седнах на кожения диван и въздъхнах. Тук измореният ми гръб се почувства много по-добре. Гледайки сивите очи на Джим, аз се чудех с колко ли жени е спал. Двойката от рекламата на нескафе, след като с дни си бяха давали назаем кафе, усмихвайки се над масата, а-ха да се целунат, но все още не бяха успели.

— Какво работиш? — попита той и изпъна крака, показвайки практичните си обувки.

— Помощник-крояч съм — отговорих аз.

— О!

Сигурно си мислеше: „Колко скучно“.

— Освен това уча английски в Свободния университет — това привлече малко топлина в погледа му. — Записах свободноизбираеми курсове по социология и трябва да напиша нещо за бездомните. Не знам откъде да събера литература за това. Близко до катедралата бездомниците ровят в боклука, търсейки храна. Имам още десет дни, за да го опиша.

— Преподавателят ти може да помогне.

Доктор Робинсън, преподавателят ми, беше далеч; беше зает, погледът му винаги бе насочен към всичко останало, само не и към лицето ми.

— Говори с бездомниците.

— За това какво е да бъдеш без дом? — попитах аз. — Представи си ме с тъмна кожа, имигрант, работеща на минимална заплата, пита скитниците: „Защо спите зле?“.

— Да — засмя се Джим и допи последната глътка от уискито си.

Без да искам, отново подръпнах полата си надолу и се изчервих от погрешното движение на ръцете си.

Нощта, в която отпътувахме от родната ми страна, беше толкова студена, че сякаш мраз проникваше през гръбнака и вледеняваше дъха. Бях облечена в роклята си на цветя, шалварите и пластмасовите чехли. Когато започнах да потривам ръце от студа, Хайрия, която внимаваше за пътя, каза: „Увий се в шала“. Загърнах раменете си с черния шал на майка ми и се загледах през прозореца към светлините в далечината.

Минавахме покрай цели села, за които нямаше и да разберем, че съществуват, ако не бяха няколкото светлилки в далечината. Страната ми се състоеше от поредици светлилки и тъмнината между тях. Миризмата на горящи в мангал дърва изпълваше въздуха. Майка ми сигурно предеше под керосиновата лампа в кирпичената ни къща, а баща ми се взираше в небето в очакване на дъжд, а тя... и...? Аз напусках нелегално страната. Стиснах здраво вързоп. Каквото и да правя оттук нататък, където и да отида, вече не трябва да мисля за тях.

Започнах да се поотпускам пред този застаряващ мъж със сиви очи. И двамата стояхме с прибрани коремни, за да приличаме колкото е възможно повече на хората, които сме били в младостта си.

— Защо идваш сама в тази кръчма? — попита ме той, докато прокарваше тънкия си пръст по ръба на чашата си.

— Нямам никакви приятели — отговорих аз. Излъгах имах Гуен и Парвин.

— Живееш тук от години, как така нямаш никакви приятели?

— Прекарвам по-голямата част от времето си на работата — казах аз, като с две ръце пригладих къдравата си коса зад ушите.

Той се усмихна.

И аз му се усмихнах.

В отраженията на чашата уиски на масата виждах сянката ѝ да се обръща на кея, усмихвайки се на лейтенанта напук на цялото село. В светлината на изкуствените пламъци Джим изглеждаше мил и гостоприемнен като общежитие с най-необходимите удобства, общежитие, пълно с вещите на други хора и с топлия им дъх. Покрив над главата ти, закриляща сянка на мъж.

Той сложи чашата си на подложката и попита:

— Имаш ли кола?

— Не — отговорих аз.

— Може ли да те откарам?

Поколебах се. В пламъците на камината я виждах как ми се усмихва, след това майка ми протягаше ръце към мен, мис Ашер ме шляпваше, пастор Махони ме благославяше, после видях как Елизабет ми крещи, а след това мъглата обгърна всичко зад студените прозорци.

— Да — казах аз.

Обвих раменете си с майчиния черен шал и излязох сред групичката негови приятели. Те нададоха радостни викове на одобрение. Той се усмихна и каза: „Не им обръщай внимание!“.

Хайрия изглеждаше като илюзия в сивата си рокля с бяла якичка, сребърните ѝ очила, завързани с кожена каишка, висяха на врата ѝ като огърлица. Караше така, сякаш някой джин я тегли с огромната си сила. Возехме се в пълна тишина. Малко по малко започна да се развиделява. Нора сигурно беше в Къщата на парфюма и забавляваше клиентите; другите затворнички вероятно гледаха към преградения с решетки прозорец и мечтаеха да видят небето, а тя сигурно плачеше ли, плачеше за мен. В далечината можех да различа зеленикаво-кафяви хълмове, по които пасяха овце, и просторна долина, покрита с роса. Миризмата на окосена трева и открит огън изпълваше въздуха. Това беше първият изгрев, който виждах от пет години насам. Утринната светлина озари планините и равнината. Чудех се какво ли правеха черните ми кози. Погледнах през страничното стъкло на колата и видях тучна зелена равнина, която се простираше чак до края на хоризонта.

— Долната Бека — каза Хайрия.

Росата искреше под утринното слънце. Бях свободна! С крайчеца на кърпата си избърсах мокрото си от сълзи лице.

— Обичам звука на течаща вода — казах аз, когато се качих в старата кола на Джим. Той се усмихна и каза:

— Значи имало нещо, което да харесваш, все пак.

— Да, звука на вода, чай от салвия и торти с шоколадов крем.

Той се засмя и каза:

— Що за смесица?

Забелязах восъчния цвят на кожата му, тънките му устни и малките уши.

— Чай от салвия? Да. В твоята страна пие ли се много билков чай?

— Да, от лайка, салвия, мента и мащерка.

— А сами ли събирате тези растения? — попита ме той, като хвана ръката ми.

Козите се катереха по планината, а аз бях заета да бера билки за майка ми. Карах се на козите, ако пасяха от лечебните храсти.

— Да — казах аз, — лайката, салвията и мащерката растат навсякъде.

— Аз ги внасям от Гърция, изсушени и опаковани красиво, и ги продавам в магазина си.

Панталонът му беше удобен, широко скроен, и обувките му бяха удобни. Спря колата си срещу магазина на Садиг и ме погледна, канейки се да ми каже „довиждане“.

— Благодаря — промълвих аз с треперещ глас и сграбчих дръжката, готова да изляза.

— Имаш невероятна коса — каза той и я докосна.

Топлината на пръстите му сякаш потече по косите ми чак до бузите. Стиснах по-здраво дръжката. Улицата изглеждаше илюзорна и студена под оранжевите светлини на уличните лампи. Сърцето ми биеше учестено, ръцете ми се потяха, а брадичката ми трепереше, когато най-накрая казах:

— Искаш ли чаша чай от салвия?

Той прокара пръсти по вързаната си на опашка коса, поколеба се за миг, а след това изключи фаровете и двигателя и каза:

— Да.

Не трябваше да става, но се случи. Наследих всички писма и дневника на Елизабет. Забравих да ги дам на племенницата ѝ, така че неволно се превърнах в пазител на нейните индийски тайни.

Дядо ми и родителите ми бяха поканени на сватбата на Бегам. Беше време за следобедна дрямка и стаята за четене беше затъмнена и приятно хладна. Отвсякъде ни обгръщаше тишина, нарушавана единствено от жуженето на някакво странно насекомо. Покачих се на дървената стълба и взех една от забранените книги на дядо ми, които обикновено стояха на най-високия рафт. Сложих я на бюрото и я отворих на следната страница:

Един ден, докато Шахраяр бил на лов, Шахзаман останал в двореца, много натъжен от смъртта на жена си. Погледнал в градината и видял жената на брат си заедно с двадесет робини, десет бели и десет черни. Те се съблекли и се видяло, че това са всъщност десетима мъже и десет жени, които в същия миг започнали да се любят, а царицата извикала: „Ела, господарю!“, и друг роб — Масуд, скочил от едно дърво. Той я притиснал към дървото, обсипал я с прегръдки и целувки, а след това я обладал. Негрите и робините ги последвали, като всички се любили чак докато дошла нощта. След това всички отново се предрешили като робини, освен Масуд, който прескочил зида на градината и изчезнал.

Внезапно ожаднях и сякаш в мъгла, тръгнах към кухнята, за да потърся Хита.

Двамата с Джим минахме на пръсти през площадката и тихо изкачихме стълбите. Сложих чайника и го поканих да седне. Той се настани на един от столовете близо до прозореца. На оранжевите светлини от гарата, които се прокрадваха през мрежестите завеси, той изглеждаше като пришълец. Свалих обувките си и шала и седнах на пода, облежната на студения радиатор, обгръщайки краката си с ръце.

— Студено ли ти е? — попита той и приклепна срещу мен.

Видях лицето на баща ми, после това на майка ми, после на Хамдан, на Шахла, след това манастира Айлия в Ливан, а накрая и къщата на пастор Махони. Мъжете от племето искаха да пролеят кръвта ми. Майка ми ме преби. Стените на затвора бяха много мръсни и навсякъде миришеше на урина и сълзи. Познавах този дъх. Тя беше някъде там и плачеше за мен.

— О, скъпа! Нека да стопля ръцете ти — каза той и започна да потърква пръстите ми.

Водата завря и започна да изпълва стаята с пара, докато чайникът не се изключи сам. Той долепи студените си устни до моите. Нямаше къде да отида. Тази страна беше единственият дом, който

имах. Затворих очи, изключих мисълта за забързаното любене с Хамдан и се оставих на целувката му. Беше нежен, потриваше ме с тънките си пръсти, сякаш бях скъпоценен камък; сякаш бях чуплива. Хамдан знаеше, че съм силна, че мога да го понеса, и беше груб, обладавайки ме, с ръка, силно притисната върху устните ми.

— Да направя ли чая?

— Да — каза той и седна обратно на стола.

Сложих двете димящи чаши на масата. Чаените листенца, които се носеха по повърхността, се намокреха и потънаха на дъното.

Той първо помириса чая и след това отпи една глътка.

— Има особен, див аромат.

Чух хъркането на Лиз на долния етаж.

— Хазяйката — казах аз.

Той остави чашата си на масата, издърпа ме, за да се изправя, обхвана решително лицето ми в ръцете си и ме целуна.

Животворящата зеленина на долината Бека, ярка, безкрайна и великолепна, ме просълзи. В ума си исках да целуна всичко: широкото синьо небе, зелените равнини, огромните дървета, дори магаретата и останалите коли. Бях свободна. Хайрия спря срещу един малък магазин. „Стой в колата“ — каза ми тя и припряно влезе вътре, като купи оттам две сварени яйца, две тънки питки хляб и чаша сладък чай. Захапах ги на мига, в който ми ги даде. Хайрия се усмихна и каза: „В името на Отца и Сина, и Светия Дух, амин“, след което също започна да се храни. В затвора даваха само леща и сухи корички хляб. Останалите затворнички ме молеха да посвирия на флейтата и пееха:

Сутрин и вечер: леща.

Зиме и лете: леща.

Топла или студена: леща.

На сутринта дадох на Джим чаша кафе и купичка мюсли.

— Легло и закуска^[1] — казах, като се усмихнах.

Джим беше джентълмен; носеше презервативи; прегръщаше ме в почивките между любенията и ме гледаше в очите, когато казва: „Чудя се откъде ли идва цялата тази тъга?“. Казахме си довиждане, дъвчейки мюслито в леглото, сред купчина мръсни кърпички, смачкани чаршафи и събрани закуп дрехи. Той ме целуна набързо по челото и излезе. Чух го как бързо слезе по стълбите и хлопна вратата след себе си, как запали двигателя и профуча през улицата. Продължих да закусвам. Никой не ме оскуба, не плака и не си разкъса дрехите. Тук довиждане се взема мълчаливо. Държиш се хладно, ако искаш да го видиш отново. Никога не питаш: „Ще ми дадеш ли телефона си?“, „Хубаво ли ти беше“ или „Ще те видя ли пак?“. Просто лежиш в леглото до него, преструвайки се цяла нощ, че спиш доволна, но всичко, което ти се иска да направиш, е да станеш и да се измиеш цялата с вода и сапун, включително и отвътре, да се пречистиш и да се помолиш за опрощение. Не — просто дъвчеш студената си закуска, взряна в ярките процепи светлина между завесите и плътно затворения прозорец. Усмиваш се, защото се предполага, че това е сутринта, последвала една чудесно прекарана нощ.

[1] „Bed and Breakfast“ — хотелско означение за нощувка със закуска (англ.). — Б.пр. ↑

ЛЮЛЯК ИЛИ ЖАСМИН

Франсоаз, младата монахиня от Франция, остави таблата със закуската на страничната масичка и каза на развален арабски: „Добро утро“.

Отворих очи и осъзнах, че вече не съм в затвора. Светлината, влизаща през витража на манастирския прозорец, се отразяваше в цветна дъга върху леглото. За пръв път спях в удобно легло. На село спяхме на сламеници, поставени направо на пода, а в затвора първо спях на сламеник, а после на твърдо метално легло.

— Добро утро — усмигнах се аз.

Предидшната нощ бяхме пристигнали късно. Хайрия изглеждаше много бледа, когато почука с месинговото чукче по тежките манастирски порти. Една сбръчкана стара жена ни отвори и ни пусна да влезем. Притиснала вързопа към гърдите си, аз ги следвах смирено по осветените със свещи коридори. Когато старата монахиня отвори вратата на една от стаите и каза: „Това е спалнята ти“, брадичката ми се разтрепери. Мястото, където щях да спя, беше широка, добре осветена стая с огромно легло в средата, покрито с чисти чаршафи, възглавници и одеяло.

— Не ставай глупава! — сопна ми се Хайрия.

Задържах сълзите си. „Благодаря ви!“

Пожелаха ми „Лека нощ“ и затвориха старата дървена врата.

Отворих прозореца и видях луната, високо в небето, застанала точно над дълбоката долина. Шепа светлинки блещукаха в тъмнината. Морето изглеждаше като сребрист саван, разстлан в подножието на стръмните скали. Отворих вратата и се затичах боса напред и назад по покрития с каменни плочи коридор, не можах да намеря жива душа. Свещите бяха угасени, а в коридора бе тъмно и студено. Върнах се в стаята и отново погледнах морето през прозореца, вълните се разбиваха една подир друга, оставяйки след себе си ивици бяла пяна.

Къде се намирах? Колко далече е майка ми? Колко далече бях аз от нея?

Слязох на пръсти до кухнята, като внимавах Лиз да не ме забележи — тази сутрин нямаше да мога да понеса разпитите й. Стълбите, покрити с мокет, излъчваха студ под босите ми крака. Обхванах тялото си с ръце. Винаги скачах от леглото само по тениска и веднага — усещах студа наоколо. Направих си чаша кафе. Къщата беше тиха. Отидох във всекидневната, надявах се удобният фотьойл на Лиз да е свободен, но тя беше там, облечена в тъмносиния си пуловер и торбести индийски панталони, седеше на креслото си, пиеше чай и гледаше „Том и Джери“ по телевизията.

— Добро утро.

— Добро утро, Сал.

Не ми харесваше да ме наричат „Сал“, на родния ми език звучеше като мъжко име. Седнах на един от натъпканите със слама столове и бързо започнах да пия кафето си.

— Добре ли си прекара вчера?

Том гонеше Джери из къщата.

— Да, благодаря.

— Кой беше този?

Джери се опитваше да привърже опашката на Том към една ютия.

— Един човек, който има магазин за здравословни храни.

— А той има ли си име? — попита тя, като си играеше с бутоните на дистанционното.

За мой срам не бях запомнила фамилията му.

— Да. — Преди токът да удари Джери, Лиз смени канала, „Студен ден на юг, следобед в отделни райони се очакват превалявания“.

Притиснах топлата чаша към гърдите си, неспособна да намеря себе си, своето истинско място.

— Очерних името на семейството с кал — казах аз на Франсоаз, послушница в манастира Айлия. Тя внимателно сгъваше кърпи и

парчета плат.

— Не, детето ми, всички правим грешки — каза тя и потърка лявото си око. Беше млада, с хубаво открито лице. Мислех си, че всички чужденки са руси, но Франсоаз, въпреки че беше францужойка, имаше тъмна коса и очи.

— Франсоаз — казах аз и се усмихнах, знаейки, че езикът ми не може да се преобърне, за да произнесе името ѝ.

И тя ми се усмихна.

— Къде сме? Колко далече е страната ми?

Арабският ѝ беше слаб, звучеше непривично, но тя се впусна да обяснява, докато остана без дъх:

— Ние сме на север от Бейрут, на брега на Средиземно море. Твоята страна е далече на юг, почти на югоизток. На няколко часа път с кола.

— Значи не сме много далече.

— Не, но сме достатъчно далеч.

Избърсах устните си, оставих таблата със закуската на широкия каменен перваз на прозореца и казах:

— Някой ден ще се върна.

Тя погледна през прозореца и каза:

— Виж, слънцето изгря. Ще те взема с мен на разходка до полето, за да ти покажа лозята. Нося ти удобни обувки и малко дрехи. Хайде, изкъпи се.

Тя беше смарагд, тюркоаз, обкован със сребро, индийска коприна, диплеца се на талази, прясно изпечено кафе, стрито в резбовано хаванче от сандалово дърво, мед с подправки, намазан върху току-що изпечен хляб, Франсоаз — бялата перла, блещукаща на кафяво-бялата ѝ дреха. Балсамът за раните ми.

Влязох в манастирската баня и се изненадах от тоалетната със седало и ваната. В затвора ни даваха да се къпем веднъж на две седмици, освен ако някоя от нас не родеше или не умреше. Имахме тоалетна с клекало — обикновена дупка в земята, а след това се миехме с вода от една пластмасова кана. Да влезеш под душа беше по-

лесно, отколкото да вадиш студена вода от кладенеца и да си поливаш главата с канчето. Аромат на зехтин се носеше в старата баня. Свалих дрехите си за пръв път в живота си се огледах от глава до пети в голямото огледало на стената. Конче с дълъг рог и гъста опашка бе гравирано на единия от ъглите на огледалото. Изглеждах слаба и мургава, с дълга рошава коса. Лицето ми беше прекалено голямо с тъмните очи, гърбавия нос и голямата уста. Наведох се над горещата вода и легнах във ваната, като цялата се натрих със сапуна. Светлините на утрото танцуваха свободно по стените, по пода и във водата. Чувах как врабчетата в далечината чуруликат и поздравяват идващия нов ден.

С края на ръкава си избърсах замъгления прозорец на всекидневната.

— Да, денят е прекрасен.

Лиз продължи да ме подпитва за „онзи“, когото бях довела вкъщи предишната вечер.

Исках да се държа мило с нея, но не успях. Не можах да ѝ кажа за коя партия е гласувал.

— Обикновено не питаш хората за политика, когато се запознаваш с тях. Това е лично.

— Ох! Глупаво момиче! Разбира се, че ги питаш. Не искаш да свършиш до някой марксист, нали — изтърси тя.

Не знаех за какво говори, затова се опитах да сменя темата.

— Лиз, времето днес е великолепно. Защо не отидеш да се поразходиш? — Знаех, че Лиз харесва думата „великолепен“.

Тя прокара пръсти през сивата си коса и каза:

— Трябва да отида, защо не?

Цветята в средата на масата бяха увехнали преди няколко дни. Трябва да ѝ купя малко нарциси. Стаята се нуждаеше от повече слънце. Качих се горе в стаята си, грабнах хавлията и бързо се мушнах в банята.

Разтърках косата си с твърдото парче сапун, докато се образува гъста пяна. Сестрите от манастира си го произвеждаха сами. Напълних канчето с вода и измих мръсотията. Светлокафява вода се понесе

надолу по мивката. Натърках тялото си с луфата, докато кожата ми почервения и се поливах през глава с гореща вода, докато се отмие всичката мръсотия от затвора. С бяла хавлия подсуших косата и тялото си. Мекотата и топлината ѝ ми напомниха за напуканите ръце на майка ми. Тя ме хващаше между коленете си и мажеше косата ми със зехтин, решеше ме, сплиташе ме на две плитки, а след това ме потупваше по рамото и казваше: „Сложи си робата и отивай на училище! Не искам да си останеш неuka като мен“. Госпожица Наила ме научи да разпознавам арабските букви и да образувам думи с тях. „Глава, глави — повтаряйте след мен!“ Запомнях думите една след друга, докато се ограмотих. В затвора, когато започнах да говоря, четях стари вестници на затворничките, като понякога подменях думите, за да ги накарам да се смеят. „Едно многоуважаемо магаре се оженило за скромна маймуна и им се родила една затворническа надзирателка“. „Едно красиво цвете увяхна: с наскърбени сърца ви съобщаваме за смъртта на котката ни Мишмиш“. Когато променях новините, получавах ръкопляскания отвсякъде. След това започнах да уча друг език. „Само ако можеше да ме чуеш как чета на английски, майко“. Представях си как майка ми свива устни и цъка с език: „Тц-тц-тц! Не си вече неграмотна — вече си в беда. Да говориш на много езици, не премахва бремето от сърцето“.

Кръгове светлина все още грееха в банята на манастира, подобно на малки дъги. Сложих си бикини и сутиен — неща, които никога преди не бях обличала. Облякох чифт сини джинси и тениска, които Франсоаз ми беше донесла, вързах косата си на опашка, сложих си бялата забрадка и излязох от банята: като една нова, чиста и необучена на нищо жена, усещах как ластиците обхващат бедрата и гърдите ми. Яркото слънце ме посрещна на излизане от главните порти. Засених очи с ръка и погледнах надолу. Синьо-зелено, морето се простираше в подножието на високите кафяви планини. Можех да помириша плодородната почва и соленото море. Поех от свежия въздух колкото можах и тръгнах след Франсоаз, обута в здравите обувки, които тя ми беше дала. Докъдето се виждаше, всичко беше само лозя. Десетки млади монахини чужденки, облечени в кафяво и бяло, копаеха земята или поливаха растенията. Всички си тананикаха някаква чуждестранна мелодия и работеха едновременно.

— Не трябва да поливат лозята — казах аз.

— Защо? — попита Франсоаз.

— Защото на лозята не им трябва много вода. Ако искаш реколтата да е сладка, не трябва да се полива много.

Тъмните ѝ очи се смееха, когато ми каза:

— Разбира се, все пак си работила на село във ферма.

— И като козарка — казах аз.

Саксиите с африкански теменужки и пълзящите традесканции^[1] сега бяха единствената ми връзка със селскостопанската работа. Те растяха, поникнали като въпросителни знаци, по первазите на прозорците на Къщичката на лебеда.

Аз ги почиствах, наторявах и ги поливах прекалено много. Живеещите на тази улица нямаше как да си имат градини. Отвсякъде бяхме обкръжени от железопътната линия и депо. Поне имаше хубава гледка към реката и към хълмовете; виждаха се и градините на другите хора. Имаше една къща на Ню Нортроуд с много голяма и хубава градина. Вечер, когато нямаше хора наоколо, стоях на тротоара и провирах глава през живия плет, за да погледна нацъфтелите през сезона цветни лехи. Сменяха растенията на всеки три месеца. Минавайки оттам, човек можеше да усети аромата на орлови нокти, люляк, пирен или жасмин в зависимост от сезона.

Събуждах се рано сутринта, миех се и се преобличах, а след това закусвах заедно с монахините. После ходех на дълга разходка надолу из долината и след това се изкачвах по планината. Компания ми правеха единствено амулетът, висещ на врата ми, и тръстикова флейта. Гледах как морето се пробужда, докоснато от утринните лъчи, цветът му се променяше от сиво, през коралово до златисто, а след това ставаше тюркоазено като огърлицата на баба ми, която представляваше наниз, обкован със сребро. Слънцето се бореше с тъмнотата на морето, като дневната светлина взимаше превес и изпълваше въздуха с лъчите си. Тъмносиньото море, победено, ставаше зелено като мъх по краищата. Време беше да се присъединя към монахините, работещи в лозята. Отивах при тях и свирех

френския химн на тръстиковата флейта. „О, Спасителю! О, Боже мой!“ — запявах те заедно. Запретвах ръкави и навивах крачолите на шалварите, изритвах настрана обувките си и боса започвах да работя на полето.

— Вижте я! — казваше Франсоаз. — Плеви като вихрушка.

Небето беше синьо, виждаха се само няколко разкъсани облачета. Грабнах чантата си и бързо излязох от къщата, като затръшнах вратата след себе си. Искях Лиз да чуе, че съм напуснала Къщичката на лебеда. Приятелката ми Гуен, която обикновено ме очакваше да намина всяка неделя сутрин, живееше на номер осемнадесет. Вратата ѝ имаше месингова табелка с надпис *Docendo Discimus*, подарена на Гуен от колегите ѝ при пенсионирането. Беше ми казала, че това е на латински и означава „Учим се, като преподаваме“.

Веднага щом се преместих при Елизабет, започнах всяка неделя да се разхождам край реката. Веднъж пресичах улицата и видях една възрастна дама, която се навеждаше да вземе падналия си бастун. Аз ѝ го подадох, а тя ми каза: „Благодаря ви!“, и пооправи фризираната си коса.

— За нищо — казах аз и се усмихнах.

— Наоколо ли живеете? — попита ме тя.

— Да, на номер 15 — отговорих.

— Към реката ли отивате?

— Да — отвърнах аз.

— А имате ли нещо против да ви придружа? — каза тя и се усмихна.

Същия следобед не спряхме да си говорим. Разговаряхме за цвета на дъгата, извила се над реката, за кучето на Гуен, което било твърде старо и болно, така че трябвало да го приспят, за моя началник Макс и за приятелите, които ни липсват.

Щом почуках на вратата, чух провлачения звук от краката ѝ, тътрещи се по пода, и изтракването на ключа и веригата.

— Добро утро, красавице — казах аз и целунах Гуен по бузата.

Тя се засмя, притисна очилата към носа си и ме прегърна.

— Влизай, Салма. Идваш точно навреме за чай с бисквити.

Седнах на един от кухненските столове и гледах как възпълничката Гуен, сложила си кухненска престилка, прави чая. Някога е била директорка на средно училище в Лийдс — град, който тя описваше като грозен, красив, парадоксален и индустриален. Беше решила да се пенсионира в Девън. Купила си тази английска къщичка, натъпкала всичко, което притежавала, в една камионетка под наем и отпътувала по пътя.

— Гуен, защо не поседнеш? Нека аз да направя чая.

— Не, ще стана прекалено зависима от теб. Не мога да си го позволя — каза тя с напевния си уелски акцент.

Зачервена и изморена, тя остави таблата на кухненската маса. Забърса очилата си в престилката си и въздъхна, аз знаех, че вече мога да започвам да говоря.

— Донесох ти малко френски конфитюр от ягоди и една книга на Джордж Елиът.

— О, колко си мила. Но не трябваше да ми носиш подаръци. Не и с твоята заплата.

— Виж, конфитюрът е подарък, но книгата не е. Спомняш ли си, че ме помоли да ти купя „Даниел Деронда“?

Тя се усмихна и извади банкнота от пет лири от джоба на престилката си. Кухнята беше студена и тъмна, само с един прозорец, гледащ към железопътната линия. Седяхме си там, пиехме чай и дъвчехме кокосови бисквити. Всяка неделя разговорът се въртеше около нейния син Майкъл. Майкъл направи това, Майкъл направи онова. „Изпратил ми е картичка, виж. Айфеловата кула, но обърната наобратно и с маратонки. Има си нова приятелка“ — казваше тя и поправяше късо подстриганата си сива коса с треперееща ръка.

— Така ли? Хубава ли е?

— Сигурно. Заедно са отишли в Париж.

Той беше отишъл до Франция, но да се прибере до Екстър, му се струваше твърде скъпо. За да се възпра да изрека нещо, което можеше да я натъжи, аз казах само:

— Той сигурно е щастлив.

— Да, Салма, така е — каза тя и втъкна крайчетата на късо подстриганата си коса зад ушите.

Когато разбрах, че съм бременна с теб, Лайла, майка ми ме умоляваше да напусна селото, преди брат ми да е научил. „Той ще те застреля между очите с английската пушка. Трябва да бягаш, дъще, преди да са те убили“. Тя прокара загрубелите си пръсти по лицето ми, шепнейки стихове от Корана, целуна ме, а след това ме отблъсна от себе си. Госпожица Наила хвана ръката ми и ме дръпна настрана. Ръка за ръка, двете отидохме в полицията.

Сега живея във Великобритания. Имам си работа, кола, съпруг и голяма къща. Богата съм, толкова богата, че мога да платя да следваш в университет. Някой ден ще ме видиш точно пред себе си. Сигурна съм, че сърцето ми ще те познае, ще може да те различи, дори и да се намираш сред стотици други деца.

Работехме в лозята с часове, докато свирката на игуменката не ни подсказеше, че е време за обяд. Събирахме се в средата на лозето около една вградена дървена маса, отрупана с храна. Измивах калта от ръцете си, вземах си чиния и се нареждах на опашката. Ядяхме прясно изпечен хляб, домати, зелени чушки и козе сирене, подправено с мащерка и зехтин. Хранех се бързо с ръце и тъпчех резените домати в устата си. Монахините ми се смееха.

— Никой не те е подгонил с пръчка, яж спокойно — казваше ми Франсоаз.

— Шуая, шуая? — преструвах се аз, че не разбирам арабския й. Тя се усмихваше.

— На юг оттук, казваш?

— Да — каза тя, започна да събира празните чинии и да ги оставя на масата.

Когато чайките се извисяха над главите ни, разбрахме, че е станало време да се връщаме на работа и да им оставим остатъците от обяда.

— Ще ме отведеш ли до всекидневната? — вяло ме попита Гуен.

Хванах ръката ѝ и ѝ помогнах да изкачи със схванатите си от артрит крака стълбите между кухнята и всекидневната. Когато най-накрая стигна до стола си, ѝ дадох книгата, която щеше да я занимава няколко дена.

— Виж какво изплетох за твоята Лайла — каза тя и разстла едно малко бебешко елече върху покритите си с одеяло колене.

Загледах се безмълвна в сложния модел на цветя и звезди. Сигурно ѝ е отнело месеци да го изплете на една кука.

— Но тя трябва да е вече на шестнайсет. Разбира се колко съм глупава!

Държейки остаряващите ѝ ръце, търсех нещо познато в сините ѝ очи, треперещите устни и аромата на лавандула. Когато прокарах пръсти по нейните изпъкнали зеленикави вени, трепетите на сърцето ми се успокояваха и можех да сдържа сълзите си.

„Имало едно време едно момиче, наречено Джубайна. Нарекли я така, защото била бяла като козе сирене, с тъмна коса, алени бузи и големи очи. Играела си на двора с кокошките, козите и камилите, те всички много я обичали. Един ден, докато гонела кучето, един зъл великан я грабнал, метнал я на гърба си и я занесъл в плен в далечния си палат. Една от камилите ѝ я последвала, стигнала до долината, която обграждала палата, и запяла:

*Джубайна, аз съм твоята камила,
развикай се, момиче, и плачи,
веригите му скъсай ти.*

Камилата дълго плакала и крещяла. Джубайна плакала, плакала, докато сълзите ѝ напълнили долината около палата“.

В този момент майка ми внезапно спря.

— Майко, какво се случило после? — задъхано казах аз.

— Камилата ѝ я спасила с незначайна сила — каза тя, прегърна ме и ме покри с бялата завивка от козя кожа.

След като измих съдовете и почистих кухнята, целунах Гуен по бузата както винаги и си тръгнах. Вървах по улицата и продължих по главния път, като нарочно не минах по пешеходната пътека. Какво толкова, ако ме блъснеше камион? Дали някой някъде щеше да пророни и една сълза за мен? Ръцете ми трепереха, когато попълвах донорския си картон. Предоставям всяка част от тялото си на всекиго, който може да се нуждае от нея след моята смърт. Свържете се с... Семейството ми не знаеше къде се скитам, а аз не знаех къде се намира дъщеря ми. Наум изброих списъка с хората, които познавах в тази страна: Парвин, мис Ашер, Лиз, пастор Махони, началника ми Макс. „В случай на спешност, свържете се с Гуен Клейтън, улица «Крал Едуард» номер 18.“ — написах аз. Ако умра, Гуен няма да може да се справи сама и ще повика сина си Майкъл да ѝ помогне, така поне смъртта ми може да ги сближи.

Мис Ашер, една от монахините, англичанка, която говореше със стегнати устни, седеше на леглото ми и се опитваше да ме убеди на развален арабски, че трябва да отида с нея в Англия и да напусна манастира Айлия в Ливан, където бях щастлива.

Бяха ми намерили шевна машина и сега прекарвах утрините, работейки на лозето, а следобед шиех калъфки за възглавници, роби, панталони, фусти, колани, покривала за лампи и яки. Копирах всичко, което бяха донесли от Франция. Шиех ли, шиех и чак по здрач вземах флейтата и отивах на любимото си място на самия връх на планината, където свирех радостни трели и гледах как слънцето потъва в морето, слушах подрънкването на звънците на кравите и блеенето на овцете. Една по една керосиновите лампи в долината светваха. Напомнях ми за моето село Хима, за майка ми и за учителката ми госпожица Наила. Тя със сигурност е успяла да избяга с плуване на сигурно място далеч от палата, а камилата ѝ я е върнала у дома.

Загледана в дървената купа с грозде, оставена на широкия перваз на прозореца, аз казах на англичанката: „Не, никъде няма да ходя, мис,

тук съм щастлива“. Игуменката на манастира, майка Ариана, се опита да говори с мен за Исус, който умрял, за да спаси цялото човечество. Помолих я да не ми говори за Бог и тя спря, но остана все така мила и разбрана. Бяха ме лишили от всичко: от достойнство, от сърцето ми, от моята плът и кръв. Лицето на майка ми сияеше от обич, когато ми разказваше приказката за Джубайна. Тя ми повтаряше, че съм по-добра от всички останали, докато не ѝ повярвах, а после стигнах до падение. Дори камилата разбираше значението на приятелството и привързаността.

* * *

Когато вървах по Ню Нортроуд, минавах покрай голямата бяла къща до тенис клуба. Беше ми любима заради огромната градина. Промъкнах главата си през живия плет, за да погледна красиво подредените цветни лехи. В средата на градината имаше голямо ябълково дърво, чието стъбло цялото беше покрито с бръшлян. Белите дантелени завеси на малките стари прозорци се вееха от вятъра. Внезапно осъзнах, че тъмната сянка до портата е ротвайлер, на който бях предложила главата си. Кучето започна да скача и да лае, а аз затворих очи, надявайки се да съдере кожата ми ивица по ивица, да изтръгне очите ми с черните си лапи и да ме парализира с едно захапване на остриите си като ножици челюсти. „Стой, Райдър!“ — една жена извика от прозореца на горния етаж и така пропуснах възможността да се сложи край на всичко това.

Една сутрин Франсоаз дойде да ме види, изглеждаше сериозна и уморена. Беше все още рано, лежах в леглото си и се мъчех да различа дали крясъкът, който бях чула, беше на чайка или на гарван. Ако беше гарван, значи някъде щеше да има раздяла.

— Трябва да говоря с теб, Салма.

Аз се надигнах и ѝ се усмихнах за добро утро.

Тя заби поглед в краката си и каза:

— Тази сутрин се получи писмо от Хайрия. Пише, че семейството ти е разбрало, че си избягала от затвора. Брат ти Махмуд

те търси.

Махмуд? Когато бях малка, ми купуваше локум, но няколко години по-късно започна да ме скубе с тънките си кафяви пръсти. Дори и майка ми го гледаше със страх. Аз седнах в леглото.

— Сестра Ашер, която е една от нас, иска да отидеш с нея в Англия.

Скрих ръцете си под белия чаршаф.

— Там ще бъдеш в безопасност.

Исках да покрия главата си с фереджето и просто да лежа неподвижно в тъмнината.

Тя потърка лявото си око и каза:

— Не можем повече да рискуваме, един полицаи наскоро е ходил при Хайрия и я е питал за местонахождението на всички момичета, които сме успели да измъкнем. Трябва да отидеш с мис Ашер в Англия.

— Аанглиия? Далече Аанглиия?

— Достатъчно далече е — каза Франсоаз и разтърка лявото си око. Ако лявото ти око потрепери, значи ти предстои раздяла.

Тя окачи дългата си дървена броеница на врата и подръпна пискюла.

— *La ma widi* Аанглиия — казах аз и я прегърнах.

— Знам, че не искаш да ходиш, но ще свикнеш да я харесваш, *habibti*^[2] — каза ми тя.

Сивата бетонна сграда на Градската библиотека в Екстър приличаше на казарма, но прозорците ѝ блестяха под топлите лъчи на слънцето. Когато отворих вратата, отвътре ме посрещна внимателно пазена тишина, така че прочистих гласа си и казах на библиотекарката — жена на средна възраст:

— Искам да се запиша в библиотеката. — Обърках всичките букви „о“ в изречението. Страхувах се, че ще ми откаже.

Тя затърси формуляр. Едно предупреждение за СПИН, „Сдружение на жените: Обадете ни се...“ бе закрепено с карфица на таблото за обяви. Чаках библиотекарката, която ровеше из чекмеджетата, търсейки си извинение, за да ми откаже да ме запише. Вие сте чужденка, нямате осигурителен номер, не можете да го

получите. „Но аз не съм от останалите нелегално, не съм от онези албанци с временните визи, аз съм британски поданик“ — повтарях си аз като мантра. „Аз съм британски гражданин“. Бях се врила във вярност на Кралицата и нейните наследници. Изчервена и засрамена, библиотекарката ми намери формуляр, който да попълня. Толкова се зарадвах, че ме записват като член, че ме третират като една от тях, че изпуснах формуляра и писалката върху лъскавите й черни обувки.

Бях се свила в одеялото и седях на пода, когато мис Ашер каза: „Промених името ти на *Сали Ашер* и ти намерих временни документи“. Показах главата си изпод одеялото и видях една жена на средна възраст с очила със сребърни рамки, обута с кожени сандали и облечена със закопчана догоре сива риза. Изражението ѝ наподобяваше това на Исус на разпятието в голямата зала. „Един адвокат в Бейрут изготви документите за осиновяване. Визовият отдел не хареса особено идеята да бъде осиновен някой, който е навършил двадесет и две, но си поговорих с посланика, който е силно вярващ, и му обясних, че си загубила цялото си семейство в Южен Ливан и всичките си документи, както и че страдаш от тежко психическо разстройство. Казах му: «Исус ще се погрижи за нея и ще ѝ намерим семейство — прекръсти се тя и добави: — Ще ѝ покажа Божия път и ще я науча на английски»“.

Франсоаз ми превеждаше това, което монахинята англичанка казваше.

Държах тръстикова си флейта и я слушах мълчаливо.

— Това е временният ти ливански паспорт и документите за пътуването ти. В три часа ще вземем лодка до Кипър.

Погледнах бялата нощница с джобове като цветя, която правех за Франсоаз, и голямата купа с грозде и повторих като папагал: „Но аз съм щастлива тук“.

Франсоаз потърка лявото си око, хвана ръцете ми и каза:

— Дете, трябва да разбереш, че животът ти е в опасност. Трябва да тръгнеш.

Тя бръкна в джоба на кафявата си роба и извади късче синьо небе.

— Тази тюркоазена огърлица принадлежи на далечното ми минало по задните улици на Париж. Искам ти да я вземеш.

Докоснах студените сини зърна, вградени в сребърен обков, и се опитах да си представя как ли изглеждаше Париж. „Благодаря ти много!“ — казах аз и пъхнах огърлицата във вързопа си.

Седнах на един от свободните столове и разтворих голяма илюстрирана книга пред себе си. Предобед библиотеката беше тиха. Възрастна гъркиня, облечена в черна рокля с широка фуста и вързан на главата черен шал, търпеливо премиташе двора на старата си къща. Книгата се казваше *Непознатата Гърция*. Щеше ми се някой ден да отида там, да свиря на флейтата си след овцете, да гоня кокошки, да тичам след кучето и да яздя кон. Боядисаните в бяло стени на манастира отразяваха слънчевите лъчи и горещината. Затворих голямата черна книга и се загледах в наведените глави на читателите в библиотеката. Те се усмихваха един на друг, поздравяваха се, но никога не биха изrekli това, което хората в Хима казваха на непознати: „В името на Аллах, трябва да обядваш с нас. Не приемам отказ“.

Игуменката Ариана направи молебен специално за мен. Прегърнах силно монахините, целунах Франсоаз, чиито сълзи се стичаха по лицето, и тръгнах надолу по хълма с мис Ашер. Казаха ми, че брат ми Махмуд ще пристигне там всеки момент с кама, препасана на кръста, и заредена пушка. Подвикваха ми, че е по-добре да побързам. Чувах как пеят песнопения на френски и виждах как свещиците им проблясват, дори когато тръгнахме към морето. Чайките се рееха над нас подобни на бели облаци. Едно такси ни чакаше — преди да се вмъкна на задната седалка, погледнах нагоре и за последно помахав на манастира с цветните му стъкла и разпнатия Исус. Мис Ашер ме подръпна за ръкава:

— Да вървим.

— Да вървим — повторих аз. Това бяха и първите ми думи, изречени на английски.

[1] Многогодишно вечнозелено тревисто растение; отглежда се като пълзяща украса (лат. Tradescantia). — Б.пр. ↑

[2] Скъпа, мила (араб.). — Б.пр. ↑

ПРАСКОВИ И ЗМИИ

Туристическото общежитие беше много тихо, обитателите му най-накрая бяха заспали. Загледана в проблясващите отражения на оранжевите улични лампи по мръсните завеси, дочух от съседното армейско легло сподавените въздишки на Парвин. Сигурно плачеше. Сложих чайника и ѝ направих чаша чай.

— Мис, чай?

Тя ме погледна с червени подпухнали очи и каза:

— Не ти искам чая.

Взех си обратно топлата чаша.

Тя започна да плаче и да повтаря:

— Извинявай. Да. Благодаря ти. Извинявай.

— Пийни си — казах аз, а тя взе чашата и отпи малко.

— Прекалено сладък — каза тя.

— Само четири лъжици — отговорих ѝ аз.

След като изпи чая до последната капка, тя седна и попита:

— Откъде си?

— Отвъд морето — отговорих аз.

— От Арабия ли си?

— Да, аз бедуинка.

— Олеле! Шибана арабка бедуинка!

— Шибане аз не дава — промълвих аз.

Тя се усмихна.

Остави чашата, изправи се в леглото, нагласи възглавницата зад главата си и въздъхна. Каза, че така и не знае как се е озовала в тази дупка. Баща ѝ искал да я омъжи за някакъв неук нещастник от Пакистан. Тя се опитала да го разубеди, молила и майка си, но не — трябвало да се примири с това или баща ѝ щял официално да се откаже от нея. „Парвин не е моя дъщеря“. Тя избягала и се озовала в едно общежитие за бежанци, държано от някакви пакистанки близо до Лестър, където живяла досега, но жените я посъветвали да се премести на юг, защото някои от момичетата там станали жертви на отвличане.

— Отвличане? Какво значи? — попитах аз.

— Вземат ги насила. Вкарват ги в някоя кола и ги завеждат далеч — отговори ми тя.

Типично по бедуински зацъках с език, не можейки да повярвам. Единствените думи на английски, които ми хрумнаха в този момент, бяха: „Тревожиш сърцето си“.

Въпреки че сълзите все още проблясваха в лешниковите ѝ очи, тя се усмихна и попита:

— Тревожа сърцето си?

— Не, не — отговорих аз.

Тя притисна главата си с ръце и отново започна да плаче.

— Как се казваш? — попитах я аз.

— Тъпото ми име е Парвин — каза тя и избърса сълзите си с опакото на ръката.

— Аз много имена. Салма и Сал, и Сали — казах аз.

Парвин отново заплака. Седнах на леглото до нея и притиснах длани между коленете си. Тя беше слаба и нисичка, с права лъскава черна коса и големи очи с цвят на лешник, скрити зад сведените ѝ гъсти извити мигли. Имаше малко носле и плътни устни, които стояха полуразтворени и показваха един отчупен преден зъб. Носеше бяло фередже, което допълнително подчертаваше тъмната ѝ кожа и ъгловатата ѝ фигура.

— Парвин, спри да плачеш, моля. Сълзите ти злато — прошепнах ѝ аз, както ми казваше майка ми, когато плачех.

Тя не ми обърна внимание.

Изправих се и след това седнах на армейското легло. Какво ме беше довело тук? Какво беше довело и нея тук? Кой ли бдеше над нея?

На здрачаване малкото пристанище изглеждаше призрачно със своите лодки, покрити с мрежи и мръсни парчета плат. Старият ливанец рибар се изплю във водата и започна да ругае, когато ни видя да се приближаваме. Бяхме закъснели. Метнах вързопа си в лодката и стъпих на единия ѝ край, за да се кача. Когато поставих крака си на дъното ѝ, започна да се люлее. Хванах сигурната ръка на мис Ашер и когато и двете бяхме настанени на дървената пейка в малката кабинка, старият рибар забърса ръце в широките си черни шалвари и дръпна

една връв. Моторът забоботи и внезапно цялата лодка се разтrese. „Яла!“ — извика той и се понесохме по водата. Държах ръката на мис Ашер, за да стоя стабилно. Когато вече можех да погледна назад през малката вратичка, не се виждаше нито един осветен прозорец, въпреки че манастирът изглеждаше като голям тъмен орел, разперил криле и кацнал на върха на планината.

Полата, блузата, бельото и мръсните кърпички бяха струпани навсякъде по пода на спалнята ми. Какво ли беше фамилното име на Джим? С цялото това опипване в тъмнината за няколко мига можеш да забравиш кой си всъщност. Леглото беше намачкано, а покривката на матрака бе изцапана. В стаята беше задушно и миришеше на пот и градински чай. Отворих широко прозореца и седнах на леглото. Малката кожена кесийка със сгънатото писмо от майка ми и обвития в него кичур нейна коса висеше от едната страна на индийското огледало и приличаше на амулет. Защитата на племето ми беше премахната, кръвта ми бе пролята и целите ми ръце бяха покрити с червени язви. Пронизаха ме тръпки, сякаш внезапно се бях простудила. Студеният вечерен бриз нахлуваше в стаята през отворения прозорец. Наметнах си нещо и започнах да свалям мръсните чаршафи и калъфките от леглото и възглавниците. Сложих всички за пране в пералнята в банята и завъртях копчето на максимална температура 90 градуса за чисто бяло пране. Седнах на тоалетната чиния и гледах как дрехите се подмятат из сапунената вода, изцеждат се и после пак се въртят в пяната. Накрая вибрациите на центрофугата разтресоха стария дървен под. Искаше ми се и аз да се пхна сред прането, за да изляза после скърцаща от чистота, без засъхнали петна или тъмни постъпки в миналото. Без одобрението на възрастните, без документи, без да съм омъжена, бях си легнала с непознат. Трябваше да ме нарежат на парчета и да хвърлят всяко на различен хълм за храна на лешоядите.

— Салма — развика се Лиз от долния етаж, — трябва ми тоалетната, стоиш вътре вече почти час.

В Хима ритмичното потракване на чукалата в хаванчетата, когато стриваха изпечените зърна кафе, бе един от ранните знаци, че сватбите наближават. Тази година беше ред на Айша. Един мургав фермер от долината бе дошъл да я вземе с каруцата си. Зестрата ѝ беше едно парче плодородна земя близо до реката. Не бях сигурна дали да отида на сватбата ѝ, но майка ми каза, че ако не ида, старите клюкарки ще започнат да говорят. В петък отидох в женската шатра, поздравих всички и седнах на земята до останалите жени от племето. Беше толкова топло, че усещах как потта се стича дори от вътрешната страна на носа ми. Бях млада, неомъжена и бременна. Състезанието с коне изпълни селото с облаци прах и с виковете на победителите и победените. Айша отиде в палатката със съпруга си. Мъжете се хванаха за ръце и започнаха да се кланят и да пеят в един глас: *Дииа, дииа, дииа!*, докато гласовете им се превърнаха на дрезгави звуци и накъсан дъх. Едно момче им подаде бяла кърпа и те изведнъж спряха да пеят и да танцуват и започнаха радостно да стрелят във въздуха, отпразнувайки честта на Айша, нейната чистота и добър късмет. „Простреляха Шаба. Ох! Братко, застреляха Шаба!“ — изпищя майка ѝ. Шаба ми беше съученичка. Шепотът в тъмното се превърна в слух, а след това доведе и до куршум в главата. Преглътнах тежко. Една стара жена, облечена в черно, бе клекнала до мен и пушеше дългата си лула. Тя прошепна:

— Отървахме се! Измихме срама си с кръвта ѝ.

Ослушай се за галопиращи конски копита, за звън на кинжали, изваждани от ножниците, чуй бухането на совите в тъмнината и пляскането на крилата на прилепите, леките стъпки, абаята^[1], развяваща се на вятъра, свистящия звук на кинжала, който разсича въздуха.

Подуши потта на убиеца. Чуй как ръката му те сграбчва за врата и те дръпва назад, камата му реже жива плът и прониква през костите, за да достигне сърцето. Слушай как топлата кръв бълбука и капе по сухия пясък. Чуй как тялото се гърчи за последно на земята. Вой. Писък. Раздиране на черна роба. Ритмично блъскане на гърди в гърди. Последна глътка въздух.

Мис Ашер седна под керосиновата лампа и започна да чете високо Евангелието на английски. Рибарят Али пееше на арабски за далечни земи и самотни звезди, а пресипналият му глас се извисяваше и се спускаше с ритъма на морските вълни. Аз седях свита върху студената дървена пейка и гледах през кръглото прозорче, търсейки някакъв знак, че приближаваме Кипър. Мъглата и вълните ми подсказаха, че се отдалечаваме от страната ми, далече от майка ми и най-вече далеч от нея. Бях се загърнала плътно с черния майчин шал, но все още усещах студа. Когато брат ми Махмуд ме биеше, майка ми ме погалваше по главата и ме успокояваше. „Всичко е наред, детето ми. Всичко е наред, принцесо“. Тя разплиташе плитките ми, намазваше главата ми със зехтин, прокарваше пръсти през косата и милваше лицето ми със загрубелите си пръсти, подръпваше ушите ми и разтриваше дланите ми. „Толкова си хубава и здрава, Салма, направо ми се иска да те изям“.

Докато пришивах подгъви, правех ръбове на яките и гладех тъмносините костюми в „Лордс Тейлърс“ пред погледа на началника ми Макс, аз си мечтаех за белота. Докато седях в облак от пара и колосвах, си мечтаех за щастие. Седях в кафенето на универсалния магазин, мажех с масло кифличките си, отпивах хладък чай и разглеждах шарените рокли и обувки по витрините сякаш щяха да ми прилягат. Докато гладех, четях етикетите на роклите и ризите: „Мечтана почивка“, „Вечерна светлина“, „Селски бриз“. Стоях сред облаци от пара и си мечтаех за почивка, прекарана в някое имение в провинцията, мислех си за чай с Кралицата и затова да бъда бяла. Какво ли щеше да бъде, ако се събудех някоя сутрин като руса мацка с големи гърди — като онези момичета, които демонстрираха дългите си крака по страниците на „Неделен спорт“ — единствения вестник, който Садиг четеше. Какво ли щеше да бъде, ако станех бяла като мляко, като чайките и облациите, които се рееха в небето. Пуф! — и миналото ми на грешница щеше да изчезне, някой хирург трябваше да изреже част от мозъка ми и най-вече грозните зърна на гърдите ми! Щях да стана бяла като Трейси, която работеше и непрекъснато дърдореше, докато държеше карфици, захапани между устните си.

Нямаше да има повече нежелани черни косми; нямаше повече да ме питат: „Как казваш, че ти е името?“.

Не ни отне много време да стигнем от манастира Айлия до Кипър. Когато пристигнахме, беше вече тъмно и брегът бе пуст, ако не броим няколкото мъже, които крещяха нещо на гръцки. Рибарят Али, който през целия път до Кипър ни бе пял тъжни песни, завърза малката лодка на пристанището. Сестра Франсоаз ми беше разказвала, че Кипър е красив остров с много добра храна и лъчезарни хора, които свирят на бузуки и пият узо. „Твоята флейта много прилича на бузукито — и двете издават тъжни звуци“. Притегнах възела на забрадката си и изскочих от лодката, щастлива, че отново съм на твърда земя. Въпреки студения бриз пясъкът бе запазил топлината си. Посрещна ни една жена, която много приличаше на мис Ашер. Аз свалих обувките си и тръгнах след тях боса. „По бедуински“ — обясни мис Ашер на жената. Вървахме по брега, докато стигнахме една порутена сграда. „Апартаменти «Сън Холидей»“ — каза жената, която приличаше на мис Ашер. Няколко нови еднакви блока бяха построени около вътрешен двор, в който растеше асма. Както и в Хима, и тук въздухът миришеше на неспазени обещания, разлят мед и разбито сърце. Вече бях готова да избухна в сълзи, когато чухме сънливия глас на хазяина:

— ’Дравейте, ’дравейте. Вие имали добро пътуване?

— Да, благодаря ви — отговори мис Ашер рязко. И тя беше изморена.

Уличното осветление пред общежитията вече беше спряно, но аз все още стоях будна и разглеждах раните по ръцете и краката си. Парвин се въртеше неспокойно в леглото. Пресегнах се и я завих с одеялото, което бе паднало на пода. Завесите бяха спуснати, но въпреки това далечен постоянен шум от движението изпълваше стаята. Чух писък в съседната стая — сякаш някой имаше мускулни спазми или раждаше. Духаше вятър и издуваше завесата на прозореца. Два кафеникави крака, обути в кожени сандали, се подаваха изпод едната от завесите. Сякаш кръв потече по бедрата ми. Сграбчих

възглавницата. Когато конят ни си счупи крака, лежеше безпомощен на земята и дишаше тежко от болка. Баща ми извади пушката и го уби. Беше любимият му кон, имаше го още откакто е бил момче, това беше животното, което го караше до най-близкия град всеки месец. Баща ми го обичаше, но въпреки това го застреля. Погледнах нагоре към тъмната фигура зад завесата и казах на арабски: *Yala tukhni w khalisni*. „Това ще бъде моето избавление“.

Парвин обърна главата си, присви очи и попита:

— С кого говориш?

— Някой е в стаята и ме преследва — казах аз.

Тя стана, погледна под леглата, зад гардероба и отвън през вратата.

— Зад завесите — казах аз.

Тя отвори пердето и там нямаше нищо — нито Махмуд, нито сандали или пушка.

— Той трябва скочил прозорец — промълвих аз.

— Как, за бога, може да се промъкне през отворен пет сантиметра прозорец? Трябва да е или акробат, или котка — скара ми се тя.

— Не виждаш ли колко съм болна? — молех се аз и протягах ръце към нея, за да види раните.

Тя седна, отметна бретона си назад и каза:

— Салма, не си болна.

— Съм, съм — заплаках аз.

Тя протегна ръка, за да ме докосне.

— Стой далече. Може заразно — казах аз.

„Аллах е Съградителят и Разрушителят. Понякога биваш съсипан, а друг път те създава отново“. Мис Ашер бе коленичила и се молеше пред разпятieto от тъмно дърво над леглото, а аз отворих вратата към терасата и излязох навън за моята молитва. Чувах как двама от гърците си говорят. Тъмното море бе покрито с бяла пяна, сякаш вълните водеха битка една с друга. Вдишах въздуха с аромат на зрели маслини и бял портокалов цвят. Някъде там, отвъд хоризонта, бе моето село Хима. Там, на другия бряг, живееше майка ми, приятелката ми Нора, учителката ми госпожица Наила със здраво стиснатите

устни... и баща ми. „Защо? Защо?“ — шепнеха вълните. Стиснах здраво парапета на балкона, сърцето ми подскачаше в гърдите като птиче. В тъмнината изглеждаше сякаш са толкова близо, а всъщност бяха така далеч. „Дръж устата си затворена!“ — беше ми казала госпожица Наила. „Мамо“ — пицеше тя. Тя плачеше за мен. „Оставям те на закрилата на Аллах, нашия Създател и Разрушител, дъще“ — беше казала майка ми. „Никога няма да мога да изправа високо глава, докато тя е между живите“ — беше казал баща ми.

Седях в кафенето без семейство, без минало и без деца — сякаш дърво без корен, и сърбах вече изстиналия чай. Беше по време на обедната ми почивка и имах нужда от малко свеж въздух. Миризмата на скорбяла за колосване и тютюн беше напълнила дробовете ми, полепваше се по вътрешността на носа ми, по дрехите и по косата, като я правеше още по-къдрава. На съседната маса обядваше едно семейство. Майка на средна възраст с гладко лице и стройна фигура, баща на средна възраст, който изглеждаше като на двадесет и няколко, и две деца — момче и момиче, които се усмихваха с внимание на родителите си, докато културно с вилица и нож ядяха от кишето^[2] и салатата си.

„За бездомните подобна сигурност в живота е непостижима“. Това бе още един от изразите, които бях научила в Свободния университет по време на една телевизионна лекция за динамичността на семейните отношения. Мис Ашер ми казваше да затвърждавам знанията си, като използвам научените думи и изрази в ситуации от реалния живот. „Непостижим“ — повторих аз, след като чух тази дума, за да я запомня. Отидох до бара, за да помоля за още един чай. Преумореното момиче зад бара ме попита: „Имате ли дребни, че не мога да ви върна?“.

— Връщането — казах аз — е непостижимо.

— Какво казахте?

— Не, нямам дребни, много съжалявам.

Майка ми ме наблюдаваше. Държах в ръце една зряла праскова и впих зъби в нея — беше червена, с кожица като кадифе отвън и

оранжева отвътре. Сокът ѝ започна да капе по брадичката ми. Когато видях изражението по лицето на майка ми, се разсмях и продължих да ям. „Приличаш на заек — все нещо дъвчеш ли, дъвчеш“ — каза ми тя. Поклатих десетгодишната си главица и си откъснах друга праскова. Тя остави плевелите на земята и избърса лицето ми с края на ръкава си. „Такава жадна за живот — като скакалец си, но не трябва да ядеш каквото ти попадне. Някой ден можеш да захапеш някоя змия и тя да те ухапе“.

„Гърмящата змия вече заби отровните си зъби в ръката ми и пусна отровата си, майко“. Седях на една пейка в двора на катедралата и гледах залеза. Група деца се търкаляха по тревата, русите им коси грееха под златистите лъчи на слънцето. Притиснах с две ръце корема си, за да потисна спазмите. Вече трети ден пиех лекарството, но стомахът ми не искаше да свикне. След като казах на Парвин, че Махмуд ме преследва в тъмното, където и да отида, тя ме замъкна на лекар, който ми предписа някакви лекарства, които да ми помогнат да спя и да ме накарат да се чувствам по-щастлива. Даде ми и крем за раните. Майките седяха на тревата и пушеха, докато наблюдаваха играта на децата си. Отново ми се догади. Изтичах до коша и не можах да се удържа.

— Прекалила си! — извика едната от тях по мой адрес.

— Не пред децата — каза ѝ другата.

Избърсах устата и челото си и легнах задъхана на тревата.

Двете с Парвин минахме по алеите зад катедралата, пресякохме натоварената улица, отворихме една бяла дървена врата и се озовахме пред рецепционистката на д-р Чарлс Спенсър.

Тя ни посрещна, хванала ръцете си една в друга, и каза: „Моля, седнете“. Няколко минути по-късно отново се обади: „Кабинетът на доктор Спенсър е на горния етаж, втората врата вляво“.

Парвин разсеяно ми помахаша за довиждане и се зачете в някакво лъскаво списание.

Качих се по стълбите и почуках на вратата.

— Влезте — чу се отвътре мъжки глас с елегантен английски акцент.

Отворих вратата, затворих я след себе си и застанах в средата на лекарския кабинет.

Докторът намести очилата си и ме погледна подозрително.

— Казвате се Сали Ашер, колко абсурдно име.

Поклатих забрадената си глава.

— Какво мога да направя за вас, мис Ашер? — попита той и си приготви химикалка, за да записва.

— Аз болна, докторе. Сърцето ми тупа. Няма сън — казах аз и отместих бялата забрадка от горещото си чело.

Той седна, остави химикалката, притегна вратовръзката си и попита:

— Някакви физически симптоми?

— Болна, да. Вижете ръце и крака — протегнах ръцете си към него, за да ги разгледа.

Той хвана слабата ми мургава длан в своята дебела бяла ръка и разгледа внимателно раните.

— Това е просто псориазис, състояние на кожата. Не е нещо сериозно — каза той.

— Потя се, сърце бие, не мога да спя — изредих аз.

Той пусна ръката ми и каза:

— Ако сърцето ви бие, значи е в добро здраве. Все пак сърцата трябва да правят точно това.

— Но аз болна, моля. Днес жива, утре мъртва — аз — умолително казах аз.

— Казах ви, нищо ви няма. Моля ви, не губете моето време и парите на правителството.

Обърнах се, хванах студената дръжка на вратата, натиснах я и излязох.

Гледах да не вървя нито прекалено бавно, нито твърде бързо, като се съобразявах с мис Ашер. Мястото за разходка бе старо и разнебитено — представляваше просто една пътека, покрита с бетонни плочи и ниска стена към нея. Наоколо бяха разпръснати няколко сгради и един павилион, където се продаваха безалкохолни напитки,

цигари и вестници на кипърски — език, който аз не разбирах. Винаги, когато се доберяхме до вестник в затвора, наставаше малко празненство. Помитахме пода, забърсвахме с парцал и след това внимателно разстилахме вестника направо на земята. Нора подчертаваше извитите си вежди, слагаше си малко червило и сресваше лъскавата си черна коса, госпожа Ламаа внимателно нагласяше розовия си шал за глава, като гледаше всичката посивяла коса да е покрита, а аз като най-млада и единствената сред затворничките, която може да чете, си слагах забрадката. Отварях вестника на страницата с некролозите и изчитах всички имена. „Съобщаваме ви, че почина нашата многообичана майка Ал-Хайя Амира Римави. Всички принадлежим на Аллах и при него ще се върнем“.

Госпожа Ламаа казваше: „Ако сестра ми умре, никой няма да дойде и да ми каже. Нищо няма да разбере“.

— *Мунира ал-Хамдан* — прочетох аз и внезапно спрях. — Нора, нали ти разказах за Шаба, спомняш ли си? Брат ѝ я застреля по време на сватбата, а това е майка ѝ.

— Не след дълго и тя я е последвала на небето — каза Нора.

Изоставеният турски замък на кипърския бряг изглеждаше тъмен и зловещ. „Турският султан го е построил по времето на Османската империя през 1625 година — каза мис Ашер. — Искаш ли да влезем?“

— Да — отговорих аз.

— *Замък* — каза тя.

— *Замък* — повторих аз след нея.

Имаше огромна порта, направена от здраво дърво с гравюри. „Това е ислямска архитектура“ — каза тя. Въздухът вътре бе изпълнен с миризмата на жива растителност. Във вътрешния двор бе пълно с дървета и храсталаци, неподкастри от години. Една асма се виеше около огромна решетка. Мис Ашер приглади късо подстриганата си сива коса назад над лъсналото си чело и посочи към малката стаичка на охраната. Когато стигнахме до там, пазачът посочи забрадката ми и попита:

— Туркиня?

— Не — каза мис Ашер.

— Това не — рече той отново, сочейки към бялата ми забрадка.

— Моля ви — каза мис Ашер.

Мъжът махна с ръка да влизаме, но не изглеждаше много доволен.

Качихме се по стълбите до частта, в която е живял султанът, и влязохме право в една голяма зала, където той е седял на трона си и е раздавал правосъдие. Стаята беше пълна с кадифени столове, миндери и възглавници, а в средата ѝ имаше мангал с медни чашки за кафе. Султанът сигурно е посрещал много гости.

Когато най-накрая се прибрах в общежитието, навън вече се бе стъмнило. Парвин бе пребледняла от притеснение.

— Къде беше? Търсих те навсякъде. Оставила си си флейтата и огърлицата.

— Излязох да се поразходя — казах аз.

— Виж, сготвих малко къри — каза тя.

— Не мога да ям. Всичко, което хапна, излиза обратно — отговорих аз и седнах на леглото.

— Добре, ще ти донеса малко бульон — каза ми тя и бързо излезе навън.

Лежах на леглото и се вслушвах в шума от трафика отвън. Сред шумотевицата можех да различа чуруликането на врабче, звън на стъкло, някъде лаеше куче и над всичко се чуваше шумът от уличното движение.

Парвин отключи и бързо се вмъкна в стаята, свали връхната си дреха, сложи чайника и седна на леглото ми.

— Супа-бульон с картофи и целина — любимата ти — каза тя.

Напълни една чаша с гореща вода, изсипа вътре някакво пакетче и разбърка.

— Това ще ти хареса — каза тя и тикна чашата под носа ми.

— Не мога — казах ѝ аз.

— Трябва да ядеш, не може да пиеш хапчетата на празен стомах.

Поклатих глава.

Лежах на леглото и се опитвах да се обгърна в топлината им, в тъгата на гласовете им. Трябваше ми нишка, която да ме изтегли, и внезапно чух песента им.

„Ло — ло — ла — ли“ — запяхме ние и гласовете ни отекваха сред мръсните стени и достигаха до света отвън, който не бяхме виждали с години. „Дълго ме нямаше“ — пеехме ние в един глас. Нора се изправи, завърза шала около широкия си ханш и започна да се поклаща и да се върти под звука от ударите по металното канче. Ние още повече извисихме гласовете си.

Надзирателят от нощната смяна започна да ни крещи ругатни.

— Всички сте кучки! Никой не го е грижа за вас. Вие сте само евтини курви, защо не млъкнете.

„Ло — ло — ла — ли“ — продължавахме да пеем ние в един глас.

— Ако застрелям някоя от вас, семействата ви дори ще ми благодарят! — изкрещя той.

Когато госпожа Ламаа чу това, скръсти ръце на едрите си гърди, спря да пее и заплака. Нора я прегърна и каза:

— Какво ли знае той? Та той е само едно селско момче, което се чувства неудобно в униформата си.

— Боклукчия с роза на ревера — каза госпожа Ламаа.

— Маймуна, която подскача насам-натам в тъмното — додаде Нора.

— Извън клетката си изглежда нелепо — каза госпожа Ламаа.

— Японците идват — каза началникът ми Макс една сутрин и прокара ръка по изтънялата си коса, за да се увери, че гелът я крепи на правилното място.

От едната страна на главата си си пускаше дълги кичури, които замязаше през цялото си време, за да прикрие, че е плешив. Вълнистият му бретон винаги се изплъзваше, а той проклинаше и отново го нагласяше на място.

— Магазинът за чорапи пак е отворил, сигурно някоя японска фирма го е купила — размаха той някакъв вестник към мен и каза: — Японците идват и ще ми изкупят панталоните, без даже да усетя.

Всеки ден Макс очакваше японците да дойдат и да му предложат „феноменална“ цена за магазина. И какво щеше да каже той? Отговорът всеки ден беше различен, в зависимост от това в какво настроение е. „Махнете гадните си чуждестранни ръце — без да се обиждате — далеч от магазина ми и си отивайте, ядачи на маймунски мозък“. Макс беше чел някъде, че маймунският мозък е деликатес в Далечния изток, и затова беше решил, че всички азиатци ядат змии, маймуни и магарета. Друга сутрин отговорът бе различен: „Правителството си играе на пинг-понг с нас. Единия ден казват, че трябва да плащаме общински данък, а на следващия твърдят, че изобщо ще отменят данъците върху услугите. Ако някой японец ми предложи един милион за тази дупка, събирам си багажа и се изнасям в Гибралтар“.

— Защо точно в Гибралтар? — попитах аз.

— Защото е британски, нали? — отговори ми той.

[1] Дълга до петите широка черна дреха, която мюсюлманите носят, обикновено покрива и главата, като оставя открити само очите. — Б.пр. ↑

[2] Quiche (фр.) — печено ястие с яйца и мляко, запечени в тесто. Може да съдържа месо, зеленчуци или различни видове сирена, обикновено добавени към сместа с яйцата преди изпичане; вид солен пай. — Б.пр. ↑

МЕД, МАСЛО И КОКОСОВИ ОРЕХИ

Сърцето ми затуптя учестено, докато се качвах забързано по тясната бяла стълба на големия кораб. Няколко дни преди това заедно с мис Ашер бях влязла в двора на една малка църква. Монахинята, която ни посрещна, всячески се опитваше да ѝ угоди. Тя остана без дъх да ни разказва, сочейки някакви стари инструменти и библиотеки. Каза ни, че „Хелена“ е товарен кораб, който ще превози част от собствеността на женския манастир от Кипър до Саутхемптън. Капитанът бе дал специално разрешение мис Ашер и „нейната дъщеря“ да пътуват на неговия кораб. Кипърски семейства се сбогуваха със синовете си, потъмнели от слънцето съпрузи англичани целуваха жените и децата си, моряците опъваха въжета, а докерите мъкнеха сандъци и куфари. Срамувах се от сълзите си, защото чувствах, че трябва да изглеждам весела заради мис Ашер — жената, която спасяваше живота ми. Гледах сълзите, които напираха в очите на останалите, и силно стисках парапета. Мис Ашер стоеше на палубата, обкръжена от куфари и кутии. Сложих шарения си вързоп върху един сандък. Корабната свирка изсвири, за да оповести заминаването.

Все още не можех да се храня. Стомашните болки бяха толкова остри, че трябваше да се свия на армейското си легло и да лежа така с часове. Парвин остави чашата бульон на малката масичка отстрани и започна да рови в раницата си. Извади малък сребрист касетофон, остави го на масата, потърси в стаята контакт и го включи. Извади и една найлонова торбичка, пълна с касети, избра една и я пхна в касетофона, след което натисна едно от копчетата. Подобно на аромата на мляно кафе, музиката изпълни стаята. Стиховете бяха много ясни и аз за пръв път можех да разбера всичко. Певецът пееше с дрезгав глас за мъчително изкачване по хълмове, за разбити сърца и болка. Когато и Парвин запя с касетофона, разбрах, че знае текста наизуст. Дълбокият тембър на певица и сладкият глас на Парвин се носеха заедно из

общезитието. Парвин се правеше, че държи микрофон: „В живота си отново изоставен, отново“. Сега гласът ѝ стана по-силен и писклив: „Искам да знам какъв е бульонааа, изпий го, кажи мииии“.

Щом спря касетофонът, взех вече изстиналата чаша и започнах да пия.

На борда на „Хелена“ мис Ашер спеше на койката, а аз върху един дюшек на пода. Свикнахме и да се храним със студена храна и стар хляб. Столовата бе тясна, и миришеше лошо. Порцеланови съдове, кухненски прибори, салфетки и захарници бяха оставени на една от страничните маси. Не бях много уверена в използването на прибори, затова ядях само сирене и хляб и пиех чай. Една приятна жена и трите ѝ дъщери от време на време идваха в столовата. Мисис Хендерсън, която работеше като медицинска сестра в една британска болница в Кипър, се връщаше у дома, за да се срещне със семейството си. „Вече не мога да понасям жегата и това небе без нито едно облаче. С нетърпение чакам да усетя капки дъжд по лицето си“ — казваше тя и се усмихваше. Сигурно беше забелязала неудобството ми и една сутрин дойде и седна на моята маса, докато дъвчех хляба си. „Казвам се Ребека, а това са дъщерите ми Маргарет и Луси“.

Погледнах ги и казах: „Драго ми е да се запознаем“, както мис Ашер ме бе учила в трети урок. Дъщерите ѝ докосваха храната с лекота и увереност.

— Надявам се, нямате нищо против да попитам защо през цялото време ядете само сирене и хляб? — запита ме тя.

— Не знам как — казах аз и посочих с ръце, сякаш държа вилица и нож.

— Ще те науча — каза тя.

Оттогава тя започна да ме учи как да се държа на масата и ми преподаваше английски, докато дъщерите ѝ се кискаха някъде отстрани.

— Най-последно се изкъпа — каза Парвин една сутрин, — сигурно се чувстваш по-добре.

— Да — отговорих ѝ аз и увих косата си в кърпата.

— Трябва да си потърсим работа — започна Парвин, — но първо искам да те попитам защо носиш тази кърпа?

— Хората ме зяпат постоянно, сякаш аз болна — казах аз.

Тя седна до мен на леглото и каза:

— Ще ти бъде доста трудно да си намериш работа, ако настояваш да я носиш. Уволниха Аш, защото носеше чалма, въпреки че тяхното оправдание бе, че не се справял с работата си.

— Докторът каза прекалено много минало — казах аз.

— Да, Салма, миналото наистина е прекалено много — отговори тя, сякаш говореше на себе си.

— И е много трудно — допълних аз.

— Да, знам, знам.

Гледах изящните подплатени обувчици от розов сатен, висящи на една витрина като малки полумесеци. Нежни бебешки сънища с розови шапчици, приспивна песничка и тихо проплакване. За мен Лайла нямаше лице, но преди три години реших да ѝ измисля. Обличах я, решех косата ѝ, къпех я и по сто пъти я целувах за лека нощ. „Във филма човекът, който пускаше филмите, събираше всички изрязани сцени с целувки, забранени от свещеника, и ги залепяше на една филмова ролка. Когато момчето, което той толкова обичаше, се завърна в града, той пусна филмовата лента с всички събрани целувки само за него“ — разказа ми Парвин. Лайла сигурно спеше в розовото си креватче, а аз си представях как се навеждам и я целувам. Вече тригодишна, Лайла гонеше кокошките, а аз тичах към нея, вземах я на ръце и я целувах. Лайла плачеше, страхуваше се да отиде на училище за пръв път, гушвах я, избърсвах сълзите ѝ със забрадката си и я целувах. После Лайла, на около петнадесет, ми разказва за някое момче като Хамдан, което е срещнала по пътя за училище, аз я потърквах по гърба и я целувах. „Младежът плачеше, докато гледаше потока от целувки“, но аз се стегнах, тръгнах си с изправена глава и сухи очи, обгърната в шлифера си.

На борда на „Хелена“, облежната на перилата на палубата, гледах със сухи очи как морето се издигаше и се спускаше. Корабът пореше

сивите вълни и оставяше ивица бяла пяна след себе си. Под критичния поглед на мис Ашер следях внимателните наставления, които Ребека ми даваше за маниерите на масата и за усвояването на английския. Това е малка чинийка за хляба, това са вилица и нож за основното ястие, това е лъжицата за супа, а това е малка лъжичка за десерта. Научих се как да отделям в края на чинията зелената маруля, да я нарязвам на парченца и да я пъхвам в устата си с нежелание, сякаш вече съм яла твърде много. Научих се как да намазвам парче хляб с масло, да го държа с два пръста и да го ям със супата. Научих се да бъда търпелива и да изчаквам другите да започнат първи да се хранят, а аз едва след това. Научих се как да изчаквам другите да спрат да говорят и едва тогава аз да заговоря. Научих се и как да започвам всеки разговор с коментар за времето.

* * *

— Добро утро, Садиг. Времето днес е хубаво — казах аз.

Той ме посочи с пръст, разклати брадичката си наляво-надясно и каза:

— Салма, Салма, започваш да приличаш на английска госпожа. Скоро ще бъдеш съвсем като тях.

— Престани да бъдеш саркастичен — казах му аз и хванах по-здраво пазарските си чанти.

— Ами, дори си забравила как да се молиш на Аллах — каза той.

— Ами ти? Постоянно се молиш и пак продаваш алкохол на неверниците!

— Е, бизнесът си е бизнес, също така.

— Какво използваш, за да стои косата ти така лъскана? — попитах го аз, за да сменя темата.

— Едно индийско масло, наречено „Секси“ — засмя се той и прокара ръка през гладкия си перчем.

— Е, дай малко и на нас — казах му аз.

— Знаеш ли, Салма, щях да те взема като втора жена, ако не беше толкова луда.

— Втора жена? Сигурно се шегуваш! — отговорих аз и се засмях.

— Трябва само да изпращаме на първата ми жена по двеста паунда на месец за нея и за децата. Ако ми помагаш с плащанията, ще се ожения за тебе.

— Аз да ти плащам, за да може ти да се ожениш втори път? За какъв се мислиш, за Казанова? — усмихнах се аз.

— Бягай, бягай! Отивай да ближеш подметките на английската си хазяйка.

Вечер по залез се разхождах по палубата, качвах се по най-близките стълби до по-горните каюти и гледах как Средиземно море ни обгражда отвсякъде. Стоях на най-горната палуба и наблюдавах как небето променя цвета си от блестящо златисто през мрачно сиво до индиго, а накрая ставаше черно. Можех просто да си стоя там, обгърнала тялото си с ръце, за да се стопля. Как цветовете се преливат, размесват се и после се променят. Това бе само промяна на цвета, а цветът на утрешния ден ще бъде като този на зелените морави, които видях в едно списание „Женски свят“, забравено на един стол на палубата. Вътре имаше снимки на растения и градини, пълни с цветя. „Еанглия сладка. Еанглия хубава“ — казах аз на Ребека.

Цветът на хълмовете бе граховозелен. Веднъж Парвин ми беше казала, че фермерите използват химикали, за да унищожат бурените и да направят житните поля да изглеждат неестествено зелени. Оттогава гледах зелените хълмове от прозореца на спалнята си и си мислех за пластовете отрова, попила в почвата. Докато гледах зелената трева пред катедралата, която без съмнение бе пръскана с някакви торове, си спомних, че Лиз ме беше помолила да купя хляб. Предварително си представих думите и бавно казах на продавачката: „Един пълнозърнест, моля“.

— Може ли да повторите? — помоли тя.

— Пълнозърнест хляб — казах аз.

— Такъв ли? — посочи тя един кафяв самун.

Бях твърде засрамена, за да кажа: „Не, другият вляво“, затова се съгласих и кимнах. Винаги се чувствах така, сякаш след мен се е наредила дълга опашка от възрастни англичанки, които охкат и

пъшкат. Разбира се, аз бях чужденка. Сигурно си личеше по начина, по който произнасях „о“-то, по това как подавах парите, как бях облечена. Тънките ми глезени ме издаваха. Изместих се от опашката, преди още да бях успяла да прибера рестото в портмонето си. Елизабет щеше да ме разпне на кръст, защото ми беше казала да купя пълнозърнест хляб.

Забелязах, че след няколко нощи беседи за Христос Спасителя и Светата Троица мис Ашер бе спряла да казва вечерната си молитва. Аз седях тихо на пода на тясната каюта, обгърнала коленете си с ръце, и слушах мис Ашер, която ми четеше притчи от Евангелието. „Жената на един от пророците казала на Елисей: «Слугата ти, моят съпруг, е мъртъв... и сега кредиторът му идва, за да отведе двете ни момчета в робство»“. Слушах така, сякаш насреца ми беше разказвачът на нашето село, Джадаан, който разправяше истории за пътуване до далечни земи и геройски дела, като подсилваше разказите си с някоя мелодия, изсвирена на ребаб. Когато лъкът докоснеше струните, плътен богат звук, подобен на сподавени викове, изпълваше двора. Мис Ашер превеждаше някои думи на арабски и след това ми четеше притчите на английски. Въпреки че разбирах много малко, аз наистина се наслаждавах да слушам звученето на чуждия език. Една вечер казах на мис Ашер, сякаш ѝ доверявах голяма тайна, че мога да свиря на тръстикова флейта. „Може ли да посвирия, докато четеш?“

Мис Ашер провери дали най-горното копче на бялата ѝ накъдрена яка е закопчано, остави Евангелието на леглото и каза:

— Не. Чета свещен текст. Трябва да слушаш внимателно и да се опиташ да научиш нещо.

Тя се прекръсти и започна да се разсъблича. Обърнах се и легнах на дюшека на пода. Чувствах как корабът се полюшва насам-натам, а през малкото кръгло прозорче чувах ритмичното пляскане на вълните.

Видях го, докато се разхождаше по една от пътеките в двора на катедралата.

— Здравей — казах на Джим.

— Господи! Стресна ме — каза той.

Погледнах сивите му очи, восъчния цвят на лицето му, косата, вързана на конска опашка, и почувствах, че онази неделна вечер бе ужасно далеч, скрита дълбоко някъде в чекмеджетата на паметта му. Започнах да си играя с дръжката на чантата.

— За съжаление малко бързам — каза той.

— Да, разбира се — отговорих аз. Бях притеснена и пристъпях от крак на крак. — Чаша кафе някой път? — попитах го аз.

— Наистина съм доста зает тези дни, ще се видим — каза той и забързано се отдалечи по една от каменните алеи.

Помахах му леко за довиждане и тръгнах нагоре по пътеката. Обърнах се и видях само гърба на сивата му риза, дългите му тънки ръце, деликатните пръсти и удобните му обувки да изчезват иззад ъгъла.

Парвин вече ми беше казала за това „ще се видим“ и че значи: „Никога повече не искам да те виждам, *адиос*, довиждане. *Капиш?*“

* * *

Гледах отражението си в единственото огледало в цялото общежитие. Толкова бях отслабнала, очите и носът ми изглеждаха поголеми, а кожата ми сякаш беше потъмняла. Бях толкова мършава, че чак панталоните ми се смъкваха. „Това е преход към зрялата възраст — каза ми Парвин, — китайците го наричат «малка смърт», която те подготвя за голямото изпитание“. Подготвих се да излизам на разходка, облякох сини джинси и тениска и пристегнах бялата си забрадка под брадичката. Отново се погледнах в огледалото и после бавно започнах да развързвам възела на кърпата, свалих я и я сгънах върху леглото. Освободих косата си от гумения ластик, с който я бях вързала, сресях се и я праметнах на една страна. Бях толкова слаба, че тъмната ми къдрава коса падаше пред лицето ми и го скриваше почти цялото. Отново погледнах забрадката, която баща ми искаше да нося и майка ми купи — сега стоеше сгъната на леглото. Разтърках челото си и излязох. Чувствах се сякаш главата ми е покрита с пресни рани и съм свалила превръзките им. Чувствах се омърсена като уличница, без име и семейство, грешница, която никога няма да види рая и да пие от неговите реки с мед и мляко. Кожата по главата ми настръхваше,

когато мъжете ме отминаваха и гледаха косата ми. Седнах на тротоара, хванах главата си с две ръце, заплаках и стоях така с часове.

На едно място река Екс се разделяше на два ръкава, като образуваше малък остров. Това беше спокойно местенце, обрасло със зелена трева, където на воля растяха диви цветя, брези, кестени, дъбове и офика. Седнах на якето си и се заслушах в течащата към морето вода, страхувах се да се прибера вкъщи при Лиз — можеше да ме попита за Джим. Той каза: „Ще се видим“, а ми прозвуча като: „Спиш, с когото ти падне“. Прекалено лесна и достъпна ли бях? Може би с тъмната си кожа, къдравата коса и градинския чай му изглеждах прекалено чуждоземна? Дали не бях прекалено скована и негостоприемна? А сигурно бях твърде неопитна. Вероятно манията ми по чистотата го бе пропъдила. Извадих парче сирене и малко хляб от найлоновата торбичка и ги разчупих с ръце, започнах да ям. От библиотеката си бях взела *Непознатата Гърция*, извадих я и взех да разглеждам снимките: лозя, стари къщи, хладни, боядисани в бяло манастири, жени, които са вечно в траур, и студени планински потоци.

Маргарет — най-голямата дъщеря на Ребека, започна да ме търси, докато бяхме на кораба. Казваше ми едно мелодично „Здравей“ на арабски, както я бях научила, хващаше ме за ръка и ме караше да отидем на палубата, за да ѝ посвирия. Произнасях името ѝ със звука на флейтата: М-а-р-г-а-р-е-т. Тя се смееше и размяташе златните си плитки. От нея научих повече английски думи, отколкото от всички следобедни уроци с мис Ашер. „Не «свят» — «свят»“.

Една сутрин, докато свирех, един висок приятен мъж дойде право при мен и ми протегна ръка. „Казвам се Махони и съм пасторът на този кораб. Няколко пъти вече те слушам как свириш и ми се искаше да се представя“.

Често се чудех кой ли е този приятен господин, който винаги гледаше към морето.

— Аз съм Салма, а това е приятелката ми Маргарет.

Той повдигна вежди въпросително — Маргарет беше на единадесет, а аз на двадесет и пет.

— Радвам се да ви срещна — здрависа се той с нея. — Откъде сте? — попита той.

Не знаех какво да кажа, но мис Ашер ме бе научила да отговарям, че съм нейна дъщеря.

— „Еанглия“ — казах аз.

— Аз съм ирландец — отговори пасторът.

— Откъде?

— Отвъд морето, глупаче — каза Маргарет.

Той твърде внимателно ме погледна в очите. Усетих как ми става горещо под бялата забрадка, затова хванах ръката на Маргарет и казах: „Късно е вече, време е да си лягаш“.

Помахаме му за довиждане и бързо слязохме по стълбите.

Мис Ашер затвори Новия завет и каза: „Много рано се прибирате вие двете“.

Седях с чаша чай в ръка и гледах някакво предаване по телевизията. Водещата носеше лъскав зелен костюм и сигурно си беше променяла цвета на косата, защото този път изглеждаше кафява. Пиех по малко от студения чай и гледах как отдавна разделени семейства се събират отново на телевизионния екран. Моли, сестрата на Аманда, изчезва като бебе по време на войната и се оказва, че е била осиновена в австралийско семейство и сега живее в Сидни. Преди десет години е започнала да търси сестра си. Водещата се усмихна и каза: „Аманда, по-малката ти сестра Моли е тук с нас днес. **Да влезе Моли!**“ Аманда и Моли се огледаха една друга с невярващи очи и се прегърнаха. Изключих телевизора и огледах стаята с мръсните стени, малката маса, индийското огледало и тъмния прозорец. Преди да затворя завесите, видях тъмната сянка, която стоеше край железопътната линия. Не разрешавах на никой да се доближава толкова много до релсите. Бързо дръпнах пердетата и включих осветлението. Вода капеше от електрическата крушка по юргана. Завързах една калъфка около кабела и изтичах долу да кажа на Лиз.

Лиз дремеше на дивана и държеше писмо в едната си ръка. Дневникът ѝ лежеше на пода. На мръсния килим се търкаляха празна

бутилка от вино и чаша.

— Лиз — разтърсих я аз.

Тя отвори очи и каза:

— *Kaise no* — кой е?

— Лиз, събуди се!

Тя разтърка очи и каза:

— Къде съм?

— В своя дом в Екстър — отвърнах аз.

Тя седна и заплака. „Няма ми очилата. Моля те, прочети ми това писмо“. Езикът ѝ се преплиташе при всяка дума, бе пияна и изморена.

Започнах да чета.

Скъпа,

Наричах те Упа заради сияйната ти бяла кожа, която светеше на лунна светлина. Исках да те почитам, да те боготворя, да те ценя като съкровище.

— Спри! — каза тя и грабна писмото. — Какво си мислиш, че правиш? Какво правиш тук?

Лицето ѝ бе цялото изпотено, червените венички под кожата ѝ се изпълниха с кръв.

— Нека да те кача горе и да те сложа да спиш — казах аз.

— Не! Напълно съм способна и сама да се грижа за себе си — каза тя и стисна ръката ми.

Дръпнах я, подхванах едната ѝ ръка през врата си и ѝ помогнах да се качи по стълбите. Влизайки в спалнята ѝ, се почувствах сякаш пристъпвах в забранена територия. Вътре беше голяма бъркотия, смачкан чаршаф, мръсни дрехи, струпани по пода, малко студена пица в една чиния и тъмни петна по бежовия килим, на местата, където беше разливала вино. Миришеше на прахоляк, лавандулов сапун и препарат за почистване на зъбни протези. Голямото „викторианско легло, което наследих от дядо си“, както казваше Лиз, бе изящно. Беше направено от сребрист метал и покрито с кафява боя за завършек, а двете табли в горната и долната част бяха украсени с медальони, образуващи буквите V, R и I. „Вицекрал на Индия“ бе изписано по края с по-малки извити букви, обкръжени с фриз от цветя. На

старинното нощно шкафче имаше връзка писма, стегнати с гумена лента, и една отворена тъмночервена кутия от сатен. Лиз улови погледа ми и бързо затвори капака. „Това е всичко. Благодаря“ — каза тя.

Извади изкуствените си зъби и ги пусна в чашата до леглото, развърза косата си и напълно облечена се пъкна под белия, общит с къдрички, юрган, целия покрит с жълти и червени петна. Стискайки здраво писмото, тя изключи старата прашна лампа край леглото си.

На следващата сутрин погледнах през прозореца към зелените хълмове, осеяни с бели овце и черни крави. Грееше слънце и реката блестеше в сребристо иззад старите вагони. Дали тя беше някъде там? Бързо слязох по студеното стълбище до кухнята и си направих едно истинско кафе, за да се освежа. Хапнах малко зърнена закуска, пийнах вода и се облякох. Май отново бях отслабнала — тесните сини джинси, които не бях обличала от месеци, ми ставаха идеално. В понеделниците ми беше най-трудно, заради отвратителното настроение на Макс, затова се напръсках с още малко дезодорант. Сложих якето, „Да разбираме поезията“ и тръстиковата флейта в голямата си чанта, днес щях да настоявам за обедна почивка, така че да мога да почета малко. Облякох една тениска, завързах маратонките и извадих от хладилника сандвич с риба тон, увит в домакинско фолио, пъкнах и него в чантата, заедно с термоса с кафе. Отворих входната врата и изпълних гърдите си с утринния въздух.

— Добро утро, Салма — каза Джак пощальонът.

— Най-накрая си запомнил името ми — казах му аз и се усмихнах.

— Не съм от най-умните наоколо — отговори той и ми намигна.

В Хима сигурно вече се беше развиделило. Майка ми обикаляше по хълмовете, за да събира сухи съчки и подпалки, които носеше на гръб. Аз отварях прозореца веднага щом се събудех и слушах кукуригането на петела и гукането на гълъбите. Веднъж майка ми каза, че, гукайки, гълъбите всъщност казват: „Слава на Аллах!“. Изтичвах до кладенеца и вадех вода, за да си измия лицето. Жаравата в мангала

вече се разгаряше, а майка ми месеше тесто със задебелите си подпухнали пръсти.

— Добро утро, майко — казах аз и я целунах по челото.

Тя се усмихна и ми подаде първата питка арабски хляб, натопен в мед и масло. Ядох и я гледах как подхвърля тестото във въздуха, докато тънката хлебна кора се разстели до цялата широчина на протегнатите ѝ напред ръце. Последно щеше да го метне върху нагорещената желязна плоча, поставена на огъня отвън. Тестото започваше да цвърчи веднага, а след това бухваше като кръгла кафява луна и изпълваше студения утринен въздух с аромата си.

Няколко седмици дъвчех само сух хляб, пиех бульон и вземах хапчета, като през цялото време слушах касетите на Парвин. Прослушвах ги една по една: *Relax, Like a Virgin, Sexual Healing, Rock the Casbah, Wild Thing*^[1].

Записвах си текстовете, проверявах някои думи в речника, а след това отново пусках касетата и запомнях песните.

Веднъж, докато си пеех, Парвин влезе в стаята.

— Пее се: „Искам да те разтърся“, Салма, не „ще те разтърся“.

Парвин остави пазарската чанта на масата и каза:

— Без късмет!

Седнах изтощена на леглото и казах:

— Спокойно, все нещо ще излезе.

— Трябва да променим стратегията. Ами ти? Какво можеш да правиш?

— Селскостопанска работа, да изкарвам овцете на паша, да се грижа за коне и крави.

Тя отметна правия си бретон назад и каза:

— Селскостопански умения. — После ме погледна и добави: — Ами бялата рокличка, която държиш под възглавницата? Кой я уши?

— Как си я видяла? Претърсвала си стаята, докато ме няма?

— Не, сменях чаршафите, за да ги занеса на пералня, глупаче.

— Хареса ли ти роклята?

— Да, толкова е красива.

— Аз не глупава. Аз направих. Никога не казвай аз глупава.

Тя хвана ръцете ми и каза:

- Толкова съжалявам. Шегувах се. Не го мисля наистина.
- Аз не глупава, аз семейство, аз племе.
- Извинявай.
- Аз не глупава, благодаря на бога.

„Няма да кажа и дума и ще мина на гладна стачка“, мислех си за Бог, докато гледах отражението на луната през решетките на прозореца. Нощният пазач поздрави директора на затвора офицер Салим и залости портала след набиращата му скорост кола. Чувах тракането, с което затваряха главния портал за през нощта. Мравките бяха малки насекоми, които пълзят по тази земя и търсят храна и убежище. Те са беззащитни срещу наводнение, силно слънце, глад и по отношение една към друга. Зависими са от природните сили. И ние бяхме изложени на природните сили, като отворена рана. Бяха ни хвърлили в затвора, взеха децата ни, убиваха ни, а ние трябваше единствено да казваме, че Бог подлага на изпитания само най-истински вярващите. Но това сърце, обляно в кръв, твърде изнемощало от глад, за да бие равномерно — то беше мое и аз сама реших да го убия с глад.

„Хелена“ спря за няколко часа във френския град Марсилия. Старото пристанище беше претъпкано с хора и стоки. Гледах как пътниците слизат забързано по стълбите на кораба, за да се срещнат с тези, които обичат, чувах радостните викове на семействата, които се събират отново — целувки, прегръдки и поток от френски и английски думи. Дръпнах надолу бялата тениска така, че да покрие ханша ми, и оправих бялата си забрадка. Сложих си като маска едно смело изражение и здраво хванах парапета, гледайки как Франция бавно чезне от погледа ми. Кафенетата по крайбрежието със сини и зелени чадъри ставаха все по-малки и по-малки. Отидох при мис Ашер на слънчевата палуба.

Сините ѝ очи изглеждаха изморени, когато ми каза: „Дете, трябва да говоря с теб“. Седнах на един от белите столове и се приготвих да чуя поредната ѝ проповед. Слънцето бавно залязваше, оставяйки след себе си огнена диря в морето.

— Забелязала съм, че изобщо не мислиш за религия. Огледай се — това безбрежно море трябва да е било създадено от велика сила.

Погледнах морето, вълните, които се разбиваха една в друга, залязващото слънце и казах:

— Преди никога не съм мислила за Бог.

По-късно в каютата, докато гледах през кръглото прозорче, притиснала тръстиковата флейта, майчиното писмо и нейния кичур коса към гърдите си, се почувствах по-добре. Седях на палубата и гледах — имаше нещо в начина, по който живеещите в охолство чужденци разговаряха или пиеха кафето си, откритото пространство, гледката, блясъка на морето, от който чак очите те заболяваха. Гледката от каютата — малкото, което се виждаше през рамката на прозорчето, беше по-поносима. „Дано Аллах даде добър край“ — беше казала майка ми. Виждах откритото ѝ лице, винаги засмените ѝ очи, чувах устните ѝ как цъкат с неодобрение. Можех да усетя аромата на кардамоновите шушулки, които се бяха полепили по кърпата ѝ за глава, докато беше стривала зърна кафе в хавана. Тя щеше да погали лицето ми с пръсти, загрубели от плевенето, жъненето и меленето на кафе в ръчната мелница.

Към единадесет часа Макс се успокои за японците, започна да работи и подхвана много дълъг разговор по телефона с един клиент. Когато жълтата никотинова смола започнеше да се стича по прозорците, значи шефът бе в добро настроение и готов за разговор.

Оставих на стола бледоморавата копринена пола, която шиех, и отидох при Макс. Трябва да го помоля за увеличение на заплатата, „което реално покрива покачилата се инфлация“. Мислех си за десет процента, без да си правя труда да смятам по колко прави това на месец.

— Макс, трябва да говоря с теб.

— Не сега. Подай ми ютията — каза той, като намести на носа си очилата с метални рамки.

Взех парната ютия и му я подадох.

Макс винаги е бил добър с мен. Беше ми предложил работа, когато никой друг не искаше да ме вземе, носеше ми подаръци и картички за Коледа и ми помагаше да си шия поли и панталони за мен.

Усещаше и кога ще ме хване някое от дългите ми мълчания и тогава започваше да ми разказва смешки на развален английски с пакистански акцент. „Жена ти мръсна ли е? И моята е мръсница“. Аз не знаех дали да се смея, или да плача на шегите му. В крайна сметка успях да се съвзема и казвах: „По-добре да вземем да поработим, защото клиентите ще започнат да се оплакват“.

— Макс, трябва да говоря с теб сега.

— Какво е толкова спешно?

Глътнах корем, поех си дълбоко дъх и казах с треперещ глас:

— Искam повишение.

— Какво? Я повтори!

— Искam повишение, Макс — помолих го аз.

Той притисна парната ютия върху сивата яка, изплю на пода топлийките, които държеше с устни, и каза:

— С това положение в момента не мога да ти дам повишение.

— Бизнесът върви добре.

— Да, но има проблеми с количествата в касата.

— Но ти винаги искаш заплащане в брой, никога не си приемал чекове.

— Виж, Салма, навън има много безработни английски младежи. Те биха се възползвали, ако им се даде шанс. Бъди благодарна за това, което ти се дава, скъпа.

Върнах се на стола си, взех бледоморавата копринена пола в скута си и продължих да тропосвам подгъва. Наистина трябваше да благодаря за това, което имах. Четири години работа и никакво повишение. Петстотин паунда на месец. Наемът ми е четирийсет и пет на седмица, отделно си плащам и сметките. Около шейсет паунда на седмица харча само за покрива над главата си, което заедно с другите плащания правеше около четиристотин на месец. Остават ми сто паунда за храна, за транспорт, да си купувам учебници и да плащам таксите в Свободния университет. Ако Макс ми дадеше още петдесет отгоре, нещата щяха да са малко по-лесни. Усетих, че съм спряла да тропосвам и се вирам във връзките на обувките си, които сякаш ставаха по-дълги и по-дълги. Или краката ми бяха изтънели, или връзките на обувките се разтягаха.

Макс беше зает да говори по телефона с жена си. „Скъпа, оставих парите на кухненската маса, преди да изляза“. Той подръпна

шивашкия метър по-плътно около врата си. „Кой да ги е взел? Кучето?“ Забелязах, че по бледоморавата коприна има мокри петна. Ужасих се — веднъж се бях заклела никога да не плача пред хора. Изтичах надолу по стълбите към тоалетната, пуснах капака, дръпнах синджира на водата и седнах върху затворената тоалетна с лице, скрито в ръцете ми, подобно на глупава маймуна. Звукът от гъргоренето на течащата вода, която отново пълнеше казанчето, изпълни празното пространство на студената тоалетна. Клатушках се напред-назад, докато възвърна нормалното си състояние, измих ръцете и лицето си със студена вода, вързах си косата с гумения ластик, поех дълбоко дъх и забързах нагоре по стълбите. Трябваше да си потърся вечерна работа.

Затворих очи и си представих как загрубялата ръка на майка ми минава по лицето ми и изтрива като с гъба целия ми страх и гняв.

„Момиче е“ — съобщила акушерката и плюла на пода.

Не очаквала да получи голям бакшиш от това, че бебето, което е изродила, е момиче.

„Страданията на момичетата са от люлката, та чак до гроба“ — казал баща ми.

Майка ми ми беше разказвала, че е забравила всички родилни мъки в момента, в който ѝ казали, че е родила момиче. Казваше, че когато видяла подпухналите ми затворени клепачи да се отварят за пръв път, нещо в сърцето ѝ се променило завинаги. Тя ме слагаше да седна, разплиташе плитките ми, сипваше малко зехтин в шепите си, разтъркваше го и след това разресваше косата ми. „В името на Аллаха, Състрадателния и Милостивия“ — казваше тя и поливаше главата ми със студена вода, а след това търкаше със сапуна, опитвайки се да направи пяна. Миеше ме зад ушите, под мишниците, между краката и отзад. „Банята е студена, но разхлажда“ — пееше тя. „Очиствам те от големи и малки грехове“. След това ме изплакваше с чиста вода и ме бършеше с едно парче ленен плат, което баща ми ѝ беше подарил като сватбен подарък. Когато ме облече, баща ми извикваше: „Салма, честита ти баня! Къде ми е целувката след къпане?“ Аз целувах ръката му, той ме вземаше и ме гушваше в топлия си skut.

— Обедната почивка си е моя и ще правя каквото си искам —
казах припряно на Макс.

Той смучеше цигарата си и не каза нищо. Това определено означаваше „да“. Окачих чантата си на рамо, излязох от ателието и забързах надолу към парка пред катедралата. Небето се заоблачаваше, слънцето никъде не се виждаше, беше мъгливо. Едно кафене в средата на нищото, с някакви бели маси и столове, поставени, на тротоара, без слънчева светлина, с гледка към натовареното улично движение, се опитваше да изглежда като кръстопът на целия континент. Никак не приличаше на френското кафене, което бях видяла в далечината на пристанището в Марсилия. Много бизнесмени, облечени в сиви или сини костюми, които определено не бяха шити в нашето ателие, носеха вестници и нещо за обяд и отиваха към двора на катедралата. По-богатите отиваха на бара в хотела, а тези с по-малко пари се отправяха право към ливадата, сядаха на тревата и започваха да ядат сандвичите си с риба тон. Един мъж, облечен в черен смокинг с опашки, играеше степ под звуците на някаква стара мелодия.

О, как ми липсва мъжът, който бях!

Зашеметяващ ритъм.

О, няма ли да спреш да се закачаш с мен?

Възрастните дами го гледаха с копнеж и се разкикотиха, когато направи един труден скок.

Парвин попита портиера на общежитието за нещо, наречено „Жълти страници“, а той ѝ подаде дебела жълта книга. Тя я разгърна набързо, като търсеше шивачи и ателиета за поправка на дрехи. Започна да чете:

— „Уипи Дж и Ко“ ООД, Услуги по поправка на дрехи, „Мей Доналд“, „Кингс“, „Шиене и поправки“, „Лордс Тейлърс“, „Екстър“. Това, последното, е на другия край на главната улица. Какво мислиш, Салма?

Свих рамене, от хапчетата всичко ми се струваше по-лесно.

— Защо не? — казах аз. — Но и ти трябва да дойдеш с мен.

— Естествено, утре сутринта, умнице — засмя се тя.

В далечината виждах върха на един стар дъб, блещукащ под слабото слънце. Чудех се как може всичко да израства до такива размери без нужната топлина от слънцето. Сигурно всичко бе във водата и в торовата отрова, за която ми бе разказала Парвин. Жълтите страници стояха отворени върху масата на раздел „Шива-чи“. Стаята беше чиста и подредена, но миризмата на мухъл трайно се бе настанила в нея. За няколко паунда, дадени ми от пастор Махони, който сега ходеше да се вижда с имигранти в затвора, си купих завивка за леглото — лилава със сребърни цветчета, изрисувани по краищата. Тази на Парвин бе на безброй оранжеви и златни линии. Тя отново започна да плаче нощем и понеже го правеше скришом, не можех да ѝ кажа колко зелени са поляните, когато слънцето грее над тях, колко са бели облаците и колко безбрежна е синевата на небето. Не можех да ѝ изсвирия „Да разтърсим крепостта“^[2]. Не можех да прокарам пръсти по лицето ѝ. Просто лежах там под завивката си и слушах сподавените ѝ ридания.

„Ако прекосяваш непозната река далече от дома си, наблюдавай течението и виж дали водите ѝ са чисти. Оглеждай се за това как се държи конят ти, очаквай всеки миг нападение от засада.

В позната територия близо до дома си вглеждай се в сенките на отсрещния бряг и наблюдавай за движение във високите треви. Вслушвай се в дишането на тези от най-близкото ти обкръжение, внимавай за дебнещ убиец“ — четях аз. „Това произведение на Сузумено-Кумо е пример за японска хайку поезия, която обикновено е в кратка и сбита форма, фокусираща се единствено върху образа“.

Обедната ми почивка свършваше, затова допих изстиналото си кафе, затегнах капачката на джобния термос, изхвърлих опаковъчното фолио от сандвича в кошчето, напъхах книгата в чантата си и се върнах на работа. Когато се бях вслушвала в дишането на Хамдан, не бях внимавала за това как се държи, затова бях предадена и попаднах в клопка. Колкото до дебнещия убиец, той ме преследваше обратно по пътя за работа — обут в износени кожени сандали, с нозе, покрити с пустинен прахоляк, с дълги жълтеникави нокти, изпочупени и целите набити с мръсотия; пушката му висеше окачена на дясното му рамо, вървеше в крак с мен чак докато стигах до Лордс Тейлърс.

-
- [1] Заглавия на популярни песни от 80-те. — Б.пр. ↑
- [2] Rock the Casbah (Песен на британската рок група The Clash).
— Б.пр. ↑

АНГЛИЙСКИ ЧАЙ

Хълмовете бяха целите обгърнати в тъмнина, виждаха се единствено далечните светлини на мелницата, различаваха се и силуетите на няколко крави, скупчени на хълма. Реката се носеше тихо, а влакове по това време преминаваха рядко. Всичко беше заспало, освен някакъв автомобил. „Хелена“ плуваше гладко и акостира на едно ярко осветено място, наречено *Пристанището на Саутхемптън*. Англия приличаше на дърво, обкичено със светлинки. Мис Ашер се засмя, пооправи яката си и придърпа плетената си жилетка върху едрите си гърди. Пред нас, отляво и отдясно, повдигаха метални греди със завързан за тях товар. Хора с малки мотокари разкарваха сандъци от едно място до друго. Купища дървен материал, кутии и машинарии очакваха да бъдат вдигнати и натоварени. Почувствах се, сякаш бях пристигнала на друга планета, където хората работеха като машини, а огромни кранове затулваха небето. Хванах мис Ашер за ръка. Тя се усмихна и каза: „Скоро ще си тръгнем оттук“. Но грешеше — тя изкара цялата нощ на пристанището и на сутринта отиде да потърси помощ, а аз прекарах два месеца в ареста на пристанищната полиция.

Вървейки по металния мост, в далечината виждах катедралата и зелените поляни на Девън. Наистина изглеждаха като от пощенска картичка. Въпреки че няхах адреса, продължавах да пиша писма и картички на Лайла и Нора — някой стар арабски пощальон можеше да ме съжали и да се опита да ги намери. Преди няколко дни изпратих на Нора пощенска картичка, с която ѝ разказвах за стаята, която наех в „Къщичката на лебеда“, и за чудесния ми началник. Описах ѝ кравите по хълмовете, които се виждаха през прозореца.

„Има крави — и крави“ — сякаш я чувах да казва отдалеч.

Това, което не ѝ разказах, беше, че получавах толкова малко, че не ми стигаше до края на месеца, че Джим не искаше никога повече да

има нещо общо с мен, че все още живееш сама и че железопътната линия преминаваше на сто метра от спалнята ми и чувах трясъка на всеки влак, който влизаше или излизаше от гарата.

Навън беше студено, но ясно, когато двете с Парвин влязохме в шивашкото ателие. На вратата имаше табела, на която бяха изписани цените за префасониране и поправяне на дрехите. Щом отворихме стъклената врата, някъде извън нея невидим звънец. Звучеше като малкия месингов звънец, който госпожица Наила използваше, за да оповести началото и края на учебния ден. Един тромав мъж, облечен в раиран морски костюм, с очила със златни рамки и окапваща коса, слезе по тясното стълбище иззад тезгяха на рецепцията.

— Добро утро, дами — каза той, захапал топлийки между устните си.

— Добро утро — отговори Парвин.

— Какво мога да направя за вас? — попита мъжът, докато забождаше топлийките в дунапренения игленик.

Започнах да пристъпвам от крак на крак, опитвайки се да задържа усмивка на лицето си.

— Приятелката ми Салма е шивачка и си търси работа — бързо отговори Парвин.

— Значи не сте клиенти — каза той и намести очилата си на носа.

— Не, но добра работничка аз — казах аз и се усмихнах.

— За бога! Та тя не може да говори английски! — отговори мъжът.

— Английският ѝ няма значение. Тя ще шие и ще ремонтира дрехи — каза Парвин, измъкна бялата рокля от найлоновата торбичка и я остави на тезгяха на рецепцията.

Той я взе с две ръце, смъкна очилата си, разгледа джобчетата и ръкавите и бързо ни я върна.

— Няма свободни места.

— Защо не я вземете на изпитателен срок за един месец — без да ѝ плащате? Сам ще се уверите.

Забелязах, че панталоните му бяха твърде свободни около коленете, с много широки крачоли.

— Губите ми времето, мис — каза той.

Тя прибра бялата рокля обратно в торбичката и каза:

— Това е, защото сме черни, нали? Защото тя не е като английска роза.

Лицето му цялото се покри с червени петна, когато той отговори:

— Изчезвайте от магазина ми!

— Расист, сексист и свиня — отвърна му тя.

Имиграционният служител към пристанищния арест на Саутхемптън продължаваше да ме пита: „Как е християнското ви име?“.

Гледах го объркана:

— Аз мюсюлманка — отговорих.

Той опипа колосаната си яка, сякаш се опитваше да я разхлаби. Останалите пътници преминаваха бързо през гишетата на граничния контрол с усмивка на лицата си.

— Име? — попита той.

— Да. Салма Ибрахим — кимнах с глава, за да му покажа, че съм разбрала въпроса.

Мис Ашер бързо го прекъсна и каза, че името ми е Сали Ашер. Последва бърза размяна на думи на английски и показване на документи. Тя спомена думата „осиновяване“, която ми беше обяснила. Служителят рязко захлопна книгата си и телефонира на някого, а един полицаи се появи иззад плъзгащите се стъклени врати. Стоях там и потривах с ръце панталоните си от изкуствена материя. Полицаят ме изблъска настрана, претърси ме набързо и ме закопча с белезници. Почувствах студенината на метала, който обгърна китките ми. Мис Ашер ме погледна окуражително, но аз можах да доловя, че е притеснена.

— Не се тревожи — каза ми тя, докато ме отвеждаха през стъклените врати.

Поведоха ме през някакъв тесен добре осветен коридор и отключиха една тежка врата. Накараха ме да вляза, махнаха белезниците ми и затвориха и заключиха вратата зад гърба ми. Килията беше тясна, но чиста, с малко легло в десния ъгъл. Седнах на него и зачаках мис Ашер да почука на вратата. Никъде не се виждаше

прозорец, а невидим вентилатор жужа през цялата нощ. Часове по-късно легнах на леглото и се опитах да завия цялото си тяло с одеялото, но то беше твърде късо и непокритите ми крака изстинаха. Имаше огромна разлика между килията на пристанището и онази, която бях напуснала — тази нямаше петна, не миришеше на урина, а стените бяха покрити с блестящи листови ламарина. Нямаше прозорец с решетки и беше много тихо, ако не броим шума от вентилатора, но тук бях сама.

Преди да затвори, Макс ми даде да тропосам два ръкава, за да компенсира единия час, който бях взела като обедна почивка. Взех чифта незашити ръкави и ги приших чисто и с лекота, оставих ги на масата, взех си нещата и бързо излязох, докато Макс беше зает на телефона. Закъснявах вече с половин час — отидох до хотел „Роял“, влязох през старите плътни врати и се запътих към рецепцията. Един мъж на средна възраст забърза към мен и ме попита: „Мога ли да ви помогна?“, което за чувствителните ми уши прозвуча като „Мога ли да ви изхвърля“.

— Да, моля. Бих искала да се срещна с управителя?

— Насам. — Поведоха ме бързо по покритото с дебел килим фоайе към една малка и непочистена стая. — Той ще дойде след минута.

Друг мъж на средна възраст с напомадена коса, сресана назад, ме дари с друга механична усмивка, която ми напомни за мошеника Фред, който танцуваше куикстеп пред възрастните дами.

— Мога ли да ви помогна с нещо? — попита той с идеален английски акцент.

Брадичката ми започна да трепери и аз затруднено отговорих:

— Казвам се Салма.

— Да?

— Търся си вечерна работа.

— Регистрирана ли сте към агенция или трудов център? — попита ме той.

Поклатих глава.

Почти щеше да ме отпрати, когато внезапно размисли и каза:

— Не говорите като англичанка.

— Аз съм британка от арабски произход.

— Аха!

Представих си снимките от *Непознатата Гърция*, където можех да застана на някоя висока скала и вероятно да видя родината си, и опитах отново:

— Работя в едно шивашко ателие; просто ми трябват допълнителни доходи, това е всичко.

— Добре — каза той и приглади зализаната си коса.

Усмихнах се с най-широката усмивка на голямата си уста.

Той извади пура, почука с нея по тъмната маса и каза:

— Просто трябва да събираш и да миеш чашите между седем и единадесет и половина в петък и събота вечер и евентуално в четвъртъците.

— Благодаря ви! Много ви благодаря — отвърнах аз и се изправих, готова бързо да си тръгна, преди да е размислил.

— Обличай си нещо скромно — каза той. — Бяла риза и черна пола.

— Няма проблем — отговорих аз.

— Ще се видим в петък — каза той и запали пурата.

Излязох от хотела, а навън лек студен вятър погали горещото ми лице. Тя беше някъде там, хлипаше, плачеше, търсеше място, където да закрепим крака си. Познавах този вятър. Внезапно ме обзеха тръпки, приведох се, сякаш духаше силен вятър, и скръстих ръце пред щръкналите зърна на гърдите си. Мускулите между ребрата ми се разпускаха и се свиваха, имах чувството, че потъвам.

Преди да мога да погледна личицето ѝ, тя ми бе отнета от надзирателката и отнесена в дом за незаконно родени деца. Лежах на пода и кървях като агне, заколено за фестивала *Еид*. Нора, госпожа Ламаа, Наима и останалите ме държаха и поливаха главата ми със студена вода, за да ме накарат да си поема дъх. Започнаха да се молят и да мият тялото ми. „Нека Аллах се смили над Салма! Облекчи мъките ѝ, Господи, намали товара ѝ, освободи дъха ѝ! Благослови я, като ѝ донесеш забрива“ — молеха се те в един глас. Натъркаха косата ми, раменете ми, ръцете, гърба и краката ми със сапун, докато цялата се покрих с бяла пана. „По дяволите молитвите, тя продължава да не

диша“. И когато бях на две вдишвания от смъртта, в далечината прозвуча изстрел. Друго момиче, освободено от управата на затвора, беше застреляно от по-малкия си брат. Отворих уста и поех въздух, като напълних целите си дробове.

Отидох право при Гуен и почуках на вратата. Чувах как влачи краката си по пода.

— Кой е? — попита тя.

— Аз съм, Салма, отвори ми.

Тя махна веригата на вратата, отвори и каза:

— О, здравей, Салма!

Аз я хванах и затанцувах с нея валс из тъмния коридор.

— Какво е станало с теб? — попита тя.

— О, извинявай, Гуен, забравих за артритата ти. Намерих си почасова работа в „Роял“.

— Какво точно ще вършиш? — запита ме тя.

— Ще събирам и ще мия чашите.

— Това е добре, ако си останеш само с него — каза тя и включи чайника.

— Гуен, искам да си взема почивка, да отида в Гърция и да погледна от другата страна на Средиземно море.

— Мислех, че отдавна си се отказала от тази мечта — отвърна тя и седна. На кухненската маса стояха отворена консерва с боб, две филии препечен хляб и чаша чай.

— Сигурно прекъснах вечерята ти. Извинявай.

— Няма нищо. Никога не претоплям боба. Защо не си направиш чашка чай?

Направих си чай и седнах.

— Познаваш англичаните с тяхното „това може, а това не може“ — трябва да носиш скромни дрехи, но да изглеждаш от класа, никога не обличай тесни къси поли, не говори с клиентите и бъди колкото се може по-ненатрапчива. Не казвай на Макс. И се надявам, че няма да счупиш нито една чаша още на първия си ден.

Стар албум, пълен с черно-бели снимки, лежеше отворен на масата.

— Погледни — каза тя.

Обърнах албума към себе си и погледнах към замръзналите мигове от спомените на Гуен. Сочейки една избледняла снимка на един добре поддържан господин, тя каза:

— Баща ми. Беше велик човек. — Един висок слаб мъж с интелигентен поглед стоеше до самолет.

Изпих чая си, целунах я по бузата и си тръгнах набързо.

Излизайки от къщата на Гуен, забелязах Елизабет да се промъква крадешком през улицата до магазина за алкохол, като се оглеждаше, сякаш някой я следеше.

— Здравей, Лиз — извиках аз.

— При Гуен ли беше? — попита тя.

— Да — отговорих й.

— Простолюдието се събира на едно място — отвърна Лиз и почти се спъна, опитвайки се да се качи на тротоара.

Беше седем часа, а Лиз вече бе пияна. Тя влезе с олюляване в магазина и през стъклото забелязах, че Садиг я посрещна с изкусната си усмивка.

След като прекарах една безсънна нощ в ареста на пристанището, отново ме изкараха от килията и ме отведоха в един офис, пълен с трептящи екрани и пиукащи машини. Имиграционният служител зад бюрото изглеждаше блед и изморен. Очите му бяха червени и подпухнали; колосаната му яка се беше позацапала, а мазната му коса лепнеше по скалпа. Беше скръстил ръце и с изправен гръб ме наблюдаваше как се опитвам да седна след студената безсънна нощ.

— Салма, защо си дошла в Англия?

Не разбрах това „си дошла“, затова само кимнах.

— Политическо убежище ли търсиш?

Опитах се да си припомня какво мис Ашер ме беше инструктирала да отговарям. Всички тривиални „добро утро“ и „приятен обяд“ услужливо се въртяха в главата ми, но не можех да си спомня точната дума, която тя ми беше казала да използвам.

— „Синовен“ — казах аз най-накрая.

— Осиновена? — попита ме той и приглади гънките на книжата пред себе си.

— Да, да. Осиновена, мис Ашер.

Гледайки към синкавото сияние, което се отразяваше от прозореца с решетките, Нора разказваше как всичко започнало в една малка кебапчийница, където гледала угасващите светлини на столичния град, докато миела чиниите по цяла нощ. Собственикът ѝ нареждал да използва керосин и лимон, за да премахне мазнината, наслоила се по кухненските прибори. Обвита в облак керосинови изпарения и лимонов сок, тя прекарвала нощите си, гледайки късчето небе, което се виждало между старите прашни къщи. Когато първите слънчеви лъчи се появявали на небето, тя сгъвала престилката си, измивала ръцете си и вече била готова да се прибере у дома. Трябвало да се връща бързо, за да отведе Рима и Рами на училище. По това време сутрин нямало автобуси, затова трябвало да тича три километра, за да стигне до дома си.

Скъпа Нора,

Преди седемнадесет години се срещнахме в затвора. Ти беше обвинена в проституция, а аз бях затворена за извънбрачен секс. Помниш ли ме? Ти направи гладна стачка и те хранеха насила. Усмихна се, когато аз спрях да гладувам. Даде ми перлените си гребенчета и шише парфюм. Все още ги пазя. Държа ги заедно с нейния кичур коса и писмото на майка ми в една малка кутийка, подплатена с китайска коприна. Дъщеря ти вече трябва да е на двадесет и четири, а синът ти на двадесет и шест. Моята Лайла е на шестнадесет. След две години ще отиде в университет. Реши да учи медицина, а аз казах: „Защо не“. Нора, надявам се, че животът е бил благосклонен след всички тези години и че децата ти се грижат добре за теб, така че вече не ти се налага да се блъскаш. Някой ден трябва да се срещнем.

С любов: Салма.

Облизах пощенския плик с език, залепих го и написах отгоре единствения адрес на Нора, който имах: старата ми страна. Преди да седна да вечерям, отидох до пощенската кутия и пуснах писмото. Когато синият плик със знака за въздушна поща бе погълнат от зиналата уста на червената пощенска кутия, ръцете ми спряха да треперят. Сега вече можех да отида да се храня.

В ранната вечер къщата беше студена и тъмна. Качих се в спалнята си и включих телевизора. Отново даваха „Източен Лондон“, където героите спореха с родителите си, със съпругите си, с приятелите си, спяха със съпрузите на сестрите си и после се одобряваха, сякаш нищо не се е случило. Вечерта бавно пъплеше към края на хоризонта, където се виждаха крави, заспали по ливадите. Дните ставаха по-дълги и тъмносиньото сияние никога не слизаше от небето, осветявайки краищата му с цветовете на угасващи пламъци. Гледах новините, докато вечерях макарони с доматино-чеснов сос. Правеха постъпки за премахване на данъка върху услугите. Ако успееш, сто и четиридесет паунда годишно щяха да си остават в моя джоб. Може би най-после щях да мога да отправя поглед към непознатата Гърция. Развълнувах се, като си представих как се качвам на самолет за пръв път в живота си.

— В неделя летя за Испания — казваше Макс веднъж годишно, когато се канеше да заведе семейството си в Ибиса.

Щях съвестно да ходя на вечерната си работа, да нося най-класната си рокля, да държа устата си здраво затворена, да си сложа малко грим, здраво да вържа къдравата си коса и ако заговорех, щях да говоря бавно и внимателно, за да звуча колкото се може повече като англичанка. Щях да казвам: „Приключихте ли с това, сър? Благодаря ви много, сър“.

Казах на Макс за интервюто за работа на Парвин и той се съгласи да ми даде свободен следобед. Беше кандидатствала на десетки места без никакъв успех. Казах й, че може би има нужда да се поразкраси и отвори голям пакет.

— Костюм за теб! Макс ми даде малко останали парчета плат и ти го уших. Взах размера от старите ти дрехи.

Тя четеше вестник, духна нагоре към бретона си, погледна ме и после отново се загледа във вестника. Косата ѝ беше загубила блясъка си, кожата ѝ изглеждаше суха, не беше лакирала ноктите си и стоеше с приведен гръб.

— Взах си почивка, за да дойда с теб на интервюто, моля те, Парвин, нека да дойда с теб днес следобед.

Най-накрая тя спря да чете и каза:

— Трябва да се пооправя.

— Аз ще ти помогна.

Тя отиде да си вземе душ в общата баня, аз измъкнах касетофона и натиснах старт бутон. Музиката изпълни стаята. Групата пееше за двама влюбени, които бдят един над друг, и за нарушени обещания.

Тя се върна в стаята, облечена в пижамата си, с коса, обвита с хавлия. Накарах я да седне, разтворих ципа на розовата ѝ чантичка с гримове и я оставих на леглото до нея. Тя извади бурканче с крем, после го прибра, след това отново го извади и започна да втрива крема по лицето си. Направих ѝ чаша кафе и започнах да разчиствам стаята.

Тя ме погледна и каза:

— Тази песен е от преди Стинг да напусне „Полис“.

— Преди да напусне полицията^[1]? — попитах аз.

— Не, групата „Полис“ — каза тя и се засмя.

Влакът от Лондон пронизваше живота ми всеки път по едно и също време, щом преминеше през долината и ми напомняше за онова, което лежеше там, далеч, накрая на линията. Там имаше просторна гара с павилион, в който продаваха цветя, и едно малко кафене. Когато се чувствах изморена, ходех на гарата и сядах тихо в кафенето, слушайки шума от пристигащите и заминаващите. Един чернокож мъж ритмично забърсваше матовия под с бърсалка, а след това я топваше в кофа с вода и белина. Гласът на високоговорителите, който напомняше накъде да тръгнем и какво да направим, ми звучеше успокоително. Посрѣбвах от чая си и се вслушвах в пляскането на крилете на гълъбите, уловени в мрежите под покрива, в думите за „здрасти“ и „сбогом“ на пътниците, в свирката на охраната и в трясъците,

съпровождащи композирането на влаковите вагони. На гарата, където чакаха пътници, семейства и приятели, аз се чувствах като в свой дом. Пощенската кутия в далечния ъгъл бе първата брънка от дълга верига, свързваща ме с любимите ми хора отвъд морето. Шумът на тълпата, тракането и пищащите свирки ми помагаша да пропъдя призраците, които ме дебнеха. На открити публични места, като рецепции, фойета и чакални, се чувствах щастлива, увиснала между настоящето и бъдещето.

Щом чух свистящия куршум, устремил се към главата на една от освободените затворнички, и нейния сърцераздирателен вик: „О! Аллах!“, реших да спра сама да търся смъртта. Избърсах лицето си и казах на мръсните стени: „Лайла — ще я нарека Лайла“. Извадих тръстикова флейта от вързопа и започнах да свиря една мелодия, която се пееше по жътва. Салма с нежните ръце и крака даде живот на Лайла в една тиха лунна нощ. Оттогава насетне не проговорих и не можах да заспя нито за миг. Просто седях в тъмната затворническа килия, подпряна на стената, и гледах небето през високия прозорец с решетките. Ако то светлееше, значи бе дошъл петнадесетият арабски месец, когато жените се превръщат в зли демони и ядат странници; когато дойдеше месечният ми цикъл, трябваше да намеря чисти парчета плат. Лежах свита в тъмнината, докато останалите затворнички съвсем забравиха, че лежат там напълно будни и потънали в скръб. Една нощ дочух как Нора попита госпожа Ламаа:

— Мислиш ли, че тя някога ще ми прости?

— Направила си го с добро намерение — отговори ѝ госпожа Ламаа.

— Но и двете възможни решения бяха горчиви като пелин.

— Тя ще свикне на вкуса — каза госпожа Ламаа.

— Мислех си, че ако устицата на бебето докосне гърдите ѝ, тя никога повече няма да може да я забрави. Ако малкото суче година, тя повече няма да може да се раздели с нея — каза Нора.

— Щеше да се зарадва, ако можеше да се погрижи за бебето си поне за малко — додаде госпожа Ламаа.

— Дано Аллах ми прости! Платих на Наима, за да я отнесе на мига.

Аз се изправих и се нахвърлих върху Нора.

— В какво точно се състои проблемът ви? — попита пластичният хирург.

Бе ми отнело пет месеца, за да си уговоря среща с него, и цялото това чакане бе сковало езика ми. Той извади сребърната си писалка от джоба на бялата си престилка, завъртя я да се включи и попита:

— Как се казвате?

— Салма ал-Муса — отговорих аз.

Той светна лампата на бюрото си и отново попита:

— И с какво мога да ви помогна?

Обхванах с ръце двете си гърди.

— Искате намаляване на бюста ли? — отново зададе въпрос той.

Винаги, когато се притеснях, английският ми изчезваше някъде.

— Не, намаляване на сърната — отговорих аз.

— Искате да кажете „намаляване на зърната“ — каза той и махна на сестрата, която застана до него. — Нека да погледна.

Разкопчах ризата си, но не я съблякох, откопчах сутиена и задърпах презрамките през ръкавите на ризата, докато не се освободих от него. Зърната ми стояха тъмни, издължени и щръкнали, точно в центъра на покрити с кичури тъмни косми кръгчета. Лекарят насочи лампата си към гърдите ми и докосна зърната ми с хладните си пръсти, а след това ги измери. Погледна към сестрата, след това погледна към мен и каза:

— Няма нищо нередно по отношение на зърната ви. Сантиметър и половина е малко повече от средната големина, но на мен ми изглеждат нормални.

— Искам да се намалят, отрежете ги, докторе, моля ви — казах аз с треперещ глас.

— Защо? — попита той и насочи лампата към лицето ми.

— Зърната на другите жени въобще не се виждат. Моите все тъмни и изскочили. Отрежете ги. По-добре е така! — отговорих аз, а в погледа ми напиреха сълзи.

Той се обърна към сестрата и каза:

— Искам веднага да ѝ бъде предписано психиатрично лечение — след което изключи лампата.

Закопчах ризата си, преди да съм закопчала кукичките на сутиена и да съм издърпала презрамките. Когато отново погледнах нагоре, докторът и сестрата ме гледаха внимателно.

— Аз не съм луда — казах, опитвайки се да наглася сутиена си под ризата така, че да прикрие гърдите ми.

На следващия ден върших бързо и в тишина всичко, което Макс ми нареди, пазейки силите си за следващата си работа. Не ми беше лесно, защото шефът ми бе в разговорливо настроение. Не можеше да нахвали стария ролс ройс, който видял на паркинга. „О! Бащите и дядовците ни са били далеч по-сръчни от нас. Ако погледнеш в колата, няма да видиш нито следа от снаждане и освен това има специална кутия за парцал и четки за обувки, скрита под таблото. О! Били сме владеели и господари — а само ни виж сега. Виж ни!“

— Владели сте света — казах аз, имитирайки Парвин.

— Да, слънцето никога не залязва над Британската империя — отговори той и закарфичи подгъва на панталона до точната дължина.

— Парвин разказва, че сте владели територии с палми, борове и кокосови дървета — казах аз.

— Да, кокосови дървета като теб — рече той и се разкиска.

— Аз не кокосово дърво — отговорих му аз.

— Сега владеем само обвити в бръшлян сгради и бели слонове.

В компанията на пастор Махони никога не се почувствах като чужденка. Запомних го с малките му очила, с широката усмивка, със забавните истории и безграничното състрадание. Въпреки че се занимаваше с религия, той беше така мил и разбиращ. Онази сутрин ми каза, че приличам на изплашено кученце, и се засмя.

— Черно кученце — казах аз.

— Да, наоколо има и черни кученца.

Той хвана студената ми ръка и каза:

— Не се притеснявай. Скоро ще те измъкнем от този арест.

Издърпах ръката си и му благодарих. По-късно научих, че мис Ашер, сестрите от монашеския орден и пастор Махони — квакерът, са завели дело срещу британското правителство в моя защита.

Документите за осиновяването ми бяха редовни, а имиграционните власти оспорваха автентичността им. Мис Ашер ми каза, че пастор Махони прекрасно е защитил каузата ми, и ми даде протокола от неговата реч в съда. Проверих думите в *Оксфордския английско-арабски речник*, четях ги и ги препрочитах, докато започнаха да придобиват смисъл.

„Дори и да поставите осиновяването под въпрос, което само по себе си е безумно, трябва да ѝ бъде предоставено правото на политическо, социално или религиозно убежище, с каквото и име да го наречете. Да, ще се създаде прецедент, но стотици, да не кажа хиляди, жени биват убити всяка година. Трябва да ѝ осигурите защита, защото, ако я изпратите обратно, ще бъде застреляна в мига, щом стъпи там“.

Изтичах в градските тоалетни и се преоблякох в дълга черна пола, бяла риза с къдрички и равни обувки. Вързах косата си и я навих на кок, сложих си и малко лек грим. Изглеждах като старото си аз — пастирката от Хима. Единствената разлика бе в бръчките — сякаш петел бе стъпвал по лицето ми, оставяйки под краката си мрежа от линии. Позволих си да хапна един чийзбургер и голяма кола, помислих си за вечерната работа, „настроих се психически“, както казваше Парвин, и се запътих към хотела. Събрах кураж и отворих тежката стара врата. Рецепционистът ме дари с една от механичните си усмивки и каза:

— Трябва да се срещнете с господин Райт, управителя на бара.

Аз кимнах.

— Следващия път използвайте страничния вход към бара.

Човекът отвори вратата към стар пращен офис, пълен с кашони вино, пластмасови чаши и подложки, и там, в средата му, седеше г-н Райт, избръснат и напомаден, облечен в безупречен черен костюм с папийонка. Говореше по телефона като стария аристократ от телевизионната реклама, който поръчваше да му доставят персийски килими от другия край на света. Г-н Райт приличаше на старовремски иконом, но се държеше така, сякаш в момента не е на работа. Той остави слушалката и ме погледна, застанала в средата на малкото помещение и сграбчила дръжките на евтината си черна чанта. Сивите му очи изстрелваха към мен стрели на неодобрение.

— Добър вечер, Салма — каза той бавно, внимавайки да не обърка името ми.

— Добър вечер, господин Райт — отговорих аз.

— Моля те, наричай ме Алън.

С две ръце той приглади гелосаната си коса, потърка нос и каза:

— Днес си дошла рано. Иди избърши праха от чашите и бутилките в бара, ще ти платя в брой, три паунда на час.

— Благодаря ви — казах аз и почти се спънах на излизане.

Пред мен се ширна поле от бутилки и чаши. Сложих си гумените ръкавици, които той ми беше дал, и започнах да бърша. Половин час по-късно започнаха да пристигат клиентите. Г-н Райт и един човек на име Бари сервираха на бара, а аз продължих да забърсвам прах и да излъсквам. Мъже в сиви костюми, съомговорозови ризи, раирани вратовръзки и изморени физиономии пиеха *Бутер* и се усмихваха. Те смучеха пурите си и изпълваха тясното помещение с миризма на тютюн. Сред облаците дим, звъна на чаши и дърдоренето аз станах невидима за клиентите — те виждаха само тънка тъмнокожа ръка, която прибираше празните чаши, за да направи повече място на масата за ръцете и лактите им.

— Вали като из ведро — казах аз на пастор Махони една сутрин.

Той седеше до камината. Къщата в Бранскомб, която бе наследил от майка си, беше стара и просторна, с „викторианска камина с изваяни макове и врабчета тя толкова харесваше тази камина“. Той свали дъждобрана и обувките си и протегна крака към огъня.

— Време е да вървиш — каза той, разтърквайки ръце една в друга с поглед в жаравата. — Купих ти билет до Екстър с възможност за връщане.

Даде ми седемдесет паунда джобни пари, *Оксфордския речник на съвременния английски език* и адреса на евтино общежитие, управлявано от местните власти.

— Писах им, така че те очакват — каза той, без да поглежда нагоре, — а билетът е с възможност за връщане, за да можеш да дойдеш обратно тук, ако някога попаднеш в беда.

Вече пожълтелият по краищата билет все още лежи в копринената ми китайска кутия, която Парвин ми подари за рождения

ден, при писмото на майка ми, кичура коса, перлените гребенчета на Нора, червилото „Мери Квант“ и тюркоазената огърлица със сребърния обков от Франсоаз. Облякох се и опаковах нещата си в малката чанта, която той ми даде. Закара ме до най-близката гара. Валеше силно, когато стигнахме там, затова той разтвори дъждобрана си, покани ме да се приближа и покри главата ми и част от тялото с наметката и изтичахме към перона. Миришеше на книги, на огън, на лавандула, мед и вино. Когато охраната наду свирката, аз се откъснах от него, прегърнах го и скочих във влака. „Грижи се за себе си, дете“, бяха последните му думи към мен. Преди никога не се бях качвала на влак, затова последвах една възрастна дама и седнах до нея. „Тоалетната, моля“ — попитах аз и тя посочи към плъзгаща се стъклена врата. Намерих табелката, отворих вратата, затворих я и се заключих вътре, седнах на затворения капак на седалото и заплаках.

[1] Игра на думи — на английски името на групата означава и полиция. — Б.пр. ↑

МЛЯКО И МЕД

След поредното от многото зареждания на миялната машина зад бара, бях започнала да виждам блясъка на чашите, без да забелязвам самите чаши. Миризмата на миещ препарат, бира, никотин и издишан въздух изпълваше малкия бар. Изправих гръбнак и вътрешно си заповядах: „Не пресичай морето! Не заминавай! Тази вечер не ти е позволено“. Умът ми игнорираше смеха, крясъците, дима и спарената миризма на парцалите и пътуваше надалеч, чак до затвора, където двете с Нора чистехме всеки четвъртък. Въоръжени с метла, две кофи с вода, парцали и малко дезинфектант, Нора помиташе в килиите, а аз коленичех и забърсвах пода. Тя размахваше огромния сутиен на госпожа Ламаа и се смееше високо, а аз, навела глава, се опитвах да изтрия мръсотията от пукнатините на циментовия под. Седнала по турски на земята, надзирателката ме подбутна с пръчката си и каза: „Ами ъглите за паяците ли ги оставяш?“.

— От нищо, от абсолютно нищо друго на света не ме е страх така, както от паяци — каза Нора.

— Добре, трябва тогава да донеса цяла кофа — отвърна надзирателката.

Парвин се беше зачела в някакво лъскаво списание, когато ѝ споменах какво ми беше казал общопрактикуващият лекар д-р Чарлс. Чистачката в общежитието твърдеше, че емигрантите живеят на гърба на държавата, а докторът ми беше казал, че „аз, чужденката, изсмуквам правителствени пари“.

Тя духна нагоре към бретона си, сгъна прилежно списанието и го остави обратно на полицата, приглади с ръка шалварите и ризата си и забърза към стълбите, хванала ръката ми. Отвори вратата и влезе в кабинета му — докторът не ни обърна внимание и продължи да си пише.

— Погледни ме — каза тя тихо, — само ме погледни!

Той свали очилата си и вдигна поглед.

— Тя ви е казала, че има сърцебиене, поти се нощем и не може да спи, нали?

— Да...

Тя не му позволи да я прекъсне.

— И се наричате доктор! Тази жена е болна, а вие сте я отпратили без никакво лекарство, страхувайки се да не похарчите безценния си бюджет.

Облегнат на стола си, докторът изглеждаше дребен, но когато се изправи, беше по-висок от Парвин.

— Седнете и слушайте — каза тя тихо и той седна.

— Мис Ашер има чувството, че мъже с пушки я преследват из цял Екстър — каза тя.

— Само общежитието — додадох аз.

— Добре, ще направите ли каквото е редно, за да ѝ се предпишат лекарства за следващите три месеца?

Докторът започна да пише на малък лист хартия.

— Ето! Сега изчезвайте! — каза той и подаде хартийката на Парвин.

— Вие мислите, че ние, пакистанците, източваме правителствените средства. Ами имам новини за вас — ние и двете сме британски гражданки и скоро ще седим на мястото ви.

Въодушевих се и попитах Парвин:

— Окей ли е да пия лекарството?

— Искате от нас да плащаме данъци. Ще ви платим с лайна, защото това е всичко, което получаваме за момента — тя отново духна към бретона си и ме дръпна надолу по стълбите към чакалнята.

Дочух доктора да вика:

— Добре ви е дошло така... чудеса... няма пари... сърдечен удар... по-добре в Пакистан.

— Да ви се връща, по дяволите — изкрещя Парвин.

Изчервена, рецепционистката ни изтика през вратата и заключи зад нас.

Лешниковите очи на Парвин бяха пълни със сълзи чак докато стигнахме до аптеката. Тя подаде рецептата и се скри зад една полица, отрупана с кремове за слънце.

— На мен трябва отрова за плъхове — казах аз.

— О, моля те, млъкни! — каза тя някъде иззад претрупаните рафтове.

— „Флукстин“ 20 mg и крем „Е45“ — каза аптекарят и се усмихна.

* * *

Алън ме погледна и каза:

— Изглеждаш уморена. Може би трябва да се прибираш, все пак е само първият ти ден.

Казах му, че съм добре, но искам да отида до тоалетната. Влязох вътре и погледнах лицето си в огледалото: кичури коса падаха по запотеното ми чело, очите ми бяха хлътнали в тъмните си орбити, а лицето ми бе бледо. Вързах наново косата си на кок, измих лицето си със студена вода и внимателно го подсуших с хавлия. Върнах се горе и отново започнах да събирам мръсните чаши. Когато и последният клиент напусна бара, Алън ми помаха с чаша в ръка и каза:

— Опитай това вино.

— Безалкохолно, моля — отговорих аз.

Той повдигна вежди и каза:

— Не пиеш ли?

— Изморена съм, това е — излъгах аз.

Той ми наля газирана минерална вода в тънка висока чаша, добави малко лед и лимон и ми я подаде. Седнах на един от високите столове на бара и я изпих на един дъх.

— Ето, дванайсет паунда — каза той и ми подаде надницата.

Осъзнах, че е спазил първоначалната ни уговорка и не взема предвид цялото допълнително време, което бях останала.

— Благодаря ти, Алън — казах аз, — има ли нещо, което искаш да свърша, преди да си тръгна?

— Да — отвърна той, — моля те, прибери чистите чаши.

Вълна подир вълна страхът, подобно на електричество, пробягваше по тялото ми, докато лежах в бившето армейско легло, превръщайки ме в купчина плът и кости, в заклано пиле, което

подскача в последни конвулсии. Хващах гърдите си и се люлеех напред-назад, рецитирайки майчиното писмо, докато паниката поотпуснеше здравата си хватка около вътрешностите ми, докато свеж въздух проникнеше в стаята, докато изплувах на повърхността и започнех да дишам. Знаех как се чувства пиленето, борейки се за последна глътка въздух, преди да умре. Английският лекар беше казал, че ми няма нищо и че му губя времето, както и парите на правителството.

— Но умирам всеки ден. Сърцето тупа — казах аз.

— Ами, ако сърцето ви бие, значи сте все още жива — беше ми отговорил той.

— Вижте кожата ми. Трябва да е болна.

— Това е просто псориазис — бе отговорът му.

Върнах се обратно в хотела толкова изтощена, че сякаш бях изкачвала всички планини около Хима. През нощта бях по-щастлива, защото не се налагаше да мисля за възможността да изляза от стаята. Лежах в леглото и се чудех — какво ли щеше да се случи, ако семейството ми откриеше къде се скитам? Какво щеше да е, ако трябваше да изляза от тази стая и да си потърся работа? Какво, ако бях болна, сериозно болна? Държах писмото на майка ми, тръстикова флейта и кичура нейна коса — Нора бе успяла да го отреже — и се полюшвах в леглото си. Прозорецът бе твърде малък, леглото беше малко, светът беше малък и когато умра, гробът ми ще се затвори над мен, защото съм грешница.

Беше малко след полунощ, когато най-накрая се добрах до вкъщи с болки в раменете, гърба, ръцете — „всичко по тялото ме боли“, казваше майка ми и пиеше отвара от усойниче. Застанала на най-високото на пътеката, която някога е била главният път, облежната на зеления парапет, най-после осъзнах къде се намирам — тази страна с право ми се противеше, с право отказваше да ме приеме, защото нещо в мен ѝ се противопоставяше и никога нямаше да ѝ принадлежи. Поставянето ми между четири покрити с ламарина стени още при пристигането ми не беше помогнало. Ако ме бяха спуснали с парашут в Бранскомб, където живееше пастор Махони — в онази зелена долина с изглед към морето, — можеше и да заобичам Англия, но сега бяхме

като двама стари приятели, които взаимно са опознали гнева си. Трябваше да простя на Англия за това, че ме превърна в мъх, растящ в пукнатините, че ми бе дала свободата да се скитам из градовете ѝ между пет и седем вечерта, за това, че ме заклеци като камък, заседнал в кухнята между подметката и тока на обувка, а Англия трябваше да ми прости, че подкрепях Италия по време на Световното първенство, защото тя най-много приличаше на родната ми страна.

Парвин влезе през стъклената врата, а аз вървах точно след нея. „Имам интервю този следобед“ — каза тя на младата жена, застанала зад гишето за обслужване на клиенти.

Момичето я измери с поглед и каза:

— Моля, изчакайте тук.

Един млад мъж, облечен в черен костюм с черна риза и сива вратовръзка, се приближи към нас.

Костюмът, който бях ушила на Парвин, ѝ беше малко широк и торбест, но самата Парвин, изпънала гръб и с изправена брадичка, го правеше да изглежда елегантен и скъп.

— Марк Паркс, помощник-мениджър — каза той и протегна към нас лявата си ръка.

Парвин се ръкува с него и се представи:

— Парвин Хан.

— Госпожице Хан, насам моля — каза мъжът и я поведе през коридора.

Не знаех дали да тръгна с нея, или да чакам отвън.

С ръка зад гърба си тя ми даде знак да се махам.

Стоях там, гледах към коридора и се чудех дали всичко с Парвин е наред. Спешно ми трябваше тоалетна, но не смеех да помръдна, за да не я изпусна, ако излезе.

— Мога ли да ви помогна с нещо? — попита ме момичето от обслужването.

— Да, ако приятелка излезе, моля кажете аз уринира.

— Ще ѝ предам, че сте отишли до дамската тоалетна — каза тя и натисна копчето на касата, иззвъня звънче и черното чекмедже се плъзна напред.

Докато гледах „Големите надежди“ по телевизията, отворих *Речника за напреднали* и прочетох посвещението на пастор Махони: „На Салма, нека тази страна да ти донесе щастие“. Отворих на буквата Н. „Надежда: предположение или вярване, че нещо ще се случи, желание или сигурно усещане, че ще се получи нещо“. Лиз се надяваше тази страна да не се промени, богатството ѝ да не намалее и слънцето никога да не залезе над Къщичката на лебеда. Мечтаеше си имението и конете ѝ да не бяха разпродадени и все още да имаше покорни слуги чужденци. Гуен искаше да учи децата добре, така че да обичат майките си, да им се обаждат често, да идват да ги виждат и да ги прегръщат. Аз се надявах да намеря мед и мляко, които да се стичат по пътя ми, щастиято да изскача иззад всеки ъгъл — „Изненада, изненада!“, да се омъжа щастливо и да имам три дечица, които да носят радост на сърцето ми. Парвин се надяваше на работа, женитба, стабилност и семейство, което да я приема такава, каквата е. Приятелката ми имаше добро образование, беше ходила в общообразователно училище, имаше само шестици и беше започнала да учи социология в местния колеж, когато бе избягала. Тя често казваше: „В началото всичко в тази страна изглеждаше възможно, но проклетият оргазъм не продължи дълго“.

Четях една листовка за кредитни карти, предоставяни от магазина, когато Парвин излезе. Тя вдигна палец и ми намигна, знаех си, че е получила работата. Когато излязохме от стъклената врата, тя изкрещя:

— Да! По дяволите, да! — и подскочи от радост. — Е, моя бедуинска приятелко, това трябва да се отпразнува.

— Страхотно, страхотно! — казах аз и я прегърнах.

Хванати за ръце, двете отидохме в най-доброто кафене в града. Седнахме на високите столове, от които през големите прозорци се виждаше главната улица, и Парвин поръча на сервитъора:

— Аз искам горещ шоколад със сметана, бонбони от ружа и блокче корнфлейкс с карамел.

Той сниши таблата си и попита:

— А за вас, мадам?

— Аз искам мляко с мед и масло.

— Не предлагаме това, мадам.

Парвин приглади надолу късата си пола и каза:

— Със сигурност предлагате овкусено мляко.

— Да, имаме. С какъв вкус желаете?

— Нека бъде карамел — каза тя и се усмихна.

Хванах ръката ѝ и казах:

— Щастлива съм за теб.

Тя издърпа ръката си и каза:

— Не ме хващай за ръка и не ме докосвай на публично място. Ще си помислят, че сме от планетата Лесбо.

Когато горещият шоколад пристигна, изглеждаше огромен, с розичка бяла сметана отгоре и малки розови парченца, подобни на памук, които плуваха във високата чаша. На чинийката бе поставено блокче шоколад. Тя го взе и започна да го яде, но то веднага се натроши върху бялата сметана и салфетката.

Кафенето беше топло, светло и чисто, елегантно и пълно. Слънчевите лъчи осветяваха бара и грееха в каните за вода. Във въздуха се носеше аромат на кафе и деликатна миризма на топло мляко, карамел, лешници и орехи. Отпих глътка от млякото си с мед — имаше вкус на ислямския рай. Гледахме минувачите и се усмихвахме, белотата на зъбите ни допълнително се подчертаваше от матовокафявите ни кожи. Преди всяка глътка Парвин вдигаше чашата си и сякаш поздравяваше невидима публика, а аз започнах да правя като нея. Седяхме там, тъмнокожи, намерили си работа, изцапани с тънки млечни мустачки, махахме и намигахме на минувачите.

Онази сутрин Макс ме погледна и каза:

— Момиче, тази сутрин изглеждаш изтощена, какво ти се е случило?

— Седях до късно снощи — казах аз и втъкнах един кичур коса зад ухото си.

— С кого беше? С някой от онези араби?

Поклатих глава.

— Знаеш ли какво ме тревожи при тях — идват тук на тълпи, купуват къщи и коли, без да можем ние, работещите англичани, да

спечелим и пробито пени от това. Те не отиват при агент по недвижими имоти или дилър, ами купуват направо един от друг.

— Не познавам араби тук — казах аз и седнах.

— Странно, и защо не познаваш?

Стеснявах отстрани една смачкана кадифена бална рокля. Беше лилава на цвят, но когато се обърнеше на светлината, ставаше ту светло-, ту тъмнозелена, като пауново перо. Можех да си представя собственичката ѝ: висока блондинка с безупречна фигура и дълги крака, обути в равни сатенени пантофки като на балерина, с коса, вързана с кадифена лента, с алени устни и обици като малки водопади от перли. Беше поседнала на старинен диван в някое имение и пиеше шампанско, обкръжена от най-знатните ергени в Европа, които чинно ѝ целуваха ръка. Единствено поруменелите ѝ бузи издаваха, че се вълнува. Тя можеше да се усмихва като богиня, направена от розов порцелан, обвита в мистериозност, гладка и скъпа.

— Въобще не ме слушаш, нали?

Макс държеше игла между дебелите си устни, очите му изглеждаха изморени и подпухнали зад очилата за близо и далече, а сивата му коса изтъняваше. Една снимка на семейството му бе залепена на стената. Кракът му бе стъпил на педала на шевната машина, а обядът му от сандвич със сардини и портокали лежеше в една кафява хартиена торбичка точно зад него. Пикантният аромат на сардини, мариновани в олио, изпълни ноздрите ми. Той казваше гордо:

— При мен не минават никакви саламурени истории.

Понякога, когато гладех на пара крачолите на панталоните, ми замирисваше на сардините на Макс.

— Приключих с тази рокля, да я окача ли?

— Да, сложи ѝ етикет и напиши „Шарън“.

Името на богинята беше Шарън! Не София, Алексия, Надин или пък Наташа. Не можеше да бъде Сали, Салма, Шарън или Трейси, които бяха от друга порода — такава, която достигаше само до определена големина. Роклята принадлежеше на някоя си Шарън!

Днес реших да похарча два паунда за обяд и отидох до кафенето в универсалния магазин. Поръчах си супа, две филийки хляб и чаша портокалов сок — всичко излезе общо два и седемдесет. Взех си

таблата и седнах на горния етаж с изглед към входа. Извадих списанието *Мари Клер*, вече подгънато по ъглите, и започнах да чета някаква статия за защитата на кожата през лятото, когато сме на плаж. Косата на манекенката беше много дълга и руса и грееше на слънцето като река от разтопено злато. Кожата ѝ беше гладка, изпъната и с хубав тен, а зърната на гърдите ѝ никак не се виждаха. На кой ли плаж беше снимана? Пясъкът бе бял като захар, а морето имаше светлотюркоазен цвят — със сигурност това беше Средиземноморието. Отпивах малки глътки от супата си с моркови, когато погледнах нагоре и ги видях. Доктор Джон Робинсън, моят преподавател в Свободния университет, влизаше с една дребничка жена с късо подстригана руса коса, красиви големи сини очи и стройна фигура, облечена в широка тениска и сини джинси. Тя се овеси на ръката му, докато той избираше храна на бара. Бях го срещала само веднъж, когато отидох да се записвам като студентка в Свободния университет. Загледах се в супата си и продължих да я пия на малки глътки. Те двамата седнаха, всеки носеше по табла, пълна с плодове и салата. Продължих да се взирам в манекенката, снимана в полуръст, а кадърът отрязваше ръцете и краката ѝ като на пиле с подрязани криле. Преструвах се, че чета. Съгълчето на окото си можех да забележа, че са седнали и започнаха да се хранят. Увих остатъците от хляба в една салфетка и заедно със списанието ги прибрах в чантата си, след което набързо излязох през плъзгащите се стъклени врати на универсалния магазин. Навън ръмеше, катедралата беше утихнала, чуваше се само тъжният звук на органа; събрах остатъците от разбитото си Аз и погледнах към ярките цветове на витража — изображение на Христос с кръв по челото, изработено от емайлирани сини и червени стъкълца. Приблжих се до олтара, сложих една възглавничка на пода, коленичих и повторих: „Нека Аллах се смили над Салма! Облекчи страданията ѝ, Господи, намали товара ѝ, освободи дъха ѝ! Благослови я с дара на забравата!“

Издухах носа си и излязох от студената катедрала. Навън все още ръмеше лек дъждец, от който, ако не обърнеш внимание, може да се прибереш целият мокър, мокри бяха тротоарите, улиците и прозорците. През замъглените стъкла можех да видя Алън с напомадената коса, който ми махаше. Помахах му и аз и вътрешно се подготвих да посрещна гневния изблик на Макс — бях закъсняла с половин час. В момента, в който влязох през вратата и изтръсках

мокрите капки от косата си, Макс ме изненада и каза: „Плакала си, нали?“. Нямаше ядни заплахи да бъда изхвърлена от тази прекрасна месторабота в тази велика страна, нямаше: „Никакво уважение не проявяваш към работодателя си“, нямаше: „Стотици бели англичани биха дали по една ръка и крак, за да получат твоята работа“. Нищо такова, освен това: „Ще тропосаш ли това вместо мен?“.

Не можех да погледна Макс в очите, можех да понеса ядосаната му реч, но милостта му не можех да приема. Милост аз не заслужавах, той трябваше да ми се разкрещи, да ме нарече „чуждоземна кучка“, да ме рита в корема, докато ми притъмнее. Не заслужавах милост.

Върнах се вкъщи, изкъпах се, избръснах краката си, измих си косата и намазах цялото си тяло с крем, напръсках се с дезодорант и си сложих малко парфюм. Изсуших косата си и я тупирах, обух черни чорапогащи, сложих си къса черна пола и обувки с висок ток и облякох една натруфена бяла риза без ръкави. Изрисувах по една цветна дъга върху клепачите си и се погледнах в огледалото — оттам ме гледаше изображение на клоун. Тази вечер можеше да ме нападнат, да ме изнасилват групово и да ме убият. След това щяха да намерят тялото ми под тисовото дърво край реката. Когато Елизабет ме видя, каза:

— Сали, напоследък се чукаш за пари, нали?

Алън приглади с ръка лепкавата си коса.

— Салма — прочисти гласа си той, — изглеждаш много добре.

Предната вечер ме беше привикал в офиса си и ми изнесе една лекция за външния ми вид. „Клиентите ни искат да бъдат обкръжени от красиви жени; всички ходят на кино, за да гледат онези момичета като от реклама на Бакарди. Трябва да изглеждаш представителна, като... като стюардеса. Всеки път, когато се кача на самолет, за мен се грижат момичета с очертани очи, тесни поли и плътни червени устни“.

Как можех да се превърна в Санди — красивата бяла кукла? Аз бях само Шанди, черна кукла, черна кучка, силно гримирана и бързо сваляща презрамките и задръжките си. Бях спала с Джим, нали? Но Гуен ме съветваше да се опитвам да изглеждам като дама.

— Ясно — казах аз.

— Алън, наричай ме Алън.

— Да, Алън.

На Алън му бяха харесали буйната ми къдрава коса и късата пола. С малко усилия на въображението вече можеше да си ме представи като стюардеса, която му гука и флиртува с него, идва, за да го завие с одеяло или да му поднесе питие, и го целува с начервени устни. От начина, по който Алън ме следеше с поглед, можех да позная, че за него вече не бях неразбираемата чужденка, бях се превърнала в жена нито с млечнобяла, нито с маслинена кожа, но в никакъв случай не с черна. Цветът на тялото ми бе избледнял и бе заместен от извивки, плът и обещания.

Откакто Парвин беше започнала работа, я виждах много рядко. Будилникът ни беше нагласен за 6:30 сутрин. Ставахме и се надпреварвахме за общата баня, където се нареждахме на опашката пред вратата и чакахме. Бързо се обличахме, хапвахме малко корнфлейкс с мляко, миехме си зъбите, сресвахме се, правехме си сандвичи и ги пъхвахме в чантите си. Парвин слушаше сутрешните новини и ги коментираше: „Ама че чекиджия! Глупак. Какъв никаквец!“ Аз не разбирах много, затова само гонех люспиците корнфлейкс из купичката си и я слушах как става все по-настървена. Беше качила няколко килограма и сега костюмът, който й уших, й стоеше наистина добре. Точно преди да излезе от стаята, тя ме питаше:

— Да си виждала наскоро някакви мъже с пушки?

— Не — лъжех аз.

— Пиеш ли си хапчетата?

— Да — отговарях й.

— Добре — казваше тя, грабваше куфарчето си и изхвърчаше навън.

Госпожа Ламаа седна на гумения дюшек, подпрян на стената, и погледна към прозореца с решетките. Сигурно беше лято, защото същата нощ бе горещо и остро жужене на цикадите изпълваше въздуха.

— Госпожа Ламаа, жадна ли си? Ето ти малко вода — каза Нора и ѝ подаде тенекиена чаша, пълна с прясна вода, натоварена от гърнето, покрито с влажно зебло.

— Благодаря, Бог да те благослови — рече тя, изпи я и забърса устата си с края на ръкава.

Изправи се, нагласи шала си, така че да покрива посивелите ѝ коси, и каза:

— Сутиени с моя размер ги няма на пазара. Една приятелка ми уши този. Онзи ден те видях да го размяташ.

— Просто се шегувахме. Ние толкова много те уважаваме — каза Нора.

— Намериха ме да стоя гола под една улична лампа на главната улица. Помислиха ме за проститутка. Аз не съм проститутка.

— Знаем това. Изглежда, казваш истината, но, госпожа, защо стоеше гола на улицата? — попита Нора.

— Родих му петима синове, чистех му къщата, готвех му прясна храна всеки ден. Когато се обърнеше в леглото нощем, отварях за него цялото си сърце. Но всичко това не му беше достатъчно — каза тя и избърса потта от челото си.

— Мъжете са ненаситни — каза Нора.

— Няколко години по-късно започнах да наддавам на тегло. Първо коремът ми наедря, а после мазнини се натрупаха по цялото ми тяло. Започна да ми капе косата и загубих блясъка в очите си и лекотата на стъпките си.

— От какво? *Син-ил-ля*: безнадеждната възраст?

— Така каза докторът — *син-ил-ля*: менопаузата, безсъние, сърцебиене, нощно потене и тъмни косми навсякъде — над горната ми устна, около зърната на гърдите ми, по корема.

— И?

— Той спря да спи при мен. „Отвратителна си“ — повтаряше ми и никога повече не се обърна към мен. Тогава чух злите езици да говорят: „Той си търси втора жена“.

— Ето ти още вода — предложи ѝ Нора.

Госпожа Ламаа я изпи и избърса устата и лицето си с кърпа. Сграбчи огромните си гърди и каза:

— Какво щеше да стане, ако той ме изхвърлеше от къщата? Ами ако тя дойдеше да живее под един покрив с нас? Ако той ме накараше

да ѝ стана слугиня, нейна прислужница след всичките тези години? Какво щеше да стане, ако момчетата ми започнеха да я харесват? Обзе ме страх и започнах по цяла нощ да трябва ориз и да търся камъчета и черни зърна в него, да се оглеждам за прелетни птици и да търся отговори.

— Ах тази проклета цикада! — каза Нора и добави: — Плашат ни, че ще си вземат втора жена, за да ни държат на мястото ни.

— Една нощ отидох в килера, отворих всички чували и разпилях по пода ориз, захар, леща, сушени плодове. Съблякох се и излязох от къщата гола, както Аллах ме е създал, застанах под Неговото широко небе и се загледах в звездите. Съдията каза, че това е развратно, и се озовах тук, без приятели, без любим или компания — каза госпожа Ламаа и се извърна настрани.

— Щеше ми се да съм по-закръглена, по-дебеличка, като тебе — казах аз.

Тя скри лице в шепите си.

— Тази проклета цикада! — изкрещя Нора.

Когато тъмната ми коса почти падаше в напитките на клиентите, те поглеждаха нагоре с подпухнали очи, облизваха устни и се усмихваха. И аз им се усмихвах и събирах празните чаши. Имаше много малко жени клиентки и всичките бяха по-добре прикрити с дрехи, отколкото аз. Сякаш подканях: „Ела, погледни в деколтето ми, виж закръгленото ми дупе, дългата черна коса и тънките глезени! Защо не искаш?“ Алън ме видя да отблъсквам ръката на един възрастен мъж от задните си части и не му хареса свободното държание, което старецът си позволяваше. Когато се върнах зад бара, за да заредя миялната машина, Алън каза:

— Стой тук, Бари ще прибира чашите.

Изгледах го с благодарност. Зад нагласеното си облекло, лепкавата коса и папийонките Алън бе истински джентълмен. В края на смяната си направих чаша кафе, седнах на един от тапицираните столове, събух обувките си и си качих краката на масата. Алън заключваше тежката дървена врата. Той потърка ръце, дръпна си друг стол и седна.

— Не е необходимо да носиш високи токчета — каза той.

— Благодаря ти, господи! — отговорих аз.

Той се засмя и каза:

— Ако зависеше от мен, щях да ти позволя да носиш каквото искаш. Всичко зависи от шефа на хотела, господин Брайтуел. Той непрекъснато говори за имиджа ни.

— Не ми се струва подходящо да се разхождам така сред пияни мъже. Бих предпочела нещо по-скромно.

— Ако господин Брайтуел дойде в бара и те забележи раздърпана, няма да му хареса.

Допих си утайката от кафето и извадих маратонките си от чантата. Ходенето пеша до вкъщи ми отнемаше половин час. Обикновено му се наслаждавах, но тази вечер ми се струваше като тежка задача. Обвих раменете си с черния шал на майка ми, закопчах ципа на чантата си и докоснах с длан ръката на Алън. Бях му благодарна, че ме взе на работа и че ме задържа зад бара, далеч от пияните ръце и очи.

— Лека нощ, Бари. Лека нощ, Алън.

Седяхме в кафенето, пиехме чай и спорехме. Парвин дъвчеше края на пластмасовата си химикалка и каза:

— Защо литература?

— Защото трябва да знам английски. Заради английския език — отвърнах аз.

— Можеш да учиш езика и без да четеш литература — каза тя.

— Не, истории хубави. Учат те на английски и как да се държиш като английска госпожица — беше отговорът ми.

Тя духна нагоре към бретона си и каза:

— Но, Салма, тази бакалавърска програма не е английски. Тя не те учи на английски език, учи се за Йейтс, Джойс, феминизъм и Шекспир, за бога!

Пийнах малко чай.

— Искам да знам за Шеексбиир. Искам да знам разни неща — отвърнах аз и подръпнах мекото на ухото си.

— На твоя отговорност, добре! Нека да попълним формуляра. Име: Сали Ашер.

— Не, Салма Ибрахим ал-Муса — прекъснах я аз.

— Това ли пише в британския ти паспорт? Трябва да дадеш точни данни или ще платиш цяло състояние като чуждестранна студентка — каза Парвин и задържа химикалката над линията след името.

— Не, но искам арабско име.

— Не може. Ще те депортират — каза тя и започна да пише „Сали Ашер“.

Знаех, че лъже, но си замълчах. Все пак тя попълваше формуляра.

— Е, значи искаш да кандидатстваш за бакалавърска програма по английска литература?

— Да — казах аз и погледнах през прозореца към белите облаци, които меняха формата си. Силният вятър ги събираше на едно място и после ги разпръскваше за минути.

— Трябва ти приличен адрес. Общинските общежития не стоят добре във формуляра.

Погледнах Парвин в лицето — дългите ѝ извити мигли покриваха лешниковите ѝ очи, имаше широка уста и голямо чело. Облаците станаха по-гъсти и тъмни. Кафенето изглеждаше мрачно без слънчевата светлина. Облякох якето си и казах:

— Трябва да си потърся място, където да живея.

— Аз трябва да се преместя някъде по-близо до работа — каза тя и духна нагоре дългия си прав бретон.

— Да наемем ли къща заедно? — попитах аз.

— Това ще е прекалено скъпо. Разумно би било да наемем стая в къща — отговори ми тя и задържа края на химикалката.

— Да вървим! — казах аз. — Не искам Макс да ме изгони.

— Марк ще се чуди къде ли съм отишла — каза тя и погледна тясната ивица синьо небе, която се виждаше между плаващите облаци.

Краката ми бяха целите в пришки и не можах да се насладя на среднощната си разходка до вкъщи. Мислех си за зелените хълмове, за овцете и кравите, които вече са заспали, за възрастния мъж, облечен в хавайска риза, нахлупил шапка за сафари с пластмасова козирка, който ни подтиква да бъдем по-експресивни. Въпреки че беше ветровито, небето бе чисто и тъмнината сякаш се въздигаше от хоризонта, а не се

спускаше. Върховете на хълмовете светеха с ярка ивица, а тъмнината бе заклещена точно в средата на небосклона. Завесите се затваряха, спускаха се щори и целият град започваше да диша равномерно в съня си. Всичко спеше. Къщата на Ню Нортроуд, която със завист гледах всеки път, щом минех покрай нея, имаше нова тухлена ограда, червена на цвят, която опасваше цялата градина. Затворих очи и вдъхнах аромата на прясно окосена трева, помечтах си какво ли би било, ако живеех вътре, ако бях или дъщерята, или съпругата на собственика — трите ми русокоси английски дечица бяха на сигурно място, завити в леглата, а съпругът ми пиеше брендите си и гледаше късния филм на ужасите. Аз тъкмо си вземах топла вана с балончета пяна, обличах си чиста памучна нощница и се готвех да си лягам в сигурното си широко брачно легло, сред чаршафи, които миришат на омекотител с лилии от долината, когато съпругът ми нахълтва в стаята с кинжал в ръка и се навежда, за да ме прободне.

Когато стигнах до нашата улица, видях някакво тяло да лежи на тротоара — беше Лиз, паднала вдясно от входната врата. Миришеше на евтино вино. Морскосиният ѝ пуловер беше мръсен, полата ѝ се беше събрала нагоре и разкриваше по-голямата част от бедрата и белите ѝ памучни гащи, чорапогащникът ѝ бе целият в бримки, а обувките ѝ не се виждаха никъде. Лицето ѝ бе бледо, а затворените ѝ очи бяха потънали дълбоко в орбитите си. Издишайки, издаваше звук, подобен на нещо средно между хъркане и грухтене. Коленичих и леко я шляпнах по бузите.

— Лиз, събуди се! — прошепнах аз. — Не искаш хората да те виждат така.

Най-накрая започна да се осъзнава и се събуди. Обвих ръце около раменете ѝ, издърпах я да се изправи и я поведох навътре.

— Благодаря ти, скъпа — промълви тя.

Сложих я в леглото, завих я с мръсния бродиран юрган и обърнах главата ѝ на една страна, за да не се задави в повръщаното си. Пурпурната кутия от едната страна на леглото ѝ беше пълна със стари писма, привързани с гумена лента, и дневник с името „Елизабет“, изписано върху зелената копринена корица. Пъхнах всичко обратно в кутията и затворих капака.

Лежах будна и можех да усетя вибрациите от преминаващите влакове. През полуотворените завеси виждах безлунното небе, безбрежно и ясно. Защо бях преспала с Джим? Защо го бях направила? Той дори не разбра, че бях там. Дали се дължеше на чая от салвия? Дали това не беше просто гърчещо се от страх тяло? Сигурно виновни бяха дългата ми ситно къдрава коса и гърбавият нос. Погледнах към гардероба и видях познатото лице на Хамдан — двойника на душата ми. Беше висок, силен и тъмен. Протегнах ръцете си към него. Той се приближи и каза: „Как е малката ми блудница, моята наложница, моята кучка?“. Тялото ми посрещна тежестта му, задебелите му ръце и неговата настоятелност. Изпълних ноздрите си с мускусния аромат на лицето му, помирисах намазаната със зехтин коса и пригладения с восък мустак. Подобно на суха пустиня аз посрещнах обилния дъжд. Бях обратно край Дълбокия кладенец, напълних кофата със студена вода и я излях на главата си, борейки се за глътка въздух. Хамдан ме хвана здраво. Когато ярката утринна заря започна да се показва слой след слой, завих схванатите си крайници с юргана и се понесох на вълните на съня.

* * *

Стиловата на „Хелена“ бе празна, когато двете с мис Ашер влязохме. В неделя сервираха свинско с картофи и вино. Вече бяхме на половината път до Саутхемптън. Мис Ашер наля малко вино от гарафата в чашата си, отпи малка глътка и каза:

— Виното е добро, трябва да го опиташ.

— То забранено в исляма. Губиш контрол и правиш всякакви грехове — казах аз.

Тя прокара пръст по ръба на чашата и попита:

— Не, но аз различна. Аз мюсюлманка. Аз ще полудея. Аллах така казва.

— Седни, дете! Хапни нещо!

— Не ям свинско. Мръсни животни.

— Христос е казал: „Нищо, което човек яде от външната природа, не може да го омърси“. Мога да те уверя, че в тази храна няма свинско, само месо е.

— Не мога ям месо, аз мюсюлманка. Аз яде само халал месо, заклано по ислямски начин.

Мис Ашер показваше, че е притеснена:

— Тогава изяж картофите!

— Не, готвено със свинско — отговорих ѝ аз.

— Няма нищо друго — додаде тя.

— Не мога да ям, липсва ми мой дом.

— Знам, дете. Но трябва да ядеш, за да бъдеш силна за дъщеря си.

— Не мога да опитам храната. Мюсюлманка, аз — казах аз колебливо.

— Бог е Любов, той те обича, дете. Той ще ти прости, каквото и да е станало.

— Аллах ме наказва. Гори ме в ада. Ще затвори гроба над гърдите ми.

— Не, християнският бог — той е Любов. Той обича и прощава. Исус умря на кръста, за да изтрие греховете на човечеството.

— Бог ме обича? Не мисля така.

— Исус Христос те обича, дете. Така пише в Евангелието. Ето тук едно, чети го понякога — каза мис Ашер.

Взех Евангелието и бързо го оставих на масата, страхувах се да се допра до християнското писание.

— Трябва ли да носиш този воал? Бог те е направил идеална и обича всяка част от теб, включително и косата ти — каза ми тя.

— Косата ми е „аура“, трябва да я крия. Също като интимните ми части.

— Христос бе разпнат на кръста заради греховете на човечеството. Той умря заради нас. Всички грехове ще ни бъдат опростени.

— Христос не е бил разпънат. Така изглежда. Християните така мислят. Не вярно.

— Каква огромна глупост! — възмути се тя. — Как да изчистя ума ти от тази заблуда?

— Ти ядосана? — попитах я аз.

— Не. Ама и ти вярваш в доста неща. Не е задължително да са истина. Един ден ще видиш светлината, един ден истината ще те освободи.

— Не мога да сваля воала, сестро. Моята страна, мойт език, дъщеря ми. Не е само парче плат. Чувствам се гола, аз.

— Христос бе разпнат. Той те обича — каза мис Ашер.

— Няма разпятие, не ме обича — казах аз.

Мис Ашер се изправи и ме зашлеви през лицето. Хванала смъдящата си буза, аз избягах в каютата.

Слънцето грееше над зелените хълмове, които ми напомняха за Хима. Там всеки ден галех почвата, но сега, затворена в сапунен мехур, живеех далеч от земята и дърветата. Виждах само гледка, подобна на пощенска картичка, и мислех колко ли далече е реката, въпреки че тя беше само на метри от мен. Бях се разделила със земеделската си същност, но в утрини като тази чувствах, че ръцете ме сърбят от желание да хвана коса и да докосвам прахта и лозята. Обула чехли и загърната в халата си, се приближих на пръсти до стаята на Лиз и отворих вратата. Тя все още спеше и дишаше равномерно. Какво облекчение! Влязох в банята и докато седях на тоалетната, се сетих, че трябваше да предам работата си за сестрата на Шекспир. Освен малко предварителни бележки, нямаше какво друго да представя. Цялата тази работа с Джим ме беше разсеяла. Трябваше да обясня закъснението си на моя преподавател д-р Робинсън. Излапах надве-натри закуската си, изпих набързо кафето си, което изгори езика ми, и изтичах навън.

— Добро утро, Макс.

Той вдигна главата си от страниците на „Сън“ и ми отговори разсеяно. Шефът днес не бе в лошо настроение. Започнах да работя и обмислях как да кажа на д-р Робинсън, че се извинявам. Той бе висок, леко мургав мъж, което беше необичайно, но Парвин ми каза, че два пъти годишно ги изпращали в Кипър, за да преподават и там. Той имаше тъмна изтъняваща коса, остра козя брадичка и носеше очила с формата на полумесеци, които винаги висяха на върха на дългия му нос. Когато той казваше: „Свободният университет изпълнява мисията

да направи висшето образование достъпно за цялата нация“, гледах очилата му и си мислех, че всеки миг ще паднат. Той наведе глава, докато големите му сиви очи не се взряха право в мен над рамките на очилата, и каза:

— Откъде си?

С пресилен глас казах:

— Англичанка съм.

— И аз съм англичанин — каза той, усмихна се и продължи.

Беше като проклятие над главата ми; беше съдба; акцентът ми и цветът на кожата. Чувах го навсякъде: в катедралата — „Откъде си?“, на пазара: „Знаеш ли откъде е дошъл този зеленчук?“. Понякога дори кравите по хълмовете се нареждаха, подритваха в такт и пееха: „Откъде си дошла? Отивай си у дома!“

Отправих се към парната ютия и започнах да гладя непокорните подгъви, яки и ръкави. В малката си стаичка, гледаща към центъра на града, обгърната отвсякъде с пара, миризма на колосано и никотин, престанах да разбирам коя съм, вече не бях нито Салма, нито Сал или Сали, нито арабка, нито англичанка. Пук! — и като по магия щях да се превърна в бял облак.

Зърната на гърдите ми бяха напрегнати, потърках ги леко с длани. Тя сигурно плачеше за мен. Познавах този бриз. Тя сигурно беше там и ме викаше. Нора казваше, че душите са воини на господаря ни Соломон и че имат сложна система за комуникация. След смъртта на баща си Соломон станал цар. Той измолил от Аллах царство като никое друго и Аллах изпълнил желанието му. Той можел да заповядва на ветровете, да разбира и да говори с птиците и животните. Аллах му казал да научи хората и джиновете да разкопават земята и да извличат минерали, от които да правят инструменти и оръжия. Той му дал също и една медна мина — метал, който в онези дни се срещал рядко. Соломон можел да разбере дори мравката, която викала: „Бягайте и се крийте в домовете си, иначе невнимателният Соломон и армията му ще ви премажат“. Той се засмял, защото знаел, че Аллах смята да спаси мравките. Тогава Нора спря разказа си и погледна към прозореца с решетките.

— Това ли е? — попитах аз.

Тя прочисти гърлото си и каза:

— Пророкът Соломон умрял внезапно, опрян на жезъла си. Неговите хора така и не разбрали, че е мъртъв, докато мравките не изяли жезъла и тялото му не се свлякло.

ДАЛ^[1] И ВЪРБОВИ ДЪРВЕТА

Мъжът на Парвин беше помощник-мениджър в универсалния магазин, където тя работеше. Той бе едър, но в никакъв случай не беше дебел, имаше гъста руса коса, големи сини очи, масивна челюст и широка уста, на която устните почти не се забелязваха. Тя ми го представи с глас, изпълнен с гордост:

— Запознай се с Марк, моя годеник.

Не бях виждала Парвин от четири седмици и вече беше сгодена.

— Радвам се да се запознаем — казах аз и протегнах ръка.

Той повдигна ръкава на якето си и ми подаде метална кука вместо ръка от плът и кръв. Парвин вдигна вежди, насърчавайки ме да се ръкувам с куката. Хванах хладния метал в ръката си и се поклоних.

Той отиде до бара и поръча салата и плодов сок. Парвин ми намигна и попита:

— Не е ли сладък?

— Да, но е бял — казах аз.

— Е, и? — попита тя.

— И... и... — прошепнах аз.

— Имал е рак и се е наложило да ампутират ръката му. Сега се е изчистил — каза тя.

— Страхотно, добре, поздравления — казах аз.

— Той е добър мениджър, знае всичко за спортните принадлежности. Никога няма да се разори, защото англичаните обожават спорта — обясни ми тя.

Кимнах. Парвин не носеше много грим и лицето ѝ грееше на обедното слънце. Марк се върна с табла, пълна с храна за трима ни.

— Парвин ми каза, че обичаш салата — каза той и седна. Погледна към Парвин и когато тя повдигна извитите си мигли и също го погледна, очите ѝ бяха изпълнени с одобрение.

— Оу, не толкова бързо, мис! — каза той, когато тя започна да нагъва от салатата.

С пълна уста, тя отговори:

— Гладна съм.

Той ме попита с какво си изкарвам хляба и когато споменах Лордс Тейлърс, каза че може да наmine към магазина ни, за да си поръча костюм за големия ден.

— С удоволствие ще те обслужим — казах аз и се усмихнах.

Когато приключихме с храненето, те и двамата останаха безмълвни и впериха очи в мен.

Пийнах малко вода и попитах:

— Какво? Паяк ли лази по главата ми?

— Не — каза той, — но искаме да те помолим нещо. Подпъхнах косата зад ушите си.

— Ще ни окажеш ли честта да бъдеш наша шаферка?

— Шаферка? За какво служи това? — попитах аз.

— Не, не да служи. Ще бъдеш свидетелка в моя чест, моя кума, нещо като втората по ранг на сватбата — каза тя.

— Не ти трябва аз. Помоли някоя бяла, добре изглеждаща англичанка — отговорих ѝ аз.

Парвин се изправи и ме прегърна.

— Не искам никоя друга освен теб, глупава бедуинка такава.

Не ходех често в университета, защото се чувствах така, сякаш всички останали знаеха всичко, а аз нищо; те бяха чели книги, които аз не разбирах, говореха език, който аз не говорех, и ме гледаха снизходително заради лошия ми английски. В мига, в който приближах към хълма край университета, сърцето ми започваше да тупа като чукчето на бедуински хаван. Чувствах се нищожно малка, застанала до огромната сграда с кулите и високите тавани. Цялата треперех, когато най-накрая намерих кабинета на определения ми като отговорник преподавател. С треперещи ръце показах на портиера това, което ми бяха дали като напътствия, той ме поведе през една просторна стая, пълна със скулптурни бюстове, плакати и разговарящи студенти, към тясното стълбище.

— По стълбите и после вляво — каза портиерът.

Докато намеря кабинета на д-р Робинсън, вече се бях притеснила: сърцето ми биеше учестено, раменете ме боляха и кафе се

стичаше от раницата ми. Беше ми топло и се потях, но преди да избухна в сълзи, почуках на вратата.

— Влезте — чу се веднага отговорът на преподавателя ми.

— Сигурно джобният ми термос се е счупил — казах аз на оредяващата му коса.

Той вдигна поглед и видя кафето, капещо по килима. Изправи се и извади една хавлия от спортната си чанта, подаде ми я и каза:

— Използвай това!

Постелих кърпата на пода и внимателно оставих раницата си върху нея.

— Сега извади нещата си.

Не ми се искаше непознат да вижда личните ми вещи. Всичко, което носех в чантата си, беше евтино и износено и сигурно изглеждаше още по-зле, напоено с кафе. Започнах да изваждам: пуловера, ултракъсата пола, прозрачната блуза, чантичката с гримове, *Мари Клер*, папката, в която бях написала извинението си. Бях го написала, за да мога да го предам правилно: „Миналия уикенд започнах нова работа и бях изключително заета. Не можах да завърша есето си. Моля, приемерте искрените ми извинения“. Гуен беше добавила „изключително“ и „искрени“, както и едно „х“ в края на „започнах“. След известно колебание извадих и малко бельо и накрая счупения джобен термос.

Той хвана рамката на очилата си и каза:

— Трябва ви нов термос.

— Да, трябва ми — казах аз.

Един плакат с гола жена, обърнала гръб на света, бе залепен на стената зад него. Главата ѝ беше сведена към свитото ѝ тяло и всичко, което се виждаше, беше добре очертаният ѝ гръб.

— Добре — каза той, — нека да видя есето ви.

Погледнах към личните си вещи, струпани по пода, търсейки някакъв уклончив отговор. Казах го направо:

— Не съм го написала.

Ето, казах го.

— Защо? — попита той меко.

— Бях заета — казах аз.

— Свързано ли е със семейството или работата ви?

— Със семейството — излъгах аз, — дъщеря ми отива в университета. Ще учи медицина и трябва да ѝ готвя и да се грижа за нея... и освен това работя вечер.

— Следващия понеделник искам есето на бюрото си — каза той.

— Да — отвърнах аз, докато събирах дрехите си и ги натъпквах обратно в мократа раница. — Да — казах и му подадох счупения джобен термос. — Да — казах още веднъж, докато вървах с гръб към изхода. — Да — казах пак и затворих вратата след себе си.

— Сали, почакай — извика той.

Не му отговорих. Името ми не беше Сали.

Една вечер, след като бяхме яли *маядара* — ризото с лук и леща — Нора погледна към решетките на прозореца и каза:

— Един ден Рами се разболя и го заведох в болницата. Беше в кома четири дни. Ходех в кебапчийницата и цяла нощ миех съдовете, а сутрин се втурвах към болницата. Никога не се моля, но в онази нощ отправих първата молитва в живота си. „Боже на Вселената, Боже на хората и джиновете, Боже на земята и на безкрайното небе, смили се над детето ми и го спаси. Моля ти се, Боже, ако го излекуваш, ще нося воала, ще се моля по пет пъти на ден, ще постя, ще давам закат^[2] на бедните и ще ида до Мека, за да ти се поклоня“. На сутринта състоянието на Рами се подобри, но аз загубих работата си. Оказа се, че Рами има диабет и му трябва две инсулинови инжекции на ден. Някой ми каза за „Къщата на парфюма“, така че отидох и вместо да започна да нося воала, както се бях заклела, започнах да се събличам. Знаеш защо съм тук, Салма, защото наруших всички обещания, които бях дала пред Аллах. Съпругът ми реши да вземе децата да живеят при него и втората му жена. И ето ме тук, в „Ялдъз палас“.

— Ялдъз палас?

— Така се казва дворецът на султана на брега на едно езеро в Турция — поясни тя.

— Затворът Ислах и Ялдъз си приличат, нали? — усмихнах се аз.

— Особено по матраците от щраусов пух и златната кана — отговори ми тя и се засмя.

Смехът ѝ звучеше като нещо средно между сподадено хихикане и хлипане.

— Трябва да те науча на някои трикове за пред обществото — каза ми Алън, докато поставяше чашите в голямото чекмедже на миялната машина. — Така, когато приключа с теб, хората ще те бъркат с истинска принцеса.

— Сигурен ли си? — попитах аз точно по същия начин, както бях попитала и пастор Махони, милия квакерски свещеник.

След като изядох закуската си с вкус на трици, изпих изстиналото кафе, измих си зъбите, сресах се и си вързах косата. После на дебелия порта на главния вход на манастира се почука. Помислих си, че това трябва да е мис Ашер, и се опитах да изпъна смачканите чаршафи. Но влезе някакъв висок мъж със сиви очи, широка усмивка и светлокафява коса. Той каза на арабски:

— *Al jaw bardun huna.* „Климатът е студен по тези места“ — прозвуча изкуствено и класическо, като от учебника на госпожица Наила, затова се засмях. — *Haya bina ya Salma.* „Да вървим, Салма“ — каза той.

— *Ma 'ak?* — попитах аз на арабски.

— Да, *na'amq ta'i*, с мен — отговори той и отвори вратата.

Една бедуинска пастирка да се превърне в принцеса, преливаща от усмивки и лъчезарност, неотразима, с изправен гръб и плосък корем — няма начин!

— Като цяло си с добри маниери, но им трябва малко пооглаждане по краищата — каза Алън.

Усмихнах му се, докато си представях затвора Ислах, където лежах в мръсотиите, къпех се веднъж на две седмици и перях парцалите, които използвах всеки път по време на месечния си цикъл, в една кофа, пълна със сапунена вода, ядях с ръце и сънувах извор с прясна вода, като онзи, до който ме водеше майка ми, покачена на гърба на магарето, когато бях много малка. Изворът беше толкова чист, че по дъното му се виждаше всяко малко или по-голямо, гладко или нацърбено камъче. Водата извираше от едната страна на хълма, където нагъсто растяха лозя. Зрели дини, пропукани през средата, се носеха в леденостудената вода, подобно цветовете на червените олеандри, които растяха покрай потока по цялото му течение чак до воденицата в долината.

„Нашето племе е дало този поток като сватбен подарък към племето на младоженеца. За съжаление вече не е наш“ — казваше майка ми.

— Не знам как да разговарям с хората — казах аз на Алън, докато сърбах утайката на последното кафе, преди да затворим.

— Говориш добре — каза той, поглеждайки крадешком към изморените ми крака.

Не ми харесваше, когато Алън ми напомняше, че е мъж. Искях той да е просто приятел, без мераци и хвърлени крадешком погледи.

— Да, но днес се показах като глупачка, когато отидох да се срещна с преподавателя си от Свободния университет доктор Робинсън.

Алън прокара пръсти през намазаната си с вакса коса, притегна папийонката си и каза:

— Ти си студентка в Свободния университет?

В тона, с който го каза, имаше възхищение, объркване и укор.

— Да, първа година „Английска литература“ — казах аз по същия начин, по който и д-р Робинсън би го казал в неразтребения си офис.

— О! Тогава ще четеш Шекспир.

— Чета за сестра му, за жените и културния модул.

— О, боже! Значи Шекспир вече не е важен! — възкликна той.

Не знаех защо той да е или да не е толкова важен, затова си облякох пуловера, обух маратонките и казах:

— Тръгвам си!

— Лека нощ — пожела ми той и засмука пурата си.

Когато включих осветлението пред входната врата, от горния етаж се дочуха стенания.

— Лиз, ти ли си? — извиках аз, качих се бързо по стълбите и почуках на вратата на спалнята й.

Отвътре се чу слабо „Влез“.

Отворих вратата и я видях да лежи на леглото, зачервена, изпотена и дишаща тежко.

— Лиз, добре ли си?

— Трябва да е треска, ая^[3] — каза тя.

— Ходи ли на лекар? — попитах я аз.

Изглеждаше толкова отслабнала и бледа, свита под чаршафите.

— Не — каза тя.

Черно-бялата снимка на починалия ѝ съпруг се усмихваше от нощното шкафче.

— Трябва ми малко портвайн — каза Лиз.

Върху мръсна сребърна табла стоеше почти празна бутилка и една чаша, цялата на петна. Налях ѝ каквото беше останало от портвайна и ѝ го подадох. Тя се поизправи и го изпи на един дъх.

— Ая, няма по-добра ая от теб — каза тя, гледайки към дантелените пердета, които се развяваха от вятъра.

— Да — казах аз и седнах на леглото.

— Знаеш ли, ая, ще ми се кракът ми никога да не беше стъпвал в Индия. Всички се грижеха за мен и ми прислужваха. Слуги ме носеха до училище, ти ме обличаше, Хита ни готвеше, господин Криворъки се грижеше за градината, Риза пазеше входа — очите ѝ бяха взрени в някакво пространство, което само тя можеше да види.

Преглътна тежко и каза:

— Хита правеше най-хубавите чаат, дал и лучени бахис. Пълнеше цяла табла и ми ги носеше в градината, докато аз си играех с Рекс. „Ето къде си била, принцесо Упа“ — казваше той. — Лиз погледна към шкафа и каза: — Трябва да беше Хита джаан; трябва да беше баща ти Хита джаан.

Хазяйката ми обърна глава и погледна към отлепения от единия край плакат на „Уилям Морис“, прокара пръст по гърба на избелялата черно-бяла снимка на покойния си съпруг, а накрая обърна поглед към мен и каза:

— Ти какво правиш тук?

— Чух нещо и се качих, за да видя дали си добре.

— Излез! Къш-къш! Излизай! — извика тя и размаха ръка към вратата, сякаш се опитваше да изтръска някакъв боклук.

Миризмата на евтино вино, прах, предателство, мръсотия, сълзи, неспазени обещания, мръсни чаршафи и дезинфектант за изкуствени зъби ме преследваше през целия път до стаята ми.

Трябва да е било любов. Седях на върха на една копа житни снопи и нагъвах филията си с масло, когато Хамдан се появи сред облак прах и седна до мен. Той подръпна мустак и попита:

— Как е моята кобилка?

Нагласих забрадката си и казах:

— Добре.

— Искам да те видя — каза той и пооправи червено-бялата си карирана кърпа за глава.

Беше горещо и сухо, а вятърът носеше облаци прах. Песните на жътварите бяха замлъкнали, сезонът на жътвата и вършитбата беше преминал и купчини пшеница, ечемик и леща бяха разстлани на хармана на върха на хълма. Преглътнах тежко и казах:

— Бременна съм.

Напереността му изчезна на мига, гърбът му се преви под тежестта на новината и гласът му затрепери:

— Не може да си. Как?

— Не знам — казах аз и натъпках последния залък хляб в устата си.

Когато най-накрая ме погледна, Хамдан не бе вече същият. Кафявите му очи, вместо с желание, ме гледаха с гняв. Той прочисти гласа си и каза:

— Ти си виновна. Ти ме изкуши с пълните с копнеж звуци на тръстиковата си флейта и с полюшването на бедрата си — каза той и вдигна ръка, сякаш понечи да ме удари.

Отдръпнах се върху купчината житни класове и скрих главата си с две ръце.

— Никога дори и с пръст не съм те докосвал. Дори никога преди не съм те виждал, разбираш ли? — каза той, обви лицето си с кърпата за глава подобно на маска и си тръгна в облак прах.

Седях там и слушах лая на далечни кучета, мученето на раждащите крави, шумоленето на листата и шепота на вятъра.

Лиз обикновено не ме пускаше в стаята си, но онази сутрин почуках леко и влязох вътре, сякаш навлизах в забранена територия. Лиз спеше дълбоко, легнала в изящното си желязно легло. Сребърен поднос с кристални чаши за коктейл беше оставен върху старинния

скрин с чекмеджетата. Успокоих се, когато видях, че бузите ѝ почти са възвърнали нормалния си цвят. Погледнах избелялата снимка на съпруга ѝ, загинал през войната, оставена на нощното шкафче. Кървавочервената копринена кутия все още беше отворена. Приблжих се на пръсти, за да погледна, и видях връзката писма, вързани с гумен ластик, и дневника с корици от зелена коприна с образа на кралицата, отпечатан отпред. Отворих го и прочетох: *Понеделник 5-и, 1931, Джанки ая ми купи гривни от един амбулантен търговец, които греят във всички цветове на дъгата, но мама няма да ми позволи да ги нося много — каза: „Прекалено са индийски“*. Лиз обърна глава на една страна. Оставих дневника обратно в сатенената кутия и тихо излязох от стаята. Бързо слязох по студеното стълбище към кухнята, сложих чайника, седнах на една от табуретките и зачаках всичко да се стопли: дървените бюфети, приборите от неръждаема стомана, старинните глинени съдове, купчината стари списания „Дом и градина“, които лежаха на бамбуковата поставка, мръсният таван и прашните канчета, закачени на куки по края на дървените полици в кухнята.

Излязох от къщата и вдъхнах чистия утринен въздух. Въпреки че беше средата на лятото, все още валеше лекичко. Постоянният лек ръмеж отнемаше горещината и проникваше в почвата чак до корените на дърветата и растенията. През голямата витрина на магазина виждах Садиг, който разстилаше молитвеното си килимче на пода. Той застана на единия му край, сложи ръце зад ушите си и започна да се моли. Вратата на магазина беше затворена, затова прилепих ухо до пощенската кутия и се заслушах. „Аллах Акбар! Аллах е велик! Трудностите се съпътстват и от лесни неща!“ Садиг коленичи на пода, наведе се и опря чело на килимчето.

Баща ми се изправяше, слагаше ръце пред гърдите си и започваше да се моли. Бе вече ноември, а онази година не беше капнала и капка дъжд. Той подхвана „таслема“^[4], като обръщаше глава ту към лявото си рамо — където се вярваше, че седи ангелът, който записва греховете, — ту към дясното — където се покланяше на ангела, който отбелязва добрите дела.

След като свърши молитвата си, баща ми помахна с ръка. Приблжих се към протегнатите му напукани ръце, той ме вдигна и ме сложи на скута си, като каза: „Добро утро, малко птиче мое“.

Садиг изведнъж отвори вратата и каза:

— Добро утро, мемсахиб! Искаш ли да те науча как и ти да се молиш на Аллах?

Помахах му за здрасти и бързо пресякох улицата.

Разхождайки се по зеления пешеходен мост, виждах облаците, обагнени в бакърено от светлината на сутрешното слънце, които се отразяваха в реката като огромни пламтящи топки. Виждах как реката се разделя на два ръкава, като по средата се оформяше малък остров. Това бе едно спокойно място, покрито със зелена трева и диви цветя, а по бреговете му растяха брези, кестени, дъбове и офики. Бели чайки се гмуркаха и изплуваха от водата, а тъмнозелените дървета проблясваха като море от скъпоценни камъни, сякаш дъждът не бе от вода, а от чист искрящ зехтин. „Прекалено много минало — бе казал английският лекар — и недостатъчно бъдеще“. Хванах се за перилата на моста и погледнах нагоре тъкмо навреме, за да видя тъмната фигура, скрита сред дърветата, ранена, с поругана чест, с очи, излъчващи омраза. Краищата на червено-бялата му кърпа за глава бяха втъкнати в черната роба, за да я закрепят на главата му, пушката му бе прицелена в мен, готова за стрелба. Поех дълбоко дъх, сложих чантата си на земята между краката си, хванах се здраво за железните перила и открих гърдите си, готова да бъде погубена. Той свали пушката и я окачи на рамото си, измъкна единия край на кърпата за глава, за да покаже, че вече няма враждебни намерения, и тръгна към кълбата от пламъци. Когато най-накрая затворих очи, по крайчеца им се беше насъбрала фина ивичка сол. Напълних дробовете си със свежия утринен въздух, който се носеше откъм зелените хълмове, вдигнах чантата си и продължих пътя си към работа.

По време на обедната почивка отидох до обществената библиотека, за да потърся книги или статии за сестрата на Шекспир. Подобно на д-р Робинсън, моя преподавател в Свободния университет, и аз започнах да „осмислям“ защо всъщност библиотеките са плашещи: а) защото системата за класификация и вземане на книги е

прекалено сложна за мен и б) защото гледката на толкова много книги ми припомняше моето собствено невежество и изостаналост. Щом влязох в библиотеката, се почувствах ужасно виновна, че съм си губила времето, за да чета списания. В „Космополитън“ имаше една статия за жените и пристрастяването към шоколада, който съдържа вещества, подобни на тези, които се отделят, когато се влюбваш, но нямаше и една дума за жените като мен, пристрастени към лъскави списания. Всеки път си казвах: „Какво толкова!“, отивах до вестникарската будка и си купувах дъвки, шоколад и лъскаво списание. Ядях и четях, дъвчех и четях, като накрая оставаха само купчина сребристи хартийки и смачканото по краищата списание с полуразпадащи се страници и отворена мостра парфюм, изцедена до капка.

Едно младо момиче с големи очи и изкуствена усмивка ме видя, че се колебая, и се приближи:

— Мога ли да ви помогна?

Щеше ми се да се престоря, че всичко ми е ясно, и да ѝ кажа едно надуте „Благодаря“, но си спомних за преподавателя си и за разлятото кафе и казах:

— Да.

— Нека да ви обясня системата на класифициране — каза тя внимателно.

Когато осъзнах, че се отправяме към компютър, бях готова да се затичам обратно към изхода. Мястото ми беше непознато и болката от това, че е необходимо да науча още едно ново нещо, ме подкоси. Спомних си скъпоструващото посещение при зъболекаря, за което няхах здравна осигуровка, и дългото пилене с машинката, която сякаш дълбаеше в сърцето ми.

Тя посочи примигващия светлосин монитор и каза:

— Тук виждате изписано „предмет“, „автор“ и „заглавие“. Просто изпишете първата буква и натиснете „Ентер“. Какво търсите?

— „Сестрата на Шекспир“ — отговорих аз.

— Аха! — каза момичето. — Това трябва да е статията на Вирджиния Улф.

Усмихнах се разбиращо. През целия си емигрантски живот никога не бях чувала за нея.

— Бих ви посъветвала да потърсите в раздела за теория на феминизма.

Седнах на стола, изправих гръб и докоснах клавиатурата. Натиснах „предмет“, „Ентер“ и с показалеца си написах „теория феминизъм“.

Библиотекарката ме наблюдаваше:

— Изписали сте „феминизъм“ погрешно, добавете едно „и“ — каза тя.

Поправих го, натиснах „Ентер“ и на екрана внезапно се появи дълъг списък от заглавия на книги и статии. Бях загубена в пустинята без пътеводител до себе си.

— Какво да направя сега? — попитах аз.

— Изберете една книга като начало, например *Теория на феминистката литература* от Мери Игълтън.

— Тази ли? — попитах аз и натиснах върху заглавието.

— Препишете всички данни и ме последвайте, моля!

Заведе ме в голяма зала, пълна с огромни рафтове, претъпкани с книги. Напомняше ми за библиотеката на пастор Махони, където отпразнувахме освобождаването ми от ареста на имиграционните власти и където пиехме чай и обсъждахме времето. „Книгите, Салма, са единствената ни утеха. Как можем да забравим и да простим без книгите“ — казваше ми пастор Махони.

— Ето я — каза момичето.

— Много, много ви благодаря — отвърнах аз на усмихнатата библиотекарка, прегърнах първите си книги, взети от библиотека, и забързано се върнах на работа.

В деня, в който реших да си тръгна, в Бранскомб валеше силен дъжд. Беше изминала почти година, откакто се бях нанесла в къщата на пастор Махони. „Гостът не бива да притеснява домакина си за повече от три дни“. Английският ми се беше подобрил, отчасти, защото ми харесваше езикът, и отчасти заради привързаността ми към моя домакин квакер. Свикнах да се къпя, да нося чисти дрехи, да връзвам косата си и търпеливо да очаквам вечерните уроци в стаята за четене. Разглеждах лицето на пастор Махони и се чудех защо никога не се е оженил. Трябва да бе в началото на четиридесетте, златистата

светлина от огъня проблясваше по пламналото му лице, по очите му с благия поглед, играеше в одобрителното му кимване и по дългите му тънки пръсти. Английската граматика на Кеймбридж беше отворена на условното наклонение. Майка ми често ми беше казвала, че ако започнеш нещо с „ако“, то несъмнено ще последва и „искам“. Казах му:

— Пасторе, тази вечер не съм в настроение за учене.

— Добре ли си? — загрижи се той.

— Може ли видиш, уморена аз съм тази вечер?

— Да, виждам колко си изморена тази вечер — поправи ме той.

— Нищо, но ние война. Война по радио. Не мога да заспя.

— Съюзниците са се възпротивили на войната и искат мир — отговори ми той.

Прочистих гласа си и казах:

— Ако можех да ви помогна, бих. Ако можех да остана в тази къща, бих. Трябва да си тръгна. Престоят ми е изчерпал гостоприемството ви.

— Не си ли щастлива тук? — попита ме той.

— Да, вие сте толкова мил. Като... баща сте ми — казах аз, внимателно подбирайки думите си, за да не обидя този по-благ и от меда човек.

Той извърна поглед и попита:

— Ще можеш ли да се справиш сама?

— Вие казал, че Екстър най-добър южен град да си намеря работа. Ще опитам! — казах аз.

— Има опасност да не успееш.

— Да, но може и да успея.

— Ако се провалиш, поне трябва да се постарая да не паднеш твърде зле — усмихна се той и излезе от стаята.

* * *

Вечерта бе спокойна и тиха, ако изключим трополенето на Лиз из всекидневната. Оправих леглото си, забърсах разклатената маса, избутах я близо до прозореца и подложих парче картон под единия ѝ крак, за да я закрепя. Сложих лампата за четене отгоре и я включих.

Гуен ми беше подарила пълната колекция от творбите на Йейтс за рождения ден.

*О, дете, ти тук ела!
Край реката в пустошта.
С чудна фея за ръка
полети ти към земята,
де печал е непозната.*

Поетът сигурно е бил като прилепите — нощна птица, учен, който обожава тъмното и тишината. По онова време са използвали фенери. Отворих феминистката книга толкова нежно, сякаш беше направена от стъкло, и погледнах съдържанието: Вирджиния Улф. Започнах да чета за това какво е да имаш собствена стая и достатъчно пари, за да ти стигат да се издържаш. Майка ми нямаше никаква собственост, брат ѝ беше взел и нейния дял от фермата, а когато мъжът на Шахла умря, я изхвърлиха от къщата и тя дойде да живее с нас. Всичко, което аз имах, бе една дъщеря, която плачеше ли, плачеше за мен. Умът ми се понесе из пустите планини, където само тук-таме се срещаха прашни храсталаци, където растяха тъмни ириса и маслинови дървета, към един свят, пълен с мъка и печал... насилих се да се върна към думите на белия лист. По средата на книгата намерих препратка към „Сестрата на Шекспир“. Езикът на статията ми бе прекалено сложен и се наложи да започна да търся думите в речника: „бягство“, „съществен“, „присмех“, „нездрав“. Не знаех, че „поколение“, което срещах, докато разгръщах страниците, всъщност означава деца.

Докато се опитвах да подредя парченцата на пъзела, внезапно отдолу се чу силно изплющяване. Сигурно беше Лиз. Слязох бързо по стълбите и я намерих седнала във всекидневната, държеше камшик за езда. Три празни бутилки от вино шумно се търкаляха по пода. Беше облякла брича за езда и ботушите, около врата си беше вързала червен шал, а сивата ѝ коса бе прибрана на конска опашка. С празен поглед тя гледаше през мен към прозореца. Звукът, който бях чула, идваше от камшика, който плющеше по бутилките и по килима на пода.

— Лиз, какво си мислиш, че правиш? Дай ми камшика! — казах аз и се приближих към нея, за да взема камшика от ръцете ѝ, но бях

прекалено бавна и тя успя да ме шибне по ръката.

Хванах кожената дръжка с едната ръка, а опашките с другата и се опитах да го изтръгна. Дърпах наляво-надясно, дърпах, докато Лиз най-накрая го пусна и падна на земята. Ръката ми започна обилно да кърви, изтичах в банята, превързах се и поръчах такси. Докато чаках колата на площадката пред входната врата, дочух истеричния смях на Лиз, тя сякаш говореше за някоя от индийските си прислужници: „На робите не трябва да се позволява да дишат английския въздух“.

— Доста зле изглежда — каза шофьорът на таксито, подавайки ми стар вестник, с който да застеля задната седалка. Докато стигна до спешното отделение, кръвта бе напоила превръзката и започваше да капе навън. Посрещнаха ме неонов светлини и няколко сестри с уморени погледи. Докато разглеждаше извития разрез на ръката ми, сестрата каза:

— Това е дълбока рана с жлеб. Трябва да докладваме на полицията.

— Не — казах аз, — няма нужда. Правех салата и ножът ми се изплъзна.

— В такъв случай е било по-скоро неуспешен опит за самоубийство.

— Не, беше злополука. Ако беше самоубийство, нямаше да съм тук.

Тя прибра късата си коса зад ушите, погледна часовника, който висеше на гърдите ѝ, и се усмихна. Сигурно вече беше свикнала хората да я лъжат.

Попълни някакъв формуляр и ме помоли да изчакам в тесен коридор със седалки. Стените бяха боядисани в лимоненозелено, а столовете и мокетът бяха сиви. Огледах се наоколо и видях, че състоянието ми всъщност не е чак толкова спешно. До мен седеше млад мъж, чието дясно око бе закрито с голямо парче памук, а лицето на друг бе цялото ожулено и кървеше.

— Раната е чиста — каза младият уморен доктор. — Как, за бога, успяхте да си причините това?

— Ами, режах моркови...

— Вижте, трябва да сигнализираме за това в полицията.

— Не, моля ви — уговарях го аз, — просто ножът ми се изплъзна, а беше доста остър.

Виждах как двете емоции се борят в очите му — чувството му за отговорност, което изискваше той да докладва за инцидента на полицията, и преумората му, която го възпираше да се занимава по-нататък с моя случай. В крайна сметка изтощението му надделя.

Когато развърза превръзката, лекарят каза, че трябва да ме зашие. Раната продължаваше от лакътя ми чак до китката и се виеше като змия. Оставих се на действието на местната упойка и се понесох далеч от тази западнала болница, далеч от Екстър, чак към Саутхемптън, взех кораб до Ливан, а после с кола стигнах до Хима, където зад ограда от бодлива тел ме чакаха баща ми с тъмното сбръчкано лице, майка ми със светнали търпеливи очи и Лайла с къдрава черна коса и бяла рокля. Прегърнахме се и се целунахме, а след това аз обелих един от портокалите, които бяха донесли, и го натъпках в устата си. Портокалов сок и солени сълзи се стичаха по лицето ми и, смесили се, капеха по земята като горчиво-сладко-солена течност. Майка ми прокара напуканите си пръсти през косата ми, а баща ми се прокашля и попита: „Как си дъще?“, после ме прегърна и изпълни сетивата ми с аромат на мускус, плодородна почва и мляно кафе с кардамонови шушулки.

Докторът се изненада, когато видя, че очите ми се изпълват със сълзи:

— Със сигурност не боли чак толкова — каза той. Избърсах очите си с лявата ръка и издихах носа си. За секунда маската на професионализма се смъкна от лицето на лекаря, но той бързо я върна на мястото ѝ и попита: — Имате ли някакви роднини тук?

— Да — излъгах, — родителите ми и дъщеря ми.

— Трябва да дойдете пак вдругиден, за да проверим шевовете и да сменим превръзката. Това са антибиотици: три таблетки на ден и... и се успокойте.

Когато най-накрая успях да си извикам такси, слънцето почти бе изгряло и оранжевите електрически лампи гаснеха една по една, оставяйки улиците осветени със сивкавата светлина на утрото. „Осемнадесет шева, но не се притеснявайте — няма да остане белег“. Шофьорът пиеше кафе, докато шофираше бързо из празните улици. Извадих портфейла си с лявата ръка и му платих. „Благодаря ви,

госпожице“ — каза той и си тръгна. В Хима „госпожици“ наричаха девствените момичета, „госпожи“ бяха омъжените жени и вдовиците, но нямаше име за тези, които бяха правили секс, без да са встъпили в брак, защото тях просто ги застрелваха.

Гуен сигурно спеше и не ми се искаше да я притеснявам, затова отворих вратата на Къщичката на лебеда и на пръсти влязох във всекидневната. Лиз лежеше по очи на пода. Нямаше да мога да я заведа до леглото, затова само обърнах главата ѝ на една страна, проверих дали диша и я завих с одеяло. Как да им позволя да докладват за инцидента на полицията, да обвинят тази стара пияна жена? Защо да ѝ създавам проблеми? Защо да си създавам проблеми и самата аз — Салма — не Сал или Сали, чужденката, която не трябва да се противопоставя на местните? Качих се по стълбите, без да се облягам на парапета; заключих се в спалнята си и се хвърлих на леглото; изключих нощната лампа и се замислих за сестрата на Шекспир; сякаш нагласях огледалото за обратно виждане и се впусках да изследвам тази нова земя; спях между студените чаршафи, без да знам къде да поставя ръката си, как да я наглася, така че да не усещам пулсиращата болка; така затворих очи и се унесох.

След като приключих нощната смяна в хотела, тръгнах по главната улица и сякаш с ченгел ме дърпаха към микробуса-кебапчийница, паркиран край кулата. Седнах на пейката, поех дълбоко аромата на фалафелните кръгчета, цвъртящи в горещото олио, и се заслушах в северноафриканския арабски.

— *Hadi? Belhaq miziana*, но тази е грозна като баба ти, *vriament, haraq w makhabel* — каза старецът.

— ’Кво? — отговори му по-младият — *Ma nifhamsh*. Не разбирам арабски.

— Казах, че Ясин няма документи, няма и акъл — каза по-възрастният.

— Значи не струва и пукнат грош — отговори по-младият.

— Да, пусни пукната пара в някой уличен телефон, обади се на имиграционните и го довърши — додаде старецът.

Те пуснаха нова порция фалафели в тигана. Ароматът на топчетата смлян нахут с чесън и магданоз, потопени във врящото олио,

отново достигна до носа ми.

Хайрия паркира колата край неравния тротоар, изключи двигателя и слезе. От това, което ми беше казала, предположих, че сме в някое от селата покрай главния път в Ливан. Тя се приближи до малката бакалница, където няколко дървени щайги с плодове и зеленчуци лежаха подредени върху наклонена поставка. Сграбчих дръжката, свалих прозореца на колата и показах главата си навън, душех ли, душех въздуха, вдишвах аромата на свободата. Усетих топлия и деликатен въздух, изпълнен с миризма на пържена храна, да гали страните ми подобно на най-скъпа индийска коприна. Заслужавах смърт, но не само че бях още жива — аз бях свободна.

Тя се отправи към големия казан, поставен върху медната керосинова печка, и каза нещо на човека с бялата шапка, който бе зает да разбърква съдържанието на съда с една голяма лъжица. Той улови няколко хрупкави кафяви кръгчета и ги пхна в свития на фуния арабски хляб. С дясната си ръка притисна хляба към масата, смачка кафявите кръгчета, сипа лъжица бял сос вътре, добави малко маруля и няколко резена домати, обви всичко в лист прозрачна бяла хартия и внимателно го сложи в кафява торбичка. Хайрия му даде пари, взе кафявия плик и се върна при мен.

— Ето ти сандвич с фалафел! — каза тя и ми подаде едната опаковка.

Скъсах малко от тънката хартия и опитах фалафел за пръв път. Хрупкавите кръгчета се натрошиха в устата ми и оставиха вкус на чесън, кимион и стрит кориандър.

— Какво е това? — попитах аз.

— Направено е от нахут, семена от фава, магданоз и лук и малко сос „Тахини“ — отговори тя и отхапа от своя хляб.

Вкусът и ароматът на фалафелите и подправките в храната изпълниха колата и широкия пращен път.

Кожата на тила ми настръхна, сякаш студен вятър бе духнал във врата ми — погледнах назад към миража над пращното шосе и видях баба Шахла в черната си бедуинска роба — пресичаше пътя в облак прах и носеше кожен мях, пълен с мляко. Поех си дъх и разтърсих глава.

— *Mkhabil gutilak* — каза старецът в микробуса-кебапчийница, паркиран от едната страна на главната улица.

— 'Кво? — попита по-младият мъж.

— Горе, в главата му, няма никой — каза възрастният.

— Никой не иска купува фалафел, само чипс, чипс — рече, подсмърчайки, трети мъж, който сигурно беше Ясин.

— Те са англичани, какво очакваш — каза младият.

— Погледни младите, господине — отвърна старецът.

— Спри да ме сочиш, по дяволите. Аз съм алжирец! — каза по-младият мъж.

— Ти? Алжирец? А козата ми е блондинка — отговори Ясин.

И тримата се разсмяха.

— Да, не мога да говоря арабски, но съм алжирец — отвърна по-младият мъж.

Ароматът на стрит кимион, черен пипер и кориандър изпълваше главната улица. Седях на пейката в тъмното, така че да не ме виждат, но чувах звука от полицейските сирени, чувах как някакъв човек си хвърля боклука в коша, а група младежи пеят: „**Англия, Англия, велика, велика Англия!**“. Някъде жена изкрещя: „Махни се от мене, пияницо!“.

Помирисах въздуха за последно, обещах си повече никога да не идвам тук и тръгнах към къщи.

* * *

Звъненето на телефонния апарат в коридора ме събуди и изтичах по стълбите, за да вдигна слушалката, преди Лиз да е чула. Макс крещеше: „Къде си, по дяволите? От универсалния магазин си искат обратно всички панталони“.

Изгубих ума и дума — как, по дяволите, щях да довърша петдесет чифта панталони за един ден? Не беше толкова лесна работа. Когато най-накрая успях да се поокопитя, казах:

— Стана злополука. Порязах си лявата ръка и сега имам шевове. Дай ми само днес. Ще дойда на работа в понеделник.

— Имаш предвид два дни отпуск. — Макс включи и съботата, която за мен обикновено беше почивен ден.

— Нека да са два дни тогава — отговорих аз.

Той ме изненада, като каза:

— Надявам се, че скоро ще си по-добре. Без семейство и така нататък...

— Благодаря ти, Макс. Ще се видим в понеделник — казах аз и затворих слушалката.

Отпаднала от гаденето и повръщането, започнах да виждам малки светещи точки всеки път, щом се изправех по-рязко от бившето армейско легло. В общежитието, където липсваше каквото и да е гостоприемство, изключваха отоплението след девет часа сутринта, така че оставах в студената стая и търсех отговори, търсех опора, нещо, за което да се хвана, търсех упование. Разрових раницата на Парвин за найлоновата торба с касетите. Избрах си една, на която с розово мастило беше написано: „Когато гълъбите плачат“. Включих касетофона, пяхнах касетката и натиснах копчето. Държах химикалка, готова да си запиша текста. Безупречен висок глас пееше за дворове, за цъфтящи теменуги и за плачещи гълъби. Това — последвано от пасаж с писукане, което звучеше сякаш някой си поема въздух с ридание. Проверих в речника думите, които не разбирах, и четох и препрочитах текста, докато го запомня. Пренавих касетката и отново си пуснах песента, изправих се и използвайки облегалката на стола като опора, започнах леко да танцувам в такт с музиката, пристъпвайки напред-назад, както бях виждала да правят по телевизията. Започнах да подскачам и да се приземявам на върха на пръстите си, после се отпусках, докато петите ми докосваха студения килим на пода. С лед това отскачах все по-високо и по-високо, докато косата ми не се разлети от раменете ми. В този момент влезе Парвин и ме завари така.

— Какво, по дяволите, си мислиш, че правиш?!

— Защо си крещим? — попитах я аз.

— Аз не крещя — отговори ми тя.

— Може би си същата като майка ми — запях аз.

Тя остави куфарчето си на масата, изрита обувките си и седна на края на леглото, наведе глава и скри лице в ръцете си.

Спрях да пея и да танцувам и седнах до нея.

— Аз изморена. Аз болна. Търся цъфтящи цветя казах аз.

Тя хвана и двете ми ръце и каза:
— Само ако не беше отслабнала толкова.
— Изречение с условно наклонение, ясно. Изразява желание — издекламирах аз като ученичка.

* * *

Когато се обърнах, осъзнах, че Лиз стои точно зад мен.
— Добро утро — поздрави ме тя с усмивка.
— Добро утро — отвърнах ѝ аз и понечих да се втурна обратно към стаята си.

— Какво е станало с ръката ти? — попита ме тя.

Погледнах разрошената ѝ коса, подпухналите ѝ очи, ръката ѝ, притисната към челото, острия ѝ нос и отговорих: „Нищо“. Тя стоеше на площадката на стълбището и изглеждаше уморена, просто съсипана.

— Какво ѝ е на ръката ти, Сал? — запитва отново тя.

— Нищо, малък инцидент — отговорих ѝ. Тя, естествено, не помнеше какво се беше случило предишната нощ.

— Тази работа, на която ходиш вечер, явно е опасна — каза тя.

Знаех какво си мисли — че съм долнопробна емигрантска курва, която си подбира клиентите долу на кея и е насилвана от сводника си. Всичко това беше изписано на смръщеното ѝ лице.

— Сега трябва да вървя — казах аз.

— Сегаа тря’ва да вървя — повтори тя акцента ми и се засмя.

Не прозвуча като мен, звучеше като предаване по телевизията за слуги и господари, имаше някакъв северняшки акцент. Като се замисля, даже ми прозвуча като д-р Джон Робинсън. Изтичах нагоре по стълбите и затръшнах вратата на спалнята си.

С три почивни дни трябваше да мога да довърша есето си „Сестрата на Шекспир“. Започнах да пиша: *Защо ми бе възложено да пиша за сестрата на Шекспир, а не за самия Шекспир, въпреки че толкова много е казано и написано за него? Сигурно е имал приятели и жени, които да му помагат, но никой не говори за жените. Спомних си историите за Абу-Заид ал-Хилали, героя, чиито приключения се помнеха наизуст от млади и стари. Никой никъде не споменаваше*

жена му, дъщеря му или майка му. Прекарах цялата сутрин в писане на седемте страници, които изискваше преподавателят ми, като използвах за примери някои от приказките, които ми бяха разказвали като малка. Посръбвайки изстинало кафе и зяпайки от време на време навън през прозореца към безоблачно ясната утрин, аз успях да довърша есето. Заключение се основаваше върху моя собствен опит като чужденец в тяхната страна. Те, както и аз между впрочем, мислеха, че не живея тук, но аз живеях — точно като жените, които в приказките винаги ги пренебрегвах. Като сравних есето си с книгата, моето звучеше като клюкарската колонка в „Неделен спорт“. Това беше положението! Не можех да пиша като тях — ако можех, нямаше по цял ден да шия подгъви.

За кратко бях задрямала, докато към обяд не ме събуди силното чукане на Лиз по вратата, сигурно беше изтрезняла. Тя си отвори — държеше дървена табла, покрита с бяла бродирана покривка, на която носеше купичка супа, филии черен хляб и чаша чай. Застана над главата ми с ангелски доброжелателна усмивка. Благодарих ѝ и се нахвърлих на храната. Признателност. Аромат на лавандула изпълни стаята, сигурно бе взела душ.

— Ще ходиш ли някъде?

— Да, трябва да поизляза. Ще отида на доктор. Начинът, по който го каза, целеше да ме остави с впечатлението, че ще иде да се види с личния си лекар на Харли Стрийт, където ходеха звездите, но аз знаех, че и тя като мен е регистрирана в местната поликлиника.

Скъпа Нора,

Поздрави от Екстър. Не се чувствам много добре. Хазяйката ми, която е алкохоличка, ме взе за понито, което е имала някога, и ме удари с камшика си за езда. Раната се вие по ръката ми като змия. Като нямам никой, който да ми носи супа, освен ако не броим хазяйката, чувствам, че се самосъжалявам. Искат ми се да беше тук и да погалееше с ръка главата ми. Искат ми се толкова много неща. Лайла си е взела изпитите с шестици и скоро ще отиде в университет. Ще си идва вкъщи за събота и неделя и ще кара до Дартмут, за да

прекарваме деня, плувайки в морето. Виждам, че се усмихваш. Да, научих се да плувам в градския басейн, където се чака ред с дни, плащат се тринадесет паунда и след това получаваш урок по плуване. Инструкторката е около петдесетте, но изглежда толкова млада — тя каза, че плуването запазва кожата стегната. Ето защо толкова бързо остаряваме в Хима, защото нямаме вода за пиене, да не говорим за плуване.

Нора, надявам се, че ти, Рами и Рима сте добре. Как е диабетът на Рами? Следя някои нови методи за лечението му тук. Правят опити с панкреаса на прасета, но ти може да не искаш свински клетки да се имплантират в тялото на детето ти мюсюлманче.

Никога не знаеш — съдбата може и да ни събере отново!

Навлажних с език плика без адрес и го залепих.

Ако се огледате внимателно, можете да откриете стотици писма, изхвърлени в кошовете за боклук или носени насам-натам от вятъра, изхвъркнали от пощенските кутии и разнасяни из улиците и парковете на тази страна, с изтрито и зацапано мастило. Пожълтели страници, хартийки, празни найлонови торбички и сухи листа се разпръсват и събират отново, докато намерят някой удобен ъгъл, в който да изгният. Старинните бели гръцки къщи блестят край лазурното море, изпълнено с пенестите гриви на бели вълни. Щях да спестявам и да замина за Гърция — най-близката точка, до която можех да стигна, без да ме застрелят. Застанала на някоя висока скала, щях да изпращам хиляди поздравии отвъд Средиземно море.

Гледах някакво токшоу, в което разискваха темата за мъжете, които излизат с по-млади жени. „Крадли на съпрузи“ — извика някаква жена от публиката. Говорете за сестринството, помислих си аз.

Нора ми беше разказвала за женените мъже, на които е предлагала услугите си.

— За тази държава ли говориш, сигурно се шегуваш? — не можех да повярвам аз.

Тя се смееше с онзи смях, за който клиентите ѝ бяха готови да платят толкова много, и ме потупваше по бузата:

— Пиленце, толкова си наивна — казваше ми тя.

След това надзирателката идваше и казваше на Нора:

— Остави момичето. Неприличното ти кикотене ме изнервя, да ми прости Аллах! Това не е публичен дом.

— О, да, как така винаги ни наричаш кучки? — Търпението на Наима се беше изчерпало. — Между другото, правих свирка на мъжа ти — каза Нора.

Наима я зашлеви.

Нора се сви на земята и започна да реве — сълзи от болка и обида.

Наима затръшна вратата и процеди:

— Измет! Ето какво сте всичките!

Госпожа Ламаа, която и бездруго беше убедена, че е измет, се изправи навреме, за да чуе последното, казано от Наима. Тя запуши ушите си с длани и започна да плаче.

Гуен дойде да ме види в неделя. Обадих ѝ се по телефона да ѝ кажа, че не съм я изоставила, но не се чувствам много добре. Тя дойде, въпреки че не харесваше Лиз, и ми донесе един роман, купен втора употреба, който отдавна търсех. Тя седна на края на леглото ми и попита, сочейки превързаната ми ръка:

— Кой ти причини това?

Махнах ѝ да се приближи и прошепнах:

— Лиз беше пияна и ме удари с камшика за езда.

Гуен приглади крайчетата на късо подстриганата си сива коса зад ушите и въздъхна:

— Колко ужасно! Тази жена се е побъркала.

— Излъгах доктора, казах му, че съм се порязала, докато съм режела салата — казах аз.

— Той повярва ли ти?

— Не, но беше прекалено уморен и претрупан с работа, за да се занимава.

— Трябва да се изнесеш.

— Не мога.

— Съжалявам, Салма — каза ми тя и силно ме прегърна.

Това бе близостта, която чаках от много време, и се разплаках.

— Сега пък какво ти стана? — попита ме Гуен с наставнически тон.

— Нищо, просто ми се иска да съм при семейството си — казах аз като малко дете.

— Но, скъпа, знаеш, че не можеш да си със семейството си, ако все още имаш такова... — Гуен на мига съжали, че го е казала.

Подръпнах яката на нощницата си и казах:

— Няма значение... вече.

— Да, няма значение — отговори ми тя и погали с ръка покривката на леглото.

— Виж какво съм ти донесла — любимото ти сирене „Фета“ — каза тя и извади от платнената си чанта бучка бяло сирене, увито в найлон.

Аромат на мента и саламура изпълни стаята ми.

— Къде успя да го откриеш? Доста трудно се намира.

— Един магазин за деликатеси в града ми го достави специално — отговори ми тя.

Погледнах спретнатата посивяла коса на Гуен, изчервените й бузи, очилата с позлатени рамки и блузата с V-образна яка и се усмихнах.

— Така е по-добре — каза тя.

[1] Основно ястие, приготвяно от смлян на каша варен боб с подправки и телешко месо. В различни вариации се среща в Южна Индия, Пакистан и Бангладеш. — Б.пр. ↑

[2] Помощ, давана от по-богатите мюсюлмани на по-бедните (араб.). — Б.пр. ↑

[3] Слугиня, икономка (инд.). — Б.пр. ↑

[4] Мюсюлманска молитва. — Б.пр. ↑

ЛОКУМ И КОКОСОВИ ОРЕХИ

Отново отидох до университета, за да предам есето си на д-р Робинсън. Бях го прибрала прилежно в една бледоморава пластмасова папка, която Гуен ми беше дала, когато се записах в Свободния университет. Облякох се с тъмна пола втора употреба с мотив на цветя и дългата бяла риза с бродерия, която Парвин ми бе подарила за рождения ден. Пригладих полата си, уверих се, че косата ми е вързана прилежно, с малко слюнка върху една кърпичка забърсах праха от обувките си и почуках на вратата — отвътре моментално се чу едно гръмко „Влез!“, което смрази ръцете и краката ми. С треперещи пръсти отворих вратата, но не можех да пристъпя по персийския килим.

— Влез — каза ми той, този път с по-мек глас.

Стоях до вратата и опитвайки се да изимитирам акцента на Лиз, казах:

— Нося ви есето!

— А! Най-последно — отговори ми той и ме погледна иззад смъкнатите си очила с форма на полумесеци.

Взе папката и я остави най-отгоре на купчината върху бюрото си.

Все още стоях права и той, разгръщайки я, каза „Седни!“.

На рафта зад него зърнах за момент същата книга, която четях и аз, и си възложих наум да помня, за да кажа на Гуен.

— Виждам, че днес не си донесла термоса си. Искате ли чаша кафе? — попита ме той, свали очилата си и внимателно сгъна дръжките им, след което ги постави в калъфче от мека кожа.

— Да, благодаря ви — казах аз, очаквайки, че кафето ще се появи веднага.

Той се изправи, пригладя синята си риза към панталоните, пхна ръце в джобовете си и каза:

— Тогава да вървим.

Вървахме по тревата сред цветя, храсти и дървета, чиито имена не знаех. Ако ме беше попитал за онова високо дърво с цветове,

изправени като свещи, нямаше да знам какво да му отговоря: „бук, конски кестен, дъб“ — бях запомнила думите наскоро, без да мога да ги свържа с формата на стъблото или листата. Ако ме беше попитал за кучето, което гонеше пръчка, нямаше да знам какво да кажа: „далматинец, ротвайлер, немска овчарка“ — бях ги запомнила наскоро, без да свързвам името на конкретната порода с някое куче. Стиснах юмруци, осъзнавайки, че дланите ми се потят от невежеството ми.

Някакъв мъж, облечен в износено червено сако от кадифе, с очила и папийонка, вървеше срещу нас и когато ни наближи достатъчно, го чух как каза на д-р Робинсън: „Ехей, Ай-мен!“, и се засмя.

Д-р Робинсън тихо отвърна: „Глупак!“.

— Какво каза той? — попитах аз.

— Будалка се — отговори ми преподавателят ми.

— Защо? — попитах отново.

— Идвам от село, наречено Айклиф. Северняк съм — каза той и прокара пръсти през оредяващата си коса.

Тъкмо щях да скъся разстоянието между нас и да сграбча д-р Робинсън за ръката, когато си спомних, че дланите ми всъщност са запотени. Шахла щеше да цъкне шумно със зъби, „Тц-тц-тц! Окоето никога не може да застане по-горе от веждата“.

Сградата беше изцяло скрита зад дървета и храсти. Двамата се заизкачвахме по старите стълби към входа. Д-р Робинсън ми отвори вратата и ми направи място да вляза, сякаш бях истинска дама. Стените на кафенето бяха от прозрачно стъкло и когато седнахме, се почувствах, сякаш се намирам навън в прекрасната градина, вдишвайки аромата на цъфтящите дървета. Миризма на кафе, на чиста кожа и чисти дрехи долетя до носа ми, когато д-р Робинсън се върна с табла с две димящи чаши кафе и палачинки. Той се усмихна и ме попита мило:

— Захар?

— Не, благодаря ви, доктор Робинсън — казах аз, гледайки към едно нежно цъфнало дърво.

Той проследи погледа ми и каза:

— Моля те, наричай ме Джон. Това е японски кучешки дрян.

Седнах на края на стола си, възможно най-близо до вратата, и се престорих, че се наслаждавам на чашата кафе с него.

Той разгледа лицето ми и попита:

— Как се казва дъщеря ти?

Задавих се с името ѝ:

— Лай... Лайла — казах аз и преглътнах с мъка.

Той се протегна назад, пхна ръка под широката си риза, почеса се по корема и попита:

— Голямо ли е семейството ти?

— Да — казах аз и потреперих, сякаш бях настинала.

Внезапно се почувствах лепкава в тънката си памучна риза, трябваше да си тръгна оттук, преди платът да се е залепил за изпотения ми гръб. Той отпи от кафето си, докосна с пръст ръба на чашата си и попита:

— Много време ли ти отнема да се грижиш за семейството си?

— Да — казах аз.

— Да, Джон — допълни той.

— Да, Джон, готвене за толкова хора и всичко останало... — казах аз и пхнах един непокорен кичур обратно в ластика на косата си. — Благодаря ти за кафето — казах и се изправих.

Той отпи последната си глътка и отвърна:

— Ще се видим следващия понеделник по същото време.

Въздъхнах с облекчение, подръпнах ризата на гърба си и забързано излязох.

Докато вървах надолу по хълма, видях едно дърво, отрупано с цвят — деликатните бели цветчета сякаш казваха на вятъра: „Кучешки дрян, кучешки дрян“, това повтарях и аз. Започнах да си съчинявам наум писмо: *На вниманието на заинтересованите: Казвам се Салма Ибрахим ел-Муса, прекарах пет години в затвора Ислах. През първата година родих момиченце, което веднага ми бе отнето и занесено в дом за незаконородени. Мисля си дали не можете да ми помогнете да я открия. Пощенският ми адрес е...* Скъсах измисленото писмо. Как можех да разкрия истинските си самоличност и адрес? Рискувах да ме проследят и да ме убият. Как да не обръщам внимание на плача на Лайла, на това, че ме вика, на постоянните ѝ молби? Стоях в подножието на хълма и погледнах назад. Навсякъде тревата и храстите бяха зелени — и изведнъж, като с магия, всичко

пред очите ми се изтри и видях пустинна кафява планина, покрита тук-там със сребристозелени маслинови дървета, сливи и лозя. Седнах на един плосък камък, скрих лице в дланите си и поех дълбоко дъх. Кое беше по-добро — да живея с половин бял дроб, бъбрек, черен дроб, сърце или да се върна в старата си родина и да бъда застреляна? Да се науча как да спирам тази пулсираща болка или да оставя всичко бързо да свърши? Рояк пчели смучеше нектар от някакви лилави ирисы с яркожълти сърцевини. Когато отново обърнах глава, хълмът беше покрит с тъмните ирисы на Хима.

В деня, когато се върнах на работа, Макс пак беше в лошо настроение и през цялото време проклинаше японците, които щели да дойдат в страната, за да купуват фабрики. Опитах се да бъда невидима като Каспър^[1] и да върша работата си бързо и с лекота като летен бриз. Много хора загубват работата си, щастлива съм, че имам такава — мислех си аз, докато тропосвах шиех и гладех, докато нишестето от колосването се полепеше в ноздрите ми.

В края на деня Макс седна до мен и ме попита:

— Как е ръката ти?

— Добре е, благодаря.

Той остави иглите и топлийките върху шевната машина и вдигна една хартиена торбичка от мръсния под.

— Това е от семейството. Кокосов кейк — каза той и прокара пръсти през гелосаната си коса, за да се увери, че кичурът, който трябва да наподобява бретон, е на мястото си, праметнат през главата му.

— Благодаря ти, наистина много мило от страна на съпругата ти — отговорих аз.

— Тя каза, че сигурно харесваш кокос, защото си чужденка и така нататък... — каза той и се усмихна.

— Да, да, страшно много. Благодаря ти — излъгах аз.

За пръв път бях видяла кокосов орех преди няколко години, когато Парвин донесе един „да го сготви с пиле“.

— Всичко е наред, момиче — каза ми той и си тръгна.

Алън се изненада, когато видя превързаната ми ръка.

— Какво ти се е случило?

— Малък инцидент — казах аз и се усмихнах.

— Кога?

— Преди няколко дни — отговорих аз.

— Сигурна ли си, че тази вечер искаш да работиш?

— Да — казах аз.

— Ще ти донеса гумени ръкавици.

Барът беше претъпкан и миришеше на цигарен дим, бира и спарен дъх. Концентрирах се само да събирам чашите и да ги нареждам в чекмеджето на съдомиялната. Един от клиентите, слаб и порядъчно изглеждащ, изведнъж извика:

— Тук не е проклета операционна. Господи, за какво са тези ръкавици? Аз нямам СПИН, така да знаете!

Отстъпих назад и свих лакти, за да му попреча да ми свали ръкавиците.

Алън се ядоса, бързо дойде при човека и го помоли да напусне. „Навън!“ — каза му той.

Чувствах се странно. Алън прекаляваше. Емигрантският ми наръчник за оцеляване казваше: „На всяка цена избягвай да се противопоставяш“.

— Алън — примолих му се аз.

Десет минути по-късно слабият порядъчно изглеждащ човек се върна с мениджъра на хотела г-н Брайтуел. С разтуптяно сърце приклекнах зад бара, за да заредя съдомиялната. Щях да загубя работата си. Някой изшътка и се възцари тишина. Мениджърът се приближи към Алън и каза:

— Нека ви представя Джон Баркър-Ратбоун, кавалер на ОБИ, председател на „Международно предприемачество“ ООД.

Нещата изглеждаха сериозни, въпреки че не разбрах какво означава ОБИ.

— Алън, бих искал да се извиниш на господин Бар-Кър-Ратбоун.

Алън се покашля и каза:

— Извинете, сър. — След което мина зад бара.

— Къде е грубата барманка? — попита мениджърът.

Бавно повдигнах главата си, размахах жълтата гумена ръкавица като знаме и повторих думите на Алън:

— Извинете, сър, много, много извинете, сър.

— Защо носиш ръкавици? — попита ме той.

Показах му превързаната си ръка.

— Трябва да си у дома и да си почиваш.

Вече треперех, сигурна, че ще ме уволни. Огледах се за Алън, но той беше зает да сервира на клиенти. Придърпах гумените си ръкавици и казах:

— Добре съм, наистина — и се усмигнах.

Мениджърът се закани да каже нещо, после се отказа, после отново се накани и накрая рече:

— Кога ще се отървеш от превръзките?

— Утре — излъгах аз.

Мениджърът си тръгна, а г-н Баркър-Ратбоун, кавалер на ОБИ, се върна обратно на същата маса и продължи питието си, сякаш нищо не се беше случило.

След като затворихме, качихме краката си на масата и пиейки обичайната си чаша кафе, заговорихме.

— Този трябва да е някое богаташко копеле — отбеляза Бари след последните питиета, имайки предвид г-н Баркър-Ратбоун.

— Господи! Нямам СПИН! — казах аз, имитирайки го.

И Алън се присъедини:

— После се изсипа Тъмният айсберг.

Бари се обади иззад бара:

— Лавина от неприятности.

— Какво означава ОБИ? — попитах Алън.

— Орден на Британската империя.

— Значи е нещо като титлата „сър“ — казах аз и се замислих за идеалния английски/ирландски джентълмен, моя единствен „сър“, пастор Махони ОБИ.

Слънцето грееше над къщата на пастор Махони в Бранскомб. Рафтовете, пълни със стари книги, износеният диван, старинното радио в ъгъла и Библията с очилата му за четене, поставени върху кожената ѝ подвързия. Той ми преподаваше английски, „за да ме подготви да скрия топката на тази сурова среда“.

— Най-красивият език е езикът на спокойствието и помирението — казваше той и ми четеше проповедта на *Порция за милосърдието*.

И сега, подобно на баща ми някога, и аз търся в небето облаците и лекия дъжд на добротата.

Беше „великолепна“ лятна вечер в Бранскомб и пастор Махони приготвяше спагети в кухнята, слушайки „Неделен джаз“. Аз седях на мекия диван във всекидневната и се вслушвах в звуците на дома: бълбукането на врящите спагети, цвърченето на гъбите в тигана, водата, гъргореща в гарафата, поставена на масата, бъркането, опитването, подсвиркването и неспиращото припяване:

*Има някого, когото копнея да видя,
надявам се това да е човек,
който ще бди над мен.*

Нора, онзи следобед не ме сподобиха кошмарите ми. Погледнах през портите на двора към оранжевия розов храст в ъгъла, огрян от златистите лъчи на залеза, вдъхнах аромата, който се носеше от кухнята, и се заслушах в игривия, но въпреки това някак си тъжен глас. Стаих дъх — издишах бавно и се сгуших в меката кожа на дивана.

Онази вечер не бях на работа и реших да се поразходя до „Турската глава“. Ръката ми все още имаше лека превръзка, затова се опитах да я запазя суха, докато се къпех. След това започна жестока програма по разкрасяване в опит да се направя да изглеждам по-млада. След боровата вана и гладкото избръсване на всяко косъмче намазах цялото си тяло с какаово масло, напръсках се с дезодорант, сложих си пяна на косата и наведох глава, за да ѝ придам обем, докато я суша. От стоенето наведена кръвното ми налягане се покачи. Така, както си бях — с глава, висяща като на пиле, намазана с масло, сякаш щяха да ме пекат, с коса, която метеше пода, — започнах да треперя. Виждах кирта, наслоена под мръсните нокти на краката му, които стърчаха изпод завесите. Отметнах косата си назад и изправих гръб, готова да го посрещна лице в лице, но той отново беше изчезнал. Отворих завесите

и зад тях нямаше нищо, освен мокрото ми пране, което вдигаше пара, проснато на радиатора.

Майка ми като бедуинка щеше да свие устни и да цъкне с език: „Тц, изглеждаш като курва“. Беше невъзможно да убедя майка ми, че тук порядъчните жени носят дрехи, които ги правят да изглеждат като курви. Когато седнеше, тя покриваше дори пръстите на краката си с края на дългата си роба. „Не давай на мъжете да виждат глезените ти“. Тънките грозни глезени не са възбуждащи, както каза веднъж една възпъльничка актриса. Беше късна вечер, но лятното слънце все още светлееш и превръщаше всичко в злато: дърветата, реката и хълмовете. Увих раменете си в майчиния черен шал и тръгнах към „Турската глава“. Ускорих крачка, когато стигнах до огромния хангар на „Роял мейл“, където сортираха пощата на цял Екстър. Сигурно там вече добре ме познаваха — лудата, която никога не написа пълен адрес върху писмата си. Слънцето на края на хоризонта вече изглеждаше като отворена рана, от която капе кръв. Водата в реката сякаш гореше, подобно на потока край селото през летните месеци. Житата вече бяха узрели и старците, жените, младежите и децата казваха: „Не е ли красив залезът?“. Стариците прошепваха: „Благодарим ти, Аллах, за тази милост! Твоите жита можеше да бъдат опустошени от скакалци или да бяха изгнели“.

Стоях на брега на реката и не ми се искаше да влизам в кръчмата, бях щастлива просто да гледам как раната заздравява с потъването на слънцето зад хълмовете, но шумът от оживените разговори, мирисът на цигарен дим и бира и веселите звуци, носещи се от музикалния автомат, ме приканваха да отида. Седнах на обичайното си място на високия стол в ъгъла и се заogleждах дали Джим не е там, за да мога да го избегна. Точно зад мен, в отдалечения край на отделението за пушачи, беше д-р Робинсън... Джон, преподавателят ми, седеше там с група младежи и девойки, които приличаха на негови студенти. Той ме забеляза и вдигна чаша за поздрав, отвърнах му със същото. В същия този миг осъзнах, че Джим се запътва към мен и че е прекалено късно, за да отклоня срещата. Бях казала на д-р Робинсън, че съм жена със семейство, а вижте ме сега.

— Здравсти!

— Здравей! — казах аз и погледнах към чашата си.

Спомних си за димящите чаши чай от салвия на нощното шкафче, за бързата закуска и как се бях натъкнала на него в града. Бях го видяла и в едно кафене, придружен от една дребна блондинка, с която си държаха ръцете и си шепнеха на ушенце. Погледнах го, без да кажа нищо.

— Ако ми се перчиш, ще те подреда аз! — каза ми той.

— Какво каза? — запитах аз, треперейки.

Д-р Робинсън гледаше отдалеч как Джон ми се закани с пръст и си тръгна.

Оставих напитката и бързо излязох навън. Д-р Робинсън... Джон беше точно зад мен.

— Добре ли си? — попита ме той и намести очилата на носа си.

— Отлично, Дж... Джон — отговорих му аз.

— Какво е станало с ръката ти? — запита той.

— Нищо, наистина, само драскотина е — казах аз и си тръгнах.

Последното нещо, от което имах нужда, бе Джон... д-р Робинсън да ми показва съчувствието си. Тръгнах си като кукла, скрепена с пластмасови болтове, и дори и най-малката човешка доброта или съчувствие щеше да ги разтопи и да ме остави да се разпадна на купчина разкъсани крайници. Беше безлунна нощ, но огромните електрически лампи се носеха като малки болни луни по повърхността на реката. Изкуствената им светлина, която осветяваше района цяла нощ, правеше всичко да изглежда нереално, сякаш бяхме актьори в научнофантастичен филм. Увих се в шала и ми се прищя да се намирам някъде другаде или направо да съм мъртва. Мечтаех си за катраненочерните нощи в нашето село, където не се чуваше никакъв друг звук, освен ритмичното жужене на цикадите и лая на далечни кучета. Долавяше се парфюмът на орлови нокти и бял фул. Тъмнината на небето обгръщаше всичко като в юрган, натъпкан с щраусови пера, а под него човек може да затвори очи и да заспи хубав здрав сън.

Всеки път щом излизах от къщата, Лиз крещеше след мен: „Започнала си да посещаваш клиентите си у тях, когато жените им ги няма. Куртизанка!“ Пак беше в лошо настроение. Откакто се беше срещнала с личния си лекар, не беше спряла да фучи. Той й беше казал

да спре да пие и че нервната ѝ система и черният ѝ дроб „бавно, но сигурно“ се разрушават от алкохола. Първата вечер тя се опита да не пие, но към десет часа отново бе в магазина на Садиг и го умоляваше да ѝ продаде бутилка евтино вино, по-късно щяла да му плати. Не знаех какво да направя. Знаех, че нейна племенница на име Наташа живее в Кент, но какво можех да ѝ кажа: „Обадете се на Анонимните алкохолици, леля ви трябва да бъде отведена в център за зависими от алкохол“. Как можех аз, емигрантката-наемателка, да кажа на средностатистическа англичанка как да постъпи с леля си?

Никога, докато съм жива, няма да забравя онзи ден! Татко се прибра по-рано от обикновено, уморен и рошав. Той винаги се поддържа в спретнат вид, затова ми се стори странно. Отиде право в библиотеката, затвори плътно завесите и легна в тъмното. Накара слугинята да му измие главата с вода и оцет и да втрие малко върбово масло на челото му. Тя ми каза, че докато масажирала главата му, той непрекъснато повтарял: „Да служи на Негово величество Краля-Император, е символ на чест, който трябва да нося с достойнство до края на живота си“.

Изтичах навън, за да науча някакви новини. Градинарят ми каза, че е имало общо събрание на мегдана. Бащата на Хита е говорил пред тълпата, британците са открили огън. „Хората казват, че баща ви, мис, е застрелял бащата на Хита и го е оставил там да умре“.

Изтичах да потърся Хита. Когато най-накрая го намерих, той се беше хванал здраво за металните решетки на портата. Очите му бяха широко отворени и ядно стискаше зъби.

— Хита, Хита джаан — примолех му се аз и поставих ръката си върху неговата.

Той я отблъсна, сякаш бях чумава, и започна да трепери. След това бавно пусна желязото и излезе през портата. Никога повече не го видях.

Преди да изляза за работа, на площадката пред входната врата намерих две писма, адресирани до мен — нещо, което никога досега не се беше случвало. Обикновено по пощата получавах заповеди: платете овърдрафта си, платете наема си, но рядко пристигаше нормално писмо. Отворих първото и видях подписа на д-р Робинсън. „Извинявам се за понеделник. Може ли вместо това да се срещнем в петък? Налага се да пътувам извън града“. От това как сърцето ми сякаш потъна, осъзнах как всъщност бях се „подготвяла“ за срещата ни. Второто писмо беше декоративна картичка, която ме канеше на сватбата на Парвин след три седмици. Рецепцията на „Рийд Хол“, Университета в Екстър. Преди четири години ние бяхме лешояди, ровещи сред остатъците в кофите за боклук, и всеки път, щом попаднем на мухлясал сандвич, тичахме в парка, за да го изядем. „Пакистанските просяци пак са тук“ — така ни подвикваха в Уайт Хеър, а сега тя се омъжваше за мистър Марк Паркс, симпатичен бял англичанин с метална кука вместо ръка.

Онази вечер Алън погали ръката ми и каза:

— Изглежда много по-добре, Салма, вече не ти трябват гумените ръкавици.

Погледнах гелосаната му коса, която изглеждаше мокра, папийонката му и лъскавите обувки и си помислих, че би било хубаво, ако той беше мой брат. Беше честен, дискретен и ме защитаваше. Дали щеше да ме наблюдава, или да се грижи за мен? Дали аз бях потенциален срам, или по-малка любеща сестра? Как се отнасяха братята в тази страна със сестрите си тийнейджърки?

Предстоеше. Можех да го разбера по начина, по който събираше чашите, когато беше свободен, по начина, по който ме поглеждаше крадешком, по начина, по който ми предлагаше кафе в края на вечерта. „Захар?“ — питаше той, сякаш мен наричаше с това име.

Не ми трябваха допълнителни усложнения в работата. „Не, благодаря ти“. Спрях се, преди да бях изрекла името му, което обикновено казвах свободно. Изпънах краката си на велурената тапицерия и отпих мъничко от кафето. Предстоеше, усещах го.

— Салма, би ли желала да вечеряш с мен следващата сряда? — попита той и нагласи папийонката си.

Знаеше, че в сряда не работя. Преглътнах тежко и казах колкото можах по-мило:

— Не мисля, Алън. Ти си ми като брат.

Видях как новината премина през погледа му, той сведе очи, за да скрие болката.

Мълчаливо довършихме кафетата си, след което Алън въздъхна и попита:

— Имаш ли някакви братя?

— Не — излъгах го аз.

Чувах далечен лай, профучаващи коли, някъде свиреше радио. Изправих се и казах:

— Трябва да се прибирам вкъщи.

* * *

Махмуд беше с няколко години по-голям от мен и изглеждаше строен и величествен в широката си бяла роба. Той ме поглеждаше, опитваше се да засуче едва наболия си мустак и изругаваше. Имаше сребърна кама с гравирана дръжка, острие с улей и кожена ножница, които заедно със сопата винаги стояха окачени на колана му.

„Той се мисли за шейха на селото. Ходи като пуяк с широко разкрачени крака. Късно го обрязаха, затова е такъв“ — би казала Шахла и би цъкнала през зъби.

Махмуд размахваше заплашително сопата си във въздуха всеки път, щом помръднел. Но понякога се връщаше вкъщи от училище и носеше малка кафява торбичка, пълна с локум и бисквити, които бяха на практика единствените храни, продаващи се в магазина на селото. Той знаеше, че обичах да изтръскам пудрата захар от локума, да го сплескам между дланите си и след това да го поставя между две бисквити като сандвич. Седнал на ръба на кладенеца в двора, той ме наблюдаваше как ям бисквити със смесица на любов и отвращение. Някога беше добър брат. Беше и патрулиращ пустинен страж.

Шахла би засмукала дългата си лула и би казала: „Внимавай къде стъпваш, момиче!“.

Миризмата на нафталин ме удари в носа, щом отворих вратата. Отидох на пръсти до всекидневната и тя беше там, полегнала на мръсния диван, облечена в пурпурно-кремаво сари, обшито със злато, и с венец от изсушени цветя на главата. Лицето ѝ беше омазано с гранясало тъмножълто масло, което беше нагребала от една сребърна кутийка. Ожулената ѝ ръка бе отпусната до сърцето и притискаше писмо.

— Току-що се омъжих за Хита, не е ли прекрасно? — каза тя.

Богато бродираното ѝ сари, праметнато през лявото рамо, блещукаше в здрача, но изпод полите му се подаваше мръсното ѝ памучно бельо. Накривената корона бе вдигнала бретона ѝ нагоре, разкривайки червените петна по челото ѝ и паяжината от тънки червени капиляри по бузите ѝ. Тя разтърка очи и каза: „Баща ми, как, за бога, можеше да знае“ — и заплака.

— Изглеждаш прекрасно в сарито си, Лиз — казах ѝ аз и сложих ръка на треперещия ѝ гръб.

Тя се опита да потисне сълзите си, но те се изляха в порой от рев и хълцания.

— Един-два пъти той ми писа, молейки ме да простя — каза тя.

Прегърнах главата ѝ и започнах да я успокоявам:

— Шшш, всичко е наред, шшш.

Можех да почувствам топлината на главата ѝ, опряна на корема ми, и сълзите ѝ, които се стичаха по ръцете ми.

Горещите ѝ сълзи разтапяха маслото и образуваха криви вадички по лицето ѝ, а тъмният прах за почерняне на клепачи се бе размазал около подпухналите ѝ очи.

Изтичах до кухнята и донесох една кърпа, сапун и малко топла вода. „Нека да измия грима ти“ — казах ѝ нежно аз и започнах да трия жълтото масло с мократа кухненска кърпа. Тя седеше тихо, докато обирах намазаното по лицето ѝ, а след това леко натърка кожата си със сапун и вода. Погледна ме и каза със затруднение:

— Баща ми го застреля и след това гръмна и себе си.

— Кого застреля? — попитах аз.

— Баща му! Той не знаеше. Искал от тях да казват „селям“ това, „селям“ онова, но той отказал. Бащата на моя Хита — оплете думите

тя.

Лицето ѝ беше почистено и цялото зачервено, когато я попитах:

— Искаш ли да си починеш?

— Младоженката ще се оттегли в спалнята си. Чарлз, можеш да целунеш булката.

Прехвърлих ръката ѝ през рамото си и така я помъкнах нагоре по стълбите, беше отпусната като черната парцалена кукла, която дойката ѝ беше направила. Тя се пхна под мръсния бял юрган. Обърнах главата ѝ на една страна, отворих устата ѝ и казах:

— Лека нощ, младоженке.

Тя въздъхна и заспа на мига.

Изтичах долу и поставих капачето на сребърната кутийка, забърсах я, а след това забърсах и тъмното масло по дивана и масичката за кафе. Отворих всички прозорци и врати, излях останалото вино в мивката и измих таблата и мръсните чаши.

Седнах на креслото на Лиз и прочетох писмото от Хита, което намерих смачкано на пода:

*С месеци мечтах за деня, в който ще натъркам
тялото си с твоето масло, Елизабет. Смесих стрита
кора от сандалово дърво, куркума и масло в една купа,
докато внимателно изреждах имената на твоето и
моего семейство. Свалих дрехите си и натрих гърдите си,
гърба и ръцете, устните, пръстите и краката с маслото,
докато кожата ми пожълтя и стана мека. Седях и чаках
потта и кръвта ми да попият в маслото, а след това го
изстъргах и го сложих в тази сребърна кутия, добавих
още масло и го смесих, докато се превърна във фин
мехлем, който запазих за големия ден, в който ще
натриеш деликатната си бяла кожа с него и тя ще стане
тъмножълта, до деня, в който ще станеш моя.*

[1] Добро духче от детска анимационна поредица. — Б.пр. ↑

ЛИМОНИ И МАЙМУНИ

Ароматът на борово масло за баня навяваше обещания за симпатичен богат мъж, застанал в градината под прозореца ми. Под влияние на изпаренията от концентрирания билков екстракт, забравих, че нямам прозорец, който да гледа към градина. Протегнах тялото си под топлите водни струи и се отпуснах. От цялото това стоене наведена, за да шия, гладя и да зареждам съдомиялната машина, вратът и раменете ми се бяха схванали. Скоро щях да навърша тридесет и две, щях да съм сгърбена, с посивели коси и чужда. Скоро щях да се моля на Садиг да ме вземе за жена и с радост щях да пращам по двеста паунда на месец на съпругата му в Пакистан. Едно лице, сякаш направено от разтопен восък, ме погледна от индийското огледало. Стегнах презрамките на сутиена си, сложих си черната дантелена блуза, която бях купила от благотворителния базар и след това преправих, и една дълга бродирана черна пола, която някога беше на Парвин. Един ден в общежитието тя просто полудя и нахвърля целия си гардероб по пода.

— Вече не мога да ги понасям. Вземи това и това. Всичките ги вземи! Така и не съм обувала черните обувки на нисък ток, които стоят увити в мека хартия, пъхнати сред зимните пуловери. Купих ги като прищявка и осъзнах, че в тази страна само възрастните жени носят удобни обувки.

Копнеех за износените бабини плоски обувки от зелена гума. „Стъпвам в потоците, в локвите и по сухата земя и са качествени. Баща ти е така добър да ми купува по два чифта в годината, когато ходи в столицата — всеки по за динар“ — казваше тя.

Излизайки от къщата, обула обувките с високи остри токчета, дочух Лиз да шепне по телефона: „Има повече пари. Купува пресен пълнозърнест хляб и чай «Ърл Грей», Сали сигурно се чука за пари“.

Седнах на една от пейките пред ресторант „Уотър Фронт“, където сервираха пицата под капак, и изпих диетичната си кола. Новопостроените апартаменти с изглед към реката изглеждаха все още празни. В тях нямаше никой, никой не можеше да си ги позволи. Подобно на захарни къщички с покриви от бисквити, те изглеждаха светли и лъскави, но много лесно можеха да бъдат смачкани и разрушени. Брегът на реката бе пълен с хора — млади италианци, които учеха английски, испански девойки, дошли на туризъм, студенти американци, местните скинари, които водеха големи черни кучета и които бяха облечени в нарязани черни якета и фланелки с британското знаме. Гледах как туристическият ферибот пренася хора през реката от единия до другия ѝ бряг, а светлините му се носят по водата и чезнат от време на време.

Внезапно фините косъмчета на врата ми се изправиха. Познавах този полъх. Тя беше някъде там, плачеше и търсеше място къде да закрепим краката си. Познавах този полъх. Изведнъж по мен пробягнаха тръпки, наведох се напред, все едно вървах през вятър, и обхванах възбудените зърна на гърдите си с ръце. Мускулите, свързващи ребрата ми между гърдите, се изопнаха, и пак се свиха, сякаш потъвах. Давех се. Тъмната и коса беше залепнала по скалпа, мекото ѝ коремче се беше издуло, а крачката ѝ бяха слаби и тънички. Госпожа Ламаа я шляпна по дупето, тя си пое въздух ѝ изплака. Преброих пръстчетата на всяка ръка: едно, две, три, четири, пет. Преброих и пръстчетата на крачетата: едно, две, три, четири, пет. Меките ѝ пръстчета се обвиха около показалеца ми, подобно на нежна лоза, която току-що се разлиства. Секунди преди меките ѝ устенца да докоснат гръдта ми, дойде Наима и ми я грабна. Уви я в едно одеяло и бързо излезе. Тя беше гладна, а гърдите ми преливаха от мляко. Започнах да вия на прозореца с решетките. Останалите затворнички ме възпиха да не се блъскам в стената. Когато се свестих, Нора и госпожа Ламаа ме държаха. „Така е за добро, любов. За добро е“.

Краката ми бяха целите в засъхнала кръв, а коремът ми лепнеше от мляко и сълзи.

Дори охранителите в „Дансърс“ бяха на средна възраст. Платих четири паунда и влязох. Погледнах отражението си в дългото огледало

на входа — косата ми беше щръкнала, лицето ми лъщеше от пот, а полата ми бе омачкана. Отметнах косата си назад и влязох в полупразния клуб. Почувствах, че събрах погледите върху себе си — рентгенови очи, които можеха да видят всичко, включително срамното ми минало. Бързо отидох на бара, поръчах две диетични коли, за да си спестя разкарването, и отидох да седна на една от масите в ъгъла. Бях на нещо като подиум, обкръжена от дървен парапет, така че се чувствах сякаш съм седнала на някое булевардно кафене и наблюдавам минувачите. Огледалните дискотечни топки отразяваха червени и зелени светлини и ги разпиляваха по целия празен дансинг. Имаше само две блондинки на средна възраст, облечени в тесни бели поли, които танцуваха около дамските си чанти. Бяха хванали лактите си с една ръка, а със свободната описваха въртеливи движения във въздуха и точно в мига, в който вече щяха да полетят, бързо подмятане на десния крак във въздуха ги връщаше отново на пода. Разпознавах на мига затъващите жени като мен.

Представих си как съм застанала там, в средата на стария дансинг, и поклащам бедра в ритъма на самотен барабан.

— Откъде си? — попита ме млад мъж с английска тениска и черни панталони, излъскани от прекалено много гладене.

Приличаше на футболен запалняк, затова му отговорих:

— Не говоря английския.

Той ме погледна с големите си сини очи и каза:

— Хайде де, говориш английски.

— Не, не говоря.

— Откъде си? Барселона? Бил съм в Барселона. Италианка, нали?

Не му отговорих.

— Знам защо не отговаряш — защото си от Аржентина — каза той и си тръгна.

Ако му бях казала, че съм арабка, сигурно щеше да бяга още по-бързо — бедуинка от село, наречено Хима, чиято кръв беше пролята от племето ѝ за всеки скитник, който пожелаеше да я изпие. Изправих гръбнак, глътнах корема си и затворих уста. Подобно на ключов свидетел на престъпление на мафията, аз промених името, адреса, миналото си и дори смених държавата, за да изтрия следите си.

Гуен каза, че е много важно да можеш да проследиш родословното си дърво назад през поколенията. Корените му те държат здраво на земята, всеки трябва да приема и да се гордее с това, което е. Когато я попитах за нейния баща, тя се опита да сглоби историята на семейството си.

— Някога баща ми се преместил в Мертър Тъдфил и учил за заместник-директор в мините. Отказал се от тази си идея и знам, че за известен период се преместил в Увърхемптън. По онова време бил гребец, играел ръгби и между другото се записал в армията. През 1912-а отишъл да работи близо до Йоханесбург в Южна Африка, където бе заместник-главен инженер на първите железодобивни и стоманени предприятия в района. Сега са собственост на „Квернер“.

От една муселинова кърпичка Гуен извади сиво парче метал, потърка го леко и каза:

— Това тук е една малка част от първия стоманен блок — около три инча дълга и с дебелина около осмина от инча. На едната страна на парчето е изписано ОСК, *Обединена стоманена корпорация*, мисля, *Блок номер 1*, а от другата му страна е датата, на която е отлято — 1/9/13. Това е парче от оригиналния първи блок лята стомана, който бе разрязан веднага след отливането. Всички големци бяха там и гледаха — каза тя и си наля още чай във фината порцеланова чаша с филигранно изрисувани английски рози от едната страна. Това бе специален ден. — Гуен споделяше безграничната любов към баща си с мен.

В „Дансърс“ един тъмнокос мъж на средна възраст и с бирено коремче седеше в ъгъла, пиеше бавно питието си и ме наблюдаваше. Жените се опитваха да го заговорят, но той внимателно ги отпращаше. Приблужи се към мен: „Искате ли да танцуваме?“. Не трябваше да се отказва на подобно предложение, дошло от прилично изглеждащ мъж със здрави удобни обувки и чиста бяла риза, вероятно учител в общообразователно училище.

Поколебах се и накрая отговорих:

— Изморена съм, съжалявам.

Чайките тази сутрин приличаха на пухкави бели облаци, които се носеха над зелената равнина, някои отлитаха от ятото, а други стояха близо до своето племе, трети бързо се гмуркаха във водите, а четвърти просто стояха накацали по дърветата и наблюдаваха танците във въздуха, сякаш те самите нямаха същите бели пера и криле.

Миризма на бира и никотин изпълни вече претъпкания клуб.

— Дай ми целувка, кучко — изкрещя някакъв мъж.

— Начукай го на майка си — отговори му тя.

Мъжът на дансинга, който цяла вечер задяваше жените и те го отрязваха, беше разкопчал панталоните си и се дупеше на танцуващите със своите долни гащи с цветовете на английското знаме.

Тъкмо приключвах второто си питие, когато красив, добре облечен тъмнокос мъж се изправи точно пред мен и ми намигна, за да отида с него. Представих си как се любя с този италианец водопроводчик на кожената седалка на жълтата му спортна кола. А когато всичко свършеше, той щеше да се срещне, да закопчае ципа на панталоните си и копчетата на ризата си и да каже: „Трябва да бягам. Жена ми ще ме убие!“. Искаше ми се да го последвам, да се държа човешки, да се предам, но Салма и Сали отказаха да се помръднат от мястото си, да тичат подир него и да го търсят. Аз бях затворничка, емигрантка, боклук, а свалка за една нощ с водопроводчик бе повече, отколкото заслужавах. Ако бях на тяхно място, не бих допуснала себе си в техните чисти и приятно ухаещи домове. Сеех зараза и всичко, до което се докоснех, се превръщаше в черен катран. Гадеше ми се от гледката как мъж и жена, които до преди миг бяха напълно непознати, сега се целуваха с език. Сигурно беше от цялата тази кола, която изпих на почти празен стомах. Ако някой беше дошъл при мен като във викторианските драми, за да ме попита: „Желаете ли да излезем за малко на свеж въздух?“, аз бих отговорила с „Да“. Изсмуках кубчетата лед, обвих се в черния шал на майка ми и излязох от облака дим. Въздухът в ранната утрин навън бе студен, но силната миризма на бира бавно бе погълната от аромата на пържена храна.

Седях на пейката, вдишвах аромата на фалафелите, пържещи се в цвъртящото олио, и слушах разговор на арабски. На заден фон се чуваха някакви стари френски песни.

— Ясин, защo ми се случи това? — попита старецът.

— Късмет, чoвече, съдба — отговори младият.

— Защо трябваше да бъде моят син, я раби? — попита отново възрастният.

— Аллах подлага на изпитания истински вярващите — отвърна му Ясин.

— Амин — каза старецът.

— А и той е още млад и може да го надрасне — каза отново Ясин.

— Във войната за освобождение на Алжир аз се присъединих към Съпротивата. Изритахме французите от страната. Загубихме милиони хора, а сега европейските копелета поискаха сина ми. Щом вече не е арабин, вече не е човек.

Мъжът хвърли нова порция фалафели в тигана. Ароматът на смачкан нахут, чесън и магданоз, оваляни на топка и пуснати в горещото олио, отново долетя до носа ми.

— Виновна е майка му — англичанка. Тя му връзваше косата с панделки и му обличаше момичешки „дрехи“ — каза старецът.

— Тя само го е разглезила. Арабските майки са още по-зле — отговори Ясин.

— Той не ми е син и не искам повече да го виждам — заключи старецът.

— Той ти е единствен син. Не мисли така!

Наострих уши и подсмръкнах.

— Ще се разведе с онази кучка, ще го направя — каза старият.

— Спокойно, приятелю, спокойно — каза Ясин.

— Я какви големи мустаци си засукал, Мохамед! — извика някакъв английски младеж от отсрещната страна на улицата.

— Не ги слушай! Мустакът ти отива — каза Ясин.

— Чупката, английски надувки! Махай се, педераст такъв! Махайте се, тиквени глави! — изкрещя старецът.

— Кръвното ти, Хаджи, я 'айшак — каза Ясин.

Миризмата на стрит кимион, черен пипер и кориандър изпълни натоварената главна улица. Пияни млади мъже и жени се прибираха по домовете си с олюляващи се походки под светлината на ранната утрин. В далечината се чуваше гугукане на гълъби и вой на сирени. Изпълних

дробовете си с аромата на дома, пристегнах майчиния шал около врата си, станах и се слях с тълпата, която слизаше по хълма.

— Не съм те виждала от векове, никаква не се обаждаш — каза Парвин.

Със своите лешникови очи, дълга черна права коса, право отрязания бретон и тъмната лъскава кожа, Парвин приличаше на модел, облечена в своите бледоморави шалвари и туника и белите маратонки. Прегърнахме се и се целунахме по бузите, както правехме обикновено.

— Изглеждаш прекрасно — казах засрамено аз.

— И ти самата не изглеждаш зле — каза тя, вгледана в лицето ми за „признаци на параноя“, както тя ги наричаше. Усмихна се, когато не откри такива.

Настояваше да ме черпи обяд:

— Сигурна ли си, че не искаш десерт?

— Ще взема лимонов кейк — казах аз с благодарност.

Тя плати и двата обяда и занесохме таблите на горния етаж, където седнахме сред огромните пластмасови растения.

Парвин ме погледна.

— Ти си ми шаферка и затова искам да бъдеш там по-рано и да ми помогнеш да се облека — каза тя, дъвчейки бързо салатата си.

— По кое време? — попитах я аз.

— Ако можеш да дойдеш към десет сутринта, ще е страхотно. Не се обличай. Донеси си всичко и ще се облечем заедно. А, между другото, шаферките се обличат в каквото и да е, стига да е лилаво.

Бавно и внимателно ядях лимоновия кейк.

— Парвин, щастлива ли си?

— Да.

Ароматът на свежа лимонена кора ми напомняше за лимоновите плантации в полите на нашето село. През пролетта, когато дърветата цъфнат и заприличат на накипрени булки, вятърът довяваше силен аромат, който се впива право в сърцето.

— Ами семейството ти?

Никога повече не видях Парвин да плаче след онази нощ в общежитието. Сълзите ѝ не бяха за пред хората, както казваше самата

тя.

— Какво за тях?

— Ще дойдат ли на сватбата?

— Те не знаят къде съм — каза тя и си бодна с вилицата от салатата с моркови.

— Ами ако разберат за Марк и сватбата?

— Тогава ще е прекалено късно.

Ако не познавах Парвин, щях да си кажа, че е напълно спокойна, но тя сведе мигли, за да скрие очите си, и наведе глава, така че бретонът ѝ покри почти цялото ѝ лице, и се заигра със салфетката, като я сгъваше и разгъваше.

— Нали си казала на Марк за семейството ти?

— Да, а той ще каже на своето, че нашите са в Пакистан и не могат да дойдат на сватбата.

— Защо не се опиташ да се разбереш с тях?

— Мисля си за това всеки ден. Те няма да го одобрят. Въпреки че той се съгласи да приеме исляма, за да се успокоя, все още е бял англичанин.

— Може и да го одобрят, ако е мюсюлманин — казах аз.

— *Веднъж християнин — завинаги християнин* — каза тя, сгъвайки отново салфетката си.

— Добрите пакистански мъже не се катерят по дърветата — казах аз.

— Имаш предвид „не растат“ — поправи ме тя.

И двете се засмяхме.

Докато хапвах последното парченце от лимоновия кейк, се замислих, че всъщност истинските маймуни сме аз и Парвин, добри сме в катеренето по дърветата без чужда помощ и после слизаме от тях просто ей така. Протегнах ръка над масата, покрита с бяла покривка, и хванах елегантната ръка на приятелката си.

— Не се притеснявай! Сватбата ще бъде чудесна.

След работа бързо отидох у Гуен, която сигурно беше в кухнята, когато позвъних на вратата ѝ. Чувах я как с мъка идва към входа. Отвори ми и бледото ѝ лице се засмя.

— Здравей, Гуен, изглеждаш бледа — казах аз и я целунах по двете бузи.

— Тези крака ще ме уморят. Трябва да поотслабна — каза тя и прокара ръка по късо подстриганата си посивяла коса.

Прегърнах я и казах, че ѝ трябва повече упражнения.

— Какво ще кажеш да се поразходим сега?

Все още беше рано и слънцето леко се подаваше иззад облаците. Тя облече якето си, сложи си шал на цветя и се пребори с връзването на обувките. Не ѝ предложих помощ — щеше да се обиди. Тръгнахме надолу по пътя.

— Когато имаш артрит, течността, която смазва ставите, се износва и костите започват да се трият една в друга — каза тя. Болката беше изписана на лицето ѝ, но тя продължи да върви. — Но ако спра да се движа, ще остана инвалид.

Хванах ръката ѝ и се опитах да я окуража да се опре на мен. Тя я измъкна и продължи да се подпира на бастуна си. Челото ѝ се беше изпотило, докато стигнем до първата пейка край реката. Гуен въздъхна с облекчение, че най-накрая ще седнем.

— Я кажи, какъв е проблемът? — попита ме направо тя.

— Парвин ме помоли да ѝ бъда шаферка, но нямам лилава рокля. Между другото, не е поканила семейството си.

— Е, и?

— Трябваше да помоли някоя от приятелките си в универсалния магазин. Те щяха да знаят какво да правят.

Гуен чертаеше линии с бастуна си по тревата. Погледна ме с отслабващите си очи и каза със заповеден тон:

— Време е да се стегнеш. А) Нейното семейство не е твое и от нея си зависи дали да ги покани или не; Б) Поканила е теб и никоя друга, за да ѝ бъдеш шаферка, и В) Имам стара лилавоморава рокля, която съм обличала само веднъж преди четиридесет години на сватбата на сестра ми. Не е по последна мода, но можеш да си я преправиш както ти харесва — каза тя и се загледа в реката.

— Наистина ли? Страхотно, страхотно! — казах аз.

Лебедите танцуваха валс в реката, сякаш на този свят нямаше никаква несправедливост. Погледнах изпотеното лице на Гуен, късата ѝ сива коса, пълното ѝ тяло и подпухналите крака, изпънати на тревата, и намразих сина ѝ Майкъл за това, че не идва да я вижда.

Шахла щеше да каже: „Даваш месо на този, който няма зъби, и подаряваш обици на някой, чиито уши не са пробити“. Изправих се, извадих бамбуковата флейта и изсвирих мелодията, която бях свирила толкова много пъти, докато седях на брега на реката и се наслаждавах на залеза. Опитах се да пресъздам грациозните движения на лебедите, да предам откъслечните крясъци на чайките и звука на течащата вода. Стоях пред Гуен, сякаш на представление, изправена пред самата Нейно Величество кралица Елизабет. Когато получавах гражданството си, ставайки британски гражданин, трябваше да се закълна във вярност на кралицата и нейните потомци. Гуен беше моята кралица, затова, когато свърших, поклонът ми беше за нея.

Тя изпляска с ръце и се засмя.

— Знаеш как се свири на това нещо! Никога не си ми казвала — каза тя.

— Сега вече знаеш — усмихнах ѝ се аз.

— Да, сега вече знам — засмя се и тя.

Макс забеляза угрижената ми физиономия и попита:

— Какво не е наред пък сега?

— Парвин ще се жени и иска да ѝ бъде шаферка.

Той ме удостои с един поглед, който изразяваше: „Ще ми се и ти да се омъжиш скоро“, и каза:

— Това е хубаво.

— Те са елегантно семейство, а аз не знам какво да правя — казах аз.

Той изплю няколко топлийки, попипа с пръсти влажния перчем на главата си, за да се увери, че е на мястото си, и каза:

— Каквото и да правиш, не я замеряй с обувки. Племенницата ми била поканена на сватбата на своя приятелка от университета. Сещаш се, били „тра-ла-ла“ — хора, коне и състезания с лодки. И гламавата негодница, като видяла цялото онова безплатно пиене, започнала да се налива. Първо шери и шампанско, после бира, вино, портвайн и уиски, докато не изтряскала цялата вечеря от пет ястия върху шифонената рокля на майката на булката — разкиска се Макс. — Чакай, нататък е още по-зле, тъпачката била отишла на сватбата само за да си намери богат съпруг! — смееше се той.

Това, което той не знаеше, бе, че никога не бях близвала алкохол. Бях проклета мюсюлманка. Но какво щеше да стане, ако толкова се притесня, че повърна на пода?

— Ако са от надутите, говори с тях за времето, казвай „мадам“ на майка му и всичко ще бъде наред. Между другото, не се тревожа много за теб, защото много малко от тях ще бъдат трезви. Ако си спомняш как е минала една сватба, значи е било много зле — каза Макс.

* * *

Роклята на Гуен — преправена, дадена на химическо чистене и увита в найлон, шумолеше при всеки полъх. Увесих закачалката на вратата на стария гардероб, да не се мачка и да мога да я гледам преди лягане. Беше бледоморава на цвят, без презрамки и обгръщаше фигурата, имаше бюстие във формата на сърце и широк жоржетен топ в лилаво с дълги ръкави и висока яка. Голяма магнолия, направена от бледоморавия сатен и лилавия шифон, бе закрепена от едната страна на яката. Скъсих сатенената пола до под коляното, свих я малко на гърба и оставих широкия топ както си беше. Бе просто прекрасна. Отворих куфара, който стоеше върху гардероба, и за пръв път от месеци извадих бялата рокличка на Лайла. Бях прекарала часове, правейки тази бебешка дрешка, часове да си представям как би изглеждала водна лилия в светла нощ — една истинска Лайла. Опитах се да придам на рокличката формата на лилия — искаше ми се животът на тази, която я носи, да бъде по-бял и по-щастлив от моя. Зигзагообразният подгъв, якичката с форма на цвете, малките розоподобни джобчета, миниатюрните буфан ръкавчета — всичко носеше пожелание за добро. Повдигнах найлоновото покривало на роклята на Гуен, смъкнах ръкавите на топа от закачалката, окачих на тяхно място рокличката на Лайла и отново закачих отгоре бледоморавата рокля и лилавия топ. Прекарах металната кука на закачалката през дупката на найлона и така закачих двете рокли на края на гардероба. Финият бледоморав сатен и няколкото перли, пришити за якичката на нейната рокличка, заедно проблясваха в тъмнината.

* * *

Лиз бе прикована на легло. Коремът ѝ бе подут, ръцете — посинели и натъртени, а и изглеждаше бледа като старите тапети. Стоплих малко супа от консерва, нарязох хляб, поставих внимателно всичко на голяма табла и ѝ го занесох в спалнята. Почуках на вратата и тя каза:

— Влез, дойке.

Оставих внимателно таблата на нощното ѝ шкафче и забелязах, че черно-бялата сватбена снимка с изящната сребърна рамка не се вижда никъде.

Тя все още носеше същото изпоцапано бяло памучно бельо. Изправих я и сложих възглавниците зад гърба ѝ. Сребърната кутийка с отвратителния крем беше под възглавницата ѝ. Тя погледна нагоре към мен и се усмихна. Жълтото от маслото, което изстъргах от лицето ѝ, се бе просмукало в бялото на очите ѝ. Поставих таблата в скута ѝ и пригладих мръсната завивка. С треперещи пръсти тя хвана лъжицата и се опита да гребне малко супа. След няколко опита се предаде и остави лъжицата, затова седнах на леглото до нея и започнах да я храня като дете. Тя преглъщаше трудно, погледна нагоре и попита:

— Хита прави ли кокосови ладии, дойке?

— Да, Лиз — отговорих ѝ аз.

Тя изяде половината супа и изтощена се пъкна обратно под завивката. Погалих с ръка посивялата ѝ права коса и казах:

— Искаш ли да се свържа с някого? Да се обадя ли на племенницата ти?

— Къде е Чарлс? — попита тя. — Все още ли е в провинцията?

— Да, госпожо — отговорих ѝ аз.

* * *

— Тичай, тичай, също — изкрещя Садиг от другия край на улицата, — къде отиваш? На борсата? Цената на акциите ти пада?

— Добро утро и на тебе, Садиг — извиках му аз в отговор.

— Или сигурно отиваш при приятеля си англичанин?

— Нямам приятел англичанин, аз съм мюсюлманка — отвърнах аз.

— Всички черни имат приятели англичани. Мюсюлмани сте само за да се наречете такива — каза той.

— Има мюсюлмани и мюсюлмани — казах аз.

— Има само един ислям — бе неговият отговор.

Пресякох улицата и отидох при него на тротоара пред магазина.

— Какво искаш да направя, за да ти докажа, че съм мюсюлманка? Да се моля по пет пъти на ден пред прага ти? — попитах аз.

— Това би било добре, също — каза той и се разкиска.

— Харесвам новата ти прическа, прилича на петльов гребен — подразних го аз.

Той помръдна брадата си наляво-надясно и каза:

— Не се прави на умница, също. Задето веднъж си пресякла на тротоара пред университета, няма да те направят професор — каза той и посочи към хълма.

— Как са жената и децата? — попитах го аз.

— Добре, както може да се предположи. Не е хубаво, дето сме разделени — каза той.

Хванах дясната му ръка и след малко я пуснах.

Той притисна с показалци тъглчетата на очите си, усмихна се и каза:

— Боли ме стомахът. Ям прекалено много хамбургери и харесвам лютото.

— Фалафелите не са много добри за здравето ти — казах аз и се усмихнах.

— Може да опитам — каза той, намигна ми, поклати глава и прокара пръсти през намазаната си с гел коса, като развали внимателно направения да стърчи нагоре бретон.

РУБИНИ И СУХАР

Лицето на Парвин, перлите с форма на сълзи по края на ниско изрязаната накъдрена яка на кремата ѝ сатенена рокля и камъните и перлите, вградени в кристалните листа и цветя на тиарата ѝ, блестяха под слабата светлина на залязващото слънце. Тъмна, царствена и спокойна в своята тясна рокля, тя държеше голям нож заедно с Марк, готови да разрежат тортата. Той ѝ каза нещо. Тя се усмихна, погледна нагоре и го целуна по бузата. Родителите му, сестрите му Сара и Джени, роднини и млади приятели ги насърчаваха с викове, а те преброиха до три и с едно движение разделиха сладкиша на две, като развалиха танцуващата двойка младоженец и булка, направени от лилава разтопена захар. Лелята с огромната червена шапка с бели цветя каза: „Сама съм я правила. Парвин избра цветовете. Сигурно това е цветът на полята в Пакистан“.

— Не ставай смешна. Тя е англичанка — каза майката на Марк.

По-рано майка му потискаше сълзите си, когато служителят по гражданското състояние прочете едно стихотворение на Джибран^[1], което Парвин бе избрала за случая.

ЗА ЖЕЛАНИЯТА И ПОТРЕБНОСТИТЕ

*Да се разтопиш и да потечеш като поток,
който пее песента си на нощта.
Да познаваш болката от прекалено много нежност.
Да бъдеш ранен от собственото си разбиране за
любовта;
Да си готов с радост и желание да пожертваш
кръвта си.
Да се събудиш на зазоряване с окрилено сърце...*

Парвин ме погледна изпод воала и се усмихна. Сведох поглед, поех си дъх, събрах смелост и едва тогава вдигнах очи и също ѝ се усмихнах. Тя ме целуна и по двете бузи, както обикновено, и тръгна до Марк, хванала лявата му ръка. Куката бе притисната нежно до гърба ѝ, докато вървеше към украсената спортна кола, чакаща отвън. Двамата ни помахаха и отпрашиха с гръм и трясък към живота си на младоженци. Зачервеното лице на майката на Марк светеше под слабата светлина на залеза. „Толкова съм щастлива, че той откри щастието след всичко, през което премина“ — каза тя и забърса лицето си с бродирана кърпичка.

Очите ми се пълнеха със сълзи и за да не заплача, казах:

— Госпожо, залезът е великолепен!

Останала без думи, тя кимна с глава и стисна ръката ми.

Тя бе смарагд, тюркоаз, обкован в сребро, диплеща се индийска коприна, свежи зърна кафе, счукани в хаванче от сандалово дърво, акациев мед в чист стъклен буркан, аромат на куркума, перла в оцветена мидена черупка, единствен стрък жасмин, останала сама там, високо вдигнала глава, без нищо да може да я нарани, освен изкуствената му ръка.

Само пред входа на Рийд Хол се виждаше бледа светлина, останалото пространство беше тъмно, с изключение на няколкото слаби електрически лампи, които очертаваха пътя към университета. Дълго седях на стълбите, докато стана тъмно като в рог, и там опитах първата през живота си чаша шампанско на празен стомах. Историята на Макс за племенницата му ме отказа; от храната, а и си мислех, че ако ще повръщам, по-малкото зло ще е, ако в него няма парченца храна. „Проклет да е, който носи, пие и продава алкохол“ — чувах сякаш гласа на баща си. Ръката ми трепереше, докато поднасях забранената напитка към устните си. Бяха изминали почти двадесет години, откакто ги бях видяла за последен път. Бях само аз сред тъмните призрачни дървета, огромното небе без луна и флейтата. Изсвирих една носталгична мелодия, която раняваше сърцето. Тази гримирана жена със смирения глас, облечена в сатен и жоржет, не бях

аз. Нямах нищо общо с тази сграда от деветнайсети век, с плътните, равно окосени морави, с широките каменни стълби, с голите статуи и старите дървета. Аз бях пастирка, която под безоблачното небе водеше стадото си към оскъдни ливади, която плачеше винаги, когато ѝ се плаче, която изригваше обувките си всеки път, когато ѝ се доцеше да походи боса, и която плевеше и правеше любов като вихрушка. Затичах се босонога по моравата, свирех на флейтата и танцувах, докато паднах по лице, търкулнах се по хълма, после се изкачих обратно, пеех с пълен глас: „Всяка твоя стъпка, всеки кейк, който разчупваш, всяка глътка, която отпиваш“. Отново се озовах по лице и започнах да плача, сякаш невидим джин бе излязъл от бутилката си. Баба Шахла в такива моменти погалваше косите ми и казваше: „Прибери джина на сълзите обратно в лампата му, цвете мое. Сълзите ти са скъпи като бисери“. Седях на тревата и плачех. Свитият ми гръбнак се тресеше конвулсивно, бях навела глава, зъбите ми тракаха, стомахът ми се свиваше, а ръцете и краката ми трепереха. Залюлях се напред-назад в ритъма на погребалната песен на баба. „Къде е гробът? Къде е камата му? Донесете ми кичур от косата му!“ — оплакваше тя, когато научи, че баща ѝ е починал, загребваше пясък с ръце и го посипваше по главата и тялото си. Беше като облак прах, почернен в центъра. „Къде е дъщеря ми? Жива ли е, или мъртва? Очите ми жадуват за нейното лице? Ушите ми са вслушани дори само за един вик «мама», носят ми търси нейното ухание. Донесете ми одеялото, с което се е завивала, обувките, които е носила, кичур от косата ѝ!“ — пеех в плача си аз. Мъгляв облак, бледоморав в центъра.

Пресичайки някаква непозната река далеч от мястото, където живеях, забелязах в далечината коне, погледнах по-дълбоко в сенките и видях как дърветата се раздвижват. Чувах стъпки, които шумолят по сухи съчки и отронени парчета кора. Внезапно почувствах как някой ми диша във врата.

— Махмуд? — проплаках аз.

Гуен приглади престилката си, прибра крайчетата на късо подстриганата си коса зад ушите и каза:

— Той не знаел, че това са рубини, говоря за баща ми. Донесъл тези прашни камъни чак от Южна Африка и ги сложил в

работилницата си в градината, заедно с други дребни камъчета и парчета стомана. Един от приятелите му споменал, че са рубини и ги имал от някакъв миньор, като му дал няколко, които баща ми пхнал в джоба на зимното си палто и забравил за тях — чак докато пристигнал в Суонси.

Тя намаза с масло една кифличка, сложи я на чинийка и ми я подаде.

— Разбираш ли, забравил за тях, докато един ден, докато търсеше бинокъла си, не ги забелязал на полицата, скрити в една кафява кесийка. Подържал ги в ръка и решил да ги поостърже, за да види дали са наистина рубини, или просто груб камък от мините. Не могъл да открие нищо, което да прилича на рубин под слоевете сив камък. Той продължил да ги почиства, стърже и пили цял следобед, докато накрая му писнало и ги хвърлил всичките по земята. Чак по-късно разбрал, че рубините трябва да се шлифват по определен начин, за да се достигне до червената им сърцевина. Знаеш ли, Салма, той прекара по-късно години, търсейки рубини по пода на работилницата си, в бараката, в градината, навсякъде. Наблюдавах го от прозореца си как, коленичил, търси проклетите рубини.

Тя спря, за да си поеме дъх, пийна малко чай и каза:

— Няколко седмици преди да умре, намери един. Да, намери един необработен рубин.

Почувствах топлината на меко сако върху раменете си и погледнах нагоре. Видях познато лице, което обаче не можех да фокусирам.

— Махмуд? — изхлипах аз.

— Не. Аз съм, Джон — каза той и ме зави със сако си.

— Кой Джон? — попитах аз.

— Джон Робинсън. Доктор Робинсън — отговори той.

В този момент изведнъж мускулите на корема ми се свиха и повърнах върху краката му. Тресях се, останала без дъх, болна.

— Тоалетна — успях да промълвя аз.

Той хвана ръката ми през рамо, закрепил се и ме изправи. Почти щях да падна, когато най-накрая усетих земята под босите си крака. Той ми помогна да прекося ливадата, качихме се по стълбите пред

входа, влязохме и тръгнахме по коридора към дамската тоалетна. Стоях там объркана, докато той ми каза:

— Влизай!

Друг спазъм на гадене ме накара да изтичам в тоалетната, пъхнах главата си в нея и отново повърнах. Не си спомням колко дълго съм седяла там на студения, покрит с плочи, под, колко време, преди да чуя гласа му да ме вика:

— Сали! Сали! Добре ли си?

Помогнах си да се изправа с ръце върху тоалетната чиния. Когато най-накрая успях да отида до мивката, половината ми лице не се виждаше в огледалото, покрито със сухи листа, кал и трева, очите ми бяха червени и подпухнали, а косата ми висеше полувързана — полуразпусната по раменете ми. Роклята на Гуен цялата беше изцапана на зелени и кафяви ивици. Няколко пъти измих лицето си със сапун и вода, разпуснах косата си, сплетох я на плитка и жадно гълтах вода направо от мивката. Мигаща светлина заслепи дясното ми око. Пооправих се и бавно излязох навън.

Джон седеше на един от диваните и четеше вестник. Черната ми чанта, обувките и флейтата лежаха на пода. Той се изправи и каза:

— Добре ли си?

— Мисля, че е мигрена — казах аз.

— Горے има спални помещения. Мога да се обадя на дежурния портиер и да ти осигуря едно — каза той, сгъна вестника си и го пъкна обратно на стойката.

— Ключът от хотелската стая на Парвин е все още в мен. Тя искаше да й събере нещата.

— Можеш да останеш там до десет утре сутринта — каза той, хвана ме за ръка и ме поведе по стълбите, покрити с килим.

Отключих булчинската стая и той ми помогна да вляза, като остави чантата и обувките ми на пода. Леглото и двете кресла бяха покрити с блузи, джинси, гримове, ролкови парфюми, фиби, бельо и хавлиени кърпи. Сложих ръка на корема си и седнах на леглото. Гаденето отново се обаждаше.

— Ще изляза и ще ти донеса нещо за това — каза той и излезе набързо.

Свалих роклята на Гуен, за да видя дали е съсипана и как може да се поправи, облякох джинсите си и една тениска и легнах на

широкото легло. Джон се върна с табла, пълна с разни неща. Виждах половината му лице, зачервеното му око, козята брадичка и смъкнатите очила.

— Нося малко кисело мляко, билков чай, бутилка вода и таблетка за мигрената ви, мадам — каза той и остави таблата на нощното шкафче.

Прекалено много се срамувах, за да го погледна, затова продължих да се взирам в мастилените черти на картината с японката, окачена на стената. За свое учудване, изядох киселото мляко, изпих чая и взех яркорозовото хапче. Седнал на едно от креслата, той ме наблюдаваше как се храня.

— Да ти донеса ли нещо друго, Сали? — попита ме той.

— Салма — казах аз и се пъгнах под белия чаршаф и одеялото, обърнах се на другата страна и заспах.

— Баща ми се върна вкъщи през 1914-а заради политическата заплаха от Германия и бе първенец в кавалерията, но не го мобилизираха. Сложиха го да проектира първите танкове, а брат му Арчи работеше по изграждането им. Уинстън Чърчил дошъл да гледа първото им изпробване и чичо ми разменил гумените ботуши, които Чърчил бил обул за случая, със собствените си. Казват, че ги е показвал на хора, които са го питали за гумените ботуши на Чърчил! Не знам какво се е случило с истинските, но като го познавам, сигурно по-късно ги е продал! Към края на войната баща ми бе във военновъздушните сили и имам снимки на огромни товарни самолети, които превозват по-малки самолети, вързани под тях. По този начин се опитвали да направят така, че самолетите да прелитат над Германия, пренасяйки бомби, и все още да имат гориво, с което да се върнат обратно.

Гуен спря да разказва, изправи се и отиде в спалнята си, откъдето се върна с един черен чадър. Когато го отвори, се видя, че дръжката му е едно ръждясало и неравно парче метал.

— Ако искаш, вярвай, но това е част от истински военен самолет — каза ми тя.

Лиз не бе в състояние да ме подложи на кръстосан разпит. Бе все още в леглото си. Направих малко овесена каша и две чаши чай и занесох таблата горе в спалнята ѝ. Вътре беше по-разхвърляно и спарено откогато и да било. Мръсните ѝ дрехи бяха скупчени на пода, парче студена пица мухлясваше в една чиния, а тъмночервените петна по бежовия килим бяха засъхнали. Миришеше на прахоляк, лавандулов сапун, дезинфектант за зъбни протези и лекарства. Отместих настрана връзката писма и сребърната кутийка върху нощното ѝ шкафче и оставих таблата. Лиз се събуди, огледа се наоколо с пожълтелите си очи и каза, фъфлейки без зъбните си протези:

— Това е всичко. Благодаря ти.

— Мислех си, че може да закусим заедно — казах колебливо аз.

— Така ли? Сериозно? — попита тя, като възвръщаше предишната си същност.

— Сватбата беше прекрасна — казах аз, за да я изкуша.

Ивици кръв заплуваха в чашата с дезинфектант, когато тя бръкна, за да извади ченето си. Пъхна го в устата си, тракна със зъби, върза косата си и разтърка с ръце подпухналото си лице. След това се измъкна изпод белия бродиран юрган с къдрички, целия на жълти и бели петна, и погледна към купичката овесена каша. Сложих таблата на скута ѝ и тя започна да се храни.

Седях на ръба на огромното ѝ като за крал легло и ядях овесена каша.

— Как мина сватбата? — попита тя.

— Беше чудесна. Времето беше прекрасно, през цялото време грееше слънце — казах аз.

— Показаха ли ти чеиза и седемте сарита от шубея? — попита тя и отпи от чая.

— Какво е *шубея*? — попитах я аз.

— Там се слагат дрехите и бельото на булката. Ами младоженеца? Качиха ли го на сребърно столче, за да натрият лицето и ръцете му с нейното масло? — запита ме тя.

Грабна връзката писма, вързани с ластика, и каза:

— Татко все още ли се крие в библиотеката?

Оставих таблата на нощното шкафче, забърсах лицето ѝ с кухненската кърпа и ѝ казах:

— Сега трябва да си починеш.

— Не ми казвай какво да правя — съкрушено ми отвърна тя.

Носът на Нора кървеше, след като я бяха хранили насила. Беше петият ден от гладната ми стачка след раждането. Не бе останало нищо, за което да живея, затова започнах да се удрям силно по лицето, в корема, по краката. После падах от изтощение върху мръсния под и отказвах да докосна хляба и супата, които ми носеха и слагаха под носа всеки ден по обяд, докато Нора не се върна, олюлявайки се, в стаята след хранене насила. Наима и още една надзирателка я домъкнаха през металната врата и я хвърлиха на сламеника с изподрано лице и ръце, сополи, омесени с кръв, капеха от носа ѝ, а бяла течност лепнеше по устата ѝ. Лежеше със затворени очи.

Побутвайки ме с пръчката си, както аз побутвах магарето, Наима каза:

— Какво ще кажеш за нея сега? Мислиш ли, че още е на гладна стачка?

— Нее — прошепна Нора.

След като заключиха вратата, Нора отвори очи, усмихна ми се и промълви: „Яж, моля те“. Гласът ѝ бе едновременно сломен и силен, но в него имаше нещо страшно, сякаш се беше сблъсквала с бродещ таласъм. Изправих се, развързах вързоп с нещата си, прочетох отново майчиното писмо и погледнах през прозореца. Тя искаше да дойде да ме види, но баща ми и брат ми сигурно са ѝ забранили да излиза извън прага на къщата. Захапах сухото парче хляб. През мъглявата лунна светлина, идваща от зарешетения прозорец, се виждаше как дъвча вече мокрия и възсолена хляб. Лицето на Нора бе леко усмихнато, когато обърна главата си към стената.

Гледах как английското слънце залязва зад хълмовете, оставяйки след себе си бледа ивица светлина, която се носеше по реката, докосваше върховете на дърветата и грееше в косите на хората, разхождащи кучетата си по това време. Те се усмихваха и прошепваха поздравите си. Това бе спокойно пространство, покрито със зелена трева и диви цветя, а по бреговете растяха брези, кестени, дъбове и офики. Седнах в тревата на наклонения бряг, водата бягаше бързо по

течението си, опитах се да изсвиря една проста мелодия, която щеше да е в хармония със звука на водата, с лекия ветреца, който си играеше с косата ми, с лая на далечните кучета и цикадите, скрити във високата трева. Тази мелодия щеше да бъде за английската Сали, застанала изправена с високо вдигната глава и махаща с бялата си кърпичка на залязващото слънце. След това щях да изсвиря пастирската мелодия като довиждане за деня, целувка за слънцето и тъга, задето си е тръгнало. В мелодията имаше много тропот на нозе, скубане на коси и съдиране на дрехи — това беше за арабската Салма, седнала на земята, полюшваща напред-назад горната половина на тялото си и посипваща главата си с пепел. А последната мелодия бе за едно самотно дърво, нито на изток, нито на запад, за зехтин в стъклена лампа, за гукането на гълъбите, за бялото в тъмнината и тъмно то в бялото, за светлината там, където небето срещаше тъмните очертания на дърветата, за агнетата и хълмовете на края на света.

Мислех си за следващия час за консултации с д-р Робинсън... Джон. Да отида ли, или не. Дали да не се направя на болна, да си счупя ръката, или просто да кажа, че имам важен семеен повод, на който трябва да присъствам. Опитвах се да вникна в речника, използван във вечерните новини по Би Би Си 2: „от друга страна“, „следователно“, „въпреки факта, че вземането на заложенници се случва навсякъде по света, това е основен проблем в арабските страни“. Погледнах думите в речника, написах ги няколко пъти, за да ги запомня, и надрасках набързо речта си: „Мисля, че е време да ви кажа *довиждане* и да се насоча към друг преподавател. Все пак вие бяхте много добър с мен, помагахте ми, въпреки че сте северняк. От друга страна, мога да ви представя болнични и вие можете да продължите да сте ръководител на обучението ми. Но в случай че вече не ме уважавате, не бих могла да работя с вас, толкова съм тъжна и съкрушена, също така. А и не знам къде са заложенниците. Надявам се, да съм се изразила ясно.“

— Здравей, Макс — поздравих аз.

Той намести бифокалните си очила на носа, посочи една снимка и каза:

— Виж това — принцесата по бикини! Как, за бога, да я приемаме като част от кралското семейство сега?

Той искаше да пообсъжда с някого и аз се подчиних.

— И тя е жена. Човек като всички нас — казах аз.

— Като теб? Като мен? Не ставай смешна! Тя е от кралското семейство, носи синя кръв. Кълнем се във вярност към Бога и след това към тях.

— Така е — казах аз, опитвайки се да го успокоя.

— Гола! По дяволите — гола е! — каза той.

— Облечена е в бански костюм.

— И ти наричаш тези ивици ликра *бански*?

— Фотографите си врат носа навсякъде — казах аз. — Тя е искала просто да прекара почивката си на тихо място, това е.

Разговорите ни винаги приключваха по един и същи начин — или със: „Сал, дълъг път имаш да извървиш още“, или „Сали, много имаш още да учиш“, но този път беше: „Сал, нищо не знаеш за нас, англичаните, нали? Как се чувстваме, когато сме видели принцесата си гола във вестника“.

Винаги му доставях удоволствието да се предам пред логиката му.

— Предполагам, че не.

— Не те обвинявам изобщо, ти си чужденка — каза той и си запали цигара.

Д-р Робинсън... Джон ме изгледа, застанала там в широките си панталони, старата тениска и раницата, пълна с недояден обяд, сякаш бях паднала от Марс. Седнах, както ми нареди. Той се държеше професионално и изглеждаше сякаш никога не бях повръщала по крачолите на панталоните му и обувките, сякаш никога преди не беше галил косата ми, преди да заспя, сякаш никога не ми бе носил яркорозово хапче. Говореше ми, сякаш бях мравка, пъплеща по академичния му под. Проблемът при английския ми, усвоен от вечерната емисия новини, бе, че не можех да произнеса по-голямата част от думите. Опитах се да праметна езика си с „превъзходство“, но не можех и затова стоях там като глухоняма и слушах Джон да ми казва колко „неграмотно, опростено и субективно“ е писането ми,

сякаш есето се е написало само. Преглътнах трудно, за да се възпра да изрека някоя от нововъзприетите английски думи. Ако не бях неграмотна, нямаше да седя в кабинета му и да го слушам как разкъсва първото ми есе на части, въпреки че не знаех много за академичния стил или кризата със зложниците. Той продължаваше, без да спре. Гледайки хлъзгащите се надолу очила с форма на полумесеци, оплешивяващата му глава, сините му очи с фини червени венички, заострената му козя брадичка и бялата фланелка, аз казах:

— Сега трябва да вървя.

Грабнах есето, което той размахваше, и излязох.

— Все още ли искаш диплома? — извика той зад гърба ми, преди да затръшна вратата.

В пороя от обиди, който току-що ме беше засипал, забелязах, че непрекъснато се споменаваха проектът „Пилас“. Отидох при един от портиерите, който, като видя, че се приближавам, се направи, че сортира пощата.

— Здравейте — казах аз.

— Здравейте, госпожо — отговори ми той иззад плъзгащото се стъкло.

— Извинете, сър — казах аз, — какво представлява проектът „Пилас“?

— Насам, мис — каза той и ме поведе през един тъмен коридор, отвори една голяма врата и ме въведе в голяма, добре осветена стая, пълна с проблясващи компютърни монитори.

— Това ли е? — попитах аз.

— Това е, госпожо.

Онзи следобед нямаше много работа. Макс си приказваше с клиентките, а аз изпробвах спагети-бод на „новата високоскоростна цилиндрова шевна машина“. Внезапно той ме повика, използвайки арабското ми име в пълната му дължина, като наблегна на „а“-то накрая:

— Салмаа!

Едва не паднах от стола от изненада. Той ме държеше в задната стаичка и никога не ме викаше отпред в магазина, ако там имаше клиенти.

— Да, Макс — казах аз.

Той прокара ръка през намазаната си с гел коса, за да се увери, че е заметната през темето му, прочисти гласа си и каза с тон, сякаш изнасяше реч пред парламента:

— За да те наградя за годините добра работа, реших да ти дам десетте процента увеличение на заплатата, за които ме помоли.

Не можех да повярвам на ушите си и в същото време му се разсърдих, задето го съобщи пред мисис Смит от Кралските пощенски служби. До утре сутринта целият град щеше да е научил новината. „Макс е толкова мил, даде увеличение на черната си работничка“.

Знаех какво очаква Макс от мен, затова казах:

— Макс, винаги си бил толкова мил с мен. Много, много ти благодаря.

Мисис Смит сгъваше и разгъваше зеления си чадър с къдрички, напълно доволна от спектакъла. Макс от месеци се опитваше „да я привлече“.

Погледнах Макс с очи, изпълнени с благодарност. Вече беше разбрал, че съм сантиментална глупачка и че вземам нещата присърце. Единственият знак, че той приема благодарностите ми, бе потъркването на носа, вече добре го бях научила.

Вдишах пълната с нишесте за колосване пара, хванах дървената дръжка на тежката ютия и я плъзнах като лек ветреца по синьото сако, което лежеше на масата.

Мотото на Макс беше „вземам кеш, давам кеш“, така че в края на всеки месец той ми даваше връзка смачкани банкноти. Остави заплатата ми върху новата шевна машина, така че докато вземах плика с моето име отгоре, забелязах листовка на Британската национална партия, която лежеше на пода до стола му. Преглътнах тежко и се престорих, че не съм я видяла. Благодарих му и набързо излязох от магазина на чист въздух. „Не ставай глупава — повтарях на себе си, — мастило върху хартия не може да те нарани“. Макс не беше виновен, сигурно зет му я е оставил. Той вярваше, че всички чужденци трябва да бъдат натоварени на кораби „като банани, каквито всъщност са“ и стоварени на бреговете на Африка.

Когато се върнах вкъщи същата вечер, Лиз се беше пооправила. Обула ботуши за езда и бричове, тя се разхождаше като генерал из всекидневната. Яката на полото ѝ се бе свлякла надолу, бе вързала косата си с кожена лента и държеше бамбукова пръчка в ръка. След инцидента камшикът ѝ бе внимателно скрит между зимните ми пуловери в гардероба. Виждах колко красива трябва да е била в младостта си. Бели кръгове обграждаха синьото на очите ѝ, фина паяжина от едва забележими венички се простираше по бузите и носа ѝ, коремът ѝ изскачаше от тесните кремави панталони, а гърдите ѝ висяха плоски под синия пуловер. Носех посребрената табла за сандвичи в стил „Кралица Анна“, която току-що бях купила като сватбен подарък за Парвин. Когато ме видя да надничам през леко отворената врата, тя щракна с пръсти и извика:

— Момиче, донеси ми вечерята! Да, на тебе говоря. Не се преструвай, че не ме чуваш.

Не знаех какво да правя — дали да вляза във всекидневната и да се престоря на индийската слугиня на Лиз, или да ѝ кажа къде може да върви. Сигурно ѝ липсваха конете ѝ, чиито снимки бяха заели стените в началото на стълбището, сигурно ѝ липсваше Пешавар или където там беше живяла преди войната, сигурно ѝ липсваше и Хита, нейният любовник, липсваха ѝ баща ѝ и дори покойния ѝ съпруг Чарлс, но аз не можех да ѝ помогна. Ако се престорех на индийската ѝ слугиня, тя щеше да затъне още по-дълбоко в своя объркан от алкохолното опиянение свят. И за двете ни щеше да бъде по-лесно, ако го направех, но не можех и не трябваше. Оставих я долу да дава нареждания на измислени слуги и слугини и се качих в стаята си, за да опаковам подаръка за Парвин.

Въпреки че Парвин го бе нарекла *расист*, *сексист* и *свиня*, Макс ми даде работа, когато никой друг не искаше да ме вземе. Ако не бях отишла при него онази сутрин, щях да съм умряла от глад. Стоях отвън пред „Лордс Тейлърс“, пристъпвах от крак на крак и потривах ръце. С месеци репетирах как ще се кача по стълбите, ще почукам на вратата и ще кажа, че имам трудов опит от фирма в моята страна и че тъкмо съм се преместила в Екстър и си търся работа. Опитах се да запомня наизуст всички изречения, които ми трябваха на английски, така че

шефът да си помисли, че английският ми е добър. Избърсах лицето си в бродираната кърпичка, която пастор Махони ми беше подарил за Коледа, и се качих по стълбите. Коленете ми трепереха, затова се хванах за перилата. Стъклената врата изглеждаше замъглена. Отворих я и влязох. Същият човек, който ни беше изгонил двете с Парвин предния път, сега тропосваше, шиеше, говореше по телефона и смучеше цигарата си, всичко това едновременно. Спря, когато ме видя, че стоя пред него, пристъпвайки от крак на крак. Той попипа с ръка главата си и каза:

— Седни.

Седнах и се зазяпах в шевните машини. Как можех да му кажа, че имам опит, но единствената машина, на която съм шила, е един стар ръчен „Сингер“? Той затвори слушалката и ме погледна.

— Добро утро, много съжалявам, не си намерих работа — казах аз.

— Добро утро — отвърна ми той, посочи единствения стол и каза: — Ти си момичето с бялата рокля, нали?

— Спомняте ли си? — казах аз и се строполих на стола.

— Ти ли направи онази рокля? — жестикулирайки, попита той, като изговаряше думите бавно.

— Да — казах аз, притиснала дланите си между коленете.

— Знаеш ли как да шиеш подгъв?

— Всичките видове — отговорих аз.

Той ми хвърли чифт сиви панталони и ми каза да тропосам подгъва. Забърсах ръцете си, концентрирах се върху ръбовете от гладенето и започнах да шия. Направих го с кръстосан бод, който обикновено не се ползваше за подгъви, само за да му покажа, че имам опит. Той погледна треперещите ми ръце и поклати глава. Отне ми пет минути, за да се справя с единия крачол. Той погледна равния шев, огледа кръстосания конец, който държеше подгъва здраво на мястото му, и вдигна показалеца и средния си пръст под формата на буквата „V“, казвайки:

— Какво ще кажеш за два паунда и петдесет на час?

— Да — казах аз и кимнах.

— Наета си. Ела утре точно в осем сутринта — каза той и изчезна нагоре по стълбите.

Първоначално не можах да схвана какво каза, а след това осъзнах, че ми е предложил работата. Бях прекалено изтощена и гладна, за да се усмихна. Поклоних се с благодарност и излязох навън, преди да е променил мнението си.

* * *

Облякох чифт чисти джинси и една синя тениска и вързах косата си с лента. Сложих само малко крем и никакъв грим. След като се бях поупражнявала на стария компютър в офиса на Алън, бях малко по-уверена в цялата тази работа с ученето. Искях да покажа на д-р Робинсън... Джон, че не съм алкохоличка, не съм варварка, че родителите ми са ме възпитали добре там далеч в Хима и че нито той, нито дори папата могат да ме вбесят отново. Когато отворих вратата на кабинета му, той ми се усмихна с бледа усмивка и ме покани да седна. Сигурно вече му бях като бreme, поредната домакиня в Свободния университет. Усмихнах му се в отговор и го попитах направо:

— Какво ви харесва в книгата на Маргарет Атууд?

По свиването на устните му на една страна можех да позная, че съм успяла да го изненадам:

— Коя книга?

Англичаните бяха педантична раса, не като нас, ние оставяме повечето си изречения недовършени и се разбирахме по жестовете, наклона на главата, по избора на думите. *Приказките на слугинята*?

— Интересна книга, добре написана — каза той и потърка брадата си.

— Трябваше да ми препоръчате нея вместо „Жустин“. Беше много, много трудна. Наистина трудна.

Той се засмя така, сякаш бях дете, което разказва за деня, прекаран в цирка. Никога не ми го казваха, но повечето от тях се отнасяха с мен сякаш съм павиан, който се катери по дърветата. Гуен веднъж ми каза защо е така — защото прекалено често използвах „много“. „Няма нещо, което да е много, много хубаво“ — каза ми тя.

— Ти си много, много тъмна — бях казала веднъж на Парвин.

— Не знам как да изкореня това „много“ от речника ти — отговори ми тя.

Джон ме гледаше над очилата си с форма на полумесеци и все още потриваше брадата си, сякаш бях загадка. Идвах от тъмна страна на кръвни вражди и вземане на заложници. На негово място не бих преподавала на такава като мен.

Най-накрая той вдигна поглед, свали очилата си и ги остави в износена малка кутийка, затвори вестника си, бавно го сгъна и каза, сякаш говореше на гърба на жената от плаката:

— Ти ни излъга.

Изчервих се и забравих всичко на английски, което бях наизустила. Стана ми горещо и реших изобщо да се откажа от образованието. Погледнах към персийското килимче.

— Във формуляра си за кандидатстване казвате, че сте сама, а всеки път, когато има някакъв проблем, вие твърдите, че дъщеря ви или някой от семейството ви е в беда. — Той удари по бюрото със сгънатия вестник и продължи: — Нямате нито дъщеря, нито съпруг.

Очаквах атаката да дойде отдругаде, откъм липсата ми на интелект и слабото образование, от това, че не знам как да работя на компютър, но не очаквах така да ме удари право в лицето. Не знаех как да поема атаката. Трябва да се откажа от тази диплома и да се прехвърля в „Социология“ или „Антропология“.

Когато се изправи и заобиколи бюрото си, аз се свих, очаквайки да ме удари, но объркан от моята реакция, той просто седна до мен, където можех да подуша свежестта на изпраната му риза, и каза:

— Нямаш нито дъщеря, нито съпруг.

Взряна в сложния модел и ярките цветове на персийското му килимче, аз прошепнах:

— Имам само дъщеря.

[1] Джибран, Халил (1883–1931) — ливански артист, поет, писател, философ и теолог. — Б.пр. ↑

МАСЛОДАЙНА РОЗА И КУЧЕШКИ ДРЯН

Дадоха на брат ми Махмуд заредена пушка, за да застреля най-хубавия жребец на Дафаш. „Те убиха коня ни и ние трябва да убием техния, иначе могат да започнат да избиват хората от нашето племе“ — бучеше гласът на баща ми. Онази нощ брат ми излезе късно и щом чухме изстрелите, Махмуд на галоп се върна в тъмния ни двор. „Благословен да си, момчето ми! Конят е член на семейството на Ел-Муса. За кръвта му трябва мъст!“ Деляхме се на групи, на семейства, кланове, племена, трябваше да пазим честта си, трябваше да отмъщаваме за кръвта си, хранехме се заедно, спяхме заедно по десет в стая или шатра, съдбата ни свързваше един за друг като с верига. Посрещайки бледите светлини на утрото с лекия дъждец по лицето си, аз осъзнах, че за добро или лошо съм скъсала металния кръг, който ме свързваше със семейството ми. Бях тук, в новата си страна, отивах на работа с раница на рамо, пълна с хартии, книги, термос с кафе и сандвич със сирене „Фета“. Бях спечелила сама всичко, което имах, освен парите, които пастор Махони ми беше дал. Вървах освободена от всичко, освен от кошмарите си. Ако нямаш семейство, не ти се налага да убиваш коне.

— И така, откъде идваш, моля? — попита ме Джон и отпи от кафето си. Седяхме в преподавателското кафене.

Погледнах прошарената му окапваща коса, изморените му сини очи, големите му уши, късите му и въздебелички пръсти, кутийката за очилата, подаваща се от джоба на измачканата му риза, погледнах източените му ръце, покрити с тънки тъмни косъмчета, и поклатих глава.

— Не, не аз. Ти откъде идваш? — попитах го аз.

— Идвам от едно малко село в Североизточна Англия, наречено Айклиф. Майка ми има там малка каменна къща край реката — отговори ми той и извади очилата си от кожената им кутийка.

— Имате ли скали, овце? — запитах аз.

— Почти равнинно е, но има много овце, кучета, кокошки. Селски район е — каза той и постави ръката си върху моята.

Майката на пастор Махони е използвала стара викторианска ютия с въглени, за да глади ризите на мъжа си. Трябва да е била много тежка и гореща. Потиснах една въздишка.

— Изгарящо гореща, доктор Робинсън, искам да кажа Джон. Там, откъдето идвам, има много кози. Лозя и маслини, и сливи, и бадеми, и смокини, и ябълки.

— Звучи като райско място — каза той и сложи очилата си.

— По някакъв начин, да.

— Защо си тук? — попита той.

— Защо си тук? — попитах го аз.

— Тук съм, защото не можех да си намеря работа на север. Затова съм тук, като изоставен, в този безчувствен Юг.

— Изоставен?

— Като човек, изолиран на самотно място, от което не може да си тръгне.

— Добре. Аз съм изоставена на този остров Великобритания — казах аз и погледнах настрана през стъклените стени на кафенето. Навън валеше и белите цветове на кучешкия дрян блестяха под светлините на залеза.

Тъмнорозови и червени олеандри растяха край потока чак до мелницата. Двете с майка ми вървахме до съседния стан на гости на нейната братовчедка. Бе толкова горещо, че можеше да видиш как пукнатините по земята сякаш „врят“ от черни мравки, които носят сухи клечки. Същия онзи следобед майка ми каза: „Нека да поседнем край студения поток, за да си починем“. Тя тръгна през бостана да потърси някоя зряла диня, намери една и я откъсна, удари я няколко пъти в един остър камък, докато се разцепи на две. Седнахме и потопихме краката си в студената вода, ядохме сочната червена плът на динята и дъвчехме черните ѝ семки. Майка ми ги плюеше и продължаваше да дъвче, а аз ги дъвчех и след това поглъщах. Тя натопи ръцете ми в студената вода, за да ги измие от лепкавия сок, изми и лицето ми.

— Майко, водата е хладна. Може ли да поплувам?

— Ако те видят, ще ме убият. Само разпуснатата жена може да се съблече и да плува на открито. Мъжете може да те видят — каза тя и сложи черния си яшмак през лицето. Поколеба се за миг и каза: — Бъди бърза!

Свалих дългата си оранжева риза, но останах по зелените си шалвари и скочих във водата. Тя беше толкова чиста и студена, че краката ми изтръпнаха в мига, в който стъпих в нея. Потопих глава точно над проблясващите малки камъчета и заплувах към лъчите светлина. Почувствах студената вода върху горещата си кожа като шок и нададох вик от изненада. Плътта ми трептеше от желание.

— Шшшт! Ще ти извият врата! Не искаме мъжете от племето да те чуят — каза тя.

Трябваше да ми каже „Не“, но тя каза „Да“.

— Защо не ми каза „не“? — попитах аз Джон.

— Кой? — попита ме той на свой ред.

— Майка ми — отговорих аз.

— Сали? Добре ли си? — попита ме Джон.

Издърпах ръката си изпод неговата, обърнах глава на една страна, погледнах лицето му, което не можех да видя ясно, и казах:

— Добре съм. Сигурно е от кафето. Много, много горещо е.

В края на учебния курс той ми подари кутия, привързана с плътна червена панделка.

— За теб е — каза той, — отвори я!

Слънчевите лъчи, идващи през огромните прозорци на кафенето, правеха лешниковите очи на Парвин да приличат на чист мед. Тя изглеждаше сияеща и спокойна.

Когато я отворих, почти извиках. Беше пълна със сладкиши от Средния изток: пакет фурми, баклава с шамфъстък, халва и локуми. Той каза, че знае малко за Ливан, но ще се радва да научи повече.

Прокарах ръка по ситно къдравата си коса, потърках брадичката си и казах:

— Парвин, Джон поиска да се оженим.

— Колко сладко — каза тя и наистина го мислеше.

— Каза още, че няма проблем да стане мюсюлманин. Не вярва в Бог, но ще бъде „номинал“. Какво значи това?

— Не наистина. Само така да се каже — отговори тя.

— Казах му, че да бъдеш мюсюлманин, е трудно и че не би искал да е такъв.

— Да си мюсюлманин, е дяволски сложно — каза тя и отпи от кафето си.

— Но той прочете толкова много за това и знаеше какво прави. Казах му, че „развалям доброто“, както ми беше казала Елизабет. Осен това го предупредих: аз съм като ранено животно. Може да загубя самообладание.

— Това не го ли отказа?

Слънчевата светлина изглеждаше така, сякаш е втъкана в тъмните коси на Парвин, очите ѝ светеха, кожата ѝ изглеждаше здрава, а брачната халка и годежният ѝ пръстен светеха на безименния ѝ пръст.

— Джон също има свои проблеми. Не е светец. Но иска да се оженим. Чисто и просто е това.

— Ами ти? Харесваш ли го? — попита ме тя.

— Не съм способна на любов. Прекалено уморена съм, прекалено много е миналото — казах аз.

— Не спираш да говориш за него. Обзалагам се, че ще се оженим — каза Парвин.

— Не, няма да се омъжа за него — казах аз и отпих малко от млякото с карамел, което тя ми беше поръчала.

Приятелката ми спря да сгъва и разгъва салфетката, погледна ме в очите и каза:

— Салма, обзалагам се, че ще се омъжиш за Джон.

— Брат ми ми донесе торбичка, пълна с бисквити и локум — казах аз.

Цветарят се засмя, когато му поисках червени маслодайни рози. Понесла букет английски червени рози, взех такси, за да отида до крематориума и да присъствам на погребението ѝ. Бе умряла внезапно в съня си, прегърнала сребърната кутийка, пълна с гранясало масло. Чернодробна недостатъчност. Когато слязох от колата, по цялото ми тяло пробягнаха тръпки. Беше „великолепен“ ден, топъл на слънце, но хладен в сенките.

Роднините ѝ пристигаха в лъскави черни коли, а приятелите ѝ вървяха след процесията. Всички жени бяха облечени в черно — черни рокли, костюми, черни шапки и големи черни слънчеви очила. Мъжете изглеждаха неловко в сивите си или тъмносини костюми. Млада жена стоеше край входа и се ръкуваше — висока, с приведен гръбнак, облечена в черна рокля със сако. Русата ѝ коса бе прибрана прилежно под черна шапка с мрежа, която покриваше челото и подпухналите ѝ червени очи. Сигурно тя беше Наташа. Инвалидната количка на майка ѝ препречваше входа. Приближих се към тях и се представих. Сестрата на Лиз, дребничка и пламнала от потисканата скръб, хвана ръката ми и каза:

— Благодаря ви, че сте се грижили за нея.

— Не ми благодарете, че съм изпълнила дълга си — казах аз в превод от арабски.

Когато ни вкараха в малкия параклис, за да извършат опелото, видях букета червени рози, поставен в една стъклена ваза върху полираната махагонова повърхност на пианото. Слънчевите лъчи осветяваха помещението и се пречупваха в стъклената ваза, хвърляйки няколко малки дъги. Седнах, облегнах се на малката молитвена възглавничка и отместих настрана Библията.

Много малко чифтове очи бяха непокрити, останалите се криеха зад големи тъмни очила, шапки или воалетки. Устните бяха здраво стиснати. Сълзите бяха срамни.

Когато почина леля ми, жените сложиха черни роби и кърпи на главите си, свалиха яшмаците си и цели три дни ридаха, ритмично люлеейки се напред-назад. Измиха я в килера сред житото и пшеницата, увиха тялото ѝ в чист бял саван, положиха я в импровизиран ковчег и мъжете я пренесоха на раменете си през целия път до джамията. Майка ми и баба не искаха да стоят вкъщи и последваха процесията чак до върха на хълма. Другите жени останаха далече назад, за да одерат коза за курбан и да приготвят джамид: изцедено кисело мляко в пръстена паница, останаха, за да сготвят месото, а сълзите им капеха в сгорещените тигани. Чак от джамията в другия край на долината можеше да се чуе как всички едновременно се удряха в гърдите и разкъсваха дрехите си. Когато същата вечер най-накрая се върна вкъщи, майка ми цялата бе покрита с пепел, робата ѝ бе разкъсана на врата, гърдите ѝ бяха омазани със сополи и прахоляк, а

главата ѝ беше открита. Беше загубила гласа си, затова само ми посочи пръстеното канче в ъгъла. Донесох ѝ малко вода. Тя я изпи и отново излезе навън. Под лунната светлина виждах как силуетът на тялото ѝ в тъмнината се полюшва напред-назад от мъка.

Прощалната реч бе произнесена от един от приятелите на съпруга ѝ, сложил стръкче мак на бутониерата си. Той възхвали мъжа ѝ, неговата смелост, чувството му за хумор, а накрая с акцент в стил Би Би Си каза:

— Най-накрая Елизабет и Чарлс са събрани отново. Нека да се помолим за тях.

— Упа и Хита най-накрая са събрани отново, нека се помолим за тях — прошепнах тихо аз.

Русо момиче в бял костюм изсвири класическо произведение на пианото, беше едното от любимите на Лиз. Тя харесваше класическа музика и често ми казваше: „Божествена мелодия. Предполагам, че не знаеш много за нашата музика“.

Тя сядаше в кухнята, слушаше *Радио три*, пиеше чая си с индийски билки от чашка най-фин порцелан и разглеждаше *Дом и градина*, въпреки че живеехме в място, което едва можеш да наречеш дом, и нямахме градина. Тя ми се усмихваше и казваше, сочейки скъпа старинна столова:

— Не е ли прекрасна?

— Прекрасна — опитвах се аз да имитирам произношението ѝ.

В края на музикалното произведение свещеникът натисна някакъв бутон и чамовият ковчег се плъзна в една дупка в стената, спусна се автоматична завеса и проскърца, докато се затвори. Нямаше копаене на гроб, спускане на импровизиран ковчег, четене на Корана — нямаше нищо, освен подсмърчането и въздишките на добре облечените опечалени.

Сълзите ми напиреха, затова побързах да изляза, преди бедуинският ми плач да пропъди птиците от дърветата. Наташа ме последва и каза:

— Сали, благодаря ти за всичко, което си направила за нея. Надяваме се да продадем къщата. Скоро ще дойдем да приберем нещо от покъщината.

— Колко скоро? — попитах аз.

— След няколко седмици — каза тя.

Приключихме разговора и тя тъкмо се канеше да си тръгне, за да се присъедини към семейството си, но подръпна воалетката на шапката си, поколеба се за миг и каза:

— Леля ми те харесваше, Сали.

Брадичката ми силно се разтрепери, така че не можах да кажа нищо. Елизабет обичаше да говори за маслодайни рози, за пламък и за хибискусите и красивите лилави паркови дървета, които растяха в Индия. Закрих очите си с ръка и тръгнах през градината, търсейки цъфнала акация, но тогава се сетих, че дори и да я видя, няма да я позная, затова седнах под един конски кестен, който беше единственият вид дърво в тази страна, което можех да назова по име. Сама, обкръжена от съдинки, пълни с пейсмейкъри, зъбни пломби, златни сватбени халки, останки и пепел, аз здраво обгърнах сърцето си.

* * *

През малките илюминатори на самолета, носещ ме към Гърция — която вече нямаше да остане непозната, — виждах пухкави бели облаци, които се носеха щастливо по ярко осветеното небе. Формите им се променяха, преливайки от галопиращи коне във вълни, борещи се за надмощие, или в чайки, които се реят безспир над реката. Дълбок кладенец, студена вода, разпукващи се семена, тяло, което се освобождава, отстъпчивост. „Щеше ми се никога да не те бях поглеждал“, „Такъв е животът на дъщеря ми!“, „Исус умря, за да спаси всички нас“, „Сега си сама, Салма“, пушка окачена на рамо, пълни с кир нокти на краката, „Стига! Застреляй ме!“, хвърли се в купа, „Да разтърсим крепостта“, „прекалено много минало“, плачещи гълъби, миризма на фалафели, „Всяко твое движение, всеки твой ход“, да се омъжа за Садиг, да ям сух хляб, кръвта и сополите на Нора, потекли по брадата ѝ, сърцераздирателен вой.

— Нещо друго, мадам? — попита стюардесата.

— Не, благодаря ви.

Увиснала между земята и небето в малкия самолет, тя с вълнение си проправяше път обратно към сърцето ми. Познавах този вятър. Лайла ме викаше. Внезапно ме побиха тръпки и всеки косъм на главата

ми настръхна, гърдите ми хлътнаха, сякаш се давех. Той хвана ръката ми и попита:

— Дланите ти са изпотени, добре ли си? Страх ли те е от летенето?

— Не, не се страхувам да летя — казах аз, за да се защитя, и се вкопчих в ръката му.

Тя беше изтощена, ридаеше тихо, бе гладна, търсеше опора за малките си крачка. Бях близо до старата си страна и погледнах през кръглото прозорче, мислено запечатах една прегръдка и целувка в бутилка и я захвърлих сред облаците. Вълните можеха да я отнесат на отсрещния бряг. Стар арабин рибар може да я намери, заровена в пясъка и морската сол, и да ѝ я отнесе. Познатата миризма на тялото ми, нежните зърна на гърдите ми, топлите ми прегръдки щяха да ѝ върнат куража, да я накарат да се чувства защитена и в безопасност. Някой ден тя щеше да спре да плаче.

Тениската на съпруга ми бе подгизнала от сълзи и той ми каза:

— Трябва да се отървеш от мисълта за нея, скъпа. Нищо не се знае — някой ден може отново да се съберете.

Опитвам се да се отърва от мисълта за нея от деня, в който се роди. Опитвах се отново и отново и все не можех.

Лайла бе смарагд, тюркоаз, обкован със сребро, диплеща се индийска коприна, свежи зърна кафе, счукани в хаванче от сандалово дърво, мед и подправки върху току-що изпечен хляб, перла в мидена черупка, кичур мека и деликатна черна коса, малки свити пръстчета, подобни на нежни лозови филизи. Беше нар, чист парфюм, запечатан в сини шишенца, необработени диаманти, просторна росна долина — морскозелена в краищата и лазурносиня в центъра. Беше бабиният наниз турски жълтици и сватбената шапчица на майка ми, обшита със сребърни монети. Бе като пълна луна, скрита зад полупрозрачни облаци, като гривите на чистокръвни бели коне, като зениците на очите ми, бе дясната ми ръка и кръвта, капеща от нараненото ми сърце.

* * *

Лайла беше някъде там зад прозрачните бели облаци, с красиво мургаво тяло като на чистокръвна кобилка, кожа с цвят на кафе с кардамон, с очи, светли като кехлибар. Има устата на Хамдан с цвят на зрял нар, а косите ѝ падат на каскади по гърба и раменете. Тя се усмихва, прилича на перла в черупката си и тръгва между лозята, проблясваща измежду нежните меки листа като стълб от диамантен прах. Крайниците ми са схванати. Клон от смокинята, натежал от плод, но в същото време кук и изгнил отвътре, внезапно се прекърши и тежко се стовари на земята. Като погрешна ампутация, пълна с минало, с бъдеще и с необяснима болка... вдигнах ръка, за да пропъдя прашинките, които се носеха из въздуха, уловени в лъч светлина.

Онази нощ бе толкова горещо, че непрекъснато се въртях в леглото под бялата мрежа против комари. Изпих хладния шербет, който аята ми беше оставила по-рано върху нощното шкафче.

Татко бе излязъл на лов с някакви приятели индийци. Рекс лаеше ли, лаеше в тъмнината. Станах и задъхваща се за свеж въздух, погледнах през прозореца. Тамариндовото дърво, натежало от плод, светеше на лунната светлина и аромат на зрели плодове на манго изпълваше нощния въздух.

Джон каза:

— Спри да ме дразниш — и ме целуна.

— Ай! — казах аз.

Боса и облечена единствено в бялата си памучна нощница, отидох в кухнята, за да потърся лед. Вчера бяхме купили голям леден блок от продавачите на лед и се надявах, че ще е останало някое парченце.

Изтиквайки грубото любене с Хамдан и мисълта за него далеч от съзнанието си, посрещнах нежните целувки на съпруга си. Той прокара върховете на пръстите си по кожата ми толкова леко, сякаш бях чуплива.

— Оникс — каза той.

Хита седеше на кухненската тераса и се взираше в тъмнината. Когато ме видя, се усмихна. Стоях там, седемнадесетгодишна девойка, бяла, недокосната и преливаща от копнеж.

Слънцето проблясваше през листата на бадемите. Чувах лая на овчарските кучета и жуженето на пчелите.

— *Искам малко лед — казах аз на Хита.*

— *Не ми остана никакъв лед, Уна, но направих „кулфи“. Искаш ли малко? — попита той и докосна с фините си пръсти неравния дървен плот на кухненската маса.*

— *Навън всичко е замряло — забелязах аз.*

— *Нощта е идеална за гръмотевична буря — каза Хита, докато гребваше с лъжицата сладолед с лимон, шамфъстък и семена от кардамон.*

Исках да бъда насилвана, убивана, но Джон се отнасяше с еднакво внимание към всяка частица от тялото ми. Той изследваше, галеше, разглеждаше и милваше. Аз хапех, драсках, щипех и пицях, докато той не каза: „Измъчваш ме!“ Хамдан би казал: „По-плътно, по-силно, по-близо“.

Заедно ядохме сладолед и слушахме гръмотевиците. Широките му плещи с цвят на кафява захар светваха всеки път, щом светкавица проблеснеше пред кухнята. Той се изправи и прекоси морето, което ни разделяше, хвана главата ми с две ръце и ме целуна настойчиво по устните, толкова силно, че можех да усетя катрана в кръвта му.

В прегръдките му търсех начин да забравя... забрава... цвят на ново начало.

Той се превърна в господаря, а аз се прекланях пред всяко негово желание. Той шепнеше заповедите, а аз — английската лейди, им се подчинявах.

Кожата по телата ни сякаш се бе разтопила, оставяйки оголени и чувствителни вени, туптящи сърца и тръпнещи мускули.

— *Не мога да ти се наситя — каза Джон.*

Ако някой ни видеше как се разхождаме по плажа, хванати за ръце, щеше да си помисли, че сме обикновена двойка. Нямаше нищо необичайно в нас, освен това, че моята кожа бе тъмна. Седнала на скалите край Санторини с гледка към тюркоазеното море, аз гледах как един младеж грък излиза със старата си лодка на риболов. Той метна въдицата и потопа кордата във водата. Джон четеше дебела книга за гръцката митология. Аз просто си седях — не душех въздуха, не се

оглеждах за облаци или пушки, просто си седях. Момчето закачи още стръв и отново метна кордата в леко развълнуваните води. Белите скали и финият чист пясък обрамчваха спокойното синьо-зелено море, без да достигат до отсрещния бряг. Момчето подскочи от радост, изправи се, извади рибата и я сложи в голяма мрежеста кошница.

— Сигурно ще е добре да поплувам.

— Да — каза механично Джон.

— И няма да си помислят, че съм разпусната жена? — попитах аз.

— Не, защо пък да го правят? — учуди се той.

— Искам да се науча да плувам — казах аз на отсрещния бряг на Хима.

— Може да се запишеш на курс, когато се върнем — каза Джон разсеяно, все още зачел се в книгата си.

Измъкнах книгата от ръката му и я затворих. Тънките пръсти на краката му изглеждаха смешно, обути в големи кафяви кожени сандали. Погалих орediaващата му коса и целунах уморените му очи.

— Салма! — засмя се той.

Излизайки от устните му, името ми звучеше хубаво. Научих го как да го произнася, на кои букви да поставя ударение и на кои не.

Макс не одобри женитбата ми за северняк — „Джорджи“^[1]. „Там, на север, всички мислят, че французите са маймуни — каза той, шляпна се по коляното и се ухили самодоволно. — Измъчвали са горкия негодник, докато не са изтръгнали от него признание, че е френски шпионин“.

Макс отмести стола си назад и се засмя с глас. Когато най-накрая престана, каза:

— Не ги виня, че толкова мразят проклетите жабари.

Наведох глава и продължих да шия един подгъв на машината.

— И освен това са големи скръндзи. Искат да направят печалба на гърба на нас, южняците — каза той и опипа с пръсти гела по косата си, за да се увери, че силният смях не е разместил перчема му.

Онзи ден беше горещо и един вентилатор или климатик щеше да бъде точно на място, но Макс упорстваше, че за пет слънчеви дни в годината не си струва да се прави такъв разход. Потта се стичаше

между гърдите ми чак до вече надутото ми коремче. Избърсах челото си с кърпичка и се заслушах в доктора, който говореше по Би Би Си 2 за мъжете, които срещат трудности с ерекцията.

Макс наостри уши.

Аз се престорих, че нищо не съм чула.

— За какво говори този? Ние, на юг, сме толкова мъжествени — самодоволно се ухили той отново.

Потърках корема си, където бебето току-що ме бе ритнало здраво, и подадох на Треиси двадесетия панталон, който да изглади.

Тя ми намигна.

Усмихнах се.

— Аз съм омъжена за шотландец — каза тя.

— Северняците са ужасни, нали? — казах аз.

И двете се разсмяхме.

Докторът тъкмо казваше, че сперматозоидите в Англия били прекалено слаби, за да се изкачат до яйцеклетката.

— Ами ако сперматозоидите са си наред, само дето „знаеш кое“ не ще да стои „знаеш как“? — запита той старото радио върху перваза на прозореца.

Едва се сдържах да не се засмея.

— Не съм ви наел, за да ми се смеете — каза Макс, хвърли панталоните, които префасонираше, и ухапа сандвича си със сардини.

Въпреки че съм влизала няколко пъти в спалнята ѝ, все още се чувствах сякаш пристъпвам в забранена територия. Вътре беше голяма бъркотия — смачкани чаршафи, мръсни дрехи, скупчени по пода, някаква плесенясала купа със супа, тъмни петна по бежовия мокет на местата, където бе разливала вино. Миришеше на мръсно, на прахоляк, на лавандулов сапун и на разтвор за зъбни протези. Огромното викторианско легло, което бе наследила от „смахнатия“ си дядо, бе изцяло. Бе направено от сребрист метал, боядисан в кафяво, двете табли, при главата и краката, имаха големи медальони, вплетени във формата на буквите „V“, „R“ и „I“, обградени от по-малък полукръгъл обков с декорация на цветя по краищата.

Прибрах купчината писма, вързани с гумена лента, сребърната кутийка с гранясалото масло и дневника ѝ в червената сатенена кутия,

затворих капака и я скрих в гардероба си, зад зимните пуловери.

Когато понечих да отворя завесите, кадифеният плат и дантелата изсипаха облаци прах, които се понесоха към пода, уловени в слънчев лъч. Махнах покривките от матрака, калъфките, юргана, откачих завесите, навих на рула пътеките и дантелените покривки за маса, вече пожълтели от годините употреба, и ги оставих в началото на стълбището. Почистих с прахосмукачка сатенения матрак и от двете му страни, обрах праха от сребристия метал на таблите на леглото и забърсах буквите V, R и I, както и металната рамка, с препарат за полиране на мебели. Прахосмукачката изсмука паяжините по ъглите на тавана, праха върху старинния гардероб, който влизаше в списъка на Наташа с неща, които трябва да останат в семейството, и плесенясалите трохи, паднали под нощното шкафче, обра и тънката паяжина от прави посивели косми на Лиз по килима покрай скрина, където тя държеше гримове си и се решише, вгледана в отражението в дядовото си въртящо се огледало за бръснене в дъбова рамка с цвят на ечемик. Изпрах килима, полирах мебелите, измих рамките и стъклата на прозореца и вратата, почистих праха от плаката на Уилям Морис и закачих нови завеси.

Когато най-накрая легнах до Джон под завивка от египетски памук от Нил — сватбен подарък от Садиг, полумесец, подобен на резен лимон, проблясваше между завесите, обещаващ скорошно пълнолуние. Спах непробудно, сякаш леглото на Елизабет, което тя бе наследила от дядо си, който пък го имаше от своята баба, бе дебел, ръчно направен, дюшек, натъпкан с ресана овча вълна и покрит с шарени вълнени халища, тъкани в здрача от жените на Хима.

Онази неделя Едуард Стрийт бе пълна с коли, които трябва да се измият, с простряно пране и деца, които играеха на фризби и караха велосипеди по средата на пътя. Миналата седмица нашата оферта за номер 15 бе приета. Отвинтих двата ръждясали болта и свалих дървената табела с надпис „Къщичката на лебеда“ и я размахах към Садиг. Той вдигна показалеца и средния си пръст в знака на победата, а после бързо прибра ръцете си до тялото и сведе глава. Сигурно бе тъжен, защото Елизабет бе не само негова приятелка, но и най-добрият

му клиент. Приличаше на призрак, размахвайки ръце, облечен в бялата си роба, застанал зад пращната витрина на магазинчето си.

— Ще си купя завеси, но не какви да е — казах аз.

Парвин примигна с дългите си мигли и каза:

— Нямам представа за какво ми говориш?!

На долния етаж Джон и Марк изнасяха старинния гардероб от розово дърво. Парвин каза, че Марк би искал да помогне и че ампутираната му ръка никога не му е пречила да живее нормално, можел да държи дори по-добре с металната кука.

Тя бавно отпиваше от билковия си чай, когато забременя, отказа кафето и чая. Имран смучеше палеца си и гукаше в кенгуруто, окачено на гърдите ми, когато на вратата се позвъни. Беше Гуен, цялата зачервена и останала без дъх, носеше малък куфар.

— Добре ли си? Не отиваш в болница, нали? — попитах я аз, докато я целувах и по двете бузи.

— Не, не, бедрената ми става е добре — каза тя и остави куфара на кухненската маса, седна на един от столовете, попи потта от челото си и въздъхна. Отвън се чуваше как Марк и Джон се борят с гардероба. — Там има двама много здрави мъже — каза Гуен и се разсмя.

— Долу ръцете! — каза Парвин и ми намигна. Бе привършила парчето плодов кейк, което й сервирах. С нежните си пръсти тя полепи трохите от салфетката и също ги пъхна в устата си.

Погалих главичката на Имран, докосвайки нежната му тъмна косица, преброих пръстчетата на ръцете и краката му, погледнах очите му и леко поставих ръката си над нежната вдлъбнатина на черепа му.

Напълних бързовара с вода и попитах високо:

— Някой иска ли кафе?

— Да, моля — в един глас ми отговориха Джон, Марк и Гуен.

Кафето на Гуен бе точно както тя го харесваше, силно, с малко сметана и лъжичка кафява захар.

Зимното слънце бе слабо, но въпреки това осветяваше част от коридора и основата на стълбището.

Старият пращен куфар бе пълен с бебешки дрешки: някои от тях бели, бродирани с лъскави цветни конци, други — розови, лилави, с патета, кончета, бягащи или летящи мечета по платките на рокличките, къси бебешки гащички с дантела по крачолите, памучни ританки, бяла и розова жилетчица — едната завършена с пике и със сатенена

панделка, а другата с плетени на една кука жасминови цветчета по края, към нея имаше и шапчица комплект. Имаше още рокля на цветя с широка платка в комплект с ританки, чорапки с дантела, по-дебели чорапи с мечета и лигавничета с избродирани клоуни и феи.

— Някои съм ги купувала, други ги направих за твоята Лайла. Но сега вече е на шестнадесет, пораснала е и сигурно вече е сгодена и ще се омъжва — каза Гуен и млъкна.

Бялата рокля, която бях ушила за Лайла със зигзаговидния подгъв, якичката с форма на цвете, малките джобчета, подобни на розички, и миниатюрните буфан ръкавчета бе горе в куфара върху гардероба, заедно с билета за връщане, който ми бе дал пастор Махони, писмото на майка ми, кичура от нейната коса, перлените гребенчета на Нора, сребърната огърлица с тюркоазите на Франсоаз, Корана и червилото „Мери Квант“, дадено ми от госпожа Ламаа, шишето парфюм и черната бедуинска роба. Бях прекарала часове, опитвайки се да си представя как би изглеждала водна лилия в светла лунна нощ — Лайла. Бях се опитала да ѝ придам форма на лилия.

Гуен разтръска жълто-червената дрънкалка с пластмасово пате и каза:

— Някога беше на блудния ми син. Запазила съм я през всичките тези години.

В този момент излязох в коридора, ухапала долната си устна, и се престорих, че търся Джон и Марк. Толкова много плетени жилетчици, костюмчета и роклички за нея, но къде беше Лайла? Как ли изглеждаше? Жива ли беше, или мъртва?

Гардеробът от розово дърво, една чамова витрина, два махагонови скрина с чекмеджета, две старинни малки масички, индийското огледало, нощни шкафчета и потъмнял изтърбушен пътнически куфар, пълен с дрехите и личните вещи на Елизабет, стояха подредени на тротоара и чакаха да бъдат прибрани от приятеля на Наташа.

Върнах се в кухнята, погледнах неразопакованите и смачкани бебешки дрешки, струпани по кухненската маса, и се засмях. Гуен и Парвин също се разсмяха.

— Тази е луда — каза Парвин.

Гуен държеше ръката на Имран, въртеше очи и му говореше по бебешки.

— *Селям джуди* — Здравей, дядо! — казах аз на стареца от караваната кебапчийница на главната улица.

Джон държеше Имран, който изглеждаше страхотно в плетената синя жилетка и шапчицата в комплект с нея, които Гуен бе изплела за Лайла, приличаше на цар, закичен с гирлянда от жасмини.

— *Ахлан уа сахлан бинти* — Добре дошла, дъще — отговори ми той.

— Помниш ли ме? Аз съм жената, която седеше зад караваната ти и душеше въздуха — казах аз.

— Да, да. Мислехме, че си някоя скитничка или от МИ5 — засмя се той.

Беше висок и издължен, с големи очи, изсветлели от възрастта, набола сивкава брада, оплешивяваща глава, покрита с плетена на една кука бяла шапчица за темето, носеше широки панталони, стегнати около глезените, кафяви кожени чехли със заострени нагоре върхове и бродирана северноафриканска риза.

— Това са съпругът ми Джон и синът ми Имран — казах аз.

— *Ахлан уа сахлан* — В името на Аллах, трябва да опитате фалафелите — каза мъжът.

Съпругът ми, като истински Джорджи от Севера, налага наведнъж фалафела и каза:

— *Шукран* — Благодаря!

— *Ла шукр-ала ваджиб* — Не ми благодарете, че съм изпълнил дълга си! — отговори старецът и потупа по гърба мургавия млад мъж, облечен в сини джинси и черна тениска с надпис „Bon Jovi No Pain No Gain“, изписан с големи червени букви отпред. Гъстата му тъмна коса бе къса и допълнително изправена нагоре с гел, а очите му се криеха зад тъмни гъсти и извити мигли, беше си оформил веждите, а лицето му бе гладко и проблясваше под бледата светлина в караваната. Плътните му напукани червени устни се разтегнаха в усмивка. — Запознайте се със сина ми, Рашид — каза възрастният. — Малко е кекав като англичаните, но иначе си е наред.

— *Мархаба!* — Здравейте! Толкова знам, не мога много да говоря арабски — каза той и се усмихна.

Здрависахме се, поговорихме и хапнахме фалафели на тротоара пред караваната. Ако не ме познаваше, щеше да си помислиш, че сме само едно обикновено семейство, излязло в свободния си ден, за да се наслади на краткото зимно слънце. Представям си те, Нора, как се рееш над главите ни, мургава, изпълнена с гордост, с извитите си вежди, изкусителния поглед и алените устни, перлените ти зъби мляскат дъвка и правят розови балончета с нея, представям си Рима и Рами, който вече е излекуван от диабета — хванала си ги за ръце. Гледаш към квадратния покрив на бялата каравана, виждаш черните точки, които представляват всъщност нашите глави, виждаш Имран, който прави първите си стъпки към татко си, прилича на пухкаво синьо цвете, виждаш колите, които се плъзгат зад караваната, виждаш лицето ми, което търси твоята светлина и смях — неприличен, жив и заразителен смях, който остава задълго да кънти в гърдите.

[1] Игра на думи — Макс намеква за насмешливото название за хората от северната част на Великобритания, провинция Тънсайд. Прозвището произлиза от историческия факт, че по време на Якобинските движения (1688–1746) провинция Тънсайд се заклела във вярност пред британските крале Джордж I и Джордж II от Хановерската династия, докато останалата част от страната била вярна на крал Джеймс Франсис Едуард Стюард. — Б.пр. ↑

ТЪМЕН ИРИС

Нощта беше тъмна и безлунна и аз не можех да заспя. Всеки път щом затворех очи, чувах далечно хриптене, което се усилваше, идвайки сякаш от дъното на кладенец. Тичах в тъмното, минавайки по пътеките надолу по хълма от Дълбокия кладенец чак до фермата. Там се спрях задъхана, подуших въздуха, вслушах се в шумоленето на листата, огледах се за движение. От другия край на стопанството идваха ритмични писъци, последвах вонята на развалена майчина кърма и гниещи крайници. Тази миризма ме доведе до нея. Лайла се полюшваше гола под смокинята, ръцете и краката ѝ бяха стегнати в неприлична поза и вързани за дънера на дървото, вратът ѝ беше изкривен, лицето разрязано, а срамните ѝ части бяха загнили. Черен облак от мухи жужеше яростно около нея. Беше цялата подпухнала. Събудих се обляна в пот, безпомощна като уловена нощна пеперуда.

— Ще те убият — каза Парвин.

Хванах лицето ѝ с двете си ръце и казах:

— Трябва да отида. Да я потърся. Тя ме вика. Нуждае се от помощта ми.

— Аз не съм говорила със семейството си, откакто си тръгнах. Те не ме знаят къде се скитам. Да не мислиш, че сърцето ми е направено от камък? И на мене ми липсват, яяр — каза тя и издиша нагоре към правия си бретон, подразни се.

— Тя ми е дъщеря, Парвин — казах аз и отметнах косата си от лицето.

— Това е лудост. Какво ти става? Откакто роди, напълно се побърка. Не ядеш. През цялото време ревеш.

Приличаш на скитница. Пак ли започнаха да ти се привиждат мъже с пушки?

— Депресирана съм. Почти всяка нощ сънувам Лайла. Сигурно ѝ се е случило нещо. Майчиното сърце знае! — казах аз.

— Не знам какво да кажа — рече Гуен. — Ако Салма го чувства така, значи трябва да отиде. В такъв случай се опасявам, че не можем да я спрем.

— Няма да те пусна, Салма. Ами синът ни? Ами аз? — задави се Джон.

— Можем да съобщим на полицията. Интерпол може да се свърже с приятелката ти, може да я потърси — каза Марк.

— Вече съм британска гражданка и властите ще ме защитят — казах аз.

— О, да! Виж само цвета на кожата си. Ти си втора класа гражданка. Няма да те защитят — каза Парвин.

— Сега никой няма да ме познае. Особено ако си отрежа косата и я боядисам.

— Ще те разпознаят, ще те надушат. Толкова много азиатски момичета са били убити, щом са се върнали — каза Парвин.

— Тя не спира да плаче. Хлипането ѝ отеква в главата ми — казах аз.

Парвин се изправи с мъка и ме хвана здраво.

— Моля те, моля те не отивай! — уговаряше ме тя.

— Не виждаш ли? — изкрещях аз — Аз нямам имена. Не знам дори фамилиите на Нора и госпожа Ламаа. Трябва да отида. Дъщеря ми е в опасност.

— Ами синът ти? — попита Гуен.

— Синовете получават по-добро отношение. Те могат да се защитават. Дъщерите са безпомощни — казах аз.

— Грещиш. Той се нуждае от теб — каза тя.

— Той си има баща. Той ще се грижи за него, ако нещо се случи с мен.

Джон скри мокрото си лице и излезе от кухнята, гушнах Имран на гърдите си, както моят баща ме прегръщаше някога.

Отново сънувах същия сън, но този път приглушените викове на Лайла се усилваха. Сърцето ми знаеше, че трябва да отида и да я намеря, преди да е твърде късно. Извадих китайската кутия от червен сатен, която Парвин ми бе подарила за рождения ден, отворих я и започнах да разчиствам съдържанието: обратен билет до Бранскомб,

вече пожълтял по ъглите, писмото на майка ми, кичурче от косата на Лайла, перлените гребенчета за коса от Нора, гилзата червило „Мари Квант“ от госпожа Ламаа и сребърната огърлица с тюркоазите на Франсоаз. Извадих кичура коса от кожената кесийка, направена специално за него и за майчиното писмо, и внезапно електричество сякаш удари пръстите на дясната ми ръка и пробягна нагоре чак до рамото и шията ми. Фините косъмчета по врата ми се изправиха и потрепнаха. Поставих всичко обратно в кутията, затворих капака, затегнах закопчалката, направена от усукани копринени конци.

Започнах да пиша писмо наум: *До заинтересованите: казвам се Салма Ибрахим ел-Муса, бях в затвора Ислах. През първата година там родих момиченце, което веднага ми беше отнето и занесено в дом за незаконородени деца. Чудя се дали не можете да ми помогнете да я намеря. Пощенският ми адрес е...* Мислено скъсах писмото. Как можех да разкрия истинските си самоличност и адрес? Рискувах да ме проследят и убият. Как можех да пренебрегна плача на Лайла, виковете ѝ, постоянните ѝ молби? Стоях в кухнята и се обръщах насам-натам, гледах и напред, и назад. Чаят, който си сварих в четири сутринта, бе хладък и безвкусен, плочките на пода вледеняваха босите ми крака. Хълмовете, покрити със зелена трева, билки и храсти, внезапно изчезнаха — пук! — и на тяхно място се появиха кафеникави планини, покрити със сребристо-зелени маслинови горички, сливи, бадеми, смокини и лозя. Кое беше по-добре — да живея с половин бял дроб, бъбрек, черен дроб, сърце или да се върна в старата си родина и да рискувам да ме убият? Ако синът ми, който кротко спеше в креватчето си в спалнята, започнеше да плаче, тичах горе, без да се замислям, и го гушвах плътно до врата си, докато се почувства в безопасност и спре да плаче. Нещата в старата ми родина сигурно се бяха променили с времето, хората се променят, бях се променила и аз. Можеше да не ме убият, дори и да ме разпознаят. Отрязах си косата, изправих я и я боядисах руса, купих си и яркочервено червило. Ако облека къса блуза без ръкави, къса пола и нося слънчеви очила, никога няма да си помислят, че съм принадлежала към тяхното племе, щяха да видят само една безсрамна чужденка, чието тяло и прелести се предлагат свободно. Защо да се дават на семейството ѝ двадесет камили, когато

можеш да я имаш безплатно? Когато най-накрая вдигнах поглед, хълмовете на Хима бяха покрити с тъмни ириса, които се полюшваха в унисон с вятъра и шепнеха нейното име. Тих глас звучеше в главата ми: „Мамо? Мамо?“, после и той внезапно изчезна. Зарових лицето си в ръце и силно притиснах челото си точно над веждите и очите. Доколко е ценно зрението ми? Доколко е ценна дъщеря ми? Не трябва да ходя, не бива да ходя, няма да тръгна.

Пътят с такси от летището до моето село ми отне около два часа. С боядисана къса коса, сламена шапка, слънчеви очила и къси ръкави: *Хавая* — „чужденка“ — предположи бедуинът таксиметров шофьор с кърпа на бели и червени квадратчета, пристегнатата на главата с черен шнур. Той смотолеви под нос неодобрението си. Мислеше си, че съм дошла в страната им, за да изуча местния начин на живот и да им дам малко пари, за да ги насърча да продължат да живеят в мизерията си и да спят наедно с камилите и овцете.

— Цигара? — попита той и ми подаде незапалена цигара, като остави колата да се носи сама надолу по тесния стръмен път.

— Не, благодаря ви — казах аз.

Той си запали, свали стъклото, за да освободи чашата с чай, която беше закрепил между тавана на колата и стъклото на прозореца, отпи голяма глътка и запуши. Шофираше наляво-надясно, без да разлее и капка — лепкавата течност се въртеше в чашата като малка буря в чаена чашка.

— Пушенето лошо — казах аз, като посочих цигарата му.

— Жена лоша. Пушенето хубаво — каза той, наклони кърпата на главата си на една страна и повдигна вежди.

Напомняше ми за тайния знак, който ми правеше Хамдан, на който отговарях, като се втурвах към лозето и свалях шалварите.

Загледана в почти оголелите кафеникави планини с маслиновите горички, с неумолимо печашото слънце и лазурното синьо небе, аз си представях усещането от загрубелите ръце на майка ми, които гаят лицето ми. Помирисах мускусния аромат на баща ми и се сгуших на гърдите му.

Когато видях двете килерчета, които някога бяха нашата къща, помолих шофьора да спре и му подадох четиридесет динара.

Той се изплю на земята и каза: *Аджнабейе ва бакилех* — „Чуждоземна и подла“.

Жена в черно седеше на издигнатата платформа пред две лошо изградени нови стаи. Помахах ѝ, тя не ми махна в отговор.

На синчето ми, моето сърце, му никнеха зъби. Течаха му лиги, беше раздразнителен и непрекъснато пъхаше разни неща в устата си. Отново започна да плаче, затова го отнесох в гостната, която служеше за моя спалня, когато Елизабет беше жива. Сложих го на леглото, избърсах лицето му с влажна кърпа и нежно прокарах пръст по раздразнените му венци. Той започна да го дъвче и отново заплака. Гушнах го по-плътно и запях:

*Заспивай, хабиби, заспивай,
Нека очите на враговете ти нивга не заспят!
Моля те, гълъбите никога не плачат.
Имран иска да заспи.*

Най-накрая той затвори очи и въздъхна. Покрих го с одеяло, извадих чифт ножици и отрязах един кичур от лъскавата му мека коса и го скрих в джоба си. Подуших вратлето му, изпълвайки сърцето си с бебешкия му аромат, помилвах нежната му главица и задържах дланта си над сърцето му. Какво щеше да стане, ако го оставех за две седмици? Джон беше добър баща, през цялото време му шепнеше стихове на английски и нежни думи на арабски.

Погледнах през прозореца към тъмните силуети на дърветата, израснали покрай нивите на хълма. Всички се полюшваха насам-натам от вятъра. Докато затварях прозореца, в стаята нахлу малка вихрушка. Показах главата си навън и погледнах към очертанията на хълмовете, към проблясващата река и към стоманената железопътна линия. Звукът от шумоленето на листата внезапно се превърна в изплющяване на камшик.

Той беше там. Камата му бе затыкната от едната страна, патрондашът кръстосваше гърдите му, беше обут в износени кожени сандали, а нозете му бяха покрити с прахоляк и с дълги жълти нокти,

нащърбени и наслоени с мръсотия. Пушката висеше на дясното му рамо.

Ослушвай се за галопиращи коне, за съскането на камите, измъквани от ножниците, за бухането на сови в тъмнината, за пляскането на крилете на прилепите, за леки стъпки. Ослушвай се за звук от плющене на роба на вятъра, за свистенето на острия му кинжал, който разсича въздуха. Подуши потта на убиеца. Вслушай се как ръката му сграбчва Лайла за врата и я дръпва обратно под ножа му, който се впила през плът и троши кости, за да стигне до сърцето ѝ. Вслушай се как топлата кръв на дъщеря ти бълбука навън и капе по сухия пясък. Слушай как тялото ѝ се гърчи на земята. Вой, писък, раздиране на черна роба. Ритмично блъскане на гърдите им едни в други. Последен дъх.

— Убий мен вместо нея! — изкрещях аз на сянката на Махмуд, застанала край железопътната линия.

Всичко ми изглеждаше по-малко — кладенецът в двора, плевните, конят, завързан под смокинята, кучето, седлото на баща ми, гърнетата и тиганите, дори сливата и ябълковите дървета.

— Хаджийке, добре ли си? — попитах жената, седнала на издигнатата платформа и скрила лице в черната си шамия.

Главата ѝ бе покрита с черен воал, завързан с черна връв — знак на траур. Зеленикави изпъкнали вени личаха по съсухрените ѝ и набръчкани ръце.

— Кой е? — изправи тя покритата си глава по посока на гласа ми.

Това беше майка ми, хаджи Амина, чието писмо ме бе запазило жива през всичките тези години, бузите ѝ бяха набраздени от фините тунелчета на бръчките, жълтеникав секрет сълзеше от слепнатите ѝ клепачи. Изглеждаше така, сякаш се усмихва — червените бръчки в ъгълчетата на бледите ѝ устни се извиваха нагоре.

— Посетител в къщата ти — казах аз на арабски, притиснала силно сърцето си.

— *Я хала би ил-даиф* — „Бъди добре дошла, гостенке“ — каза тя и се подпря на металната рамка на вратата. — Ще ти сваря малко чай — додаде тя и тръгна, опипвайки с пръсти мръсната стена. Застана в

средата на стаята като изгубена, без да знае накъде да тръгне. — Къде ли е проклетият термос? — стоеше пред нея, но тя не можеше да го види.

Хванах ръката ѝ и я помолих да седне. Тя се дръпна, сякаш я допрях с нажежено желязо, което щеше да я изгори.

— Коя си ти? — попита ме тя.

— Шахла ме изпраща — отвърнах.

— Тя е мъртва — каза тя и седна на неравния циментов под, избърса очите си с тъгълчето на кърпата си за глава и добави, сякаш се обръщаше към цялото племе:

— Всичките ни гости са добре дошли.

Сложих седем лъжици захар в медния чайник и една пълна лъжица чай, а след това оставих водата да заври. Внимателно ѝ подадох една тънкостенна чаша. Когато отпи от чая, тя заплака.

— Сами ли сме — попита ме тя.

— Да, майко — отговорих аз.

Взех си довиждане с тях, докато спяха. Чантата с опакования ми багаж бе скрита в гардероба сред зимните ми дрехи, а британският паспорт и билетът бяха в дамската ми чанта, очаквайки точния момент за тръгване. Имран спеше в дървеното креватче до радиатора под прозореца. Смучеше устничките си и тихо проплакваше, очите му потрепваха под затворените клепачи. Помирисах главичката му, завих го хубаво, като подпъхнах одеялото с кученцето Снупи, което гонеше звездите, целунах мъничката му ръчичка и се изправих. Джон спеше в своята половина. Прокарах пръсти през оредяващата му коса, целунах върха на главата му, целунах чаровната бенка на гърба му, целунах косматите му крака и когато той въздъхна и се обърна на другата страна с лице към Имран, аз на пръсти излязох от стаята.

* * *

Магазинът на Садиг вече бе отворен и той тъкмо изпълняваше утринната си молитва. Направи поклона и погледна нагоре. Когато ме видя, излезе навън и каза:

— Приличаш на призрак. Тръгнала ли си нанякъде, също?

— Да, Садиг. Има нещо, което трябва да направя — казах аз.

— Отиваш на мисия?

— Връщам се у дома — отвърнах аз.

— Внимавай. Не само ти си чуждестранен кокосов орех, синът ти да не е зелка? Те няма да са на луната все пак — каза той.

— Знам. Ще помолиш ли Джон да ми прости?

— Чакай, чакай. Не си искала разрешение?

— Не и не ме поучавай. Ангелите ще се носят над главата ми и ще ме проklinат ден и нощ.

— Ти го каза — отвърна той.

— Те ме проklinат, откакто съм се родила — казах аз.

— Това заприличва да индийски филм — рече той.

— Моля те, слушай! Помоли Джон да ми прости и му кажи, че много ги обичам него и Имран. Обичам ги толкова много.

— Обичаш ги? Тогава остани — каза той.

— Не мога. Дъщеря ми ме вика — отвърнах аз.

— Имаш дъщеря там ли? Трябва да отидеш и да я спасиш. Имам двама синове и дъщеря. Майка ѝ казва, че някакъв възрастен мъж иска да се ожени за нея. Тя е само на седемнайсет — каза той и прекара пръсти през намазаната си с олио коса. — Всеки ден мисля за завръщане.

— Ще се грижиш ли за тях вместо мен? — казах аз забързано и го целунах по двете бузи.

— Зелка или не, ще се грижа за него — каза той.

— Помоли ги да ми простят — казах аз.

— Очите ми ще чакат да те видят отново, Салма. Бог да те пази!

— каза той, размърда брадата си и притисна ъгълчетата на очите си с фините си тъмни показалци.

Кракча след кракча, сякаш в транс, вървах към гарата. Стори ми се, че чух приглушено хлипане, сумтене, мъж извика името ми, изпищя свирката за потегляне, слаб вик. О, Аллах! Ще успея ли да стигна навреме?

— Затвори бързо вратата и прозорците, не се притеснявай за брат ти Махмуд. Той често ходи в столицата „да търси утеха“ — изхлипа тя.

С мъка затворих вратата, която сигурно никога преди това не е била затваряна. Обиколих из стаята и затворих и двата прозореца, послушах се за гласове, оглеждах се за някакъв признак на движение. Когато се уверих, че сме сами, седнах до нея, хванах ръката ѝ и помилвах лицето си с нея. Тя ме целуна по челото и каза:

— Последните думи, които се отрониха от устните на баща ти преди да умре, бяха твоето и нейното име. Мъката го изсуши. Виж как ме остави тук съляпа, сама.

— Донесох ти очила, майко — казах аз.

— Каква полза от тях? — каза тя, бършейки сълзите си.

Целунах загрубелите ѝ ръце и челото ѝ и казах:

— Сълзите ти са перли, диаманти, не позволявай никой да ги види — както тя ми казваше, когато бях малка.

— В деня, в който те отведоха, той внезапно се превърна в старец, започна да ходи трудно и се подпираше на тояга. От конника на селото се превърна в мишена за шегите и подигравките им. Дъщеря му бе омазала с катран честта на семейството и се беше махнала.

— Ами Хамдан?

— Той се промени. Превърна се в сянка, бродеща наоколо.

Със свито сърце и трепереща брадичка попитах:

— Какво стана с дъщеря ми, майко?

— Малката? Прибрах я от социалните. Казах на брат ти, че тя е невинна. Тя носеше радост на сърцата ни, толкова чиста, толкова красива — каза тя и избърса с палеца и показалеца си сбръчканите ъгълчета на устата. — Благодаря на Бога, че съм съляпа. Само ако можеше и сърцето ми да ослепее — каза тя и покри лицето си с две ръце.

Побиха ме ледени тръпки от върха на косата чак до пръстите на краката ми. Притиснах гърдите си с ръка да спра сърцето си да не изскочи.

— Преди два месеца вуйчо ѝ, който не струва за нищо, я хвърли в Дълбокия кладенец. „Каквата майката, такава и дъщерята“ — каза той. Баща ти и Джандан я извадиха и я погребяха в гробището против волята на останалите мъже от селото.

Тя дръпна черния яшмак към лицето си и каза:

— После, сломен от мъката, баща ти също умря.

— Баща ми! Майко! — започнах да вия аз, сринах се на пода и занареждах, както баба оплакваше мъртъвците: „По-ценна от зениците ми, скъпа моя, не можах да те спася от него. Чернилка да почерни лицето ми! Увийте ме в нейния саван! Погребете мене, не нея! О, Аллах, къде е тя? Искам да видя лицето ѝ. Донеси ми кичур от нейната коса!“

Лицето ми почерня от пепелта, тениската ми лепнеше от разлетия чай, потта и сълзите, седях на земята и посипвах разчорлената си глава с пясък. Дясната ми ръка падна парализирана в скута. Гробът ѝ почти не можеше да се различи сред другите гробове. Земята бе леко повдигната, а баща ми бе сковал импровизирана, вече почти изгнила, дървена кутия с гравирен надпис: „Починала 1990“. С лявата си ръка започнах да изскубвам плевелите и тръните, покрили малката могила, и разчистих мястото около нея.

На здрачаване тъмният ирис в края на гробищата изглеждаше по-висок и заплашителен. Стоях там, покрита с пясък, с изпорязани и издрани ръце, протегнати към небето, тя с трепет си проправи път обратно към сърцето ми. Познавах този бриз. Изведнъж ме побиха тръпки, каращи всяко косъмче по тялото ми да се изправи нервно, а гърдите ми хлътнаха, сякаш потъвах. Тя беше изтощена, хленчеше, беше гладна и търсеше местенце къде да закрепимъничките си крачка. Коленичих и прегърнах гроба ѝ. Познатият аромат на тялото ми, нежните гърди и топлите прегръдки можеха да я успокоят, да я накарат да се чувства защитена и в безопасност. Един ден тя, „погребаната“, можеше да спре да плаче.

Лайла стоеше там, където белите облаци срещат ивиците синьо небе, подобна на чистокръвна кобилка с тъмното си изправено тяло с кожа с цвета на кафе с мляко, с очи с цвят на кехлибар, с устата на Хамдан, алена като зърна зрял нар, с коса, падаща на каскади по раменете и гърба ѝ. Усмихна се, като перла в мидената си черупка, и си тръгна между лозята, проблясваща между нежните млади листа, подобно на вихрушка от диамантен прах. Опитах се да я спра, но вихрушката се изви и се понесе към тъмните ириси и изчезна там, където стоеше Джон, прегърнал нашето бебе, нашия син, застанал между черните ириси и мрачното небе.

Изведнъж чух гласове зад себе си. Жена умоляваше мъж да не прави нещо. Младият мъж отговори, че „това е негов дълг. Той трябва да може да държи главата си високо. Срамът може да се измие единствено с кръв“.

— Пусни ме, стара изкуфяла жено! — изкрещя мъжът.

Стори ми се, че чух майка ми да казва:

— Можеш да имаш фермата, всичко, което притежавам, сега тя има пеленаче, умолявам те...

Когато обърнах глава, ледена болка ме прониза в челото, точно между очите, и се разля навсякъде като кръв във вода.

Издание

Фадия Факир. Казвам се Салма

Английска. Първо издание

Издателство „Хермес“, София, 2009 г.

Редактор: Петя Плачкова

Коректор: Мария Владова

ISBN: 978-954-26-0744-1

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.